

LJETOPIS
JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE
ZNANOSTI I UMJETNOSTI

ZA GODINU 1929/30

SVEZAK 43

U ZAGREBU 1931
NADBISKUPSKA TISKARA ZAGREB

LJETOPIS
JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE
ZNANOSTI I UMJETNOSTI

ZA GODINU 1929/30

SVEZAK 43

U ZAGREBU 1931
NADBISKUPSKA TISKARA ZAGREB

1. januara 1931.

POKROVITELJ

Dr. Antun Bauer

nadbiskup nadbiskupije zagrebačke, pravi član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti i t. d.

UPRAVA

Predsjednik:

Dr. Gavro Manojlović

Potpredsjednik:

Arh. Martin Pilar

Predstojnik historičko-filologičkog razreda:

Dr. August Musić

Predstojnik filozofičko-juridičkog razreda:

Dr. Đuro Arnold

Predstojnik matematičko-prirodoslovnog razreda:

Dr. Dragutin Gorjanović

Predstojnik umjetničkog razreda:

Arh. Martin Pilar

Književni tajnik:

Dr. Dragutin Boranić

Gospodarski tajnik:

Dr. Vale Vouk

Knjižničar i arhivar:

Dr. Stjepan Ivšić

Ravnatelj Strossmayerove galerije slika:

Dr. Artur Schneider

Akademijaska kancelarija:

Predstojnik: *Dr. Vale Vouk*

Tajnički pomoćnik: *Dr. Ivan Esih* Poslovođa: *Fran Barbačić*

Podvornici: *Marko Hečimović, August Hofman*

ODBORI

Nadzorni gospodarski odbor:

Pročelnik

*Dr. Vladimir Varićak**Dr. Stanko Hondl**Dr. Marko Kostrenčić*

Zamjenici

*Dr. Albert Bazala**Dr. Artur Gavazzi***Odbor za izdavanje historičkih i historičko-juridičkih spomenika:***Dr. Ljudmil Hauptmann**Dr. Marko Kostrenčić**Dr. Stjepan Ivšić**Emilije Laszowski**Dr. Ferdo Šišić*

Izaslanici juridičkog fakulteta kr. sveučilišta u Zagrebu, kad se radi
o dalmatinskim statutima:

*Dr. Ljudevit Andrassy**Dr. Mihajlo Lanović***Odbor za folkloru:***Dr. Dragutin Boranić**Dr. Tomislav Maretić**Dr. Stjepan Ivšić**Dr. August Musić**Dr. Gavro Manojlović**Dr. Stjepan Tropsch***Odbor za hrvatsko-srpske dijalekte:***Dr. Dragutin Boranić**Dr. Stjepan Ivšić**Dr. Franjo Fancev**Dr. Ivan Kasumović**Đuro Grubor**Dr. Tomislav Maretić***Odbor za istraživanje historičkih kolonizacija
u našim zemljama:***Dr. Ljudmil Hauptmann**Dr. Stjepan Ivšić**Dr. Milovan Gavazzi**Dr. Gavro Manojlović***Odbor za istraživanje zemlje:***Dr. Artur Gavazzi**Dr. Stanko Hondl**Dr. Dragutin Gorjanović**Dr. Ivo Pevalek**Dr. Jovan Hadži**Dr. Vale Vouk***Odbor za osnivanje Biološko-oceanografskog instituta:***Dr. Artur Gavazzi**Dr. Vale Vouk*

Sa savjetodavnim glasom:

*Dr. Jovan Hadži**Dr. Boris Zarnik*

Odbor za izdavanje knjižnice za opće obrazovanje:

Dr. Albert Bazala

Arh. Martin Pilar

Dr. Stjepan Ivšić

Dr. Vladimir Varićak

Dr. Marko Kostrenčić

Dr. Vale Vouk

Odbor za Strossmayerovu galeriju slika:

Dr. Albert Bazala

Dr. August Musić

Robert Frangeš

Dr. Artur Schneider

Dr. Vladimir Varićak

Odbor za knjižnicu:

Predsjednik i razredni predstojnici

**Članovi nacionalnog komiteta u Međunarodnoj
uniji akademijâ:**

Dr. Gavro Manojlović

Dr. Marko Kostrenčić

Odbor za novo izdanje Du Cange-ova latinskog rječnika:

Vladoje Dukat

Dr. Marko Kostrenčić

Dr. Franjo Fancev

Dr. Gavro Manojlović

Dr. Ljudmil Hauptmann

Dr. Ferdo Šišić

UREDNICI

Grada za povijest književnosti hrvatske«:

Dr. Franjo Fancev

Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena«:

Dr. Dragutin Boronić

»Prirodoslovna istraživanja kraljevine Jugoslavije«:

Dr. Vale Vouk

**»Bulletin international« o raspravama matematičko-
prirodoslovnoga razreda:**

Dr. Stanko Hondl

**»Bulletin international« o raspravama historičko-filologičkog,
filozofičko-juridičkog i umjetničkog razreda:**

Vladoje Dukat

Obrađivač »Rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika«:

Dr. Tomislav Maretić

ČLANOVI

(Redom izbora)

Počasni članovi:

1. *Nikola Tesla*, elektrotehnik u New-Yorku. 1896. 17. XII.
2. *Dr. Don Frano Bulić*, umir. gimn. ravnatelj, umir. ravnatelj arheologičkoga muzeja u Splitu 1898. 15. XII.
3. *Ivan Meštrović*, kipar u Zagrebu. 1919. 24. IV.
4. *Pavle Jovanović*, slikar u Beogradu. 1919. 24. IV.
5. *Matej Hubad*, glazbenik u Ljubljani. 1919. 24. IV.
6. *Ljuba Babić Đalski*, književnik, veliki župan izv. sl. u Gredicama kod Zaboka. 1919. 24. IV.
7. *Dr. Teodor Wickerhauser*, umir. sveučilišni profesor u Zagrebu. 1928. 5. VII.
8. *Dr. Tomaš G. Masaryk*, predsjednik Čehoslovačke republike. 1930. 3. III.
9. *Alfons M. Mucha*, slikar u Pragu. 1930. 30. V.
10. *Nikolaj Roerich*, slikar u New Yorku. 1930. 30. V.

U razredu historičko-filologičkom

Redovni pravi:

1. *Dr. Tomislav Maretić*, umir. sveučilišni profesor u Zagrebu. (1886. 21. XII.)* 1890. 4. XII. Od 20. V. 1915. do 16. V. 1918. predsjednik akademije.
2. *Dr. August Musić*, umir. sveučilišni profesor u Zagrebu. (1892. 7. XII.) 1896. 7. XII. Od 11. XII. 1902. do 10. X. 1909. književni tajnik; od 10. X. 1909. do 13. V. 1916. gospodarski tajnik; od 16. XII. 1897. do 6. IV. 1922. knjižničar akademije. Predstojnik razreda.
3. *Dr. Gavro Marojlović*, umir. sveučilišni profesor u Zagrebu. 1908. 18. III. Od 10. X. 1909. do 24. IV. 1919. književni tajnik akademije. Predsjednik akademije.
4. *Dr. Ferdo pl. Šišić*, sveučilišni profesor u Zagrebu. (1903. 10. XII.) 1910. 11. III.
5. *Dr. Ivan Kasumović*, načelnik prosvjetnog odjeljenja banske uprave u Zagrebu. (1910. 11. III.) 1915. 20. V. Od 24. IV. 1919. do 25. X. 1920. književni tajnik akademije.
6. *Dr. Milan vitez Rešetar*, umir. sveučilišni profesor u Firenci. (1896. 17. XII.) 1924. 14. VI.

*) U zagradi brojevi znače datume, kad je koji redovni ili izvanredni član postao prije toga članom dopisnikom.

7. *Dr. Dragutin Boranić*, sveučilišni profesor u Zagrebu. (1907. 14. III.; 1924. 14. VI.) 1929. 4. V. Književni tajnik akademije.
8. *Dr. Stjepan Ivešić*, sveučilišni profesor u Zagrebu. (1920. 25. V.; 1925. 25. VI.) 1929. 4. V. Knjižničar i arhivar akademije.

Izvanredni pravi:

1. *Dr. Ljudmil Hauptmann*, sveučilišni profesor u Zagrebu. (1926. 8. VII.) 1928. 5. VII.
2. *Vladoje Dukat*, umir. zemaljski nadzornik za srednje škole u Zagrebu. (1908. 18. III.) 1929. 4. V.
3. *Dr. Franjo Fancev*, sveučilišni profesor u Zagrebu. (1925. 25. VI.) 1929. 4. V.

Dopisnici:

1. *Čedomil Mijatović*, umir. srpski kr. poslanik u Londonu. 1873. 24. XI.
2. *Marcel Kušar*, umir. gimnazijski profesor u Šibeniku. 1896. 7. XII.
3. *Dr. Ernst Muka*, studijski savjetnik, umir. profesor i gimnazijski konrektor u Budišynu (Bautzen) u Saskoj. 1896. 17. XII.
4. *Dr. Matija Murko*, sveučilišni profesor u Pragu. 1897. 16. XII.
5. *Dr. Ljubomir Miletić*, sveučilišni profesor u Sofiji. 1900. 13. XII.
6. *Rudolf Strohal*, umir. realno-gimnazijski ravnatelj u Zagrebu. 1901. 12. XII.
7. *Dr. Duro Polivka*, sveučilišni profesor u Pragu. 1903. 10. XII.
8. *Emilije pl. Laszowski*, ravnatelj državnoga arhiva u Zagrebu. 1907. 14. III.
9. *Milorad Medini*, sekretar trgovačko-obrtničke komore u Dubrovniku. 1907. 14. III.
10. *Dr. Stjepan Tropsch*, predstojnik odjela za bogoštovlje i nastavu izv. sl., sveučilišni profesor u Zagrebu. 1908. 18. III.
11. *Dr. Jovan Radonić*, sveučilišni profesor u Beogradu. 1910. 11. III.
12. *Dr. Fran Ilešić*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1911. 16. III.
13. *Dr. Josip Vajs*, sveučilišni profesor u Pragu. 1911. 16. III.
14. *Pavle Popović*, sveučilišni profesor u Beogradu. 1921. 25. IV.
15. *Dr. Tomo Matić*, srednjoškolski ravnatelj u Osijeku. 1921. 25. IV.
16. *Dr. Aleksandar Belić*, sveučilišni profesor u Beogradu. 1922. 6. IV.

17. *Antoine Meillet*, profesor u „Collège de France“ u Parizu. 1924. 14. VI.
18. *Émile Haumant*, sveučilišni profesor u Parizu. 1924. 14. VI.
19. *Dr. Lubor Niederle*, sveučilišni profesor u Brnu. 1925. 25. VI.
20. *Dr. Nikola Radojčić*, sveučilišni profesor u Ljubljani. 1926. 8. VII.*
21. *Dr. Fran Ramovš*, sveučilišni profesor u Ljubljani. 1926. 8. VII.
22. *Dr. Jan Rozwadowski*, sveučilišni profesor u Krakovu. 1928. 5. VII.
23. *Dr. Jaroslav Bidlo*, sveučilišni profesor u Pragu. 1928. 5. VII.
24. *Dr. Franc Babinger*, sveučilišni profesor u Berlinu. 1928. 5. VII.
25. *Dr. Vasil N. Zlatarski*, sveučilišni profesor u Sofiji. 1929. 4. V.
26. *Dr. Viktor Hoffiller*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1930. 30. V.

U razredu filozofičko-juridičkom

Redovni pravi:

1. *Dr. Antun Bauer*, nadbiskup u Zagrebu. (1896. 17. XII.) 1899. 14. XII. Pokrovitelj akademije.
2. *Dr. Đuro Arnold*, umir. sveučilišni profesor u Zagrebu. (1891. 27. XII.) 1899. 14. XII. Predstojnik razreda.
3. *Dr. Marko Kostrenčić*, sveučilišni profesor u Zagrebu. (1920. 25. V.) 1921. 25. IV. Od 14. I. 1922. do 29. VI. 1924. gospodarski tajnik akademije.
4. *Dr. Stjepan Zimmermann*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1921. 25. IV.
5. *Dr. Albert Bazala*, povjerenik za prosvjetu i vjere izv. sl., sveučilišni profesor u Zagrebu. (1910. 11. III.) 1922. 6. IV.
6. *Dr. Stjepan Matičević*, sveučilišni profesor u Zagrebu. (1924. 14. V.) 1930. 30. V.

Dopisnici:

1. *Dr. Stefan S. Bobčev*, sveučilišni profesor u Sofiji. 1909. 18. III.
2. *Dr. Josip Šilović*, umir. sveučilišni profesor, ban savske banovine u Zagrebu. 1911. 16. III.
3. *Dr. Oskald Marijan Balzer*, sveučilišni profesor u Lavovu. 1925. 25. VI.
4. *Dr. Slobodan Jovanović*, sveučilišni profesor u Beogradu. 1927. 27. V.
5. *Dr. Metod Dolenc*, sveučilišni profesor u Ljubljani. 1928. 5. VII.
6. *Dr. Leonid Pitamic*, sveučilišni profesor u Ljubljani izv. sl., posl. kraljevine Jugoslavije u Washingtonu 1928. 5. VII.

7. *Dr. Aleš Ušeničnik*, sveučilišni profesor u Ljubljani. 1928. 5. VII.
8. *Dr. Milorad Stražnicki*, sveučilišni profesor u Zagrebu izv. sl., poslanik kraljevine Jugoslavije u Buenos-Aires. 1928. 5. VII.
9. *Dr. Pavao Vuk Pavlović*, srednjoškolski profesor u Zagrebu. 1928. 5. VII.
10. *Dr. Hugo Werk*, odvjetnik u Zagrebu. 1929. 4. V.
11. *Dr. Borislav Lorenc*, sveučilišni profesor u Beogradu. 1930. 30. V.

U razredu matematičko-prirodoslovnom

Redovni pravi:

1. *Dr. Andrija Mohorovičić*, umir. realno-gimnazijski profesor, sveuč. privatni docenat i naslovni izv. sveučilišni profesor u Zagrebu. (1893. 12. XII.) 1898. 15. XII.
2. *Dr. Vladimir Varićak*, sveučilišni profesor u Zagrebu. (1903. 10. XII.) 1904. 10. XII.
3. *Dr. Dragutin Gorjanović-Kramberger*, umir. sveučilišni profesor u Zagrebu. (1891. 22. XII.) 1909. 18. III. Predstojnik razreda.
4. *Dr. Artur Gavazzi*, umir. sveučilišni profesor u Zagrebu. (1911. 16. III.) 1917. 5. V.
5. *Dr. Stanko Hondl*, sveučilišni profesor u Zagrebu. (1908. 18. III.) 1923. 19. VI.
6. *Dr. Vale Vouk*, sveučilišni profesor u Zagrebu. (1920. 25. V.) 1924. 14. VI. Gospodarski tajnik akademije.
7. *Dr. Fran Tućan*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1930. 30. V.

Dopisnici:

1. *Dr. Franjo Vejdovský*, sveučilišni profesor u Pragu. 1885. 16. XII.
2. *Jovan Žujović*, ministar izv. sl. i umir. sveučilišni profesor u Beogradu. 1886. 16. XII.
3. *Dr. C. Le Paige*, sveučilišni profesor u Liège. 1891. 7. XII.
4. *Sima Lozanić*, umir. sveučilišni profesor u Beogradu. 1894. 12. XII.
5. *Dr. Mihajlo Petrović*, sveučilišni profesor u Beogradu. 1897. 16. XII.
6. *Ferdinand Seidl*, umir. srednjoškolski profesor u Novom Mestu 1903. 10. XII.
7. *Dr. Bogdan Gavrilović*, sveučilišni profesor u Beogradu. 1905. 14. XII.
8. *Petar S. Pavlović*, gimnazijski profesor i čuvar prirodopisnoga muzeju u Beogradu. 1905. 14. XII.

9. *Dr. Milorad Jovičić*, umir. profesor vojne akademije u Beogradu. 1905. 14. XII.
10. *Dr. Lujo Adamović*, priv. sveučilišni docenat u Beču. 1907. 14. III.
11. *Dr. Stjepan Bohnič*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1907. 14. III.
12. *Dr. Jan Sobotka*, sveučilišni profesor u Pragu. 1919. 26. IV.
13. *Dr. Jan de Vries*, sveučilišni profesor u Utrechtu u Nizozemskoj. 1920. 25. V.
14. *Dr. Milutin Milanković*, sveučilišni profesor u Beogradu. 1920. 25. V.
15. *Dr. Jovan Hadži*, sveučilišni profesor u Ljubljani. 1920. 25. V.
16. *Dr. Josip Plemelj*, sveučilišni profesor u Ljubljani. 1923. 19. VI.
17. *Comte Henri Napoléon Begouën*, sveučilišni profesor u Toulouse. 1925. 25. VI.
18. *Dr. Ivo Pecalek*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1927. 27. V.
19. *Dr. Željko Marković*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1928. 5. VII.
20. *Dr. Norbert Krebs*, sveučilišni profesor u Berlinu. 1928. 5. VII.
21. *Ljudevit Rossi*, umir. major u Karlovcu. 1928. 5. VII.
22. *Dr. Marijan Salopek*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1930. 30. V.
23. *Dr. Stjepan Škreb*, ravnatelj geofizičkog zavoda u Zagrebu. 1930. 30. V.
24. *Dr. Albert Botteri*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1930. 30. V.
25. *Dr. Karlo Radončić*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1930. 30. V.
26. *Dr. Božidar Spišić*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1930. 30. V.
27. *Dr. Ante Šercer*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1930. 30. V.

U razredu umjetničkom

Redovni pravi:

1. *Bela Csikos pl. Sessia*, profesor u akademiji za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu. 1919. 24. IV.
2. *Dr. Dragutin Domjanić*, vijećnik banskoga stola u Zagrebu. 1919. 24. IV.
3. *Arh. Martin Pilar*, umir. profesor u tehničkoj visokoj školi u Zagrebu. 1919. 24. IV. Potpredsjednik akademije, predstojnik razreda.
4. *Franjo Dugan*, ravnatelj kr. zemaljskoga glazbenog zavoda u Zagrebu. (1919. 24. IV.) 1921. 25. IV.
5. *Arh. Ćiril M. Iveković*, sveučilišni profesor u Zagrebu. 1922. 6. IV.
6. *Robert Frangeš Mihanović*, profesor u akademiji za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu. (1919. 24. IV.) 1924. 14. VI.

7. *Dr. Božidar Širola*, srednjoškolski profesor u Zagrebu. (1922. 6. IV.; 1928. 5. VII.) 1930. 30. V.

Izvanredni pravi:

1. *Dr. Don Frano Bulić*, umir. gimn. ravnatelj, umir. ravnatelj arheologiškoga muzeja u Splitu. 1926. 8. VII.
2. *Dr. Milivoj Dežman*, liječnik u Zagrebu. 1928. 5. VII.
3. *Dr. Artur Schneider*, sveučilišni profesor u Zagrebu, ravnatelj Strossmayerove galerije slika. (1928. 5. VII.) 1930. 30. V.

Dopisnici:

1. *Vladimir Nazor*, umir. profesor učiteljske škole u Zagrebu. 1919. 24. IV.
2. *Oton Iveković*, profesor u akademiji za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu. 1919. 24. IV.
3. *Vjekoslav Rosenberg-Ružić*, ravnatelj hrv. konservatorija u Zagrebu izv. sl. 1919. 24. IV.
4. *Mirko Rački*, akademički slikar u Zagrebu. 1921. 25. IV.
5. *Janko Bartl*, kanonik u Zagrebu. 1922. 6. IV.
6. *Dorđe Jovanović*, vajar u Beogradu. 1927. 27. V.
7. *Tomislav Krizman*, profesor u akademiji za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu. 1928. 5. VII.
8. *Ljuba Babić ml.*, profesor u akademiji za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu. 1928. 5. VII.
9. *Oton Župančič*, upravnik narodnoga kazališta u Ljubljani. 1928. 5. VII.
10. *Ferdo Goglia*, srednjoškolski profesor u Zagrebu. 1928. 5. VII.
11. *Vladimir Becić*, profesor u akademiji za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu. 1929. 4. V.
12. *Maksimilijan Vanka*, profesor u akademiji za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu. 1929. 4. V.
13. *Josip Vancaš Požeški*, arhitekt u Zagrebu. 1929. 4. V.
14. *Ludvik Kuba*, etnograf i slikar u Pragu. 1930. 30. V.

POKOJNICI

Pokrovitelj:

Dr. Josip Juraj Strossmayer, biskup bosanski i srijemski itd.; pokrovitelj akademije od god. 1867.—1905. † 8. aprila 1905. u Đakovu.

Predsjednici:

1. *Dr. Franjo Rački*, kanonik prvostolne crkve zagrebačke i opat; pravi član 12. III. (9. V.) 1866.; predstojnik histor.-filol. razreda 25. VII. 1866.; predsjednik akademije 26. VII. 1866.—1886. † 13. II. 1894. u Zagrebu.
2. *Dr. Parao Muhic*, predstojnik odjela za bogoštovlje i nastavu izv. sl.; pravi član i predstojnik filozof.-jurid. razreda 13. XI. 1867.; predsjednik akademije 5. XII. 1887.—1890. † 17. X. 1897. u Zagrebu.

3. *Josip Torbar*, umir. ravnatelj realke; pravi član 12. III. 1866.; predsjednik akademije 17. XII. 1890.—1900. † 26. XII. 1900. u Zagrebu.
4. *Dr. Tade Smičiklas*, umir. sveučilišni profesor; pravi član 21. XI. 1883.; predsjednik akademije 15. XII. 1900.—1914. † 8. VI. 1914. u Zagrebu.
5. *Dr. Vladimir Mažuranić*, umir. predsjednik banskoga stola; pravi član 11. III. 1910.; predsjednik akademije 16. V. 1918.—25. IV. 1921. † 17. I. 1928. u Zagrebu.
6. *Dr. Gustav Jančević*, umir. sveučilišni profesor; pravi član 7. XII. 1887. predsjednik akademije 25. IV. 1921. do 14. VI. 1924. † 2. IX. 1929. u Zagrebu.

Počasni članovi:

1. *Dr. August Schleicher*, sveučilišni profesor, 25. VII. 1867. † 6. VII. 1868. u Jeni.
2. *Dr. Jan Emanuel Parkinč*, sveučilišni profesor, 25. VII. 1867. † 28. VII. 1869. u Pragu.
3. *Karlo Jaromír Erben*, arhivar. 21. X. 1870. † 21. XI. 1870. u Pragu.
4. *Mihajlo Petrovič Pogodin*, c. ruski drž. savjetnik i sveučilišni profesor, 25. VII. 1867. † 20. XII. 1875. u Moskvi.
5. *Dr. Franjo Palacký*, historiograf kraljevine Češke, 25. VII. 1867. † 26. V. 1876. u Pragu.
6. *Jovan Gavrilović*, bivši regent knezevine Srbije, 25. VII. 1867. † 10. VIII. 1877. u Beogradu.
7. *Roberto Visiani*, senator kraljevine Italije i sveučilišni profesor, 20. XI. 1876. † 4. V. 1878. u Padovi.
8. *Ismael Ivanović Sreznernski*, sveučilišni profesor, 25. VII. 1867. † 20. II. 1880. u Petrogradu.
9. *Dr. Ami Boué*, geolog, 24. X. 1870. † 22. XI. 1881. u Beču.
10. *Aleksandar Vaclav Maciejowski*, sveučilišni profesor, 25. VII. 1867. † 10. II. 1883. u Varšavi.
11. *Ivan Kukuljeric Sakcinski*, umir. veliki župan, (pravi član 9. V. 1866.); 21. XI. 1886. † 1. VIII. 1889. u Puhakovcu.
12. *Dr. Franjo Miklošić*, umir. sveučilišni profesor, 25. VII. 1867. † 7. III. 1891. u Beču.
13. *Stjepan Schultzer Muggenburški*, c. kr. umir. satnik, (član dop. 5. II. 1882.); 16. XII. 1885. † 5. II. 1892. u Vinkovcima.
14. *Jakub Karlovič Grot*, c. ruski tajni savjetnik i potpredsjednik carske akademije nauka, 21. XI. 1879. † 5. VI. 1893. u Petrogradu.
15. *Dr. Dionizije Stur*, ravnatelj c. kr. geologiškoga zavoda, (član dop. 25. VII. 1867.); 16. XII. 1885. † 9. X. 1893. u Beču.
16. *Ivan K. Rossi*, commendatore, predstojnik vatikanskih muzeja, 4. XII. 1890. † 10. IX. 1894. u Rimu.
17. *Aristo Aristović Kunik*, c. ruski tajni savjetnik i akademik, 24. X. 1870. † 30. I. 1899. u Petrogradu.
18. *Fra Grga Martić*, „lector inbilatus“ bosanskih oo. Franjevaca, 11. XII. 1902. † 30. VIII. 1905. u Kreševu.
19. *Dmitrije Ivanović Mičdenlejev*, c. ruski pravi državni savjetnik, umir. sveučilišni profesor, 5. XII. 1882. † 2. II. 1907. u Petrogradu.
20. *Ivan ritez Trnski*, umir. c. i kr. pukovnik i kr. veliki župan, 14. XII. 1899. † 30. VI. 1910. u Zagrebu.

21. *Dr. Antonin Frič*, umir. sveuč. profesor, 12. XII. 1893. † 15. XI. 1913. u Pragu.
22. *Dr. Franjo Iveković*, kanonik prvostolne crkve zagrebačke, 12. XII. 1901 † 2. III. 1914. u Zagrebu.
23. *Ivan pl. Zajc*, umir. ravnatelj hrv. zem. glazbenoga zavoda i opere kr. hrv. zem. kazališta, 18. IV. 1912. † 16. XII. 1914. u Zagrebu.
24. *Dr. Nikola pl. Tomašić*, e. i kr. pravi tajni savjetnik, ban kraljevinâ Hrvatske. Slavonije i Dalmacije izv. sl., 13. V. 1916. † 29. V. 1916. u Trešćerovu.
25. *Celestin Medović*, slikar, 24. IV. 1919. † 27. I. 1920. u Sarajevu.
26. *Vlaho Bukovac*, slikar, profesor u slikarskoj akademiji, 24. IV. 1919. † 24. IV. 1922. u Pragu.
27. *Josip Stritar*, književnik, 24. IV. 1919. † 15. XI. 1923. u Rogatačkoj Slatini.
28. *Aleksa Šantić*, književnik, 24. IV. 1919. † 2. II. 1924. u Mostaru.

U razredu historičko-filologičkom:

Pravi članovi:

1. *Ivan Berčić*, gimnaz. profesor, 25. VII. 1867. † 24. V. 1870. u Zadru.
2. *Fran Kurelac*, književnik, 25. VII. 1867. † 18. VI. 1874. u Zagrebu.
3. *Matija Mesić*, sveučilišni profesor, 1. I. 1867. † 5. XII. 1878. u Zagrebu.
4. *Dr. Đuro Daničić*, profesor Velike škole u Beogradu, 1. I. 1867. † 15. XI. 1882. u Zagrebu.
5. *Dr. Lavoslav Geitler*, sveučilišni profesor u Zagrebu, 23. XI. 1874. † 2. VI. 1885. u Beču.
6. *Dr. Franjo Rački*, kanonik prvostolne crkve zagrebačke i opat; pravi član 12. III. (9. V.) 1866.; predstojnik histor.-filol. razreda 25. VII. 1866.; predsjednik akademije 26. VII. 1866. do 1886. † 13. II. 1894. u Zagrebu.
7. *Šime Ljubić*, umir. ravnatelj arheolog. muzeja u Zagrebu, 29. XI. 1867. † 19. X. 1896. u Starom Gradu na Hvaru.
8. *Matija Valjarec*, umir. gimnazijski profesor, 20. XI. 1876. † 15. III. 1897. u Zagrebu.
9. *Dr. Petar Matković*, umir. sveučilišni profesor u Zagrebu, 25. VII. 1867. † 26. III. 1898. u Beču.
10. *Dr. Franjo Mažnec*, kr. zem. nadzornik za srednje škole, 5. XII. 1882. † 2. III. 1903. u Zagrebu.
11. *Dr. Milivoj Šrpeš*, sveučilišni profesor, 4. XII. 1890. † 23. II. 1905. u Zagrebu.
12. *Ivan Tkalčić*, nadarbenik prvostolne crkve zagrebačke, 22. XI. 1875. † 11. V. 1905. u Zagrebu.
13. *Natko Nodilo*, umir. sveučilišni profesor; 21. XI. 1883. † 21. V. 1912. u Zagrebu.
14. *Armin Pavić*, predstojnik odjela za bogoštovlje i nastavu kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade izv. sl., 23. XI. 1874. † 11. II. 1914. u Zagrebu.
15. *Dr. Tade Smičiklas*, umir. sveučilišni profesor; pravi član 21. XI. 1883.; predsjednik akademije 15. XII. 1900.—1914. † 8. VI. 1914. u Zagrebu.
16. *Pero Budmani*, umir. gimnazijski profesor u Zagrebu, 12. III. 1886. † 27. XII. 1914. u Castel-Ferrettiju.
17. *Dr. Vatroslav Jagić*, umir. sveuč. profesor, 12. III. 1866. † 5. VIII. 1923. u Beču; sahranjen 12. VIII. 1923. u Varaždinu.

18. *Dr. Dane Gruber*, umir. gimnazijski ravnatelj, sveuč. privatni docent i naslovni. izvanredni sveučilišni profesor, (12. XII. 1901.) izv. pravi član 14 VI. 1924. † 21. III. 1927. u Zagrebu.
19. *Dr. Đuro Kőrblér*, sveučilišni profesor. (18. III. 1908.), 20. V. 1915. † 4 XI. 1927. u Zagrebu.
20. *Dr. Vjekoslav Klaić*, umir. sveučilišni profesor. (12. XII. 1893.), 7. XII. 1896. † 1. VII. 1928. u Zagrebu.

Članovi dopisnici:

1. *Vinko Pacel*, tajnik kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, 25. VII. 1867. † 1870. u Karlovcu.
2. *Ivan Erazmo Voelz*, sveučilišni profesor, 24. X. 1880. † 17. IX. 1871. u Pragu.
3. *Aleksandar F. Gilferding*, drz. podtajnik c. ruskoga ministarstva, 25. VII. 1867. † 2. VII. 1872. u Petrogradu.
4. *Kapiton Nerostrajer*, profesor duhovne akademije, 24. X. 1870. † 1873. u Moskvi.
5. *Dr. Janko Šafařík*, član srp. državnoga savjeta, 25. VII. 1867. † 20. VII. 1876. u Beogradu.
6. *August Bielorski*, poljski historiograf, 25. VII. 1867. † 10. XI. 1876. u Lavoju.
7. *Sergije Mihajlorič Solorjer*, c. ruski tajni savjetnik, sveučilišni profesor, 25. VII. 1867. † 16. X. 1879. u Moskvi.
8. *A. A. Kottljarski*, sveučilišni profesor, 24. X. 1870. † 11. X. 1881. u Kijevu.
9. *Nikola Irančić Kostomarov*, član arheografske komisije, 24. X. 1870. † 19. IV. 1885. u Petrogradu.
10. *Aleksandar Vasiljeriev Gorski*, rektor duhovne akademije, 24. X. 1870. † 23. X. 1885. u Moskvi.
11. *Petar Aleksejeriev Larroevski*, c. ruski ministar prosvjete, 24. X. 1870. † 19. II. 1886. u Petrogradu.
12. *Josip Jireček*, c. kr. austrijski ministar za bogoštovlje i nastavu izv. sl., predsjednik Češkoga učenoga društva, 25. VII. 1867. † 25. XI. 1888. u Pragu.
13. *Radoslav Lopašić*, umir. tajnik kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, 21. XI. 1883. † 25. IV. 1893. u Zagrebu.
14. *Dr. Ivan Broz*, gimnazijski profesor, 7. XII. 1892. † 25. XII. 1893. u Zagrebu.
15. *A. Parinski*, sveučilišni profesor, 4. XII. 1890. † 26. VIII. 1896. u Varšavi.
16. *Dr. Ivan Črnčić*, natpop. zavoda sv. Jeronima, 5. XII. 1882. † 7. I. 1897. u Rimu.
17. *O. Euzebije Fermendžin*, analist reda oo. Franjevac, 4. XII. 1890. † 25. VI. 1897. u Našicama.
18. *Nikišor Dučić*, arhimandrit, 4. XII. 1890. † 6. III. 1900. u Beogradu.
19. *Dr. Ernst Dümmler*, umir. sveučilišni profesor u Berlinu, 25. VII. 1867. † 11. IX. 1902. u Friedrichsrodi.
20. *Pera P. Đorđević*, srp. državni savjetnik i senator, 25. VII. 1867. † 18. XI. 1902. u Beogradu.
21. *Jan Karłowicz*, bivši urednik „Wisła“, 15. XII. 1898. † 14. VI. 1903. u Varšavi.

-
22. *Martin Hattala*, umir. sveučilišni profesor, 25. VII. 1867. † 11. XII. 1903. u Pragu.
 23. *Dr. Václav V. cítek Tomek*, umir. sveučilišni profesor, 25. VII. 1867. † 12. VI. 1905. u Pragu.
 24. *Dr. Gregur Krek*, umir. sveučilišni profesor, 3. XII. 1888. † 2. VIII. 1905. u Grazu.
 25. *Harion Rucarac*, arhimandrit, 3. XII. 1888. † 21. VIII. 1905. u Grgetegu.
 26. *Marin Drinor*, sveučilišni profesor, 21. XI. 1879. † 14. III. 1906. u Harkovu.
 27. *Aleksandar N. Veselovski*, sveučilišni profesor, 12. XII. 1893. † 23. X. 1906. u Petrogradu.
 28. *Luka Zore*, upravitelj gimnazijski, 5. XII. 1882. † 9. XII. 1906. na Cetinju.
 29. *Milan Đ. Miličević*, umir. srpski državni savjetnik, 21. XI. 1873. † 17. XI. 1908. u Beogradu.
 30. *Dr. August Leskien*, sveučilišni profesor, 21. XII. 1883. † 20. IX. 1916. u Leipzigu.
 31. *Dr. Konstantin Jireček*, c. k. dvorski savjetnik, sveučilišni profesor, 27. XI. 1889. † 10. I. 1918. u Beču.
 32. *Ljubomir Koraćević*, srp. ministar prosvjete izv. sl. tajnik Srpske kralj. akademije, 16. III. 1911. † 2. XII. 1918. u Vrnjačkoj Banji.
 33. *Timofej D. Florinski*, sveučilišni profesor, 4. XII. 1890. † od ubilačke ruke 15. (2.) V. 1919. u Kijevu.
 34. *Aleksej Aleksandrovič Šahmatov*, pravi državni savjetnik, 16. III. 1911. † oko 15. VIII. 1920. u Petrogradu.
 35. *Dr. Oskar Asboth*, sveučilišni profesor, 14. III. 1907. † 1920. u Badimpešti.
 36. *Dr. Karlo pl. Horvat*, sveučilišni profesor, 16. III. 1911. † 24. IX. 1920. u Zagrebu.
 37. *Dr. Tihomir Ostojić*, sveučilišni profesor u Skoplju, 25. V. 1920. † 18. X. 1922. u Beču.
 38. *Ivan Milčetić*, umir. gimnazijski profesor, 12. XII. 1893. † 26. X. 1921. u Varazdinu.
 39. *Dr. Luka Jelić*, umir. profesor bogoslovije u Zadru, 11. XII. 1902. † 3. II. 1922. u Kaštelu Starom.
 40. *Dr. Louis Leger*, profesor u „Collège de France“, 21. XI. 1870. † 30. IV. 1923. u Parizu.
 41. *Makso Pleteršnik*, umir. gimn. profesor u Ljubljani, 14. X. 1899. † 13. X. 1923. u Pišecima kod Brežaca.
 42. *Dr. Vilmos Fráknoi*, potpredsjednik Madžarske akademije znanosti i upravitelj Madžarskoga historijskog instituta u Rimu, 14. III. 1907. † 1923. u Pešti.
 43. *Dr. Franjo Kos*, umirovljeni profesor ženske učiteljske škole, 16. III. 1911. † 14. III. 1924. u Ljubljani.
 44. *Josip Gelečich*, umir. profesor pomorske akademije, 12. XII. 1893. † 4. II. 1925. u Trstu.
 45. *Dr. Václav Vondrák*, sveučilišni profesor, 25. VI. 1925. † 13. VIII. 1925. u Pragu.
 46. *Dr. Stanislav Smolka*, sveučilišni profesor, 15. XII. 1898. † 1926. u Varšavi.
 47. *Dr. Ivan Šišmanov*, sveučilišni profesor u Sofiji, 15. XII. 1898. † 23. VI. 1928. u Oslo-u.

48. *Teodor I. Uspenski*, ravnatelj ruskoga arheologiškog instituta u Carigradu, 4. XII. 1890. † 10. IX. 1928. u Leningradu.
49. *Dr. Ludovik Pastor*, ravnatelj austrijskog hist. instituta u Rimu, austrijski poslanik kod Vatikana. 14. III. 1907. † 1. X. 1928. u Rimu.
50. *Dr. Josip Brunšmid*, sveučilišni profesor, 4. XII. 1899. Od 1902. do 1920 ravnatelj Stossmayerove galerije slika. † 29. X. 1929. u Zagrebu.
51. *Dr. Petar Aleksejevič Larror*, sveučilišni profesor, 16. III. 1911. † 27. XI. 1929. u Lenjingradu.
52. *Ljuba Stojanorić*, ministar izv. sl. 6. IV. 1922. † 16. VI. 1930. u Pragu.

U razredu filozofičko-juridičkom

Pravi članovi:

1. *Dr. Božidar Petranorić*, c. kr. dvorski savjetnik i prisjednik prizivnoga suda u Zadru. 25. VII. 1867. † 12. IX. 1874. u Mlecima.
2. *Dr. Joran Subotić*, odvjetnik, 12. III. 1866. † 28. I. 1886. u Zemunu.
3. *Janko Jurković*, odsječni savjetnik kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, 25. VII. 1867. † 20. III. 1889. u Zagrebu.
4. *Adolfo Veber*, kanonik prvostolne crkve zagrebačke, 12. III. 1866. † 6. VIII. 1889. u Zagrebu.
5. *Dr. Mirko Šuhaj*, vijećnik kr. stola sedmorice, 4. XII. 1866. † 30. XI. 1889. u Budimpešti.
6. *Dr. Blaž Lorković*, sveučilišni profesor, 4. XII. 1890. † 17. II. 1892. u Zagrebu.
7. *Mirko Bogorić*, umir. kr. ministarski savjetnik, 12. III. 1866. † 4. V. 1893. u Zagrebu.
8. *Dr. Parao Muhic*, predstojnik odjela za bogoštovlje i nastavu kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade izv. sl.: predstojnik filozof.-jurid. razreda, 13. XI. 1867., predsjednik akademije 5. XII. 1887.—1890. † 17. X. 1897. u Zagrebu.
9. *Dr. Kosta Vojnović*, umir. sveučilišni profesor u Zagrebu, 4. XII. 1890. † 20. V. 1903. u Dubrovniku.
10. *Dr. Valtazar Bogišić*, crnogorski ministar izv. sl., 25. VII. 1867. † 24. IV. 1908. na Rijeci.
11. *Dr. Fran Vrbanić*, sveuč. profesor, 21. XI. 1886. † 26. VIII. 1909. u Zagrebu.
12. *Dr. Jaromír Hanel*, c. kr. dvorski savjetnik i sveučilišni profesor u Pragu. 21. XI. 1874. † 20. IX. 1910. u Znojmu.
13. *Miloran Zoričić*, ravnatelj kr. statističkoga ureda, (22. XII. 1891.) 12. XII. 1893. † 30. X. 1912. u Zagrebu.
14. *Dr. Franjo pl. Marković*, sveučilišni profesor, (24. XI. 1873.) 20. XI. 1876. † 15. IX. 1914. u Zagrebu.
15. *Dr. Ivan Strohal*, vijećnik kralj. banskoga stola i sveučilišni priv. docenat, 18. IV. 1912. † 8. XII. 1917. u Zagrebu.
16. *Dr. Milan Kresner*, zamjenik direktora državne statistike, 16. V. 1918. † 18. I. 1924. u Beogradu.
17. *Dr. Milivoj Maurorić*, sveučilišni profesor, 20. V. 1915. † 1. II. 1926. u Zagrebu.
18. *Dr. Vladimir Mažuranić*, umir. predsjednik banskoga stola, pravi član 11. III. 1910.; predsjednik akademije 16. V. 1918.—25. IV. 1921. † 17. I. 1928. u Zagrebu.

Članovi dopisnici:

1. *Miloš Popović*, pisac, 25. VII. 1867. † 8. VIII. 1879. u Beogradu.
2. *Medo knez Pucić*, vlastelin, 25. VII. 1867. † 1. VII. 1882. u Dubrovniku.
3. *Dr. Romualdo Hube*, c. ruski pravi tajni savjetnik i senator, 22. XI. 1875. † 10. V. 1890. u Varšavi.
4. *Dr. Gustav Wenzel*, umir. sveučilišni profesor i član velikaške kuće ugarske, 25. VII. 1867. † 24. XI. 1891. u Budimpešti.
5. *Vaclav Brandl*, zem. arhivar, 24. X. 1870. † 5. XII. 1901. u Brnu.
6. *Matija Ban*, umir. činovnik u srp. ministarstva spoljašnjih djela, 25. VII. 1867. † 14. III. 1903. u Beogradu.
7. *Luka Zima*, umir. gimnazijski profesor, 5. XII. 1882. † 16. III. 1906. u Varaždinu.
8. *Dr. Marijan Derenčin*, odjelni predstojnik kr. hrv.-slav. dalm. zem. vlade izv. sl. i odvjetnik, 27. XI. 1889. † 8. II. 1908. u Zagrebu.
9. *Dr. Hermenegild vit. Jireček*, odsječni predstojnik c. kr. austrijskoga ministarstva izv. sl., 27. VII. 1867. † 30. XII. 1909. u Vysokom Mytu.
10. *Dr. Alfred Jensen*, član Nobelova instituta Švedske akademije nauka u Stockholmu, 18. III. 1908. † 16. IX. 1920. u Beču.
11. *Dr. Ladislav Polić*, sveučilišni profesor, 25. VI. 1925. † 8. XI. 1927. u Zagrebu.
12. *Dr. Ernest Miler*, sveučilišni profesor, 27. V. 1927. † 9. X. 1928. u Zagrebu.
13. *Dr. Karel Kadlec*, sveučilišni profesor, 18. III. 1909. † 4. XII. 1928. u Pragu.

U razredu matematičko-prirodoslovnom

Pravi članovi:

1. *Žirko Vukasović*, zemaljski školski nadzornik kod c. kr. glavnog vojnoga zapovjedništva kao vlade za hrvatsko-slavonsku vojnu krajinu, 9. V. 1866. † 10. VIII. 1874. u Zagrebu.
2. *Dr. Janez Bleiweis*, predsjednik Slovenske Matice, 9. V. 1866. † 22. XI. 1881. u Ljubljani.
3. *Dr. Josip Schlosser-Klekorski*, odsječni savjetnik kr. hrv.-slav. dalm. zem. vlade, 9. V. 1866. † 28. IV. 1882. u Zagrebu.
4. *Ijudevit Vukotinović*, umir. veliki župan, (4. XII. 1866.) 1. I. 1867. † 17. III. 1893. u Zagrebu.
5. *Dr. Đuro Pilar*, sveučilišni profesor, (24. XI. 1873.) 22. XI. 1875. † 19. V. 1893. u Zagrebu.
6. *Dr. Bogoslav Šulek*, književnik, 9. V. 1866. † 30. XI. 1895. u Zagrebu.
7. *Josip Torbar*, umir. ravnatelj realke, pravi član 12. III. 1866.; predsjednik akademije 17. XII. 1890.—1900. † 26. VII. 1900. u Zagrebu.
8. *Spiro Brusina*, umir. svenuč. profesor, (24. IX. 1870.) 28. XI. 1874. † 21. V. 1908. u Zagrebu.
9. *Dr. Karlo Zahradnik*, c. kr. dvorski savjetnik, profesor češke politehnike (21. XI. 1879.), 5. XII. 1882. † 23. IV. 1916. u Brnu.
10. *Dr. Vinko Dvořák*, umir. svenuč. profesor, (31. XI. 1883.) 7. XII. 1887. † 7. V. 1922. u Zagrebu.

11. *Dr. Juraj Majcen*, sveučilišni profesor, (10. XII. 1903.), 18. III. 1909. † 1. II. 1924. u Zagrebu.
12. *Dr. Mijat Kišpatić*, sveučilišni profesor (21. XI. 1883.), 7. XII. 1893. † 17. V. 1926. u Zagrebu.
13. *Dr. Gustav Janeček*, sveučilišni profesor. (5. XII. 1882), 7. XII. 1887. Od 25. IV. 1921. do 14. VI. 1924. predsjednik akademije, † 8. IX. 1929. u Zagrebu.

Članovi dopisnici:

1. *Erjavec Franjo*, profesor realke, 22. XI. 1875. † 13. I. 1887. u Gorici.
2. *Dr. J. Pancić*, profesor Velike škole, 22. VII. 1867. † 7. III. 1888. u Beogradu.
3. *Dr. Emil Weyr*, sveučilišni profesor, 16. XII. 1885. † 4. XII. 1893. u Beču.
4. *Dr. Bogoslav pl. Jiruš*, sveučilišni profesor, 21. XI. 1883. † 16. XI. 1901. u Pragu.
5. *Dr. Franjo Studnička*, c. kr. dvorski savjetnik, sveučilišni profesor, 21. XI. 1883. † 21. II. 1903. u Pragu.
6. *Dr. Eduard Weyr*, c. kr. dvorski savjetnik, profesor češke politehnike, 4. XII. 1890. † 23. VII. 1903. u Pragu.
7. *Dr. Šimun Šubie*, umir. sveučilišni profesor, 5. VII. 1867. † 27. VII. 1903. u Štajerskom Gracu.
8. *Dimitrije Nešić*, umir. srp. državni savjetnik, 4. XII. 1890. † 9. V. 1904. u Beogradu.
9. *Martin Sekulić*, umir. profesor realke, 24. XI. 1873. † 14. IV. 1905. u Zagrebu.
10. *Nikolaj Aleksandrovič Mensutkin*, sveučilišni profesor, 16. XII. 1885. † 5. II. 1907. u Petrogradu.
11. *Đuro Zlatavski*, sveučilišni profesor, 4. XII. 1890. † 21. XI. 1909. u Soliji.
12. *Dr. Joran Crjić*, sveučilišni profesor i predsjednik Srpske kraljevske akademije, 10. XII. 1903. † 16. II. 1927. u Beogradu.
13. *Dr. David Segen*, umir. sveuč. profesor, 12. XII. 1894. † 29. XII. 1927. u Zagrebu.

U razredu umjetničkom

Pravi članovi:

1. *Rudolf Valdec*, profesor u akademiji za umjetnost i umjetni obrt, (1919. 24. IV.) 14. VI. 1924. † 1. II. 1929. u Zagrebu.
2. *Klement M. Crnčić*, profesor u akademiji za umjetnost i umjetni obrt, 23. IV. 1919. Od 1. I. 1920. do 5. VII. 1928. ravnatelj galerije slika. † 9. XI. 1930.

Član dopisnik:

1. *Ferdo Kovačević*, profesor u akademiji za umjetnost i umjetni obrt, 24. IV. 1919. † 1. IX. 1927. u Zagrebu.

IZVODI

iz razrednih, odborskih i skupnih sjednica

od 5. maja 1929. do 30. maja 1930.

Historičko-filologički razred.

15. maja 1929.

Sjednica je javna. Prisutni: kao gost profesor univerziteta u Parizu, član Francuske akademije g. Charles Diehl; dr. A. Musić, dr. G. Manojlović, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. Lj. Hauptmann, dr. F. Fancev; iz filozofičko-juridičkog razreda: dr. Vuk Pavlović; ministar izv. službe dr. A. Trumbić, rektor sveučilišta dr. J. Belobrk, konzuli francuski, češki i austrijski i druga odlična publika.

Predsjednik Akademije pozdravlja g. Charlesa Diehla ovim riječima:

Monsieur,

J'ai l'honneur, Monsieur le professeur, au nom de mes collègues, ainsi qu'au nom des mesdames et messieurs ici présents, de Vous saluer et de Vous souhaiter la bienvenue. Notre plaisir à Vous saluer est vraiment le plus intime, car nous nous adressons à un Français éminent, fils de la nation si chère à tous les Slaves, et historien illustre.

Nous Vous remercions d'avoir bien voulu, après un voyage scientifique assez fatigant, aux contrées méridionales de notre royaume uni des Serbes, Croates et Slovènes, si intéressantes à Vos recherches infatigables, s'arrêter, si brièvement que ce soit pour cette première fois, dans notre ville, centre de la vie intellectuelle croate, capitale d'un ancien royaume.

C'est à cause de cela aussi, Monsieur, que Vos oeuvres profondes en même temps que limpides et qui ont ouvert nombre des vues nouvelles sur l'histoire politique et culturelle de l'empire romano-byzantin, sont devenues si précieuses aux Croates aussi bien qu' à leurs frères Serbes.

Placés aux portes qui s'ouvraient entre les sphères de deux Rome, celle de l'Occident et celle de l'Orient, les ancêtres des frères Croates comme ceux des frères Serbes ont du commencement de leur histoire subi les influences politiques et civilisatrices, de l'Empire de Justinien, d'Héraclius, de Basil I., de Manuel Comnène. C'est de Thessalonique, patrie de Saints Cyrille et Méthode, et de Constantinople, foyer resplendissant du Christianisme et de l'Hellénisme toujours encore vivant, que les Croates par l'intermédiaire des disciples des Apôtres slaves, ont reçu leur langue nationale liturgique, toujours encore vivante dans certains contrées catholiques de Croatie, et toujours si chère aux âmes de nous tous. Mais en même temps par l'entremise de l'Occident, à son temps si imbu de la civilisation byzantine, ces mêmes contrées recevraient les dons intellectuels, économiques et sociaux de la résidence impériale située aux bords du Bosphore.

Cette ville magnifique, pleine d'oeuvres d'art et de littérature, elle était aussi l'intermédiaire de ce courant du vieux Orient, toujours rêveux et mystique, vers l'Occident. Qui pourrait prétendre que, dans ce domaine de l'esprit humain, on ne pourrait trouver des traces de la »magie et le goût du merveilleux à Byzance«, si familières à Vos recherches profondes, même à travers les manifestations psychologiques parmi tous les pays slaves méridionaux, de la Mer Noire jusqu'à nos rivages enchanteurs du bleu Adriatique?

C'est Vous, Monsieur, qui pourra nous en donner la réponse la plus exacte. Car c'est grâce à Vous, à votre érudition profonde, que tant de questions, tant d'enigmes de l'histoire byzantine, ont été éclaircis. Ce sont Vos ouvrages vivifiants, qui nous ont donné des images lumineuses de la vie intérieure, tourmentée et grande, de tout un monde particulier, qui n'a pas vécu en vain pour la continuation et la propagation du progrès de l'humanité.

G. Charles Diehl usrdno uzvrća i predaje o temi »La magie et le goût du merveilleux à Byzance«.

Predavanje je saslušano s velikom pažnjom i popraćeno odo-bravanjem.

16. maja 1929.

Prisutni: dr. T. Maretić, dr. A. Musić, dr. G. Manojlović, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. Lj. Hauptmann, dr. F. Fancev.

Prima se na znanje izvještaj Vejsila Ćurčića o izvršenom snimanju otisaka bosanskih stećaka, koji su dostavljeni Akademiji. — Sakupljaču se određuje za nastavak rada pripomoć od 7.500 dinara.

Dr. Ferdo Šišić saopćuje svoje, povoljno mišljenje o historičkom dijelu radnje arh. Ćirila M. Ivekovića »Crkva i samostan sv. Krševana u Zadru«, koja je 22. marta 1930. prihvaćena u sjednici umjetničkog razreda.

28. juna 1929.

Prisutni: dr. T. Maretić, dr. G. Manojlović, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. L. Hauptmann, Vl. Dukat, dr. F. Fancev.

Hrv. etnografskom narodnom muzeju u Zagrebu poklanja se 100 komada »Osnova za sabiranje i proučavanje građe o narodnom životu«, da ih razašalje svojim povjerenicima.

Klubu hrvatskih književnika i umjetnika u Osijeku odobrava se prinos od 500 dinara za spomen-ploču J. J. Strossmayera i 200 dinara za spomen-ploču dru. Isi Kršnjavome.

Prima se radnja dra. Milana Rešetara »Uvod u djela Marina Držića«, koja će se štampati ispred novoga izdanja.

Uzima se na znanje izvještaj dra. Milana Rešetara o naučnom putu u Sienu, gdje je o trošku Akademije sakupljao građu za biografiju Marina Držića.

Dru. Franji Fancevu podjeljuje se pomoć od 3.000 dinara za istraživanje hrvatske seljačke »Komedije od Raskota« (iz 16. vijeka) u Jelsi na otoku Hvaru.

Slušaču etnografije u filozofskom fakultetu u Zagrebu Lojzu Golobiću daje se pomoć od 500 dinara za etnografske studije u Beloj Krajini.

30. oktobra 1929.

Prisutni: dr. T. Maretić, dr. A. Musić, dr. G. Manojlović, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. L. Hauptmann, Vl. Dukat, dr. F. Fancev.

Sa žaljenjem se saslušalo saopćenje, da je 29. oktobra preminuo član dopisnik dr. Josip Brunšmid, od g. 1902. do 1920. ravnatelj Strossmayerove galerije slika. S pokojnikom se nad grobom oprostio ravnatelj Arheološkog muzeja prof. dr. Viktor Hoffiller ovim govorom:

»

»Tužni zbore!

Ostavlja nas jedan od najboljih. Nestaje između nas dragoga dra. Josipa Brunšmida. Još samo kratak čas možemo ga zadržati, prije nego utone u vječnost, da mu kažemo, koliko smo bili sretni, što smo ga imali, i koliko smo žalosni, što ga gubimo.

Dični pokojniče!

Odličnim svojim sposobnostima i patriotskim svojim radom ti si si se uspeo na istaknuto mjesto. Kao profesor univerziteta ti si dugi niz godina bio učitelj i prijatelj velikom broju profesora srednjih škola. Svi će ti oni sačuvati harnu spomen za tvoju požrtvornost i tvoju veliku dobrotu.

Kao naučni radnik ti si domaćoj arheologiji pribavio veliki ugled i kod kuće i u stranom svijetu. Sam si napisao cijeli niz vrsnih naučnih radova, a poticao si i druge na rad i pomagao im pri tom. Svi su ti tvoji saradnici postajali tvoji učenici: u saobraćaju s tobom mnogo su crpli iz bogate riznice tvojega znanja, općeći s tobom oni su postajali bolji ljudi.

Tvoje je mezimče bio Arheološki muzej. Tko poznaje tvoj rad u tome zavodu, taj osjeća, kako je bio sretan onaj dan, kada si ti ostavio svoje mile Vinkovce i došao u Zagreb, i da je bio blagoslovljen čas, kada si preuzeo upravu Arheološkog muzeja. Ti si ga podigao na stepen visokoga naučnoga zavoda i pribavio mu velik ugled u cijelom kulturnom svijetu. Tvoj tridesetogodišnji rad u Muzeju donio je znatne koristi našoj prosvjeti i u velikoj mjeri podigao ugled gradu Zagrebu i našoj otadžbini.

Dični pokojniče! Nad tvojim grobom tuži sveučilište, tuži Arheološki muzej, tuži Jugoslavenska akademija, kojoj si bio odan član i ravnatelj njezine galerije slika, tuži hrvatska nauka, kojoj si bio dostojan veliki svećenik, a zahvaljuje ti hrvatski narod, kome si bio vjeran i postao odličan sin.

Tužni zbore! Tijelo zaslužnoga pokojnika, čista značaja, sijelo plemenite duše, vraćamo mi danas majčici zemlji, ali duh njegov živjet će među nama; on će nas bodriti i uvijek će nam biti svijetao primjer rodoljublja.

Slava Josipu Brunšmidu!«

Na I. kongresu slavenskih filologa u Pragu Akademiju će zastupati pravi član dr. Stjepan Ivšić.

Za »Rad« primaju se radnje: a) dra. Đure Škarića »Slavenske čestice na i nu i njihova indoevropska srodnost« (na osnovi refrata

dra. Tome Maretića); b) dra. Frana Ramovša (Ljubljana) »Razvoj skupin vñ in vñ v slovenskem jeziku«; c) dra. Augusta Musića »An u grčkom, latinskom i gotskom jeziku«.

Usvaja se prijedlog dra. Ljudmila Hauptmanna, da se Akademija pobrine oko sakupljanja prastarih naših historičkih dokumenata, koji se još nalaze u dalmatinskim općinama i u privatnih lica.

Odlučeno je, da Akademija s tijekom god. 1930. u naročitoj javnoj sjednici proslavi 2000. godišnjicu rođenja rimskoga pjesnika Vergilija i kod te zgode izda cjelokupna njegova djela u prijevodu dra. Tome Maretića, ako od Ministarstva prosvjete dobije novčanu pripomoć.

26. januara 1930.

Prisutni: dr. T. Maretić, dr. A. Musić, dr. G. Manojlović, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. L. Hauptmann, Vl. Dukat, dr. F. Fancev.

Sa žalošću se saslušalo saopćenje, da je u Lenjingradu 27. novembra o. g. preminuo član dopisnik Petar A. Lavrov.

Zahvalno se primaju pokloni: a) dra. Nikodema Jakšića: fotografija i šest pisama Frana Kurelca iz g. 1868—1873.; b) njemačkoga konzulata u Zagrebu djelo »Zehn Jahre Versailles«; c) Vl. Dukata cjelokupna izdanja I. kongresa slavenskih filologa u Pragu.

Na osnovi referata dra. Ferde Šišića prihvaća se za »Starine« radnja Vida Vukasovića »Četiri pisma Petru Velikom i dru. Savi Vladislaviću od dubrovačke republike«.

U »Radu« će se štampati radnja dra. Tome Maretića »Pregled srpsko-hrvatske gramatičke terminologije od Mikalje do St. Novakovića«.

Na znanje se uzimaju izvještaji: a) dra. Ljudmila Hauptmanna o proučavanju odnosa između staroslovenskog i starogermanskog agrarnog sistema; b) dra. Franje Fanceva o naučnom putu u Dalmaciju mjeseca augusta 1929.; c) dra. Stjepana Ivšića o učestvovanju na I. kongresu slavenskih filologa u Pragu; d) Jakova Mikca o sakupljanju etnografske građe u sjevernoj Istri; e) Lojza Golobića o sakupljanju etnografske građe u Beloj Krajini.

Za predstojnika ovoga razreda izabran je na tri godine dr. August Musić, a dosadašnjemu se predstojniku dru. Tomi Maretiću izriče zahvala za savjesno izvršavanje predstojničkih dužnosti.

25. februara 1930.

Prisutni: dr. A. Musić, dr. G. Manojlović, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. L. Hauptmann, Vl. Dukat i dr. F. Fancev.

Prima se na znanje izvještaj Vejsila Ćurčića o izvršenom radu oko snimanja bosanskih stećaka ljeti godine 1929.

Na osnovi referata dra. Ferde Šišića prihvaća se za »Starine« prilog Nike Štuka »Nekoji podaci o rusko-crnogorskoj provali na dubrovački teritorij godine 1806.«

Za »Rad« se primaju radnje:

a) dra. Ljudmila Hauptmanna »Država i crkva u doba stare hrvatske narodne dinastije«;

b) dra. Stjepana Ivšića »O djelima zapadnog postanja u staroj glagolskoj književnosti«;

c) dra. Franje Fanceva »Crkvena pismenost pisana latinicom prema glagolskoj i ćirilskoj«.

Usvaja se prijedlog, da se za člana dopisnika ovoga razreda izabere dr. Viktor Hoffiller, profesor univerziteta u Zagrebu.

1. maja 1930.

Prisutni: dr. T. Maretić, dr. A. Musić, dr. G. Manojlović, dr. D. Boranić, dr. L. Hauptmann, dr. F. Fancev.

Jugoslavenskom profesorskom društvu, splitskoj sekciji, odobrava se prilog od 500 dinara za spomen-ploču pokojnom akademiku Natku Nodili.

Zamolit će se Ministarstvo prosvjete, da novčanom pripomoći omogućiti akademikima dru. Gavri Manojloviću, dru. Ljudmilu Hauptmannu, dru. Nikoli Radojčiću i dru. Stjepanu Ivšiću polazak na III. bizantološki kongres, koji će se mjeseca oktobra održati u Ateni.

Filozofičko-juridički razred.**28. juna 1929.**

Prisutni: dr. Đ. Arnold, M. Kostrenčić, dr. S. Zimmermann, književni tajnik dr. D. Boranić.

Za »Rad« se prihvaća radnja dra. Marka Kostrenčića »Slobode dalmatinskih gradova po tipu trogirskom«.

1. marta 1930.

Prisutni: dr. Đ. Arnold, dr. M. Kostrenčić, dr. S. Zimmermann, dr. A. Bazala; književni tajnik dr. D. Boranić.

Na osnovi referata dra. Alberta Bazale prima se za »Rad« drugi dio radnje dra. Stjepana Matičevića »K problematici funkcije uzgajanja i jedne nauke uzgajanja«.

Usvajaju se prijedlozi, da se za člana dopisnika ovoga razreda izabere dr. Borislav Lorenc, profesor univerziteta u Beogradu, a za redovnog pravog člana dosadašnji član dopisnik dr. Stjepan Matičević.

23. maja 1930.

Prisutni: dr. Đ. Arnold, dr. M. Kostrenčić, dr. S. Zimmermann, dr. A. Bazala; književni tajnik dr. D. Boranić.

Na Kongrès international d'education morale, koji će se održati mjeseca septembra o. g. u Parizu, poslat će se dr. Stjepan Matičević, ako od Ministarstva prosvjete stigne novčana potpora.

Prima se radnja dra. Stjepana Zimmermanna »Filozofija kršćanstva«, koju će pisac čitati na javnoj razrednoj sjednici mjeseca juna o. g. o 1500. obljetnici smrti sv. Augustina.

Matematičko-prirodoslovni razred.

1. jula 1929.

Prisutni: dr. G. Janeček, dr. V. Varićak, dr. A. Gavazzi, dr. S. Hondl, dr. V. Vouk; književni tajnik dr. D. Boranić.

Odobravaju se novčane pripomoći:

a) dru. Ljudevitu Kušceru (Ljubljana) 2.000 dinara za dalje istraživanje mekušaca na Dugom otoku;

b) dru. Marijanu Salopeku 4.000 dinara za istraživanje terciarne sinklinale na otoku Hvaru;

c) dru. Vali Vouku 5.000 dinara za istraživanje morske flore u splitskom zalivu;

d) dru. Jovanu Hadžiju (Ljubljana) 5.000 dinara za istraživanje morske faune u splitskom zalivu.

31. oktobra 1929.

Prisutni: dr. V. Varićak, dr. A. Gavazzi, dr. S. Hondl, dr. V. Vouk; književni tajnik dr. D. Boranić.

Sa žalošću se saslušalo saopćenje, da je 8. septembra o. g. preminuo pravi član i bivši razredni predstojnik dr. Gustav Janeček.

Prima se na znanje izvještaj dra. Marijana Salopeka o naučnom istraživanju na otoku Hvaru mjeseca septembra o. g.

Na osnovi referata dra. Marijana Salopeka prihvaća se radnja dra. Josipa Poljaka »Geomorfologija otoka Dugoga«, koja će se štampati u »Prirodoslovnim istraživanjima«.

Odlučeno je, da se radnja dra. Ive Horvata »Vegetacijske studije u hrvatskim planinama. Zadruga na planinskim goletima«, koja je bila primljena za »Prirodoslovna istraživanja«, odštampa u »Radu«.

24. januara 1930.

Prisutni: dr. V. Varićak, dr. A. Gavazzi, dr. S. Hondl, dr. V. Vouk; književni tajnik dr. D. Boranić.

Prima se na znanje referat člana dopisnika dra. Jovana Hadžija o gajenju šarana u bočatoj vodi, što ga je podnio Direkciji pomorskog saobraćaja u Splitu.

Akademija je čestitala članu dopisniku Ljudevitu Rossiju o 80. godišnjici njegova života.

Usvaja se prijedlog dra. Vale Vouka, da se natpis edicije »Prirodoslovna istraživanja Hrvatske i Slavonije« izmijeni u »Prirodoslovna istraživanja Kraljevine Jugoslavije«.

U 17. svesku »Prirodoslovnih istraživanja« štatpat će se radnja Ljudevita Rossija »Pregled flore hrvatskoga Primorja«.

27. februara 1930.

Prisutni: dr. V. Varićak, dr. S. Hondl, dr. V. Vouk; književni tajnik dr. D. Boranić.

Na osnovi referata dra. Artura Gavazzija za »Rad« se prima radnja dra. Josipa Goldberga »Godišnji i dnevni period oblačnosti u Zagrebu«.

Prihvaća se prijedlog, da se za red. pravog člana ovoga razreda izabere dr. Fran Tućan, profesor univerziteta u Zagrebu.

Usvajaju se prijedlozi, da se za članove dopisnike ovoga razreda izaberu: dr. Marijan Salopek, profesor univerziteta u Zagrebu; dr. Stjepan Škreb, ravnatelj geofizičkog zavoda u Zagrebu; dr. Albert Botteri, dr. Karlo Radoničić, dr. Božidar Spišić i dr. Ante Šercer, profesori univerziteta u Zagrebu.

Ostavina dra. Gustava Janečka (oko 6.000 dinara) rezervirat će se za potrebe ovoga zavoda.

29. aprila 1930.

Prisutni: dr. V. Varićak, dr. A. Gavazzi, dr. V. Vouk; književni tajnik dr. D. Boranić.

Na III. kongresu slavenskih geografa i etnografa u Beogradu mjeseca maja o. g. Akademiju će zastupati dr. Artur Gavazzi.

Na osnovi referata dra. Dragutina Gorjanovića prima se za »Rad« radnja dra. Marijana Salopeka »Eocenska sinklinala od grada Hvara do Dubovice«.

Po prijedlogu dra. Vladimira Varićaka prihvaća se za »Rad« radnja dra. Rudolfa Cesarca »O neeuclidskoj geometriji osnovanoj na apsolutnom jednoplošnom hiperboloidu«.

U »Radu« će se štampati radnja dra. Vladimira Varićaka »O akceleraciji«.

Prima se na znanje izvještaj dra. Vale Vouka o pripremnim radovima oko osnivanja Biološko-oceanografskog instituta na Jadranu.

Umjetnički razred.

3. jula 1929.

Prisutni: dr. D. Domjanić, arh. M. Pilar, arh. Ć. Iveković, dr. B. Širola; predsjednik dr. G. Manojlović, književni tajnik dr. D. Boranić.

Dru. Božidaru Širolu podjeljuje se pripomoć od 2.500 dinara za istraživanje narodne muzike na otoku Pagu.

7. novembra 1929.

Prisutni: dr. D. Domjanić, arh. M. Pilar, arh. Ć. Iveković, Fr. Dugan, R. Frangeš, dr. B. Širola; predsjednik dr. G. Manojlović, književni tajnik dr. D. Boranić.

Odobrava se kopija Bukovčeve slike »Gundulićev san«, koju je po narudžbi tvrtke P. Nikolić izradio Mirko Rački.

Prima se na znanje stručno mišljenje Franje Dugana o melodijskom sastavu »Lijepe naše domovine«, što ga je izradio na molbu odbora za podizanje spomenika autorima hrvatske himne.

6. decembra 1929.

Prisutni: Kl. Crnčić, arh. M. Pilar, arh. Ć. Iveković, dr. B. Širola; predsjednik dr. G. Manojlović, književni tajnik dr. D. Boranić.

Preporučuje se skupnoj sjednici, da za Strossmayerovu galeriju nabavi slike: Ljube Babića »Autoportret« i Vladimira Becića »Mirjanu« (svaku po 10.000 dinara).

25. januara 1930.

Prisutni: dr. D. Domjanić, arh. M. Pilar, R. Frangeš, dr. B. Širola; predsjednik dr. G. Manojlović, književni tajnik dr. D. Boranić; član dopisnik F. Goglia.

Prima se na znanje izvještaj arh. Ćirila M. Ivekovića o historičko-arheologičkim istraživanjima spomenikâ zadužbine kralja Petra Krešimira u Biogradu na moru i u njegovoj okolini.

26. februara 1930.

Prisutni: dr. D. Domjanić, arh. M. Pilar, arh. Ć. Iveković, dr. B. Širola; predsjednik dr. G. Manojlović, književni tajnik dr. D. Boranić.

Usvajaju se prijedlozi, da se za počasne članove izaberu: Alfons Marija Mucha, slikar u Pragu, i Nikolaj Roerich, slikar u New Yorku, a za člana dopisnika Ludvik Kuba, slikar i sakupljač slavenske muzičke folklore u Pragu.

3. marta 1930.

Prisutni: Kl. Crnčić, dr. D. Domjanić, arh. M. Pilar, Fr. Dugan, arh. Ć. Iveković, R. Frangeš, dr. B. Širola; predsjednik dr. G. Manojlović, književni tajnik dr. D. Boranić.

Usvajaju se prijedlozi: da se za redovnog pravog člana izabere dosadašnji izv. pravi član dr. Božidar Širola, a za izvanrednog pravog člana dosadašnji član dopisnik dr. Artur Schneider.

23. maja 1930.

Prisutni: dr. D. Domjanić, arh. M. Pilar, arh. Ć. Iveković, dr. B. Širola; predsjednik dr. G. Manojlović, književni tajnik dr. D. Boranić; članovi dopisnici dr. A. Schneider i F. Goglia.

Preporučuje se skupnoj sjednici, da odobri program za registriranje i fotografsko snimanje starih slika u Dalmaciji, kako je predložen u ovom podnesku predsjednika Akademije dra. Gavre Manojlovića:

»Galerije slika, sve ako i sadržavaju u sebi slike najnovijega vremena, često se zovu i muzeji. To vrijedi osobito onda, kad je sadržina tih zbiraka historijska, kako je najvećim dijelom Strossmayerova galerija naše Akademije.

Zato je ovoj jedna od zadaća, da se popunjava slikama i starijih majstora, naročito ako se te slike nalaze u području naše otadžbine. Ali ta briga treba da ide i dalje, pa ako ne bi ona mogla

u svoje krilo dobiti originalne slike s našega domovinskoga područja — potekle one od domaćih umjetnika ili stranih —, a to da se uprava galerije i Akademija zanima za to: 1) da sazna, gdje li se nalaze takve umjetnine; 2) da one ne izlaze iz naše domovine u tuđi svijet; 3) da se one konserviraju. Što je u pogledu arheoloških, etnografskih i prirodoslovnih objekata u nas zadaća obično nazvanih muzeja, to je zadaća naše Akademije, koja ima svoju historijsku galeriju slika i kojoj pripada posebni razred za umjetnost, muziku i lijepu književnost. Ni novi zakon o muzejima ne će u tom znatno promijeniti prilike.

Budući da se Jugoslavenska akademija nalazi u kulturnom središtu onih krajeva naše Kraljevine, koji su poglavito bili pod utjecajem zapadne umjetnosti, a i naša galerija obuhvata gotovo sasvim samo plodove zapadnoga slikarstva, to je upravo dužnost naše Akademije, da u tom pogledu izvršuje svoj rad u zapadnim našim krajevima.

Dosada su strani ljudi proučavali slike sačuvane osobito na našem primorju i o njima pisali. Odatle su i mnoge slike odlazile u tuđinu, a sve bez našega znanja i mara. Tako je jedan Holandez lani, koji živi u Firenzi, dobivši od ravnatelja naše galerije neke upute o nalazištima dobrih slika u Dalmaciji, onuda proputovao, ali se poslije nije ni javio. To je Van Marle, pisac «Development of Italian Painting». On je u tom djelu, kako čujem, počeo štampati plodove svoga lanjskoga putovanja po Dalmaciji. Zato se često — bar za posljednjih godina — u našoj Akademiji i službeno govorilo, da bi trebalo da naši poznavaoici slikarske historije, u prvom redu ravnatelj naše galerije pođe na put u Primorje s namjerom: da istraži, gdje ima takih slika, od koga su, u kakom su stanju i t. d. U sjednici galerijskoga odbora 28. marta 1929., a prihvaćeno u skupnoj sjednici od 4. maja 1929., votirano je našem ravnatelju, da iz sredstava Akademije (12.000 dinara) izvrši dio te zadaće.

No prije negoli je dospio to uraditi, dogodilo se to, da se ban Savske banovine, gosp. dr. Šilović, naš član, živo zainteresirao za to: da se ti izvidi u širokom razmjerju učine po cijelom hrvatskom primorju i Dalmaciji; da se stvori u prvom redu katastar takvih slika; da se označi, u kakvom su stanju konserviranosti; da se od njih načine dobre fotografije. U prvi mah (bijaše to još u mjesecu februaru) želio je živo, da naš ravnatelj odmah pođe u grad Pag, gdje je ban vidio osobito lijepu staru sliku u crkvi.

Nekoliko vremena zatim gosp. ban mi je naročito dao uputu za Akademiju: on se složio s gosp. drom. Tartagliom, banom primorskim, da jedna i druga banovina iz svojih budžeta za 1930. do 1931. godinu dadu po 30.000 din., i misli, da bi i Akademija mogla dati svoj prinos. On želi, da cijeli taj posao vodi Jugoslavenska akademija, a i svi plodovi toga imaju biti u Akademiji; ona treba da bude centralno mjesto za taj rad. Ja mu odgovorih, da Akademija ima votirano za to već 12.000 din., a mislim, da će i za 1930./1931. imati isto toliko.

Kada je negdje oko početka aprila konservator splitskoga muzeja, gosp. dr. Karaman, putujući u Beograd, mene posjetio, donio je iste poruke i od gosp. bana primorskoga. O Uskrsu pohodio je konservator slika naše galerije, gosp. prof. Goglia, za svoga boravka u Splitu, gosp. dra. Tartagliu, koji mu je ponovio svoje želje i naume. No gosp. Goglia obišao je tom prilikom i Šibenik, Hvar i Omiš; u sva tri mjesta pobilježio je neke važnije slike. Interesantno je, da je u šibenskoj pravoslavnoj crkvi vidio vrlo lijepih i starih slika bizantinskih (1 ikona sv. Georgija iz 15. stoljeća, Bogorodica s Isusom sa velikim srebrnim plaštem iz 16. stoljeća) na ikonostasu.

Program za ovu godinu bio bi ovaj:

1) Prije ljetnih praznika (juna mjeseca) istraživali bi u primorskom području Savske banovine: dr. Schneider zajedno s fotografom Noworytom (koji radi u Arheološkom muzeju) putuje po primorju i otocima Savske banovine. Pregledava sve slike, opisuje ih i fotografira, a po mogućnosti pretraži i arhive u pogledu dokumenata za slike. Pridružiti se može i dr. Ljubo Karaman, konservator u Splitu, za istraživanje plastičke umjetnosti i umjetnoga obrta po crkvama i samostanima.

2) U septembru polaze u sjevernu i srednju Dalmaciju dr. Schneider, prof. Goglia i fotograf, da isti posao izvrše u Šibeniku, Splitu i okolini, na Hvaru i Korčuli. Opisuju slike i procjenjuju trošak popravaka slika. — O izvršenom poslu sastavit će se iskaz inventara s fotografskim priložima; po želji bana dra. Tartaglije to bi se kasnije izdalo štampom. Primorski ban odmah dobiva iskaz, s fotografijama i prikazima o stanju i nužnim popravcima (zajedno s približnim troškovima za popravak). U svojem poslu (da bude jeftiniji rad u zajednici) pridružuje se dr. Karaman.

Valja uzeti na um — sve da i ne bi Akademija sama po sebi osjećala dužnost, da po svojoj mogućnosti uzme na sebe vodstvo

toga naučnoga rada — da bi ona trebala rado se odazvati specijalnoj želji gosp. bana dra. Šilovića, koji je odmah ove godine pokazao svoju veliku naklonost Akademiji, pa je ne će uskratiti ni u budućnosti. A ima nade, da bi on znao naći načina, da bi se i umjetninama, koje se nalaze po tim mjestima, obogatila naša galerija slika. A o tome nastojati svakako je dužnost Akademije. Napose pak ište i reputacija Akademije pred narodom i svijetom, da uzradi u tom pothvatu, koji je dosad bio u nas sasvim zanemaren na veliku štetu naše kulture.«

Galerijski odbor.

8. juna 1929.

Prisutni: dr. G. Manojlović, dr. A. Musić, dr. A. Bazala, R. Frangeš, dr. A. Schneider, dr. Boranić, F. Goglia; kao gosti članovi odbora »Društva prijatelja Strossmayerove galerije slika«.

Prima se na znanje izvještaj ravnatelja galerije dra. Artura Schneidera o kupu nizozemskih slika i usvaja se njegov prijedlog, da se za galeriju nabave slike: J. M. Molenaera »Veselo društvanje« i N. Maesa »Djevojčica«.

U odbor, koji će taj kup izvršiti, izabrani su dr. A. Schneider, dr. N. Kostrenčić, E. Radovan, E. Weiss i Fr. Goglia.

3. jula 1929.

Prisutni: dr. G. Manojlović, dr. A. Musić, dr. V. Varićak, arh. M. Pilar, dr. D. Domjanić, dr. A. Schneider, dr. D. Boranić i Fr. Goglia.

Na znanje se prima saopćenje, da su za galeriju nabavljene slike J. M. Molenaera »Veselo društvanje« i N. Maesa »Djevojčica« za cijenu od 6.500 zl. maraka.

Dr. Rajmond van Marle, danas najuvaženiji stručnjak u području talijanskog slikarstva XIV—XV. vijeka, pohodio je ovih dana našu galeriju i dao o talijanskim slikama svoje, veoma važno mišljenje, koje će dobro poslužiti kod izrađivanja kritičkog kataloga.

Ravnatelju galerije dru. Arturu Schneideru odobrava se 2.500 dinara, da u Mlecima ogleda veliku izložbu mletačkog slikarstva XVIII. vijeka.

9. novembra 1929.

Prisutni: dr. G. Manojlović, dr. A. Musić, dr. V. Varićak, R. Frangeš, dr. A. Schneider, dr. V. Vouk, dr. D. Boranić.

Ravnatelj galerije dr. Artur Schneider podnosi referat o izložbi slika hrvatske slikarske generacije iz god. 1885—1895., priređene u XII. dvorani. (Vidi među »Izveštajima«.)

Referat se prima na znanje i odobrava se, da se izložba otvori.

7. decembra 1929.

Prisutni: dr. G. Manojlović, dr. A. Musić, dr. A. Bazala, dr. V. Varićak, R. Frangeš, arh. M. Pilar, dr. A. Schneider, dr. V. Vouk, dr. D. Boranić, F. Goglia.

Odlučeno je, da ravnatelj galerije izradi normativ, u kojemu će biti izložena načela, kojih se Akademija ima držati pri kupovanju umjetnina za Strossmayerovu galeriju slika.

9. februara 1930.

Prisutni: dr. G. Manojlović, dr. A. Musić, dr. V. Varićak, R. Frangeš, Kl. M. Crnčić, dr. V. Vouk, dr. D. Boranić, Fr. Goglia.

Odlučeno je: a) da se izradi inventar galerije i utvrde troškovi, koje će izazvati taj rad; b) da se izdadu redom 1. datak starome katalogu, 2. kratak vodič i 3. kritički katalog »Strossmayerove galerije slika«.

Ravnatelj galerije čita osnovu normativa, po kojemu će se ubuduće postupati pri nabavljanju slika za galeriju. Pošto se u normativ još unese uputa o formalnom postupku, predložit će se idućoj sjednici na odobrenje.

23. februara 1930.

Prisutni: dr. G. Manojlović, dr. A. Musić, dr. V. Varićak, Kl. M. Crnčić, arh. M. Pilar, dr. Vouk, dr. D. Boranić, F. Goglia.

Odobrava se popunjeni normativ za nabavljanje slika za Strossmayerovu galeriju slika.

Usvaja se prijedlog, da se u regulativu umjetničkoga razreda od 27. oktobra 1918. u tački c II briše alineja »nabavlja umjetnine iz Strossmayerove galerije«, jer je umjetnički razred sa svoja tri člana dovoljno zastupan u galerijskom odboru.

G. Leonu Rey-u u Parizu daju se na poklon fotografije slika francuske škole za svrhu studija i predavanja.

25. februara 1930.

Prisutni: dr. G. Manojlović, dr. A. Musić, dr. V. Varićak, Kl. M. Crnčić, dr. A. Schneider, Č. Iveković, dr. D. Domjanić, dr. V. Vouk, dr. D. Boranić, dr. B. Širola, dr. S. Ivšić, dr. L. Hauptmann, Vl. Dukat, dr. Fr. Fancev, dr. M. Dežman.

Na molbu »Društva prijatelja Velike Britanije i Jugoslavije« odlučeno je, da se Društvu za izložbu u Londonu stave na raspoloženje slike iz Strossmayerove galerije: Mašić »Starac« i »Ljetna idila«, Kraljević »Autoportret«.

23. maja 1930.

Prisutni: dr. G. Manojlović, dr. A. Musić, dr. V. Varićak, arh. M. Pilar, dr. A. Schneider, dr. D. Boranić, F. Goglia.

Ravnateljstvo Arheološkoga muzeja u Zagrebu zamolit će se, da uz pridržanje prava svoga vlasništva preda galeriji za izložbene svrhe slike F. Quiquereza »Autoportret«, I. Zsche-a »Madonu«, V. Karasa »Djevojku sa gitarom«, i jedan portret Waldmüllerov.

Odlučeno je, da se parketiraju slike br. 185 Frans Floris »Suzana i starci« i br. 199 Majstor slike Virgo inter virgines »Sv. Trojstvo«.

Za galerijsku knjižnicu nabavit će se djelo R. Van Marle-a »Razvoj talijanskih slikarskih škola«.

Folklorski odbor.

19. novembra 1929.

Prisutni: dr. A. Musić, dr. G. Manojlović, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. S. Tropsch.

Na osnovi referata dra. Dragutina Boranića primaju se za štampanje u »Zborniku za narodni život i običaje južnih Slavena« ove radnje:

- 1) Ljudevit Rossi »Biljni svijet u hrvatskim narodnim pjesmama«.
- 2) Dr. Miroslav Hirtz »Zmije kućarice«.
- 3) Ante Šimčić »Princip Parel«. »Tri narodne poslovice«.
- 4) Dr. Božidar Širola »Otok Rab. (Etnografski zapisi)«.
- 5) Tomislav M. Macan »Ribarsko oruđe«. »Čaranje i gatanje«. »Zagonetke« (iz Blata na Mljetu).
- 6) Alija Nametak »Mostarske muslimanske uspavanke«.

7) Joca Ćosić »Šokačke kolede ili narodne pjesme Hrvata u Rumunjskoj«.

8) Rudolf Strohal »Mošćenice od 15. do 17. vijeka.« »Samo bor od 1555. do 19. vijeka.« »Varaždinska županija od 1550. do 1660.«

9) Abdurahman Nametak »Folklor u deset godina Behara«.

10) Franko Cetinić-Tale »Kumpanija (pučki viteški ples na otoku Korčuli)«.

Odbor za biblioteku.

7. novembra 1929.

Prisutni: dr. G. Manojlović, dr. T. Maretić, dr. Đ. Arnold, dr. V. Varićak, arh. M. Pilar, dr. S. Ivšić, dr. D. Boranić.

Kako su prostorije, u kojima su smještene knjige i arhivalija, tako pretrpane, da je njihova upotreba veoma otežana, odlučeno je, da se u njima podignu okolne i poprečne gvozdene galerije, čime će se dobiti dvostruki prostor.

27. februara 1930.

Prisutni: dr. G. Manojlović, dr. A. Musić, dr. Đ. Arnold, V. Varićak, arh. M. Pilar, dr. S. Ivšić, dr. V. Vouk, dr. D. Boranić.

Prima se na znanje saopćenje, da je u novo uređeni magazin na tavanu prenesen iz biblioteka jedan dio novina.

Povjerava se bibliotekaru i arhivaru dru. Stjepanu Ivšiću, da uz pomoć dra. Augusta Musića izradi novi pravilnik za biblioteku i arhiv, posluživši se stečenim iskustvima i primijenivši današnje potrebe.

Odbor za izdavanje knjižnice za opće obrazovanje.

27. maja 1930.

Prisutni: dr. V. Varićak, dr. A. Bazala, arh. M. Pilar, dr. V. Vouk, dr. S. Ivšić.

Odlučeno je, da se u prvoj seriji izdadu ove knjige:

1) Dr. Stanko Hondl »O savremenom fizikalnom nazoru na svijet«.

2) Dr. Albert Bazala »O savremenim filozofskim strujama«.

3) Dr. Vale Vouk »O problemima opće biologije«.

U drugoj seriji:

4) Dr. Artur Schneider »Savremene umjetničke struje«.

- 5) Dr. Gavro Manojlović »Historijski odnos Istoka i Zapada«.
- 6) Dr. Marko Kostrenčić »Savremene socijalne struje«.
- 7) Dr. Gilbert Flumiani »Savremene osnovne ideje kemije«.

Skupne sjednice.

4. jula 1929.

Prisutni: dr. A. Musić, dr. G. Manojlović, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, Vl. Dukat; dr. Đ. Arnold; dr. G. Janeček, dr. V. Varićak, dr. A. Gavazzi, dr. S. Hondl, dr. V. Vouk; dr. D. Domjanić, arh. Č. Iveković, dr. B. Širola.

Primaju se na znanje i odobravaju zaključci razrednih i odborskih sjednica, koje su se održale poslije posljednje skupne sjednice.

Akademija je čestitala univerzitetu u Ljubljani o proslavi desete godišnjice njegova opstanka (26. juna o. g.).

U novoj Priveligovanoj agrarnoj banci Akademija će upisati dionica za 40.000 dinara iz Crljenove zaklade.

Prima se na znanje izvještaj o radu našega odbora Međunarodne unije akademijâ i odobravaju se njegovi zaključci.

Za priredbu izložbe u Strossmayerovoj galeriji slika poglavarstvo slob. i kr. grada Zagreba predaje Akademiji 28 umjetnina, što ih je gradska općina nabavila iz zbirke g. Plavšića.

Prilozima pokrovitelja Akademije, preuzv. g. dra. Antuna Bauera i »Društva prijatelja Strossmayerove galerije slika« nabavljene su za galeriju dvije holandske slike (J. M. Molenaera »Veselo društvanje« i N. Maesa »Djevojčice«) iz Klarwilove zbirke u Beču.

Znanstveno društvo za humanistične vede, Slovenska Matica, Društvo Pravnika i Narodna Galerija u Ljubljani mole za mišljenje o dostavljenoj osnovi zakona Akademije nauka u Ljubljani. U odbor, koji će u sporazumu s odborom Srpske kraljevske akademije proučiti to pitanje, izabrani su: dr. G. Manojlović, dr. V. Varićak, dr. M. Kostrenčić, dr. D. Domjanić i Vl. Dukat.

Akademija će svome pokrovitelju, preuzv. g. dru. Antunu Baueru posebnom deputacijom čestitati jubilej zlatne mise 28. jula o. g.

10. novembra 1929.

Prisutni: dr. A. Musić, dr. G. Manojlović, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. L. Hauptman, Vl. Dukat, dr. F. Fancev; dr. Đ. Arnold, dr. M. Kostrenčić; dr. V. Varičak, dr. A. Gavazzi, dr. V. Vouk; arh. M. Pilar, arh. Ć. Iveković, dr. B. Širola.

Predsjednik se toplim riječima sjeća dvojice preminulih članova: dra. Gustava Janečka, bivšega predsjednika Akademije, i dra. Josipa Brunšmida, dugogodišnjeg ravnatelja Strossmayerove galerije slika. Prisutni ustajanjem i poklikom »slava!« odaju posljednju poštu svojim pokojnim drugovima.

Naročito izaslanstvo Akademije sa predsjednikom čestitalo je 28. juna svome pokrovitelju, preuzv. gospodinu nadbiskupu dru. Antunu Baueru jubilej zlatne mise. Kod te je zgode pokrovitelj poklonio Akademiji 50.000 dinara, kojima će se namiriti trošak za izdanje posljednje knjige »Korespondencije Rački-Strossmayer«.

Akademija je pismeno čestitala: svome počasnom članu Ljubi Babiću-Đalskomu 75. obljetnicu života; počasnom i izv. pravom članu don Franu Buliću jubilej dijamantne mise; članu dopisniku, predsjedniku Kralovské české společnosti Františku Vejdovskom 80. godišnjicu života.

Akademija je telegramom pozdravila svečanost otvaranje Roerichove palate u New Yorku 17. oktobra i proslavu otkrivanja spomen-ploče osnivaču »Hrvatskog književnog društva sv. Jeronima« kardinalu dru. Josipu Hauliku u Trnavi 22. septembra.

Kod otkrivanja Meštrovićeva spomenika Grguru Ninskom u Splitu 29. septembra Akademiju je zastupao predsjednik i na podnožje spomenika položio vijenac s natpisom: »Velikoj narodnoj ideji oličenoj u velikom čovjeku Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.«

Na proslavi 350. godišnjice osnutka grada Karlovca 27. oktobra u ime Akademije učestvovao je njen predsjednik, a na svečanom otvorenju kapele-kosturnice u Štipu istoga dana profesor filozofskog fakulteta u Skoplju dr. Petar Slijepčević.

U povodu proglašenja naše Kraljevine Jugoslavijom 3. oktobra 1929. predsjednik Akademije upravio je Njegovom Veličanstvu Kralju ovaj telegram:

»Odluci Vašega Veličanstva, kojom je ujedinjenom narodu sada dano i jedinstveno ime još veće budućnosti, s radosnom se zahvalnošću klanjaju neumrli dusi velikih prethodnika današnjih svijetlih dana, jer izvršene vidješe najsvetije svoje sanje. — S ne-

ograničenom Vam se odanošću, Vaše Veličanstvo, još napose klanja amanet vidovitoga Strossmayera, njegova Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.”

Od g. Ministra Dvora stigao je ovaj odgovor:

»Njegovo Veličanstvo Kralj je sa osobitim zadovoljstvom primio dirljive reči ljubavi i odanosti, koje ste podneli povodom izmene imena Kraljevini i njene administrativne podele, te je blagoizvoleo narediti mi, da Vam izjavim Njegovu iskrenu zahvalnost.«

Primaju se na znanje i odobravaju zaključci razrednih i odborskih sjednica, koje su se održale poslije posljednje skupne sjednice.

»Znanstveno društvo za humanistične vede« podnijelo je mjeseca septembra o. g. na mišljenje nov nacrt osnovnoga zakona Akademije nauka u Ljubljani, koji je predan zajedničkome odboru naše i Srpske kraljevske akademije.

Saopćuje se pismo Srpske kraljevske akademije od 10. oktobra o. g., da je za delegate, koji će s delegatima naše Akademije pretesti pitanje o osnivanju akademije u Ljubljani, izabrala dra. Slobodana Jovanovića i dra. Bogdana Gavrilovića. Od naše Akademije izabrani su za delegate dr. Gavro Manojlović, dr. Marko Kostrenčić i dr. Albert Bazala. Zajednički sastanak održat će se u Beogradu.

Načelno se zaključuje: »Nijedna se radnja bilo kojega razreda, predana Akademiji, ne može tako dugo smatrati prihvaćenom za štampanje u akademijskim edicijama, dok pisac ne podnese Akademiji iz nje izvadak u kojem svjetskom jeziku za Bulletin.«

8. decembra 1929.

Prisutni: dr. T. Maretić, dr. A. Musić, dr. G. Manojlović, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. L. Hauptmann, V. Dukat; dr. A. Bauer, dr. Đ. Arnold, dr. M. Kostrenčić, dr. A. Bazala; dr. V. Varićak, dr. V. Vouk; arh. M. Pilar, arh. Č. Iveković, R. Frankeš, dr. B. Širola, dr. M. Dežman.

Sa zahvalom se prima na znanje odluka g. Ministra finansija od 11. novembra 1929. br. 188.066, kojom se Jugoslavenskoj akademiji otvara kredit u iznosu od 1,500.000 dinara kao državna potpora u svrhu gradnje kuće na Trgu Kralja Petra.

Usvaja se prijedlog odborov za gradnju od 8. decembra, da ova državna potpora posluži kao osnova osobite »Zaklade Kralja Aleksandra I. Jugoslavenskoj akademiji«.

U poklonstvenu deputaciju grada Zagreba Njegovu Veličanstvu Kralju 17. decembra 1929. poći će kao predstavnici Akademije predsjednik dr. Gavro Manojlović i potpredsjednik arh. Martin Pilar.

Prihvaća se izvještaj delegatâ naše i Srpske kraljevske akademije o sastanku 24. novembra u Beogradu, na kojemu je u pitanju osnivanja Akademije nauka u Ljubljani donesena ova odluka:

»1. Dva projekta, koje su Akademije dobile, razlikuju se između sebe: jedan su potpisale četiri korporacije, a drugi — samo jedna naučna korporacija. Zbog toga se nije moglo znati, koji je projekat pravi i u kakvom se svojstvu javlja jedan podnosilac na drugom projektu, da li govori samo u svoje ime ili u ime sve četiri korporacije, koje su podnijele prvi projekat.

2. Ali ako Akademije i prijeđu preko ove teškoće, one odmah nailaze na drugu nezgodu. Učene i kulturne korporacije slovenačke obratile su se svojim projektom o podizanju Slovenačke akademije Ministarstvu prosvjete bez prethodnog sporazuma sa ovim Akademijama. Na taj su način pomenute slovenačke korporacije onemogućile, da im ove Akademije zvanično odgovore, dok im o podnesenim projektima ne zatraži mišljenje i Ministarstvo prosvjete.

3. Obje su Akademije voljne da pomognu opravdane naučne težnje slovenačkih naučnih i kulturnih korporacija; ali one osjećaju, da će to moći sa uspjehom učiniti tek onda, ako se, poslije povlačenja podnesenog projekta Ministarstvu prosvjete, definitivni projekat utvrdi u sporazumu sa objema Akademijama.«

28. decembra 1929.

Prisutni: dr. A. Musić, dr. G. Manojlović, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. L. Hauptmann, Vl. Dukat, dr. F. Fancev; dr. M. Kostrenčić, dr. A. Bazala; dr. V. Varićak, dr. S. Hondl, dr. A. Gavazzi, dr. V. Vouk; arh. M. Pilar, dr. B. Širola, dr. M. Dežman.

Prima se na znanje izvještaj predsjednika i potpredsjednika Akademije o audijenciji kod Njegova Veličanstva Kralja 19. decembra, u kojoj su Nj. Veličanstvu zahvalili za državni dar Aka-

demiji i zamolili ga, da zaklada smije nositi Njegovo ime. Njegovo je Veličanstvo Kralj to dopustio i pokazao živ interes za život i napredak naše Akademije.

Usvaja se tekst zahvalnice, koja će se iz sjednice podastrijeti Njegovu Veličanstvu Kralju:

»Vaše Veličanstvo!

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, duboko dirnuta osobitom blagovoljom Vašega Veličanstva, stupa pred Vaše uzvišeno prijestelje, da Vam ponovo izrazi svoju neograničenu odanost i najsrdačniju svoju zahvalnost.

Poslije odebrenja znatne državne pomoći od 1,500.000 dinara za gradnju velike zgrade kao objekta stalna prihoda, u naknadu za gotovo propalu temeljnu zakladu Akademije, Vaše je Veličanstvo 19. dana ovoga mjeseca blagoizvoljelo njezinu predsjedništvu izreći svoje pristajanje:

da se nova zaklada, koja će nastati u vezi s tom državnom pomoći, a namijenjena naučnim svrhama Akademije, podiči imenom Vašega Veličanstva,

imenom, koje je historija ne samo našega ujedinjenoga naroda nezatarijim slovima urezala u mramorne svoje anale.

Tim je svijetlim činom uzvišeni naš narodni Kralj, junački vođ svoga naroda u grandioznoj ratnoj drami za ujedinjenje jugoslavenskoga plemena, i mudri odlučni provodič u teškim velikim zadacima mira, u očima Jugoslavenske akademije i s njome na pogledu cijelomu našem narodu stupio u plemenito naslijeđe nezaboravnoga njezina osnivača.

Sveto gajeći uspomenu Strossmayerovu, Jugoslavenska akademija moli Vaše Veličanstvo, da izvoli primiti nepokolebljivo njezino uvjerenje, da će joj u svu budućnost tako isto sveto sjati uzvišeno ime prvoga jugoslavenskoga Kralja Aleksandra.

Bog poživio, Bog blagoslovio Vaše Veličanstvo!«

Odlučeno je, da Akademija za spomenik Kralja Petra Velikoga Oslobođioca, koji će se podignuti u Zagrebu, priloži 5.000 dinara.

3. marta 1930.

Prisutni: dr. T. Maretić, dr. A. Musić, dr. G. Manojlović, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. L. Hauptmann, Vl. Dukat, dr. F. Fancev; dr. Đ. Arnold, dr. M. Kostrenčić, dr. A. Bazala; dr. V.

Varićak, dr. A. Gavazzi, dr. V. Vouk; Kl. M. Crnčić, arh. M. Pilar, dr. D. Domjanić, arh. E. Iveković, Fr. Dugan, R. Frangeš, dr. B. Širola.

Usvaja se prijedlog razrednih predstojnika, da se predsjednik Čehoslovačke republike dr. Tomaš G. Masaryk o 80. godišnjici rođenja u izvanrednoj glavnoj skupštini izabere počasnim članom Jugoslavenske akademije.

Prima se na znanje saopćenje Srpske kraljevske akademije, da je usvojila izmjenu čl. 7. statuta odbora Međunarodne unije akademijâ: »Odbor bira iz svoje sredine dvojicu za članove Međunarodne unije, i to po jednoga iz svake Akademije.«

Bez primjedbe su saslušani prijedlozi pojedinih razreda o novim članovima.

Odebrava se odluka građevnog odbora od 21. januara 1930., da se za izradu idejnih skica za gradnju kuće na Trgu Kralja Petra raspiše uži natječaj, na koji će se pozvati gg. arhitekti: Freudenreich-Deutsch, Stjepan Hribar, Lav Kalda i Edo Šen. U komisiju za ocjenu nacрта izabrani su: dr. G. Manojlović, arh. M. Pilar i arh. Č. M. Iveković.

Primaju se na znanje i odobravaju zaključci razrednih i odborskih sjednica, koje su se održale poslije posljednje skupne sjednice.

Usvaja se od umjetničkoga razreda predloženi normativ za nabavljanje umjetnina u Strossmayerovoj galeriji slika.

30. maja 1930.

Prisutni: dr. A. Musić, dr. G. Manojlović, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, don F. Bulić, dr. Lj. Hauptmann, Vl. Dukat, dr. F. Fancev; dr. Đ. Arnold, dr. M. Kostrenčić, dr. A. Bazala; dr. V. Varićak, dr. A. Gavazzi, dr. S. Hondl, dr. V. Vouk; dr. D. Domjanić, arh. M. Pilar, dr. B. Širola.

S velikim se zadovoljstvom prima na znanje saopćenje, da je u državnom budžetu za god. 1930/31. u partiji 272 unesena suma od 1,147.466 dinara kao »anuiteti za zajam za podizanje nove palate Jugoslavenske akademije u Zagrebu«.

»Znanstveno društvo za humanistične nauke« podnosi na mišljenje nov nacrt osnovnoga zakona Akademije nauka u Ljubljani. Predat će se odboru obiju naših Akademija.

Telegramom je pozdravljena svečana akademija, koju je Slovensko prosvetno društvo u Zagrebu 14. marta o. g. u čast pjesnika, akademika dra. Dragutina Domjanića priredilo u Ljubljani.

Na proslavi 150. godišnjice vinkovačke gimnazije 24. i 25. maja o. g. Akademiju je zastupao njen član dopisnik dr. Stjepan Tropsch.

Uzimaju se na znanje i odobravaju zaključci razrednih i odborskih sjednica, koje su se održale poslije posljednje skupne sjednice, sa dodatkom, da će se pored članova historičko-filologičkog razreda Ministarstvu prosvjete predložiti kao delegat Akademije na III. bizantološki kongres u Ateni i dr. Marko Kostrenčić, pravi član filozofičko-juridičkog razreda.

Prima se na znanje izvještaj građevnog odbora od 22. marta o. g. o izvršenom natječaju za izradu idejnih nacрта za gradnju akademijske kuće na Trgu Kralja Petra. Sve četiri radnje, koje su bile izložene u Akademiji od 27. marta do 3. aprila, na različne su načine riješile postavljene zadatke s većim ili manjim iskorišćivanjem gradilišta. Ali kako nijedna od njih nije zadovoljila sve zahtjeve natječaja, odlučeno je, da se na osnovi tih izradaka sastavi nov opći nacrt, koji će bolje odgovarati potrebama i zahtjevima s obzirom na estetske, praktične i ekonomnske momente, što ih Akademija treba da ima na umu. Taj se posao povjerava g. arh. Edi Šenu.

Ministarstvo prosvjete saopćuje, da nema partije ni pozicije, iz koje bi moglo Akademiji isplatiti zamoljenu pripomoć za izdanje Maretićeva prijevoda cjelokupnih Vergilijevih djela.

Za iduću godinu izabrani su:

1) u odbor za izdavanje historičkih i historičko-juridičkih spomenika: dr. Lj. Hauptmann, dr. S. Ivšić, dr. M. Kostrenčić, E. Laszowski, dr. F. Šišić;

2) u folklorski odbor: dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. G. Manojlović, dr. T. Maretić, dr. A. Musić, dr. S. Tropsch;

3) u odbor za hrvatskosrpske dijalekte: dr. D. Boranić, dr. F. Fancev, dr. S. Ivšić, dr. I. Kasumović, dr. T. Maretić, D. Gruber;

4) u odbor za istraživanje historičkih kolonizacija u našim zemljama: dr. Lj. Hauptmann, dr. S. Ivšić, dr. G. Manojlović, dr. M. Gavazzi;

5) u odbor za istraživanje zemlje: dr. A. Gavazzi, dr. D. Gorjanović, dr. J. Hadži, dr. S. Hondl, dr. I. Pevalek, dr. V. Vouk;

6) u odbor za osnivanje Biološko-okeanografskog instituta na Jadranu: dr. A. Gavazzi, dr. V. Vouk; sa savjetodavnim glasom: dr. J. Hadži, dr. B. Zarnik;

7) u odbor za Strossmayerovu galeriju slika: dr. A. Bazala, Kl. M. Crnčić, R. Frangeš, dr. A. Musić, arh. M. Pilar, dr. A. Schneider, dr. V. Varićak;

8) u odbor za novo izdanje Du Cange-ova latinskog rječnika: Vl. Dukat, dr. F. Fancev, dr. Lj. Hauptmann, dr. M. Kostrenčić, dr. G. Manojlović, dr. F. Šišić.

Prihvaćeni su izvještaji gospodarskog tajnika i nadzornoga gospodarskog odbora o blagajničkom poslovanju i o zaključnim računima u proračunskoj godini 1929/30.

Po prijedlogu gospodarskog nadzornog odbora podjeljuje se odrešnica gospodarskome tajniku dru. Vali Vouku.

Usvaja se osnova proračuna za godinu 1930/31., predložena od gospodarskoga nadzornog odbora.

Svečana sjednica

**u proslavu 80. obljetnice života predsjednika Čehoslovačke republike
dra. Tomaša G. Masaryka 7. marta 1930.**

Prisutni dr. G. Manojlović, dr. A. Musić, dr. F. Šišić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, Vl. Dukat, dr. F. Fancev; dr. V. Varićak, dr. V. Vouk; arh. M. Pilar, dr. D. Domjanić, Fr. Dugan, R. Frangeš, dr. B. Širola, dr. V. Vuk Pavlović, dr. H. Werk. — Ministar finansija dr. S. Šverljuga, ban Savske banovine dr. J. Šilović, njegov pomoćnik dr. S. Stojanović i načelnik upravnog odjeljenja banske uprave dr. S. Hadži; komandant armije general S. Matić, komandant mjesta general J. Belimarković; rektor univerziteta dr. J. Belobrk sa dekanima svih fakulteta i više profesora; ministar na rasp. dr. Ž. Mažuranić, predsjednik Stola sedmorice dr. E. Čimić; predsjednik Upravnog suda dr. Zoričić, gradski zastupnici dr. S. Ritig, Vj. Heinzl, Iv. Peršić; čehoslovački generalni konzul B. Pukl; upravnik policije dr. J. Bedeković; predsjednik Komore za trgovinu, industriju i obrt dr. M. Vrbanić sa generalnim tajnikom dr. A. Cuvajem; generalni tajnik zagrebačke burze dr. A. Perušić; rektor Muzičke akademije F. Lhotka; predsjedništvo Društva prijatelja Strossmayerove galerije slika sa predsjednikom dr. N. Kostrenčićem; predsjednik Matice hrvatske F. Lukas, upravitelj Nadbiskupske gimnazije dr. D. Bogdanović i dr.

Predsjednik Akademije dr. Gavro Manojlović pozdravlja prisutne i saopćuje, da je Akademija u svojoj vanrednoj glavnoj skupštini 3. marta o. g. izabrala predsjednika Čehoslovačke republike dra. Tomaša G. Masaryka svojim počasnim članom.

Rektor zagrebačkoga univerziteta dr. Josip Belobrk: »Vrlo poštovana gospodo! U prvom redu srdačna hvala Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti u Zagrebu, što je omogućila, da je došlo do ove zajedničke manifestacije naših dviju najviših prosvjetnih ustanova o osamdesetoj obljetnici rođenja velikog čovjeka, prezidenta Čehoslovačke republike g. dra. Tomaša G. Masaryka.

Sveučilište Kraljevine Jugoslavije u Zagrebu pozdravlja svoga počasnog doktora, kojemu je na prijedlog filozofskog fakulteta prije deset godina podijelilo počasni doktorat, pozdravlja prezidenta Čehoslovačke republike dra. Tomaša G. Masaryka kao opće poznatog naučnjaka u oblasti filozofije i sociologije; prijatelja našega naroda, koji se je neustrašivo zauzimao za nas u najtežim časovima našega narodnog života, te koji je osvajao riječju i djelom velike zapadne narode za ideju oslobođenja ne samo Čehoslovaka, već i nas Jugoslavena.

Pozdravljamo ga kao borca za ozdravljenje društvenhi prilika, borca za napredak i pravo!«

Dr. Albert Bazala čita svoju raspravu »Masaryk mislilac«, koja će se štampati u »Radu«.

Predsjednik Akademije dr. Gavro Manojlović:

»Razabrali smo, gospodo, nekoliko crta iz rasprave našega akademičkoga druga, na koji se način misaoni svijet javljao u vedrom duhu Tome Masaryka, filozofa modernih vremena. Iz visina toga bistrog duha kroz više od pedeset su godina prodirali dolje ideali istine, pravde i slobode na cijeli jedan čovječji život, pun borbene snage za realni rad na rođenom svojem usavršavanju, na oplemenjivanju svojih vršnjaka i mladoga naraštaja, na cijeli jedan živi narod. I još više: Masarykova filozofija, pribirući ideale iz svojih nebeskih visina i donoseći ih kao oplodni fluidum u realni život svojega rođenoga naroda, postajala je — što dalje, to jače — neodoljivim faktorom u sve to jačem naponu svih snaga toga naroda k jednomu cilju: k socijalnoj, narodnoj i državnoj pravdi i slobodi. I još više: od filozofa-učitelja Masaryka vrcale su iskre i k drugim narodima pak se u gigantskoj borbi svjetskoga rata hva-

tale srodnih visokih struja velikih naroda na obje strane Atlantskoga oceana. I one sve zajedno poniješe k slobodi tri plemenite slavenske grane: čehoslovačku, poljsku i jugoslavensku.

Čudna li univerzalno-historijskoga pogleda kroz milenija! U nepreglednoj povorci velikih lica od prvih historijskih vremena do dana današnjega ne bijaše slučaj rijedak, da je državama na čelu stajao veliki koji umnik, veliki ratnik, diplomat ili državnik. Ne iznoseći sada poznata nam velika imena najstarijih historijskih perioda, vidimo napreskokce eno perzijskoga velikoga Kira, pa makedonskoga Filipa i njegova sina poluboga Aleksandra; rimskoga Augusta, Trajana, Marka Aurelija, Dioklecijana, Konstantina, pa sve dalje preko franačkog Karla, ruskoga Petra, francuskoga Napoleona, i tako redom dalje na zapadu Staroga kontinenta, a tako isto i na njegovu istoku od Sirije do Japana. Državi od velikoga historijskoga utjecaja na čelu vidimo i atenskoga Perikla, centralno lice besmrtno kulture. U osvitku nova naroda neograničene budućnosti vidimo vojskovođu i državnika Washingtona... Ali onakvo lice, kakovo je idealni Platon pred 2.200 godina zamislio na čelu države, nije ostvario ni car Marko Aurelije Filozof i ni jedan drugi od velikih lica historije.

Donio je *jednoga* istom naš rođeni vijek u svoj neograničenoj bujnosti svih odriješanih snaga ljudske individualnosti usred milijuna i milijuna slobodnih ljudi, od malih do najviših, po svim kontinentima zemaljske sfere. I tada filozofija sašla je sa svojih nedohvatnih visina: u Masaryku ušla je ona u rad realnoga života. Ona uzgaja žive ljude za ideale i za praksu. U Masaryku ona se bori. Filozof Masaryk bude diplomat kao američki Franklin; filozof Masaryk stvara vojske; u tuđini on stvara vladu još negotove države; pobjednički sa svojih sedamdeset godina neutrudiva i čila života ulazi u Zlatni Prag davnih narodnih kraljeva; nošen povjerenjem i najmoćnijih stranih državnika izvojsčuje u Parizu svojoj otadžbini nezavisnost, prostrane granice i jaki međunarodni položaj. U geografskom i etničkom središtu Evrope, gdje se takmački sretaju dva velika narodna plemena, uz koljeno filozofa državnika konsolidira se i procvjetava obnovljena slavna država sa slobodarskim institucijama, ali prožeta mudrim starohelenskim »ništa preko mjere« (*μηδὲν ἄγαν*), onim taktom, kojim Masaryk punih deset godina usred općega narodnoga povjerenja stoluje u kraljevskim dvorima funkcijom državne glave.

Tomo Masaryk i nama na Slavenskom Jugu uvijek je bio blizu duši i srcu. Naši mladi naraštaji hrvatski, srpski i slovenski pred trideset i dvadeset godina sjedili su mu uz učiteljsko i očinsko koljeno. Kao filozofski istraživalac savremenih otkucaja bñla života u čovječanstvu ponirao je svojim pronicavim okom i u naš život i u naše razvijanje, kao što je to eminentnim filozofsko-književnim djelom, plodom svojega takova istraživanja, na svijet iznio o najvećem slavenskom narodu, ruskom. K nama je dolazio, i u Zagreb i u Beograd. Ali i svijetu na vidiku pružao nam je bratsku pomoćnicu ruku u našim teškim danima isred velikih političkih centara, odakle se nama spremalo veliko zlo i proricala konačna propast. Neustrašivo je stupao i pred silno prijestolje i pred neupućeno sudište ne kao običan prijatelj ili svjedok, nego kao izaslanik pravde Boga velikoga. Takim je on, proročkim okom proroka-historika ponirujući u tamne uzroke neumitnih učinaka, najposlije proglasio slom i najjačih materijalnih sila od udaraca pregažene pravde i istine.

I takav veliki čovjek, koga ovih dana sa žarkom iskrenom ljubavlju slavi bratski čehoslovački narod, a s opravdanim poštovanjem spominje ga i Evropa i Amerika, i nama Slavenima na Jugu ulazi u sveto kolo naših besmrtnika.

Ulazi mu sjajno ime, ali, Bogu hvala, on još ne. On još boravi čile svoje dane na kraljevskom gradu u Pragu. I njega, živa i zdrava, i u cijeloj našoj Kraljevini jugoslavenskoj s ushitom slavimo ovih dana, složno s našom čehoslovačkom braćom.

A Jugoslavenska akademija, želeći, da i ona na 80. obljetnici njegova rođenja svoje visoko poštovanje iskaže *odličnom zastupniku filozofskih i socijalnih nauka, postojanom borcu za pravdu i istinu, velikom Slavenu i čovjeku*, izabrala je u svojoj izvanrednoj glavnoj skupštini 3. marta 1930. predsjednika Čehoslovačke republike dra. Tomu Masaryka počasnim svojim članom, i odredila, da se taj izbor proglasi u naročito za to sazvanoj javnoj svečanoj sjednici, danas, 7. dana ovoga mjeseca. —

Molim nazočnoga ovdje gospodina konzula Čehoslovačke republike, da izvoli primiti ispravu u tom izboru i isporučiti Njegovoj Ekselenciji gospodinu Prezidentu vruću želju Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti zajedno sa zagrebačkim sveučilištem Kraljevine Jugoslavije, a i sa svom ovdje nazočnom gospodom: da bi nam ga Gospod Bog u zdravlju poživio još mnogaja ljeta!«

Predsjednik Akademije predaje generalnome konzulu Čehoslovačke republike B. Puklu umjetnički izrađenu diplomu ovoga sadržaja:

»Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu ovom ispravom potvrđuje, da je u njezinoj izvanrednoj glavnoj skupštini 3. marta 1930. predsjednik Čehoslovačke republike dr. Toma G. Masaryk, odlični predstavnik filozofskih i socijalnih nauka, postojani borac za pravdu i istinu, veliki Slaven i čovjek, izabran počasnim članom. Taj se izbor proglašuje u današnjoj svečanoj sjednici Akademije na 80. obljetnicu života dra. Toma G. Masaryka.«

Generalni konzul Čehoslovačke republike preuzima diplomu i zahvaljuje na počasti.

GLAVNA SKUPŠTINA

30. maja 1930.

Prisutni: dr. G. Manojlović, don F. Bulić, dr. A. Musić, dr. D. Boranić, dr. S. Ivšić, dr. Lj. Hauptmann, Vl. Dukat, dr. F. Fancev; dr. Đ. Arnold, dr. M. Kostrenčić, dr. A. Bazala, dr. V. Varićak, dr. A. Gavazzi, dr. S. Hondl, dr. V. Vouk; arh. M. Pilar, dr. Domjanić, Dr. B. Širola.

Usvaja se zaključak skupne sjednice od 30. maja 1930., te se odobrava izvještaj gospodarskoga tajnika dra. Vale Vouka i izvještaj gospodarskoga nadzornog odbora o blagajničkom poslovanju i o zaključnim računima u proračunskoj godini 1929/30.

Prihvaća se osnova proračuna za godinu 1930/31., kako je primljen u rečenoj skupnoj sjednici.

Usvojen je prijedlog, da se Njegovu Veličanstvu Kralju odašalje ovaj telegram:

»Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti iz svoje današnje glavne godišnje skupštine jedne se duše obraća Vašem Veličanstvu s izrazom neograničene homogenosti ljubavi i zahvalnosti, što je Vaše Veličanstvo aktom Svoje Vlade, izraženim u ovogodišnjem državnom predračunu, blagoizvoljelo udariti čvrst temelj obnovljenome njezinu životu.

Na tom temelju, u odsjevu Vašega svijetloga vladanja, iz svih će svojih sila nastojati Jugoslavenska akademija, da dostojno produži umni svoj rad pravcem onoga Vašega za Akademiju prethodnika, koji u ove naše dane iz nebeskih visina gleda u uzvišenoga ostvarioca svojih davnih ideala, blagosiljajući za dug sretan vijek Vaše Veličanstvo.«

Naročita zahvalna pisma upravit će se i gospodinu predsjedniku Ministarskog savjeta generalu Petru Živkoviću, gospodinu mi-

nistru prosvjete Boži Maksimoviću, gospodinu ministru finansija dru. Stanku Šverljugi i gospodinu banu Savske banovine dru. Josipu Šiloviću.

Za god. 1930/31—1932/33. izabrani su, ponovo: predsjednikom dr. Gavro Manojlović, gospodarskim tajnikom dr. Vale Vouk, knjižničarom i arhivarom dr. Stjepan Ivšić.

U gospodarski nadzorni odbor za god. 1930/31. izabrani su dosadašnji članovi: dr. Vladimir Varićak, dr. Marko Kostrenčić, dr. Stanko Hondl i njihovi zamjenici dr. Albert Bazala i dr. Artur Gavazzi.

Izabrani su:

a) za počasne članove: Alfons Marija Mucha, slikar u Pragu; Nikolaj Roerich, slikar u New Yorku;

b) za redovne prave članove: dosadašnji izvanredni pravi član dr. Božidar Širola, u umjetničkom razredu; dosadašnji član dopisnik dr. Stjepan Matičević, u filozofičko-juridičkom razredu; dr. Fran Tućan, sveučilišni profesor, u matematičko-prirodoslovnom razredu;

c) za izvanrednog pravog člana dosadašnji član dopisnik dr. Artur Schneider u umjetničkom razredu;

d) za članove dopisnike: u historičko-filologičkom razredu dr. Viktor Hoffiller, sveučilišni profesor u Zagrebu; u filozofičko-juridičkom razredu dr. Berislav Lorenc, sveučilišni profesor u Beogradu; u matematičko-prirodoslovnom razredu dr. Marijan Salopek, sveučilišni profesor u Zagrebu; dr. Stjepan Škreb, ravnatelj geofizičkog zavoda u Zagrebu; dr. Albert Betteri, sveučilišni profesor u Zagrebu; dr. Karlo Radoničić, sveučilišni profesor u Zagrebu; dr. Božidar Spišić, sveučilišni profesor u Zagrebu; dr. Ante Šercer, sveučilišni profesor u Zagrebu; u umjetničkom razredu Ludvik Kuba, slikar i etnograf u Pragu.

Predsjednik saopćuje, da će na sutrašnjoj svečanoj sjednici od Srpske kraljevske akademije prisustvovati njezin predsjednik dr. Slobedan Jovanović s akademikima dr. Bogdanom Gavrilovićem i Đerđem Jovanovićem. Gospodina Ministra prosvjete zastupat će rektor zagrebačkoga sveučilišta dr. Josip Belobrk.

Izvještaj gospodarskog tajnika

o zaključnim računima za godinu 1929/1930.

Slavna glavna skupštino!

Čast mi je prema čl. 25. Pravila predložiti:

1. Obračun prihoda i rashoda u proračunskoj godini 1929/1930.;
2. Izvještaj o stanju akademijskih zaklada, zapisa i glavnica do konca godine 1929.

1. Obračun prihoda i rashoda.

U godini 1929/1930. iznosili su ukupni

prihodi	Din	1,561.829'22
rashodi	Din	1,328.720'44
s ostatkom	Din	233.108'78

U ovome ostatku sadržane su angažovane sume:

1. Dar pokrovitelja nadbiskupa dra. Bauera	Din	50.000'—
2. Ostatak pomoći za proslavu Račkoga	Din	25.851'75
3. Za nabavu slika domaćih slikara	Din	20.000'—
4. Za sv. 17. Prirodoslovnih istraživanja	Din	25.434'40
5. Za Codex diplomaticus	Din	95.000'—
Ukupno	Din	216.286'15

Ukazuje se prema ostatku	Din	233.108'78
višak sa	Din	16.822.63

Uzmemo li u obzir dugovinu za zaostatak

poreza u godini 1929.	Din	39.177'—
to nam se faktično ukazuje računski manjak sa	Din	22.354'37

Gore spomenuti iznos ostatka sa	Din	233.108'78
---	-----	------------

ostaje prema tome za prenos u budžetsku godinu 1930./1931.

U prilogu pod I. prikazan je obračun prihoda i rashoda, dok je u prilogu pod II. prikazano, u koliko je proračun održan u pojedinim stavkama. Veće se razlike obrazlažu:

Prihodi.

C) Prodaja akademijskih edicija uspjela je za ovu godinu izvanredno, a napose za Din 13.461'41 više nego prema proračunu, a za Din 17.462'19 više nego u prošloj godini 1928/1929. Ovaj

uspjeh ima se naročito zahvaliti dobrohotnosti bivših oblasti zagrebačke, primorsko-krajiške, splitske i osječke, koje su otkupile veći broj primjeraka djela »Zbornik kralja Tomislava« za područne biblioteke.

D) Osobito veliki prihod sa sumom od Din 63.031'40 vidi se iz specificiranog prihoda u ovoj stavci:

1. Prodaja razglednica i slika	Din	7.480'90
2. Prodaja ulaznica	Din	25.550'50
3. Otkup reprod. prava slike Bukovac »Gundulićev san«	Din	12.000'—
4. Prodaja albuma	Din	33.500'—
5. Dar imovne općine Nova Gradiška za restauraciju galerije	Din	4.500'—
Ukupno		Din 83.031'40

Iz ovoga proizlazi ipak, da je na samim ulaznicama i razglednicama (slikama) galerije unišlo više prihoda sa Din 13.031'40, a prema prošloj godini više sa Din 6.681'90, iz čega proizlazi svakako, da je broj posjetnika u galeriji ove godine bio nešto veći.

Prihodi galerije pod 3, 4, i 5 vanredni su prihodi.

G) Prihodi nekretnina s obzirom na novo zakonsko uređenje najamnih odnosa porasli su ukupno tek za svotu od Din 24.658'28, dok su rashodi (troškovi uzdržavanja) porasli za Din 12.390'33, o čemu će biti još napose izviješteno.

H) U ovoj su stavci sadržani darovi:

1) Dar pruzv. g. nadbiskupa dra. A. Bauera	Din	50.000'—
2) Darovi za nabavu muslimanskih rukopisa:		
G. veleindustrijalca V. Arka	Din	25.000'—
Tvornica kože u Zagrebu	Din	3.000'—
3) Dar Ministarst. prosvjete za proslavu Račkoga (prenos iz prošle godine)	Din	60.000'—
Ukupno		Din 138.000'—

Ostatak odnosi se na neke manje prihode i povratne sume.

Rashodi.

- I. Od većih je preizdataka u partiji »Uprava« izdatak za spomenik pokojnome akademiku Kišpatiću (Din 4.338.—), koja je svota pokrivena prinosima (Prosvjetno odjeljenje bivše zagreb. oblasti, Matica Hrvatska), a osim toga još izda-

tak od Din 5.000.— kao prinos Akademije za spomenik Kralju Petru. Stavka pod 10) nije bila predviđena u budžetu, iako je bila osigurana svotom od Din 60.000.— kao pomoć Ministarstva prosvjete i ušla je u primitak pod stavkom *H*) u prihodima. Faktični izdatak u čitavoj partiji odbiv stavku pod 10) iznosi

	Din 162.261'98
dok je u proračunu bilo	Din 157.600'—
te je faktično prekoračenje	Din 4.661'98

a to se opravdava gornjim izdatkom u korist spomenika Kralja Petra.

- II. U partiji je preizdatak u stavci pod 1) i to radi preuređenja bivšeg stana poslovođe pisarne u spremište, te u stavci pod 3) radi pridošlog loženja u novouređenoj uredovnici ravnatelja galerije. U ostalim stavkama bilo je ušteda, pa ukupni izdaci u ovoj partiji čine

iznos od	Din 74.493'74
dok je u proračunu bila osigurana svota od	Din 73'410'—
te je prema tome preizdatak	Din 1.083'74

- III. U ovoj partiji nema u pojedinim stavkama većih preizdataka, izuzev novo pridošle stavke pod 11) za nabavu muslimanskih starih rukopisa sa iznosom od Din 29.153'—, koji je iznos posebnim prinosima u istu svrhu osiguran. Izdaci u ovoj partiji, odbiv stavku pod 11), čine

iznos od	Din 100.275'55
dok je u proračunu bio osiguran iznos od	Din 104.620'—
prema tome je manje utrošeno	Din 4.344'45

- IV. U partiji »Galerija slika« ima većih neuravnoteženosti u pojedinim stavkama. U stavci pod 4) (Konserviranje slika) netrošeno je Din 7.460'75, dok je u stavci pod 6) nabava biblioteke utrošeno više Din 2.877'40, što je razumljivo s obzirom na prve potrebe novo uređene galerijske biblioteke. Napose je morala biti dometnuta nova stavka pod 10), budući da za uređenje uredovnice galerijskoga direktora nije bilo predviđene svote u budžetu. Tako je u toj stavci došlo do izdatka od Din 13.552'—.

Ušteda na stavci pod 5) nabava slika faktično nije ušteda, nego se Din 20.000'— za nabavu novih slika po zaključku skupne sjednice ima prenijeti u novu budžetsku godinu.

Ukupni izdaci u ovoj partiji čine iznos od Din 172'050'19
dok je u budžetu bila predviđena suma . Din 179.828'—
preostaje faktično Din 7.777'81
Kako se ima izuzeti još za kupnju slika
dom. slikara Din 20.000'—
to ostaje u ovoj partiji faktični preizdatak Din 12.222'19

No ovaj preizdatak lako se opravdava mnogo većim prihodima, kako je obrazloženo pod D).

- V. U ovoj se partiji pojedine stavke prilično izravnavaju. Dok je za »Rad 1. i 2.«, »Korespondenciju Rački-Strossmayer« i »Bulletin 1. i 2.« utrošeno Din 20.584'— više, to je za »Rad 3.«, »Zbornik za nar. život i običaje«, »Bulletin 3.« i »Ljetopis« utrošeno Din 17.678'70 manje.

Prenosi se u slijedeći budžet iznos neutrošen i angažovan
za 17. sv. Prirodosl. istraživanja Din 25.434'—
Za Codex diplomaticus Din 95.000'—
Ukupno Din 120.434'—

Utrošeno je faktično za štampanje edicija . Din 399.477'15
pribrojiv tomu angažovano u štampi. . . Din 120.434'—
čini ukupno Din 519.911'15
dok je u budžetu bilo predviđeno ukupno Din 517.500'—
Prema tome je ova partija uravnotežena.

- VI. U partiji honorara nastalo je jedino znatnije prekoračenje, jer je
ukupno bilo predviđeno u budžetu Din 116.000'—
dok je faktično izdato Din 152.720'—
dakle je preizdatak Din 36.720'—

Ovaj je preizdatak nastao otuda, što su tijekom godine neki honorari povišeni, a izdani su i nepredviđeni predumovi na izrađene i prihvaćene radove. U ovoj je partiji najteže odrediti proračun, budući da se ne može tačno predvidjeti, koliko će i kako će trebati neke radove honorirati.

VII. U ovoj su partiji bili izdaci ukupno . . . Din 45.750'—
 dok je u budžetu bilo predviđeno . . . Din 50.000'—
 pa je nastala ušteda . . . Din 4.250'—

VIII. Ukupni izdaci za uzdržavanje kuća izno-
 sili su Din 158.390'33
 dok je u budžetu bilo predviđeno . . . Din 146.000'—
 nastao je preizdatak od . . . Din 12.390'33

Ovaj je preizdatak pokriven većim primitkom od
 Din 24.658'28, kako je izviješteno pod G).

Ukupni su primici od najamnine iznosili . . . Din 438.017'57
 dok su izdaci iznosili . . . Din 158.390'33
 ostaje . . . Din 279.627'24

odbiv od toga dugovinu za porez . . . Din 39.177'83
 bio je čist prihod . . . Din 240.449'41

dok je u budžetu bio prihod predviđen sa Din 267.359'29

Za državni porez i općinske daće uplaćen je u god.
 1929./1930. ukupno iznos od Din 120.255'50.

Ėadovezujući na prihode i rashode nekretnih imovina neka
 mi je još dozvoljeno iznijeti ovo:

U proračunskoj godini 1929./1930. iznosili su prihodi i ras-
 hodi kuća

	Prihodi	Rashodi
1) Tomislavov trg br. 8.	Din 155.358'62	Din 56.442'63
2) Šenoina ul. 4.	Din 68.708'82	Din 18.749'—
3) Šenoina ul. 6.	Din 92.765'25	Din 18.860'89
4) Petrinjska ul. 46.	Din 72.690'83	Din 30.188'58
5) Nadbiskupski trg 11.	Din 48.494'15	Din 13.464'70
Vanredne investicije		Din 20.684'53

Kretanje prihoda i rashoda nekretnina u posljednje četiri go-
 dine bilo je (brutto):

	Prihodi	Rashodi
U god. 1926./1927.	Din 286.732'90	Din 181.412'25
1927./1928.	Din 340.652'17	Din 138.534'50
1928./1929.	Din 408.820'60	Din 128.009'51
1929./1930.	Din 438.017'57	Din 158.390'33

Iz ovoga se jasno razabira, da prihodi nekretnina postojano rastu, dok su se rashodi nalazili u istim granicama, izuzev vanredne investicije oko popravaka, koje su u godinama varirale. U budućoj proračunskoj godini dolazi veća investicija oko popravaka pročelja kuće na Nadbiskupskom trgu 11.

Izvještaj nadzornoga gospodarskog odbora

o reviziji zaključnih računa Akademije prema članu 23. i 25. Pravila.

Potpisanom nadzornom odboru čast je podnijeti izvještaj o svome radu u smislu čl. 23. i 25. Pravila i §. 39. Poslovnika u godini 1929/30.

1. Prvo pregledanje blagajničkog poslovanja za budžetsku godinu 1929/30. bilo je 19. aprila 1929., kad je blagajnički dnevnik savršen s priložima od br. 1—72, i ono nađeno u redu.

2. Dne 4. januara 1930. pregledali su potpisani blagajnički dnevnik, isporučili ga s priložima od br. 73 do br. 988 za g. 1929/30, i izvršili kontrolno zbrajanje. Gospodarski tajnik će provesti neke manje ispravke kod knjiženja. Poslovanje je nađeno u redu.

U blagajni je toga dana nađeno:

1. u gotovom	D 14.089'70
2. na tekućem računu Praštedione	D 191.518'64
3. na tekućem računu Praštedione	D 50.000'—
4. na tekućem računu Poštanske štedionice	D 24.518'86
Ukupno	D 280.127'20

3. Dne 20. februara 1930. pregledao je gospodarski nadzorni odbor blagajničko poslovanje. Pregledani su prilozi od br. 989—1176 savršeni s blagajničkim dnevnikom i sve u redu pronađeno.

Zatim je izvršeno kontrolno zbrajanje u blagajničkom dnevniku od br. 989—1176 te je iskazana konačna svota pronađena ispravnom.

Gospodarski tajnik predložio je odboru štedioničku knjižicu I. hrv. štedionice br. 278564 na ime Zaklada Kralja Aleksandra sa saldonom od 1,250.282'— D za pet obroka Vladine potpore za gradnju nove palače. Pregledane su zatim zaklade i glavnice Akademije u pogledu kapitala i godišnjeg prometa. Pologovnice vrijednosnih papira isporučene su sa zakladnim knjigama, i cijelo je poslovanje nađeno u redu.

Gospodarski tajnik izvijestio je, da je Temeljnu glavnici Jugoslavenske akademije i Strossmayerovu zakladu za osnutak umjetničkog razreda preuzeo u upravu od računovodstva Delegacije Ministarstva finansija u Zagrebu, da će za njih osnovati posebne knjige, koje će odboru predložiti kod buduće revizije.

U blagajni je nađeno:

1. u gotovom	D 28.061'70
2. bonovima	D 7.104'—
3. na čekovnom računu Poštanske štedionice .	D 2.191'36
4. na tekućem računu Praštedione	D 389.418'—
Ukupno	D 426.775'06

Kontrolnim zbrajanjem u blagajničkom dnevniku, odbivši izdatke od primitka, utvrđeno je, da je stanje blagajne ispravno.

4. Dne 21. maja 1930. izvršili su članovi gospodarskog odbora kontrolno zbrajanje od br. 1177 iz godine 1929/30. do br. 1344 1929/30. i od br. 1 do br. 178 iz godine 1930/31. te je iskazana svota primitka i izdatka pronađena ispravnom. Zatim su pregledani svi prilozi pod gornjim brojevima, sravnjeni sa blagajničkim dnevnikom, i sve je u redu nađeno.

U blagajni je nađeno:

1. u gotovom	D 25.565'05
2. bonovi (izvršene a još neknjižene isplate) .	D 4.708'—
3. na tekućem računu Poštanske štedionice .	D 16.717'11
4. na tekućem računu Praštedione	D 206.717'67
Ukupno	D 253.707'83

a ta je svota prema saldu blagajničkog dnevnika ispravna.

Dalje je gospodarski nadzorni odbor pregledao osam svezaka Glavne knjige, gdje su primici i izdaci razvrstani prema budžetskim glavama. Gospodarski je tajnik predložio novo osnovani blagajnički dnevnik prihoda i rashoda Zaklade Kralja Aleksandra za gradnju nove palače, te je konstatovan prihod od D 1,500.282'— a rashod D 41.380'— tako te ostaje na uložnici Praštedione br. 278564 . D 1,458.902'—

Ujedno su pregledani svi prilozi izdataka i primitaka te Zaklade i sve nađeno u redu.

Dalje je pregledana Temeljna zaklada Akademije i Strossmayerova zaklada za osnutak umjetničkog razreda, koje su zaklade danom 14. VIII. 1929. prešle u upravu Akademije same.

Stanje vrijednosnih papira i gotovine sa stanjem od 31. XII. 1929. nađeno je u obje ove zaklade u redu.

Iza toga je gospodarski tajnik predložio potpisanom odboru obračun prihoda i rashoda za g. 1929/30.

Prolazeći od stavke do stavke odbor je od gospodarskog tajnika dobio potrebna obavještenja o utrošku po utvrđenom budžetu, a kod prekoračenih stavaka dao je on obavještenja, s kojima se je odbor saglasio.

Prema tom obračunu bili su u toj budžetskoj godini

primici	D 1,561.829'22
izdaci	D 1,328.720'44

tako da za prenos u budžetsku god. 1930/31.

ostaje	D 233.108'78
------------------	--------------

U ovom su ostatku sadržane već angažovane svote i to:

1. Dar pokrovitelja nadbiskupa dra. Bauera	D 50.000'—
2. Ostatak pomoći za proslavu Račkoga	D 25.851'75
3. Za nabavu slika domaćih slikara	D 20.000'—
4. Za sv. 17. Prirodoslovnih istraživanja	D 25.434.40
5. Za Codex diplomaticus XV	D 95.000'—
Ukupno	D 216.286'15

Ukazuje se prema gornjem ostatku višak . . D 16.822'63

Uzme li se u obzir dugovina za porez iz g.

1929. u iznosu od D 39.177'—

ukazuje se faktično računski manjak za budžetsku g.

1929./1930. od D 22.354'37

Zatim je gospodarski tajnik (čl. 41. al. 2. Poslovnika) predložio odboru nacrt prijedloga za budžet g. 1930/31., koji je bio prihvaćen u budžetskoj konferenciji (čl. 41. al. 1. Poslovnika) od 18. maja 1930.

Prihodi su prema tome nacrtu preliminirani sa D 1,540.832'40

a izdaci sa D 1,540.832'40

tako da se ukazuje budžetsko ravnotežje.

Odbor je redom prošao sve glave i pozicije kod primitaka i izdataka, te dobivši od gospodarskog tajnika potrebna obavještenja saglasio se sa predloženim nacrtom.

Na kraju su pregledane i u redu nađene stvari, koje se čuvaju u blagajni, tako album poštanskih maraka sa 37 listova i neke druge vrijednosti iz ostavštine pok. Tadije Smičiklasa.

Za sve ovo vrijeme gospodarski nadzorni odbor konstatovao je, da je poslovanje gospodarskog tajnika i s ekonomske strane i s računske uredno, pa zato predlaže, da se zaključni računi o gospodarskom poslovanju uzmu na znanje, te da se gospodarskom tajniku i upravi da apsolutorij za godinu 1929/30.

U Zagrebu, 21. maja 1930.

Dr. M. Kostrenčić, s. r. Dr. V. Varićak, s. r. Dr. S. Hondl, s. r.

PRIHOD

I. Obračun prihoda i rashoda

	D	p	D	p
I. Državna pomoć:				
a) za štampanje redovnih edicija	250.000	—		
b) za štampanje Rječnika	60.000	—		
c) za uzdržavanje galerije slika	100.000	—		
d) za periodičke publikacije	50.000	—		
e) za biblioteku	50.000	—		
f) za izgradnju arhivskog tresora	40.000	—		
g) preuređenje gal. (3. rata)	40.000	—	590.000	—
II. Prinos Arheološkoga muzeja za izdržavanje palače			60.000	—
III. Prodaja edicija			83.461	41
IV. Prihodi galerije (ulazn. i razgl.)			83.031	40
V. Razni kamati			16.269	13
VI. Prihodi nekretnina:				
a) Tomislavov trg br. 8.	155.358	62		
b) Šenoina ul. 4.	68.708	82		
c) Šenoina ul. 6.	92.765	15		
d) Petrinjska ul. 46.	72.690	83		
e) Nadbiskupski trg 11.	48.494	15	438.017	57
VII. Vanredni prihodi			144.451	—
VIII. Prenos iz g. 1928/29.:				
a) Dar pokrovitelja nadbisk. dra. Bauera	50.000	—		
b) Za angažovane sume štampe nedo- vršenih edicija	96.598	71	146.598	71
Ukupni prihod . . .			1.561.829	22
Odbiv izdatak . . .			1.328.720	44
Ostatak . . .			233.108	78

U Zagrebu, 16. maja 1930.

Dr. V. Vouk, s. r.
gospodarski tajnik.

za godinu 1929/1930.

RASHOD

	D	p	D	p
I. Uprava:				
1. Počasna nagrada predsjedniku	24.000	—		
2. Nagrada tajnicima	48.000	—		
3. Nagrada upravitelju kuća	9.000	—		
4. Podvornik (beriva, odijelo i osig.)	17.082	90		
5. Troškovi pisane (pošta, telefon, pis. potrebe)	13.426	33		
6. Razne tiskalice	11.037	75		
7. Službena putovanja i reprezentacija	12.923	50		
8. Potpora udovi i odvor. Firšta	3.600	—		
9. Razne nagrade, nepredvid. (reviz. odbor, osoblje)	23.191	50		
10. Proslava Rački.	34.148	25	196.410	23
II. Palača:				
1. Redovito uzdržavanje i popravci	8.364	50		
2. Vodovod i čišćenje	939	80		
3. Ogrjev i rasvjeta	14.106	50		
4. Osiguranje od požara	3.129	—		
5. Izgradnja spremišta	29.000	—		
6. Vanredne potrebe	18.953	94	74.493	74
III. Biblioteka i arhiv:				
1. Nagrada bibliotekaru	12.000	—		
2. Nagrada arhivaru	6.000	—		
3. Nagrada pomoćniku biblioteke	4.800	—		
4. Nagrada podvorniku	2.400	—		
5. Vezanje knjiga	21.359	—		
6. Nabava i zamjena knjiga	1.196	55		
7. Osiguranje od požara	1.805	—		
8. Čišćenje i sitni troškovi	215	—		
9. Uređenje arhiv tresora	40.000	—		
10. Vanredne potrebe	19.500	—		
11. Muslimanski rukopisi	29.153	—	129.428	65
IV. Galerija slika:				
1. Nagrada ravnatelju	12.000	—		
2. Nagrada čuvarima	6.725	—		
3. Podvornik (beriva, odijelo i osig.)	14.543	79		
4. Konzerviranje slika	17.539	25		
5. Nabava slika	50.160	50		
6. Nabava biblioteke	7.877	40		
7. Osiguranje od požara	1.811	—		
8. Sitni troškovi, čišćenje i manji popravci	3.341	25		
9. Otplata duga zakladi Tuškan	44.500	—		
10. Razno	13.552	—	172.050	19
V. Štampanje publikacija:				
1. Rječnik hrv. ili srp. jezika sv. 41	60.006	25		
2. Rad 1. i 2. razreda sv. 237.	50.782	—		
3. Rad 3. razreda sv. 238.	38.058	80		
4. Zbornik za nar. život i običaje sv. 27b.	20.102	50		
5. Ljetopis sv. 42.	12.690	—		
6. Korrespondencija Rački-Strossmayer II. svezak	73.030	—		
7. Bulletin 3. razr.	14.470	—		
8. Bulletin international 1. i 2. razr.	23.772	—		
9. Prirodoslovna istraživanja sv. 16. i 17.	34.565	60		
10. Stari pisci (M. Držić II. dio).	42.000	—		
11. Codex diplomaticus	—	—		
12. Otplata za Zbornik kralja Tomislava.	30.000	—	399.477	15
VI. Honorari:				
1. Redaktorima i korektorima	37.654	—		
2. Književni honorari autorima	111.666	25		
3. Ocjena radnja	3.400	—	152.720	25
VII. Potpore za naučna putovanja i istraživanja:				
1. Istraživanja zemlje	16.000	—		
2. Istraživanja naroda	29.750	—	45.750	—
VIII. Uzdržavanje nekretnina:				
1. Tomislavov trg br. 8.	56.442	63		
2. Šenoina ulica br. 4.	18.749	—		
3. Šenoina ulica br. 6.	18.860	89		
4. Petrinjska ulica br. 46.	30.188	58		
5. Nadbiskupski trg br. 11.	13.464	70		
6. Vanredne investicije	20.684	53	158.390	33
Ukupno D			1.328.720	44

PRIHOD

II. Pregled prihoda i rashoda

	Prihod u 1929./30.		Prihod prema proračunu		Razlika	
	D	p	D	p	D	p
A. Državna pomoć:						
a) za štampanje red. edicija	250.000	—	250.000	—	—	—
b) za štampanje Rječnika	60.000	—	60.000	—	—	—
c) za uzdržavanje galer. slika	100.000	—	100.000	—	—	—
d) za periodičke publikacije	50.000	—	50.000	—	—	—
e) za biblioteku	50.000	—	50.000	—	—	—
f) za izgradnju arh. tresora	40.000	—	40.000	—	—	—
g) za restaur. galerije (3. ratu)	40.000	—	40.000	—	—	—
B. Prinos Arheološkog muzeja za izdržavanje palače	60.000	—	60.000	—	—	—
C. Prodaja edicija	83.461	41	70.000	—	+	13.461 41
D. Prihodi galerije (ul. i razgl.)	83.031	40	20.000	—	+	63.031 40
E. Razni kamati	16.269	13	20.000	—	—	3.730 87
F. Prihodi nekretnina:						
a) Kuća Tomislavov trg 8.	155.358	62	152.000	—	+	3.358 62
b) Kuća Šenoina ul. 4.	68.708	82	66.500	—	+	2.208 82
c) Kuća Šenoina ul. 6.	92.765	15	78.000	—	+	14.765 15
d) Kuća Petrinjska ul. 46.	72.690	83	69.200	—	+	3.490 83
e) Kuća Nadbiskupski trg 11.	48.494	15	47.659	29	+	834 86
G. Vanredni prihodi	144.451	—	25.000	—	+	119.451 —
H. Prenos iz proračunske godine 1929./30.						
1. Dar pokrovitelja nadb. dra. A. Bauera	50.000	—	50.000	—	—	—
2) Za angažovane sume štampe nedovršenih edicija	96.598	71	96.598	71	—	—
	1,561.829	22	1,344.958	—		

Višak prihoda D 216.871'22

Manjak rashoda D 16.237'56

D 233.108'78

U Zagrebu, 16. maja 1930.

Dr. V. Vouk, s. r.
gospodarski tajnik.

prema proračunu za god. 1929/1930.

RASHOD

	Rashod 1929./30.		Proračun		Razlika	
	D	p	D	p	D	p
I. Uprava:						
1. Počasna nagrada predsjedniku	24 000	—	24.000	—	—	—
2. Nagrada tajnicima	48.000	—	48 000	—	—	—
3. Nagrada upravitelju kuća	9.000	—	9 000	—	—	—
4. Podvornik (beriva, odijelo, osig.)	17.082	90	18.000	—	—	917
5. Troškovi kancelarije	13.426	33	13 000	—	+	426
6. Razne tis-kanice	11.037	75	10.000	—	+	1.037
7. Služb. putovanja i reprezentacija	12.923	50	18.000	—	—	5 076
8. Potpora udovi Firšta	3.600	—	3.600	—	—	—
9. Razne nagrade (rev. odb., osoblje i nepredvidljivo)	23.191	50	14 000	—	+	9.191
10. Proslava Rački	34.148	25	—	—	+	34.148
II. Palača:						
1. Uzdržavanje i popravci	8.364	50	6.000	—	+	2 364
2. Vodovod, dimnjačar i čišćenje	939	80	1.750	—	—	810
3. Ogrjev i rasvjeta	14.106	50	12.500	—	+	1.606
4. Osiguranje od požara	3 129	—	3.160	—	—	31
5. Izgradnja spremišta	29.030	—	30.000	—	—	1 000
6. Vanredne potrebe	18.953	94	20 000	—	—	1.046
III. Biblioteka i arhiv:						
1. Nagrada bibliotekaru	12.000	—	12.000	—	—	—
2. Nagrada arhivaru	6.000	—	6.000	—	—	—
3. Nagrada pomoćniku biblioteke	4.800	—	4.800	—	—	—
4. Nagrada podvorniku	2.400	—	2.400	—	—	—
5. Vežanje knjiga	21.359	—	20 000	—	+	1.359
6. Nabava i zamjene knjiga	1.196	56	7.000	—	—	5 803
7. Osiguranje	1.805	—	1 820	—	—	15
8. Čišćenje i sitni troškovi	215	—	600	—	—	385
9. Uređenje arhiv. tresora	40.000	—	40.000	—	—	—
10. Vanredne potrebe	10.500	—	10.000	—	+	500
11. Muslim. rukopisi	29.153	—	—	—	+	29.153
IV. Galerija slika:						
1. Nagrada ravnatelju	12.000	—	12.000	—	—	—
2. Nagrada čuvarima	6.725	—	7.000	—	—	275
3. Nagrada podvorniku	14.543	79	15.000	—	—	456
4. Konzerviranje slika	17.539	25	25.000	—	—	7 460
5. Nabava slika	50.160	50	70.000	—	—	19 839
6. Nabava biblioteke	7.877	40	5.000	—	+	2.877
7. Osiguranje od požara	1.811	—	1 828	—	—	17
8. Sitni troškovi	3 341	25	4.000	—	—	658
9. Otplata duga zakl. Tuškan	44.500	—	40.000	—	+	4 500
10. Razno	13.552	—	—	—	+	13.552
V. Štampanje publikacija:						
1. Rječnik hrv. ili srp. jezika. sv. 44.	60 006	25	60 000	—	+	6
2. Rad 1. i 2. razreda sv. 237. (20 ar.)	50.782	—	42 000	—	+	8.782
3. Rad 3. razreda sv. 238. (15 ar.)	88.058	80	40.000	—	—	1.941
4. Zbornik za nar. živ. i obič. sv. 27/2.	20.102	50	28 500	—	—	8.397
5. Ljetopis sv. 42.	12.690	—	20 000	—	—	7.310
6. Koresp. Rački-Strossmayer II. sv.	73.030	—	65 000	—	+	8.030
7. Bulletin 3. razr	14.470	—	15 000	—	—	530
8. Bulletin 1. i 2. razr	23.772	—	20.000	—	+	3.772
9. Prirodoslovna istraž sv. 16. i 17.	34.565	60	60.000	—	—	25.434
10. Stari pisci (M. Držić II. dio)	42.000	—	42.000	—	—	—
11. Codex diplomaticus (35 araka)	—	—	95.000	—	—	95.000
12. Otplata Zbornika Tomislava	30.000	—	30.000	—	—	—
VI. Honorari:						
1. Redaktorima i korektorima	37.654	—	22.000	—	+	15 654
2. Književni honorari autorima	111.666	25	90.000	—	+	21.666
3. Ocjena radova	3.400	—	4.000	—	—	600
VII. Potpore za nauč. istraž.:						
1. Istraživanje zemlje	16.000	—	25.000	—	—	9.000
2. Istraživanje naroda	29.750	—	25.000	—	+	4.750
VIII. Kuće:						
1. Tomislavov trg br. 8.	56 442	63	35 000	—	+	21.442
2. Šenoina ul. br. 4.	18.749	—	20.000	—	—	1.251
3. Šenoina ul. br. 6.	18.860	89	21 000	—	—	2.139
4. Petrinjska ul. br. 46.	30 183	58	35.000	—	—	4.811
5. Nadbiskupski trg 11.	13 464	70	15.000	—	—	1.535
6. Vanredne investicije, popravci	20 684	53	20 000	—	+	684
	1 328.720	44	1,341 958	—		

III. Zaklade Jugoslavenske akademije.

1. Temeljna zaklada Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.

Ovom zakladom upravljalo je dosada Računovodstvo financijske direkcije u Zagrebu, ali je u smislu rješenja Ministarstva prosvjete, zadužbinskog odjeljenja u Beogradu od 6. decembra 1928. Z. br. 3.936 i Velikog župana zagrebačke oblasti od 17. januara 1929. br. 82 imovina ove zaklade 14. VIII. 1929. predana u upravu Akademije same.

Stanje glavnice 31. XII. 1929.

U vrijednosnim papirima

1.	4 1/2 % zajedn. velj. renta (Nom. Kr. 20.000)	. D	—'—
2.	4 % zajedn. svib. renta (Nom., Kr. 132.000)	. D	—'—
3.	4 % zajedn. srp. renta (Nom. Kr. 200)	. . . D	—'—
4.	4 % ug. zlatna renta (Nom. Kr. 23.400)	. . . D	—'—
5.	4 % ug. krunska renta (Nom. Kr. 57.900)	. . D	—'—
6.	4 1/2 % hrv. reg. obvez. (Fl. 4.400)	 D	—'—
7.	4 % hrv. slav. zemljorasteretnice (Nom. Fl. 74.800)	 D	—'—
8.	4 % ug. zemljorasteretnice (Kr. 400)	 D	—'—
9.	6 % obvez. ug. rat. zajma (Kr. 25.000)	. . . D	—'—
10.	1 srećka Brantwijskog zajma	 D	—'—
11.	4 % založnice Hrv. slav. zem. hipot. banke.	. D	5.500'—
12.	4 1/2 % " " " " " " " "	. . D	27.750'—
13.	4 1/2 % založnice Prve hrvatske štedionice	. . D	22.250'—
14.	4 % " " " " " " " "	. . D	1.250'—
15.	4 1/2 % založnice kom. Hrv. slav. hipot. banke	D	4.250'—
	U gotovini (uložnice)	 D	77.368'13
	Ukupno	. . D	138.368'13

Raspoloživo u svrhe Akademije

4/5	kamata za godinu 1929.	 D	3.810'66
4/5	" " " " " " " "	 D	3.431'52
	Ukupno	. . D	7.242'18

2. Zaklada Josipa Jurja Strossmayera za osnutak umjetničkoga razreda.

Ovom zakladom upravljalo je dosada Računovodstvo finansijske direkcije u Zagrebu, ali je u smislu rješenja Ministarstva prosvjete, zadužbinskog odjeljenja u Beogradu od 6. decembra 1928. Z. br. 3936 i Velikog župana zagrebačke oblasti od 17. januara 1929. br. 82 imovina ove zaklade 14. VIII. 1929. predana u upravu Akademije same.

Stanje glavnice 31. XII. 1929.

U vrijednosnim papirima

1. Obvezn. ug. ratnog zajma (Kr. 9.500)	D	—'—
2. 4 $\frac{5}{10}$ ‰ založnice Prve hrv. štedionice	D	2.250'—
3. 4 $\frac{5}{10}$ ‰ kom. zadužn. Hipotek. banke	D	10.500'—
U gotovini (u uložnicama)	D	39.092'38
Ukupno	D	51.842'38
Raspoloživi kamati ($4\frac{1}{5}$ ‰) u svrhe Akademije	D	2.422'68

3. Opća glavnica za izdavanje znanstvenih djela za opće obrazovanje.

Osnovana godine 1897. Prema čl. 4. zakladnice ima se prihod (najviše $4\frac{1}{5}$ ‰) upotrebiti tako, da će se po zaključku skupne sjednice, a na prijedlog dotičnog razreda pomoći koje djelo za opće obrazovanje.

Stanje glavnice 31. XII. 1929.

a) u vrijednosnim papirima:

1. 4 ‰ obvez. zajedničke rente (nom. Kr. 2.000)	D	—'—
2. 4 ‰ ugar. rasteretnice (nom. Kr. 2.000)	D	—'—
3. 4 $\frac{1}{2}$ ‰ založnice Prve hrvatske štedionice	D	12.750'—
4. Dionica Hrv.-slav. zem. hipotek. banke	D	50'—

b) u gotovini (uložnice Prve hrv. štedionice):

5. Dar braće Duboković (s kamatima)	D	4.109'02
6. Legat opata Penića (s kamatima)	D	2.006'68
7. Dar Ministarstva prosvjete (s kamatima)	D	102.770'62
Ukupno	D	121.686'32

Kamati do 31. XII. 1929.

Stanje kamata 31. XII. 1928.	D	19.462'02
Kamati do 31. XII. 1929.	D	<u>4.613'55</u>
Ukupno	D	24.075'57

Raspoloživo u svrhe zaklade

1. $\frac{4}{5}$ kamata od temeljne glavnice	D	12.631'38
2. $\frac{4}{5}$ kamata dara Duboković.	D	1.287'15
3. $\frac{4}{6}$ kamata dara Penić	D	605'30
4. Dar Ministarstva prosvjete	D	<u>102.770'62</u>
Ukupno	D	117.294'45

4. Glavnica Franje Račkoga.

Zaklada je osnovana zaključkom skupne sjednice Jugoslavenske akademije od 29. juna 1913. Prema čl. 3. zakladnice „svrha je zakladi, da se njezinim prihodom podupru oni, koji spremaju za Jugoslavensku akademiju radnje historičko-filologičke, a naročito valja da se uzme u obzir za one, koji spremajući za Jugoslavensku akademiju radnje rečenoga smjera valja da putuju”.

Stanje zaklade 31. XII. 1929.

a) u vrijednosnim papirima:

1. $4\frac{1}{2}\%$ založnice Hrvatske eskomptne banke.	D	1.250'—
2. $4\frac{1}{2}\%$ založnice Prve hrvatske štedionice.	D	6.500'—
3. $4\frac{1}{2}\%$ zadužnice grada Zagreba.	D	625'—

b) u gotovom:

4. vučena zal. Prve hrv. štedionice	D	<u>125'—</u>
Ukupno	D	8.500'—

Stanje raspoloživih kamata

1. Prenos od 31. XII. 1928.	D	2.257'65
2. Kamati do 31. XII. 1929.	D	<u>475'02</u>
Ukupno	D	2.732'67

5. Glavnica Tadije Smičiklasa.

Osnovana oporukom bivšeg predsjednika Jugoslavenske akademije Tadije Smičiklasa, odnosno zaključkom skupne sjednice od 21. januara 1921. Prema čl. 3. Pravilnika ima ovaj fond svrhu, „da

se njegovim prihodom podupiru oni, koji spremaju za Jugoslavensku akademiju radnje historičko-filologičke, naročito valja da se uzme u obzir na one, koji spremajući za Jugoslavensku akademiju radnje rečenoga smjera treba da putuju”.

Stanje glavnice 31. XII. 1929.

1. Dionice Hrv. poljodjelske banke (nom.)	D	500°—
2. Dionice Prve hrv. štedionice (nom.)	D	6.000°—
3. 4 $\frac{1}{2}$ ‰ založnice Hrv.-slav. hipotek. banke	D	<u>3.000°—</u>
Ukupno	D	9.500°—

Stanje raspoloživih kamata

1. Prenos stanja od 31. XII. 1928.	D	960°73
2. Kamati do 31. XII. 1929.	D	<u>1.287°28</u>
Ukupno	D	2.248°01

6. Glavnica Julija Bubanovića.

Osnovana oporukom Julija Bubanovića, velikog župana, danom 5. februara 1903. Godišnji prihod ima se upotrebiti za nagrade slušačima sveučilišta, koji dobro nauče ruski jezik.

Stanje glavnice do 31. XII. 1929.

1. Dionice Prve hrv. štedionice	D	6.000°—
2. U gotovini	D	<u>4.958°38</u>
Ukupno	D	10.958°38

Raspoloživi kamati

iz god. 1929.	D	1.241°67
-----------------------	---	----------

7. Zaklada generala M. pl. Crljena.

Osnovao general Marko pl. Crljen 15. decembra 1910. u svrhu osnutka Jugoslavenskoga enciklopedijskoga rječnika, odnosno Hrvatskoga biografičkog rječnika.

Stanje glavnice do 31. XII. 1929.

a) u vrijednosnim papirima:

1. 4 $\frac{1}{2}$ ‰ založnice Prve hrv. štedionice	D	5.225°—
2. 4 $\frac{1}{2}$ ‰ založnice Hrv. esk. banke	D	5.150°—

3. zadužnice grada Zagreba	D	250'—
4. 6 % ug. ratni zajam (nom. K 8.000)	D	—'—
5. 4 1/2 % zajam grada Sofije Fr. 42.000	D	—'—
6. Dionice Priv. agr. banke	D	20.000'—
b) u gotovini (uložnica Prve hrv. šted.):		
7. Prenos iz god. 1928. (odbiv nabavu dion. Priv. agr. banke)	D	21.849'73
Kamati do 31. XII. 1929.	D	5.543'28
Vučene založnice u god. 1929.	D	1.575'—
Ukupno Fr. 42.000'—	D	59.593'01

8. Zaklada dra. Nikole Tomašića.

Osnovana oporukom dra. Nikole pl. Tomašića, bana kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, 10. decembra 1917. u svrhu izučavanja hrvatskoga jezika i povijesti.

Stanje glavnice do 31. XII. 1929.

Dionice Jugosl. udružene banke	D	46.200'—
--	---	----------

Stanje kamata do 31. XII. 1929.

Prenos od 31. XII. 1928.	D	6.639'30
Kamati do 31. XII. 1929.	D	5.056'27
Raspoloživi kamati ukupno	D	11.695'57

9. Zapis dra. Andrije Bakarčića.

Oporukom dra. Andrije Bakarčića 28. decembra 1919. naslijeđila je Jugoslavenska akademija Kr 200.000'—. Po zaključku skupne sjednice od 14. juna 1924. tom će se glavnicom pomagati izdavanje opće korisnih djela izvornih i prevedenih.

Stanje glavnice na 31. XII. 1929.

1. Stanje glavnice na 31. XII. 1928.	D	88.208'96
2. Kamati uložnice do 31. XII. 1929.	D	4.079'68
3. 7 % zajma kamati do 31. XII. 1929.	D	1.024'44
Ukupno	D	93.313'08

Glavnica je pokrivena

1. Gotovinom u uložnici	D	77.904'06
2. Zajmom s kamatima	D	15.409'02
Ukupno	D	93.313'08

10. Glavnica dra. Grge Tuškana.

Zaklada je osnovana oporukom dra. Grge Tuškana od 18. januara 1921. Zaključkom skupne sjednice od 14. juna 1924. ima se prihod ove zaklade upotrebiti tako, da će se po zaključku skupne sjednice, a na prijedlog stručnog razreda pomoći koje djelo za šire obrazovanje

Stanje glavnice 31. XII. 1929.

1. Prenos stanja od 31. XII. 1928.	D 456.691'85
2. Kamati uložaka do 31. XII. 1929.	D 17.819'52
3. Kamati zajma Zbornika Tomislava	D 6.963'37
4. Kamati zajma za restauraciju galerije	D 3.178'32
5. Kuponi dionica Hrv. poljodj. banke	D 400'—
Ukupno	D 485.053'06

Glavnica je pokrivena

Dionicama Hrv. poljodj. banke	D 625'—
Gotovinom u uložnicama	D 326.026'51
Zajmom Zbornika Tomislava	D 97.723'66
Zajmom za restauraciju galerije	D 24.677'89
Ukupno	D 485.053'06

11. Glavnica u spomen Petra Turkovića.

Osnovao dr. Vladimir barun Turković i braća god. 1916. s namjerom, da se iz kamata glavnice svake treće godine nagradi najbolje izvorno djelo ili rasprava struke finansijske ili političko-ekonomske.

Stanje glavnice 31. XII. 1929.

1. 7 $\frac{1}{2}$ ‰ drž. investicioni zajam	D 10.000'—
2. Prenos kamata do 31. XII. 1928.	D 8.968'53
3. Kamati do 31. XII. 1929.	D 1.275'13
Ukupno	D 20.243'66

12. Glavnica dobrotvora M. M.

Osnovana 15. IX. 1915. darovnicom.

Stanje glavnice 31. XII. 1929.

Obveznice 4 ‰ ugarske rente	K 20.000'—
---------------------------------------	------------

Budući da pitanje ovih vrijednosnih papira nije riješeno, to glavnica nema sada nikakvih prihoda.

Dobrotvor M. M. nije želio, da mu se prije smrti zna za ime. Kako je dobrotvor M. M. 15. februara 1928. preminuo, to priopćujemo njegovo potpuno ime: Mate Meršić, župnik u Gradišću (Burgenland).

13. Stipendijska zaklada dra. Dragutina Neumanna Valpovčanina.

Osnovao Rudolf grof Norman-Ehrenfelski 11. augusta 1911. Godišnji prihod ove zaklade imao bi se upotrebiti kao stipendij slušače sveučilišta u Zagrebu. Vrijednost je glavnice nakon rata devalvirana.

Stanje zaklade 31. XII. 1929.

Obveznice 4 % ugarske krunske rente od 7. augusta 1911. u nominalnoj vrijednosti K 30.000.—.

Ne nosi nikakve kamate.

14. Stipendijska zaklada Pavla grofa Pejačevića Virovitičkog iz Podgorača.

Osnovao Rudolf grof Norman god. 1916. u svrhu stipendije za slušače sveučilišta.

Ova je glavnica osnovana pologom u vrijednosnim papirima Schuldverschreiben Anlehen der k. k. Reichshauptstadt Wien u nominalnoj vrijednosti K 30.000.—.

Dopisom Prve hrv. štedionice, gdje su papiri bili u pologu od 5. III. 1923. odnosno od 8. IV. 1924., obaviještena je Akademija, da su gornji efekti izdrijebani i to u protuvrijednosti od D 35'60.

Danom 31. XII. 1929. iznosi D 643'09.

15. Stipendijska zaklada Alvine grofice Pejačević.

Osnovana kao i zaklada pod 14. u istoj vrijednosti, koja nakon devalvacije 31. XII. 1927. iznosi D 49'22.

Danom 31. XII. 1929. iznosi glavnica D 55'66.

16. Zapis župnika J. Stojanovića.

Osnovana glavnica oporukom župnika J. Stojanovića u Vin-kovcima od 26. marta 1910. s iznosom K 5.000.—. Glavnica se ima upotrebiti za izdanje najboljeg djela o službi Božjoj u Hrvata.

Stanje glavnice 31. XII. 1929.

Prenos iz godine 1928.	D	2.827'12
Kamati do 31. XII. 1929.	D	<u>175'34</u>
Ukupno	D	3.002'46

17. Zapis dra. Gustava Janečka.

Zaključkom skupne sjednice Akademije od 3. marta 1930. određeno je, da se u korist Akademije položena svota dra. Gustava Janečka, bivšega predsjednika Akademije, ima upotrebiti u svrhe matematičko-prirodoslovnog razreda Akademije.

Glavnica iznosi danom 31. XII. 1929. . . . D 6.832'81

**18. Glavnica u korist podignuća spomenika
dru. Franji Račkomu.**

Danom 31. XII. 1929. stanje D 4.051'27

19. Rezervni fond.

Izvan redovnog budžeta i zakladne imovine ima Akademija i rezervni fond, koji prema faktičnom stanju 31. XII. 1929. iznosi:

1. U vrijednosnim papirima (4 1/2 % založnice i dionice Prve hrv. štedionice i 7 % drž. zajma)	D	43.750'—
2. Gotovina u uložnici Jugosl. udruž. banke.	D	<u>4'764'49</u>
Ukupno	D	48.514'49

Prijedlog budžeta za god. 1930/31.

A. Prihodi.

	D	p	D	p
A. Državna pomoć:				
a. za štampanje redovnih edicija	250.000	—		
b. za štampanje Rječnika	60.000	—		
c. za uzdržavanje galerije slika	100.000	—		
d. za periodičke publikacije	50.000	—		
e. za biblioteku	50.000	—		
f. za izgradnju arh. tresora	40.000	—	550.000	—
B. Prinos Arh. muzeja za uzdrž. palače .			60.000	—
C. Predaja edicija			70.000	—
D. Prihodi galerije (ulaznice, razglednice i dr.)			30.000	—
E. Razni kamati (temeljna zaklada, pričuva i tekući računi)			20.000	—
F. Prihodi nekretninâ:				
1. Kuća Tomislavov trg 8.	154.822	—		
2. „ Šenoina ulica 4.	69.931	—		
3. „ Šenoina ulica 6.	91.400	—		
4. „ Petrinjska ulica 46.	77.000	—		
5. „ Nadbiskupski trg 11.	48.615	—	441.798	—
G. Vanredni prihodi (potpore, prinosi, darovi)			25.000	—
H. Doprinosi Banske uprave			150.000	—
I. Prenos iz proračunske god. 1929/30.:				
a. Dar pokrovitelja nadbiskupa A. Bauera .			50.000	—
b. Za angažovane sume štampe nedovr. edicija			120.434	40
c. Za nabavu slika domaćih slikara			20.000	—
Ukupno			1.537.232	40

B. Rashodi.

	D	p	D	p
I. Uprava.				
1. Počasna nagrada predsjedniku	24.000	—		
2. Nagrade tajnicima	48.000	—		
3. Nagrada upravitelju kuća	9.000	—		
4. Stanarinski doplatak poslo vodi pisarne . .	6.000	—		
5. Podvornik (beriva, odijelo, okr. blag.) . .	18.000	—		
6. Troškovi pisarne (pcšta, tel., pis. potrebe) .	13.000	—		
7. Razne tiskanice	12.000	—		
8. Služb. putovanja i reprezentacija	18.000	—		
9. Potpora udovi podv. Firšta	3.600	—		
10. Razne nagrade i nepredv. (rev. odb., osoblje)	20.000	—	171.600	—
Prenos			171.600	—

	D	p	D	p
II. Štampanje publikacija.				
Prenos . . .			171.600	—
1. Rječnik hrv. ili srp. jezika, sv. 45.	60.000	—		
2. Rad 1. i 2. razr. 2 sv. (30 ar.) sv. 239/40	60.000	—		
3. Rad 3. razr. (15 ar.) sv. 241.	40.000	—		
4. Zbornik za nar. živ. i običaje sv. 28/I (15 ar.)	30.000	—		
5. Ljetopiš sv. 43.	15.000	—		
6. Bulletin 3. razr. sv. 25.	19.309	—		
7. Bulletin 1. i 2. razr. sv. 2.	25.000	—		
8. Prirodoslovna istraživanja sv. 17.	40.000	—		
9. Stari pisci (M. Držić) ostatak (II. dio) . .	22.664	75		
10. Codex diplomaticus	100.000	—		
11. Otplata za Zbornik kralja Tomislava . . .	30.000	—		
12. Korespondencija Racki-Strossmayer sv. 3. .	70.000	—		
13. Posebna djela (Iveković: Krševan)	60.000	—	571.973	75
III. Honorari.				
1. Redaktorima	40.000	—		
2. Književni honorari autorima	100.000	—		
3. Ocjene radnja	4.000	—	144.000	—
IV. Potpore za istraživanja i umjetnost.				
1. Istraživanja zemlje	25.000	—		
2. Istraživanja naroda	25.000	—		
3. Nagrade za najbolja muzička djela	15.000	—	65.000	—
V. Biblioteka i arhiv.				
1. Nagrada bibliotekaru	12.000	—		
2. „ arhivaru	6.000	—		
3. „ pomoćnicima biblioteke	12.000	—		
4. „ podvorniku	2.400	—		
5. Vežanje knjiga	47.000	—		
6. Nabava i zamjena knjiga	3.000	—		
7. Osiguranje od požara	1.820	—		
8. Čišćenje i sitni troškovi	898	—		
9. Uređenje arhiv. tresora	40.000	—		
10. Vanredne potrebe biblioteke i arhiva . .	15.000	—		
11. Muslimanski rukopisi	20.000	—	160.118	—
Prenos . . .			1,112.691	75

	D	p	D	p
Prenos . . .			1,112.691	75
VI. Galerija slika.				
1. Nagrada ravnatelju	12.000	—		
2. „ čuvarima	7.000	—		
3. Podvorniku (beriva, odijelo, okr. blagajna) .	15.000	—		
4. Konserviranje slika	30.000	—		
5. Nabava slika dom. slikara (prenos od 1929/30)	20.000	—		
6. Za uređenje inventara i biblioteke	6.000	—		
7. Nabava biblioteke	10.000	—		
8. Osiguranje od požara	1.828	—		
9. Sitni troškovi, čišćenje i manji popravci .	5.000	—		
10. Otplata duga zakladi Tuškan (posljed. obrok)	24.677	89		
11. Razno i nepredvidljivo	10.000	—		
12. Investicije (namještaj, fotografije)	20.000	—	161.505	89
VII. Palača.				
1. Redovno uzdržavanje i popravci	8.000	—		
2. Vodovod i čišćenje	1.500	—		
3. Ogrjev i rasvjeta	15.000	—		
4. Osiguranje od požara	3.160	—		
5. Izgradnja spremišta i popravci kanc. prostorija	20.000	—		
6. Vanredne potrebe	20.000	—	67.660	—
VIII. Uzdržavanje nekretnina (sa porezom i drugim daćama).				
1. Kuća Tomislavov trg 8.	11.000	—		
2. „ Šenoina ulica 4.	7.000	—		
3. „ Šenoina ulica 6.	8.500	—		
4. „ Petrinjska ulica 46.	8.500	—		
5. „ Nadbiskupski trg 11.	6.000	—		
6. Vanredne investicije	30.000	—		
7. Drž. porez i opć. daće na sve kuće	124.374	76	195.374	76
Ukupno . . .			1,537.232	40

Primici D 1,537.232'40

Izdaci „ 1,537.232'40

U Zagrebu, 16. aprila 1930.

Dr. V. Vouk, s. r.
gospodarski tajnik.

SVEČANA SJEDNICA

31. maja 1930.

Govor predsjednika dra. Gavre Manojlovića.

Prve riječi Mojsijeve knjige Postanja — Geneze — izgovaraju u svojoj suštini svemirsku jednu istinu ovako: »U iskonu stvori Bog nebo i zemlju, i bješe tama nad bezdanom; i duh Božji lebdaše nad vodom. I reče Bog: Neka bude svjetlost! I bi svjetlost.« Istom dakle kada duh, koji je iz prvoga početnika svega što jest, prohujao kroz tamu haosa — istom onda se kaos rasvijetlio sav, i — »b i s v j e t l o s t« — tada i zauvijeke.

U svom svojem veličanstvu stoji pred nama taj prizor, vječno simboličan za sve događaje: u čovječjoj tamnoj svijesti, u svakom metežu ustalasane čovječje duše, u svakoj trzavici uma čovječjega, u svakom vrenju mnoštva ljudskoga roda.

I nisu te riječi samo plod nebeskoga nadahnuća. One su bile plod i duga i duga traženja istine kroz sve mitološke simbolike religijskih nagađanja na Nilu i Eufratu, u svetištima prastarih hramova i u motrenju zvjezdanoga neba, u ishodenju sunčane svjetlosti iza mokatamskih visova ili iranskih gora. A možda još i više: u traženju luči za čovječje srce, izmučeno trzavom tamom oprečnih strasti. U moralnom očajanju traženja pravde i razjašnjavanja zagonetke života.

Bilo je perioda u historiji čovječanstva, u kojima je sve to, i više, navaljivalo kao plaha bujica, od koje zaludu tražiš zaklona, na pojedine ljude i na cijele narode. Kada su i najsvjetliji umovi uzdisali za onom Božjom svjetlošću, koja neka prostruji haosom pojedinih duša i društva ljudskoga. I što je češće znala kroz tmasi besputni kaos zabljescuti trenutačna munja iz kojega pojedinačnoga uma i unakrštavati se s drugim takvim munjama, to bi odmah zatim pao još gušći mrak na zabliještene oči stotine milijuna ljudi.

Eto tako je, prvi put nama poznato, bio pred 2.200 godina položaj u rasadnici naše današnje kulture, u staroj Grčkoj, baštinici kulture egejske i orijentalne. Heleni spojiše s njome svoje duševno

blago indoevropsko, pa sve to u cjelini pretopiše dahom svoje duše i visinama svojega poleta. Iz svega toga stvoriše se predstave i likovi Olimpijskoga Zeusa, ali i dramatične borbe Giganata protiv carstva Olimpijskih bogova i tragične figure Prometeja prikovana na kavkasku stijenu, donosioca ljudima ognja i svjetlosti s neba. Tragika Medeje; nerazrješivi etički problem Antigone i Edipa Kralja. Usred pobožnoga vjerovanja u narodno božanstvo poletješe u narod filozofske teorije o elementima, od kojih je postao svemir, o vječnom nemiru i vечноj mijeni; o duhu, jedinoj eksistenciji svega; o atomima i materiji, koja je izvor svemu. O nevjerici, da uopće ima istine na svijetu, pak je istina samo ono, što se svakom pojedincu privida, i kolikogod se puta drugačije privida. Ali i o apsolutnoj sigurnosti onoga, što um u svojoj bistrini pokazuje. O umnom uživanju, koje je vrlo lako skoro shvaćeno kao tjelesno; ali i o ironiziranju svega, što se može ikada ustvrditi . . . Poljuljalo se vjerovanje, u unakrsnici teorija zamračila se istom rođena nauka i filozofija. A u neraspletene čvorove pomrsio se sav život porodični i društveni i državni. Zaplivaao je duh u zamršeni kaos, gotovo kao da onaj prvi svemirski »duh Božji« više i ne lebđaše nad njime.

Takva ta helenska kultura rasprostrla se skoro po cijelom Zapadu.

Začuše se tada i opet velike neke riječi s Istoka kao i one davne prve. Kao ni one prve, tako ni ove druge ne bijahu jedine velike, koje je mogao čuti rod ljudski; ali te dvije i svojim učincima biše od daleka i duga, možda i vječna zamašaja. Ove druge riječi prve su u prvoj »Blagoj vijesti« (»Euangelion«) Ioannovoj: »U iskoni bješe Logos« — slovo, riječ, duh —. »I logos bješe u Boga, i Bog bješe logos. On bješe u iskoni u Boga. Sve se njime rodilo, i izvan njega ništa ne bi, što bi.« — I te riječi spasiše tadašnju helensku, evropsku kulturu iz haosa. I provedoše je kroz petnaest vjekova.

Ali ta spasena kultura bila je vjerska. I nauka u njoj bješe sva okupljena vjerovanjem, upravo kao ono i u najstarije vrijeme svako znanje u starih Helena. I to naposljetku ne zadovoljavaše ni novu Evropu, koja se budila na nova vremena. Pa tako na pojačanoj ekonomskoj podlozi evropskih novih naroda i razmaknutim geografskim vidicima, a s ostacima helenske nauke i filozofije, nanovo uskrснуše daleki, duboki i visoki vidici evropskom intelektu, ali s njime i sva trzavost života.

I to se prostrlo pomalo preko svih oceana na sva tri kontinenta, na ljudski rod od gotovo dvije milijarde, koje se, i izvan evropske civilizacije njime dirnute i buđene, javljaju snagom od jedne milijarde ljudi, i to velika ih većina na tlu svojih starih osobitih kultura. A nauka, taj jedan plod čovječjega bića, u svim područjima prirode, uma i duše slavi i neslućene dosad trijumfe. No koliko stekosmo neprocjenjivih i golemih tekovina na materijalnom području, toliko se ove mogu zatorno okrenuti i preko našeg rođenoga opstanka, fizičkoga, duševnoga i moralnoga. Koliko socijalne nauke i dižu iz bijede milijune i milijune ljudskih bića, pa na bolje uređivanje upućuju društveni i državni organizam, toliko one žestinom nagle evolucije zamrsuju svijest i iz ruku trijeznih umova trzaju kormilo lađe čovječanstva. Sve vri, sve ište novo nešto veliko, bolje. Starina, toliko mila srcu i duši, a toliko je ipak potrebna kontinuitetu razvitka. Ljudski rod, kojega su dijelovi sada modernim fizičkim i intelektualnim saobraćajem jedan drugima tako blizu, hoće da bude jedno samo veliko i jako, a ipak još toliko razdvojeno između sebe množinom separatnih pitanja i sebičnih zahtjeva. I najbolji umovi, pa i nesebično, neumorno traže jednu veliku svjetlost »božansku«, da rasvijetli sve ono u modernoj kulturi, što je u njoj haotično uzavrelo, i što prijeti svjetskom katastrofom.

A mi ovdje, mi imamo pouzdanje u božansku svemirsku promisao, koja, nama i nepojmljivo, svemirom vlada. Pouzdavamo se, i hoćemo u tom uzdanju dalje da radimo za nauku i za naš ljubljeni narod, koji je svojom čestitošću, vjerom u sebe i u nebesku pomoć toliko bezdani pregazio pa evo sada i on, sam svoj, dijeli sudbinu opće visoke kulture, i hoće svim svojim vrlinama da radi u velikom kolu prosvijetljenih i ravnopravnih naroda svijeta.

S tom čvrstom vjerom čast mi je pozdraviti svoje drugove akademike, članove obiju naših Akademija, a među njima napose gospodina predsjednika Srpske kraljevske akademije dra. Slobodana Jovanovića; gospodina dra. Josipa Belobrka, rektora zagrebačkoga univerziteta, kao zastupnika gospodina Ministra prosvjete; gospodina bana dra. Josipa Šilovića; gospodina armijskog generala Svetomira Matića; gospodina predsjednika Stola sedmorice dra. Čimića, pa i u ime gospodina pokrovitelja Jugoslavenske akademije — koji se istom danas vraća s puta — otvoriti ovu svečanu godišnju sjednicu.

Izvještaj književnoga tajnika dra. Dragutina Boranića.

Od posljednje svečane sjednice, koja je bila 4. maja 1929. i na kojoj je akademik dr. Božidar Širola čitao svoju raspravu: »Problemi našega muzičkoga folklora«, razvijao se naučni rad Akademije ovako:

U razrednim sjednicama prihvaćene su za štampanje radnje:

1. U »Radu« historičko-filologičkoga razreda: dr. Henrik Barić (Beograd): Uporedne jezične studije. I. Jermenski refleks indoevrop. o; dr. Fran Ramovš (Ljubljana): Razvoj skupin *vъ* in *vъ* v slovenskem jeziku; dr. Đuro Škarić: Slavenske čestice na i nu i njihova indoevropska srodnost; dr. Tomo Maretić: Pregled srpsko-hrvatske gramatičke terminologije od Mikalje do St. Novakovića; dr. August Musić: Preterit futura u indoevropskim jezicima; dr. Ljudmil Hauptmann: Uloga velikomoravske države u slavensko-njemačkoj borbi za Podunavlje.

2. U »Radu« filozofičko-juridičkoga razreda: dr. Marko Kostrenčić: Slobode dalmatinskih gradova po tipu trogirskom; dr. Milko Kos: Studija o Istarskom razvodu; dr. Đuro Ljubić: Lige i posobe u starom hrvatskom pravu; dr. Stjepan Zimmermann: Filozofija kršćanstva.

3. U »Radu« matematičko-prirodoslovnog razreda: dr. Fran Tućan: Mišo Kišpatić; dr. Josip Goldberg: Godišnji i dnevni period oblačnosti u Zagrebu; dr. Vladimir Varićak: O akceleraciji; dr. Marijan Salopek: Eocenska sinklinala od grada Hvara do Dubovice; dr. Rudolf Cesarec: O neeuklidskoj geometriji osnovanoj na apsolutnom jednoplošnom hiperboloidu.

4. U »Starinama«: Vid V. Vukasović: Četiri pisma Petru Velikomu i dru. Savi Vladislaviću od Dubrovačke republike; Niko Štuk: Nekoji podaci o rusko-crnogorskoj provali na dubrovački teritorij god. 1806.

5. U »Ljetopisu«: dr. Tomo Maretić: Književna obznana: Srpskohrvatsko-nemački rečnik Sv. Ristića i J. Kangrge.

6. U »Prirodoslovnim istraživanjima Kraljevine Jugoslavije«: dr. Josip Poljak: Geomorfologija otoka Dugoga; Ljudevit Rossi: Pregled flore hrvatskoga Primorja.

7. U »Zborniku za narodni život i običaje južnih Slavena«: dr. Božidar Širola: Problemi našega muzičkog folklora; Ljudevit Rossi: Biljni svijet u hrvatskim narodnim pjesmama; dr. Miroslav

Hirtz: Zmije kućarice; Ante Šimčik: Princip Parela. Tri narodne poslovice; dr. Božidar Širola: Otok Rab. (Etnografski zapisi.); Tomislav Macan: Prinosi iz Blata na otoku Mljetu (Ribarsko oruđe, čaranje i gatanje, zagonetke); Franko Cetinić: Kumpanija (pučki viteški ples na otoku Korčuli); Alija Nametak: Mostarske muslimanske uspavanke; Ivan Ćosić: Šokačke kolede ili narodne pjesme; Rudolf Strohal: Mošćenice od 15.—17. vijeka; Samobor od 16. do 19. vijeka; Varaždinska županija u 16. i 17. vijeku; Abdu-rahman Nametak: Folklor u deset godina »Behara«; Mićun M. Pavićević; Crnogorci u pričama i anegdotama (VII. knjiga). Crnogorske šale. Ženske narodne pjesme iz Crne Gore; dr. Brozović: Žitak mesopusta u Novom Vinodolskom. (Više svezaka iz različitih godina.)

8. U javnoj sjednici historičko-filologičkog razreda 15. maja 1929. član francuske akademije prof. Charles Diehl održao je predavanje o temi »La magie et la goût du merveilleux à Byzance«.

9. Na molbu Direkcije pomorskog saobraćaja u Splitu akademik dr. Jovan Hadži podnio je svoje stručno mišljenje o gajenju šarana u bočatoj vodi.

Minule je godine Akademija izdala 12 knjiga, i to: 44. svezak Rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika u obradi Tome Maretića (»podiranje« do »pojavljivati«); zatim 237. knjigu »Rada« historičko-filologičkog i filozofičko-juridičkog razreda sa raspravama N. Radojčića, M. Rešetara, A. S. Dabinovića, T. Matića, A. Musića, B. Maleša i V. Dukata; 238. knjigu »Rada« matematičko-prirodoslovnog razreda sa raspravama Ive Horvata i Frana Tućana; VII. knjigu »Starih pisaca hrvatskih«, u kojoj je drugo izdanje djela Marina Držića u redakciji Milana Rešetara; 16. svezak »Prirodoslovnih istraživanja Kraljevine Jugoslavije« sa priložima V. Vouka, J. Poljaka, L. Kuščera, grofa Attemsa, G. Horvata, J. Hafnera, J. Hadžija, E. Reimoser, M. Hirtza, I. Pevaleka i F. Kušana; drugi svezak 27. knjige »Zbornika za narodni život i običaje južnih Slavena« sa raspravama B. Širole, M. Stojkovića, M. Hirtza, A. Šimčika i prinosima M. M. Pavićevića i F. Cetinića; 42. knjigu »Ljetopisa«, u kojemu je osim izvoda iz sjedničkih zapisnika i glavne godišnje skupštine priopćen govor T. Maretića o proslavi 100-godišnjice rođenja Lava Nikolajeviča Tolstoja i obznana Ristić-Kangrgina Rečnika od T. Maretića. Uz 24. svezak »Bulletin International« (prije »Izvjješća«) matematičko-prirodoslovnoga raz-

reda objelodanjen je i 3. svezak »Bulletin international« historičko-filologičkog, filozofičko-juridičkog i umjetničkog razreda (radnje iz godine 1925—1928.). Među posebnim djelima Akademije izdana je druga knjiga »Korespondencije Rački-Strossmayer« u obradi Ferde Šišića, obuhvatajući pisma od 6. januara 1876. do 31. decembra 1881., zatim »Proslava 100-godišnjice rođenja Franje Račkoga« sa raspravama A. Musića, F. Šišića i Sl. Jovanovića; i napokon 7. knjiga »Crnogoraca u pričama i anegdotama« Mićuna M. Pavićevića, preštampana iz »Zbornika za narodni život i običaje južnih Slavena«.

Ove će godine Akademija izdati: 45. svezak »Rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika«; 239. i 240. knjigu »Rada« historičko-filologičkog i filozofičko-juridičkog razreda; 241. knjigu »Rada« matematičko-prirodoslovnog razreda; prvi svezak 28. knjige »Zbornika za narodni život i običaje južnih Slavena«; 17. svezak »Prirodoslovnih istraživanja Kraljevine Jugoslavije«; XV. svezak »Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae«; po jedan svezak »Bulletin international« matematičko-prirodoslovnog razreda i ostalih razreda; 43. svezak »Ljetopisa«; treću knjigu »Korespondencije Rački-Strossmayer«. Među posebnim djelima umjetničkog razreda izaći će arh. Ćirila M. Ivekovića »Crkva i samostan sv. Krševana u Zadru, hrvatske zadužbine u X. vijeku«.

Akademija je, prema svojim skromnim sredstvima podijelila naučne potpore: dru. Franji Fancevu za traženje starih seljačkih komedija na otoku Hvaru (3.000 din.); arh. Ćirilu M. Ivekoviću za proučavanje manastira i crkve sv. Ivana u Biogradu na moru i rogovske opatije (7.500 din.); dru. Božidaru Široli za istraživanje narodne muzike na otoku Pagu (2.500 din.); studentu etnografije Lojzu Golobiću za folklorističke studije u Beloj Krajini (500 din.); dru. Ljudevitu Kuščeru za proučavanje mekušaca na otoku Dugom (2.000 din.); dru. Marijanu Salopeku za istraživanje sinklinale na otoku Hvaru (4.000 din.); dru. Vali Vouku i dru. Jovanu Hadžiju za istraživanje morske flore i faune u splitskom zalivu (po 5.000 din.).

Pripremni radovi za podizanje Biološko-oceanografskog instituta na Jadranu, zajedničke ustanove Jugoslavenske i Srpske kraljevske akademije, primiču se svome kraju. Na početku maja ove godine kuratoriju Instituta stigli su natječajni idejni planovi za zgradu, što su ih izradili gospoda arhitekti: Šen (Zagreb), Nesto-

rović (Beograd), Vurnik (Ljubljana), Kaliterna (Split), a izvan natečaja inž. Kodl (Split). Daskora će se donijeti odluka o prihvaćenom planu, a da se naučna istraživanja uzmoĝu započeti već ove godine, najmljene su podesne prostorije u Šilerovu pansionu »Split«, u kojima će se urediti privremena stanica. Zamoljen je čuveni norveški okeanografski stručnjak prof. Hjalmar Broch iz Oslo-a, da na jesen uvede u život rad stanice.

U Međunarodnoj uniji akademijâ sa sjedištem u Bruxellesu Jugoslavensku akademiju predstavlja naročiti odbor, koji je sastavljen od članova obiju naših Akademija. Ministarstvo prosvjete unijelo je za radove toga odbora u lanjski državni proračun 200.000, a u ovogodišnjoj 300.000 dinara. Po tom je naša saradnja u četiri pothvata Unije, kod kojih učestvujemo, postala vrlo intenzivna. Ove je godine u sesije Unije zastupao naš odbor prof. dr. Hoffiller, koji je mogao izvijestiti o velikom napretku našega rada u prošloj godini. Za zbirku vaza (Corpus vasorum) pripravljena je publikacija neolitičkih posuda iz Vučedola kod Vukovara, pohranjenih u Narodnom muzeju u Zagrebu. To će biti definitivna publikacija t. zv. Vučedolske inkrustirane keramike. Osim toga priređen je i svezak vaza muzeja vršačkoga, a izvršene su i prve radnje za publikaciju splitskog materijala. Za arheološku kartu rimskoga imperija, u koju se imaju unijeti nalasci iz svih vremena, počevši od najstarijih prehistorijskih perioda pa do srednjeg vijeka, spremljeni su znatni prilozi iz sjeveroistočnog dijela Srijema, okoline Ptuja i Cella, Splita i Sarajeva. Mnogo se radilo za novo objelodanjanje rimskih napisa. Opisani su i fotografirani napisi na kamenim spomenicima osječkoga gradskoga muzeja, fotografiran je veliki dio zagrebačkoga lapidarija, a načinjene su mnoge fotografije i crtani su napisi u splitskom muzeju i u Dalmaciji. Dvršen je rukopis za napise Narodnoga muzeja u Beogradu, a od česti i za napise u Sarajevu. Napokon su u prošloj godini napredovali i poslovi oko Rječnika sredovječnog latinskog jezika (novo izdanje Du Cange-a, građa do početka XII. stoljeća), pa će se uskoro privesti kraju. Svakako će ove godine naša saradnja u Uniji donijeti vidljivih, t. j. štampanih rezultata.

Stotu obljetnicu rođenja svoga prvoga predsjednika Franje Račkoga proslavila je Akademija u zajednici sa Srpskom kraljevskom akademijom pod visokim pokroviteljstvom Njegova Veličanstva Kralja 1. i 2. juna 1929. U svečanoj sjednici, poslije pozdrav-

nih govora predstavnika Češke, Poljske i Bugarske akademije, prikazao je dr. August Musić Račkoga kao predsjednika i organizatora Akademije, dr. Ferdo Šišić ocrtao je njegov historički rad, a dr. Slobodan Jovanović osvijetlio njegovu jugoslovensku misao.

Dokazima priznanja i poštovanja, kojima se i naš narod s puno ljubavi odužio predsjedniku Čehoslovačke republiku Tomi G. Masaryku o osamdesetoj godišnjici njegova života, pridružila se i Jugoslavenska akademija. U vanrednoj glavnoj skupštini 3. marta o. g. izabrala je »odličnoga predstavnika filozofskih i socijalnih nauka, postojanog borca za pravdu i istinu, velikoga Slavena i čovjeka« svojim počasnim članom, i taj izbor proglasila u naročitoj javnoj svečanoj sjednici 7. marta, u kojoj je pred uglednim uzvanicima dr. Albert Bazala pročitao svoju raspravu »Masaryk mislilac«.

Akademija je po svojim delegatima učestvovala na značajnim nacionalnim svečanostima i pomenima: na otkrivanju veličanstvenoga Meštrovićeva spomenika Grguru Ninskomu u Splitu 29. septembra 1929.; na otvaranju kapele kosturnice, koju je narod Brežalničke oblasti podigao u Štipu na spomen palih boraca u ratu sa Bugarima (27. oktobra 1929.); na proslavi 350. godišnjice od osnutka grada Karlovca (27. oktobra 1929.); u poklonstvenoj deputaciji grada Zagreba Njegovu Veličanstvu Kralju (17. decembra 1929.); na proslavi 150. godišnjice zaslužne vinkovačke gimnazije (24. i 25. maja 1930.). Ona je na drugi kongres slavenskih filologa u Pragu mjeseca oktobra 1929. odaslala dra. Stjepana Ivšića, a na III. kongres slavenskih geografa i etnografa u Beogradu mjeseca maja 1930. dra. Artura Gavazzija.

Depešama ili adresama Akademija je pozdravila pomen 10-godišnjice opstanka ljubljanskog univerziteta (26. jula 1929.); otkrivanje spomen-ploče osnivaču Hrvatskoga književnog društva sv. Jeronima kardinalu Josipu Hauliku u Trnavi (22. septembra 1929.); svečanu akademiju, koju je zagrebačko Slovensko prosvetno društvo priredilo u Ljubljani (14. marta 1930.) u čast pjesnika, akademika Dragutina Domjanića. Akademija je čestitala svome pokrovitelju preuzvišenom gospodinu dru. Antunu Baueru jubilej zlatne mise (28. jula 1929.), svome počasnom i pravom članu don Franu Buliću jubilej dijamantne mise (31. oktobra 1929.), svome počasnom članu Ljubi Babiću Đalskom 75. (26. oktobra 1929.), pa članovima dopisnicima Franti Vejdovskom (24. oktobra 1929.) i Ljudevitu Rossiju 80. obljetnicu života (13. decembra 1929.).

Akademija je u prošloj godini smrću izgubila svoga najstarijega člana matematičko-prirodoslovnog razreda i god. 1921.—1924. predsjednika dra. Gustava Janečka; članove dopisnike historičko-filologičkoga razreda: dra. Josipa Brunšmida, god. 1902.—1920. ravnatelja Strossmayerove galerije slika, i dra. Petra Aleksejevića Lavrova, univerzitetskog profesora u Petrogradu. Neka im je slava i među nama trajan spomen!

U glavnoj godišnjoj skupštini 30. maja 1930. izabrani su počasnim članovima Alfons Maria Mucha, češki slikar u Pragu, i Nikola Roerich, ruski slikar u New Yorku. Dosadašnji izvanredni pravi član u umjetničkom razredu dr. Božidar Širola izabran je redovnim pravim članom; dosadašnji članovi dopisnici dr. Stjepan Matičević u filozofičko-juridičkom razredu redovnim pravim i dr. Artur Schneider u umjetničkom razredu izvanrednim pravim članom; u matematičko-prirodoslovnem razredu redovnim pravim članom dr. Fran Tućan, univerzitetski profesor u Zagrebu. Članovima dopisnicima izabrani su: u historičko-filologičkom razredu dr. Viktor Hoffiller, univerzitetski profesor u Zagrebu; u filozofičko-juridičkom razredu dr. Borislav Lorenc, univerzitetski profesor u Beogradu; u matematičko-prirodoslovnem razredu dr. Marijan Salopek, univerzitetski profesor u Zagrebu; dr. Stjepan Škreb, ravnatelj geofizičkog zavoda u Zagrebu; dr. Albert Botteri, dr. Karlo Radoničić, dr. Božidar Špišić, dr. Ante Šercer, univerzitetski profesori u Zagrebu; u umjetničkom razredu Ludvik Kuba, slikar i sakupljač narodnih pobjavaka u Pragu.

U istoj glavnoj skupštini ponovo su izabrani za god. 1930—1933. predsjednikom dr. Gavro Manojlović, a gospodarskim tajnikom dr. Vale Vouk, bibliotekarom i arhivarom dr. Stjepan Ivšić.

Biblioteka se i u prošloj godini znatno pomnožila novim zamjenama. Evo imena društava ili institucija i redakcija časopisa, s kojima je zamjena odobrena: Towarzystwo przyjaciół nauk na Śląsku u Katowicama, Biblioteka »Ludu Słowiańskiego« u Krakowu, Museo de historia natural u Montevideu, Istorisko društvo u Novom Sadu, Vlastenecký spolek musejní u Olomoucu, Srednje-Volžskij Penzenskij oblastnoj muzej u Penzi, Towarzystwo przyjaciół nauk poznańskie u Poznaniu, Slavische Rundschau u Pragu, Český zemský archiv u Pragu, Univerzitet u Rigi, Svoboden universitet za političeski i stopanski nauki u Sofiji, Blgarski pregled

u Sofiji, Wydawnictwo Archiwów Państwowych u Varšavi, The State College u Washingtonu, Hrvatski geografski glasnik u Zagrebu. — Od poklona biblioteci treba naročito sa zahvalom istaknuti: Ludvík Kuba, Slovanstvo ve svých zpěvech (poklon čehoslovačkog konzulata u Zagrebu), Buntaro Adachi, Das Arterien-system der Japaner (poklon japanskoga poslanstva u Bukureštu) i »Zehn Jahre Versailles« I. i II. sv. (poklon njemačkoga konzulata u Zagrebu). — Kako su bibliotečne prostorije za golem broj knjiga (preko 80.000) pretijesne, na tavanu se akademijske palate izgradilo zasebno spremište, u koje se prenose manje tražene starije publikacije.

U *arhivu* je zbirka spomenika islamske kulture u našem narodu narasla na preko 750 kodeksa. Posredstvom akademika dra. Franca Babingera nabavljen je od tvrtke R. Quaritch u Londonu stari turski kodeks, vjerojatno iz XVI. vijeka, koji sadržava fragment historičkoga djela turskoga pjesnika Suzi Čelebi iz XV. vijeka. Za to se djelo dosad mislilo da je izgubljeno. U njemu je opjevano vojevanje čuvenog turskog vojskovođe Ghazi Ali bega Mihal Oghlu, a u našem se fragmentu nalazi pjesma o boju kod Požežene kraj Smedereva, u kojoj je Ali beg potukao mađarsku vojsku i zarobio Mihaljla Siladija, ujaka kralja Matije Korvina. Radi važnosti toga djela za jugoslavensku povijest povjerila je Akademija svojemu stručnom referentu za orijentalne književnosti g. Alekseju Olesnic-komu, da ga za akademijska izdanja prevede i komentira. G. Olesnicki na svome naučnom putu po sjeveroistočnoj Bosni sabrao je za Akademiju 125 kodeksa i svuda nailazio na osobito povjerenje prema ovome njenom pothvatu. Između kodeksa, koji su tako ušli u naš arhiv, ima više njih historičkog sadržaja: na pr. vrlo znatno djelo najstarije turske povijesti s natpisom »Tevarih Al-i Osman« od Urudž bin Adila, turskog historika XV. vijeka. Jedini dosad poznati primjerak, u kome je sačuvano ime autora, čuva se samo u Bodleian Library u Oxfordu. U zbirci se nalaze, valjada unicum, zapisci nekoga derviša Abdallaha, koji je po svoj prilici bio rodom iz Bosne i 18 godina služio na dvoru sultana Mahmuda I. (1730—1754). U djelu se opisuju pletke i nesuglasice, koje su vladale na dvoru i kobno utjecale na život turskoga carstva. Kodeks je vrlo zanimljiv i po tom, što donosi i detalj o turskom osvojenju Beograda 1739. Od rijetkih egzemplara, sabranih ove godine, neka je pomenuto još samo najstarije tursko pjesničko djelo, što ga je god.

1329. napisao Šajh Ašyq Paša pod natpisom »Gharih Name«. — Dalji napredak zbirke stoji do darova, koje će za nju Akademiji stizavati. Ona će se svojski brinuti, da sačuva od propasti djela istaknutih naših zemljaka, koji su se pročuli u islamskoj književnosti.

Zbirka sredovječnih natpisa i figuralnih ornamenata sa bosansko-hercegovačkih stećaka, što ih za Akademiju prikuplja g. Vejsil Ćurčić, i u prošloj se godini umnožila velikim brojem naročito uspjelih sadrenih odljevaka.

Strossmayerova galerija slika obogatila se ove godine dvjema znatnim prinovama. Pripomoću Akademijina pokrovitelja preuzv. gosp. dra. A. Bauera i »Društva prijatelja Strossmayerove galerije« nabavljene su slike dvaju odličnih nizozemskih majstora, Nikolaesa Maesa, učenika Rembrandtova, »Djevojčica u perivoju«, i Jana Miense Molenaera »Veselo društvanje«, i tako je upotpunjen galerijin odjeljak nizozemske slikarske škole slikama njezinih reprezentanata, koji u nas još nikako nisu bili zastupani. Tim se od česti izvršila želja, koju je pri otvaranju galerije, 9. novembra 1884., u svojoj besjedi istaknuo Franjo Rački: »da se galerija ne samo uzdrži, nego i po mogućnosti popuni i usavrši«. Poslovi oko konserviranja slikâ nastavljeni su i ove godine. Poslije prošlogodišnje ljute zime ukazala se, prije svega, potreba, da se oprave i ušćuvaju slike slikane na drvenim pločama, koje su, prirodno, na tu zimu najviše reagirale. Parketirano je 8 slika, i to: br. 17. Sienska škola XV. stoljeća: »Isus na križu sa svecima«; br. 30. Domenico Ghirlandaio: »Bogorodica s malim Isusom i Ivanom«; br. 36. Giovanni Battista Rossi »Sveta obitelj«; br. 42. Firentinska škola XV. stoljeća »Bogorodica s malim Isusom i dva anđela«; br. 46. iz radionice Peruginove »Bogorodica s malim Isusom«; br. 49. Filippo Mazzola »Isus na mučeničkom stupu«; br. 57. Andrea Solario »Bogorodica s malim Isusom« i br. 59. Vincenzo Catena »Bogorodica s malim Isusom i četiri sveca«. — Naročito je živ bio ove godine interes stranih naučenjaka za našu galeriju. Bečki historik umjetnosti dr. Oto Benesch, proboravivši duže vrijeme u Zagrebu i studirajući slike naše galerije, napisao je u bečkoj reviji »Belvedere« (1929. sv. X.) raspravu »Zu Veronese und Tizian«, u kojoj je iznio nove, a osnovane atribucije triju galerijskih slika. Slika pod brojem 65., u katalogu »Kopija po Paolu Veronesu« (u starom katalogu »Carletto Caliarì«) po Beneschovu je mišljenju originalni Veronesov »mode-

letto« za veliku njegovu »Alegoriju mudrosti i snage«, koja se nalazi u New Yorku u zbirci Frick. Slika pod br. 72. »Žena Zebe-dejeva pred Kristom«, u našem katalogu navedena kao »Kopija po Tizianu« (u našim starijim katalogima kao »Battista Farinati«), po Beneschovu je istraživanju »rano djelo Paola Veronesa iz prvog vremena njegove djelatnosti u Mlecima«. Slika pod br. 70. »Zaruke sv. Katarine«, u našem katalogu djelo Andrije Medulića Schiavone, po Beneschovu je mišljenju »rano djelo Tintorettovo, nastalo između godina 1540 i 1547.« — Pored dra. Benescha pohodio je dvaput galeriju i dr. Rajmond Van Marle, autor novog osnovog djela o »Razvoju talijanskih slikarskih škola« (The development of the Italian Schools of painting), i dao nam o talijanskim slikama njenim veoma važna i zanimljiva mišljenja s obzirom na njihove atribucije, obećavši, da će nam u svoje vrijeme poslati svoje detaljne bilješke. — Veoma povoljno tekla je ove godine prodaja fotografija i razglednica. Uz to je prodano, nastojanjem g. predsjednika Akademije, sedam velikih albuma sa fotografijama galerijskih slika. Po nalogu tvrtke Petra Nikolića u Zagrebu kopirao je (prema Akademijinu prijedlogu) a u svrhu reprodukcija u bojama član dopisnik umjetničkog razreda Mirko Rački sliku Vlaha Bukovca »Gundulić zamišlja Osmana«. Jednako povoljan bio je i posjet galerije. Broj posjetnika, koji su platili ulazninu, porastao je u ovoj godini prema godini 1928/1929. (3828) za 1251 na 5079, a broj škola, koje su imale besplatan pristup, prema godini 1928/1929. (55 škola sa 1387 učenika) za 81 školu i 1267 učenika na 136 škola sa 4054. Time se sve više ispunjava želja velikog osnivača galerije, da slike i umjetnine, što ih je skupio i zavještao, »narodu i učećoj se mladeži koriste«. Ravnatelj galerije često je vodio pojedine škole kroz galeriju i tumačio je umjetnine, koje se u njoj nalaze. — Ove je godine priređena u dvorani XII. — kao prva u nizu zamišljenih sličnih priredbi — povremena izložba. U toj izložbi bila su skupljena djela naših umjetnika, koji nisu samo rođeni u deceniju 1885.—1895., već su, čak, i po svom školovanju i po svojim pogledima bili usko među sobom povezani. To su Münchenski đaci Kraljević, Račić, Becić i Babić, a pored njih još i oni, koji su njihovim nastojanjima bili blizu, kao Dobrović, Uzelac i rano preminuli Steiner. Ljubaznom susretljivošću gospodina gradskoga načelnika dra. Stjepana Srkulja, koji nam je stavio na raspoloženje slike pomenutih umjetnika, što ih je gradska općina

nabavila iz negdašnje zbirke Plavšićeve, i uprave »Moderne galerije hrvatskog društva umjetnosti Strossmayer«, od koje smo dobili veći dio slika Račićevih, bilo je u dvorani XII. izloženo uglavnom sve ono, što je naše moderno slikarstvo u određenom periodu svoga razvoja dalo ponajbolje i najznačajnije. Ova se povremena izložba morala, međutim, za neko vrijeme zatvoriti, jer su nekolike slike iz nje uzajmljene za »Izložbu jugoslavenske umjetnosti«, koja je u ovaj čas u londonskoj Tate-Galeriji. Za tu je izložbu Akademija uzajmila iz galerije dvije slike Nikole Mašića: br. 207. »Starac« i br. 222. »Ljetna idila«, koje su uza sve u takovim slučajima potrebne i uobičajene mjere opreza poslane u London, odakle će za neko mjesec dana biti opet vraćene. Najposlije treba spomenuti, da su za galerijsku biblioteku pored nekih priručnih djela nabavljene i ove godine najznatnije revije, koje se bave umjetničkim i galerijskim pitanjima, tako Pantheon, Connoisseur, Mousaion, L'arte, Burlington Magazine, Belvedere, Art Bulletin, American Magazine of Art, Bulletin of the Metropolitan Museum of Art (New York), Bulletin of the Museum of Fine Arts Boston i The Brooklyn Museum Quarterly.

Izvještaj gospodarskoga tajnika dra. Vale Vouka.

Prošle godine sa ovoga mjesta završio sam svoj izvještaj o gospodarskom poslovanju Akademije među ostalim i ovim riječima: »Iskrena je želja Akademije, da poboljšica njezinih gospodarskih prilika dođe u učvršćeni položaj, a to je de facto moguće samo osiguranjem stalnih rentovnih dohodaka«, i dalje: »Akademija nije izgubila nadu, da će svoju temeljnu glavicu moći restaurirati — to više ona pouzdano očekuje, da će njezine predstavke i molbe biti sa strane najviših mjesta uvažene. Istom tada moći će Akademija, restaurirana i osigurana u materijalnom pogledu, započeti mnogim potrebnim pothvatima na širokoj bazi oko izučavanja historije, jezika, folklora i prirode svoga naroda, kako joj je to stavio u zadaću njen osnivač veliki Strossmayer.«

Ponovio sam ove želje i nade Akademije u prošloj godini, jer na prvom mjestu želim danas istaknuti, koliko je naša Akademija danas sretna, što može reći, da se njene želje i nade nalaze u ostvarenju. Kraljevska vlada uvažila je napokon stvarne razloge Akademije i odobrila je prije svega u svrhu podizanja zakladnog doma

Akademije prvu osnovnu pomoć u iznosu od 1,500.000 dinara. Akademija je pak u dubokom uvjerenju, da je ta pomoć odobrena po intencijama najvišega zagovornika, našega Kralja, odlučila, da onu prvu pomoć od 1,500.000 din. smatra osnovnim kamenom nove svoje zaklade, koja će nositi ime »Zaklada Kralja Aleksandra za Jugoslavensku akademiju«. Njegovo Veličanstvo naš Kralj 19. decembra prošle god. dobrostivo je odobrio ovaj zaključak Akademije. Tim aktom postala je vjera Akademije u sretniju budućnost pod moćnom zaštitom čvrsta. U ovoj svečanoj zgodi ustanimo, drugovi akademici, i kliknimo: Živio naš Kralj Aleksandar I.!

Duboku hvalu duhuje naša Akademija i Kraljevskoj vladi, a napose predsjedniku vlade g. generalu Peri Živkoviću i ministru finansija g. dru. Stanku Šverljugi kao i ministru prosvjete dru. Boži Maksimoviću, koji su u ovogodišnjem državnom budžetu odobrili anuitet za zajam Državnoj hipotekarnoj banci u svrhu izgradnje »Zakladnog doma Kralja Aleksandra« u prvoj rati od 1,147.466 dinara. Ovim aktom osigurana je posve izgradnja čitave sjeverne fronte namjeravane gradnje, za koju će kamen temeljac biti postavljen vjerojatno još prije jeseni. No moramo se i ove godine ponovo sjetiti, da će taj kamen temeljac biti postavljen na tlu, koje je rodoljubna općina slobodnog i kraljevskog glavnog grada Zagreba Akademiji darovala. U ovome času izriče Akademija i svomu gradu Zagrebu duboku hvalu.

»Zaklada Kralja Aleksandra za Jugoslavensku akademiju« nova je, a sada i najznatnija zakladna imovina naše Akademije.

»Temeljna zaklada Akademije«, kojom je dosad upravljalo računovodstvo finansijske direkcije u Zagrebu, prešla je konačno u smislu rješenja Ministarstva prosvjete broj 3936 od 6. decembra 1928. danom 14. augusta prošle god. u upravu same Akademije. Današnje stanje ove nekad najmoćnije zaklade Akademije danom 31. decembra 1929., ne uračunavši i razne predratne vrijednosne papire, kojih sudbina još nije riješena, iznosi tek 138.368'13 dinara. Isto tako prešla je u upravu Akademije i »Zaklada Josipa Jurja Strossmayera za osnutak umjetničkog razreda« s imovinom od 51.842'68 dinara. Najjače su od ostalih zaklada one, koje služe izdavanju djela za opće obrazovanje. To su:

1. Opća glavnica za izdavanje djela za

opće obrazovanje Din 121.656'32

3. Glavnica dra. Grge Tuškana »	485.053'06
4. Zaklada generala Crljena »	59.593'01

Ukupno Din 759.615'47

Kako je nedavno Akademija posebnom odboru povjerila zadaću, da započne sa sistematskim radom oko izdavanja djela za opće obrazovanje, to će i ove zaklade time biti privedene svojoj svrsi. Od ostalih zaklada na prvom je mjestu: zaklada dra. Nikole Tomašića za izučavanje hrvatskoga jezika i povijesti sa imovinom 46.200 dinara, pa iza toga glavnica Franje Račkoga i glavnica Tadije Smičiklasa ukupno sa imovinom od 18.000 dinara.

Pridošao je glavnica kao nov »Zapis dra. Gustava Janečka« sa 6.832'81 dinara, koji će služiti po zaključku skupne sjednice matematičko-prirodoslovnog razredu, a na uspomenu dugogodišnjeg bivšeg razrednog predstojnika i predsjednika Akademije dra. Gustava Janečka.

Akademija je i ove godine imala svojih mecena, iako su oni rijetki. Pokrovitelj Akademije preuzvišeni gospodin nadbiskup dr. A. Bauer darovao je prigodom svoga jubileja zlatne mise ponovo 50.000 dinara, koji će se upotrebiti za štampu jednoga sveska »Korespondencije Rački-Strossmayer«. U svrhe akcije predsjednika Akademije za nabavu zbirke muslimanskih rukopisa darovao je zagrebački industrijalac g. Vladimir Arko 25.000 dinara, a Jugoslavenska udružena banka kao i svake godine 2.000 dinara. Plemenitim darovateljima neka je hvala!

Dužnost mi je, da ovdje javno izvijestim bar u kratkim potezima o akademijском obračunu prihoda i rashoda za prošlu godinu, koji je u jučerašnjoj glavnoj godišnjoj skupštini prihvaćen. Detaljan »Obračun« bit će štampan u »Ljetopisu«, a ovdje dopustite, gospodo, ipak da Vas iz toga opširnog izvještaja zadržim sa nekoliko brojeva.

U godini 1929/1930. iznosili su ukupni

prihodi	Din 1,561.829'22
rashodi	» 1,328.720'44
s ostatom od . .	Din 233.108'78

U tome su ostatku sadržane angažovane sume:

1. Dar pokrovitelja nadbiskupa dra. Bauera Din 50.000.—

2. Ostatak pomoći za proslavu Račkoga, određen u korist njegova spomenika . . . »	25.851—
3. Neutrošeno za nabavu slika domaćih slikara »	20.000—
4. Za nedovršena izdanja, koja su u štampi (Codex diplomaticus i Prirodoslovna istraživanja sv. 17.) »	120.434.40
ukupno Din	216.286.15
Tako bi se prema ostatku »	233.108.78
ukazao višak od Din	16.822.63
Uzmemo li dugovinu za zaostatak uplate poreza na nekretnine »	39.177—
to se ukazuje faktični računski manjak . . . Din	22.254.37

Jasniju sliku o utrošku prošlogodišnjeg budžeta dat će nam relativni procentualni brojevi o pojedinim partijama. Tako je od budžeta utrošeno:

1. na upravne troškove	11.3%
2. na štampanje publikacija	30.7%
3. na honorare autorima i redaktorima	11.4%
4. na potpore za istraživanja	3.3%
5. na uzdržavanje biblioteke	9.6%
6. na uzdržavanje galerije	13.0%
7. na uzdržavanje nekretnina, na državne poreze i općinske daće	17.4%

Još bolje će biti istaknuti izdaci, ako ih skupimo u ove kategorije:

I. Naučni rad	45.4%
II. Naučna i umjetnička pomagala	22.6%
III. Upravni troškovi	14.6%
IV. Uzdržavanje nekretnina	17.4%

Drugim riječima to će reći, da je utrošeno od ukupnog budžeta

1. za ciljeve Akademije 68%
2. za sredstva Akademije 32%

Ovaj se omjer vraća ponovo nekoliko godina uz malene izmjene, a to svjedoči stabilitet akademijskog gospodarenja.

Što se tiče prihoda Akademije u prošloj godini, to naročito ističem lijep prihod kod prodaje akademijskih publikacija, koji je iznosio 83.461'41 dinara. Akademijske publikacije, iako su čisto naučne, traže se mnogo, a u novije doba naročito iz inostranstva. Mnogo zahvaljujemo i bivšim oblastima zagrebačkoj, primorsko-krajiškoj, splitskoj i osječkoj, koje su za područne biblioteke otkupile veći broj primjeraka »Zbornika Kralja Tomislava«. Isto tako veći je prihod galerije sa 83.031'40 dinara, koji potječe naročito od prodaje albuma, fotografija, galerijskih slika, za koje je prošle godine uložena glavnica. Ističemo naročito mnoge naše rodoljubne gradove (Zagreb, Karlovac, Sušak, Brod, Osijek, Dubrovnik), koji su se odazvali pozivu Akademije i otkupili po jedan primjerak umjetničkog albuma.

U budžetu, koji je u jučerašnjoj glavnoj godišnjoj skupštini prihvaćen, a iznosi ukupno 1,540.832'40 dinara, gornji se omjer znatno poboljšao, te će se utrošiti

za ciljeve Akademije	71'5%
za sredstva Akademije	28'5%

Tačnije kazano možemo reći, da novi akademijski budžet predviđa izdatke:

1. za upravne troškove	11'3%
2. za štampanje edicija	37'0% (Din 571.973'75)
3. za honorare autorima	9'4%
4. za potpore nauč. istraživanja i umjetnost	4'2%
5. za uzdržavanje biblioteke	10'4%
6. za Strossmayerovu galeriju	10'5%
7. za uzdržavanje nekretnina (s porezom i daćama)	17'2%

Sam novi budžet omogućen je odlukom Kr. vlade, koja je u državnom godišnjem budžetu odobrila redovne pomoći kao i u prošloj godini. A napose ističem i redovnu pomoć Savske banovine osiguranu narcčitim nastojanjem g. bana dra. Josipa Šilovića.

S ovim budžetom Akademija stupa radosno u novu svoju radnu godinu nadajući se, da će u tim granicama zadovoljiti svoje zadaće i opravdati tako povjerenje, koje — nadamo se — uživa kod čitave naše javnosti.

Poslije tajničkih izvještaja čitao je izv. pravi član dr. Ljudevit *Hauptmann* svoju raspravu »Uloga velikomoravske države u slavensko-njemačkoj borbi za Podunavlje«.

NOVI ČLANOVI

izabrani u glavnoj godišnjoj skupštini 30. maja 1930.

Alfons Maria Mucha.

Rođen 24. jula 1860. godine u Ivančicama, u Moravskoj, kao sin Andrije Muche, nižeg činovnika kod tamošnjeg kotarskog suda. Već u najmlađim godinama bilo mu je crtanje jedina zabava. Svršivši češku gimnaziju u Brnu bio bi najvolio, da bude primljen u umjetničku akademiju u Pragu, ali kako nije imao sredstava, odlučio je da će učiti sam. Da uzmogne proživjeti, risao je i slikao portrete. Slučaj ga je doveo u doticaj sa grofom Khuen-Belassi, kojemu je slikama ukrasio dvorac Emmahof. Grof se zauzeo za njega i poslao ga na svoj dvorac u Tirolu, Gandegg, da tamo godinu dana studira prirodu. Ovdje ga je otkrio münchenški akademski slikar Kray došavši grofu Khuenu slučajno u goste. Kray je objasnio grofu, da je svakako potrebno, da Mucha ide studirati na akademiju u München, i da nema pogibli, da će se u svome štićeniku razočarati.

Tako je Mucha god. 1885. stigao u München, gdje je na umjetničkoj akademiji radio dvije godine. Na pitanje Khuenovo, kamo bi želio da ga pošalje na dalje nauke, da li u Rim ili u Pariz, odlučio se Mucha god. 1887. za Pariz i onamo je poslije ferija otputovao. Odmah se upisao na akademiju kod Boulanger-a i Lefèvre-a i zatim stupio u atelier Jean Paul Laurence-a. Izgubivši usred nauka potporu, Mucha je bio primoran brinuti se ne samo za svoj opstanak, već i naročito za to, da svrši nauke. Nastalo je najteže vrijeme njegova života, bijeda i nevolja. U to doba dobro su mu došle narudžbe ilustracija raznih izdavača. Dobitak od svojih radova upotrebio je za dalje studije. Tako je prošlo deset godina naporna rada, 14 sati svakodnevno. Svojim radovima svratio je na se pažnju izdavača Armand Colina, koji mu je povjerio ilustriranje čuvenog Seignebosova historijskog djela Scènes et Épisodes de l'histoire de l'Allemagne, koje je ukrasio sa 40 kompozicija.

Djelo je imalo veliki uspjeh, tako da mu je izdavač povjerio novi rad: *Scènes et Épisodes de l'histoire d'Espagne*. Svršetak ovoga djela prekinula je izdavačeva smrt. Mucha sam nije više mogao toliko vrijeme posvećivati velikim kompozicijama, jer se pomalo spremao novi put njegov u umjetničkom radu.

Dogodi se jednoga dana, da je u nezgodan položaj dospio litografski zavod Lemercier, koji je obično štampao plakate za Saru Bernhardt. Igrala je upravo u novoj Sardouovoj drami *Dismondi* i u velikoj žurbi naručila novi plakat. Slučajno je bio risač zavoda bolestan, i tako Lemercier-Brunoff ponudi izvedbu plakata Muchi, koji ponudu primi. U tri dana bijaše plakat gotov. Donio je u Muchin rad posve nove mogućnosti, dekorativne kompozicije, kojima je obilno pomogao rušenje starih tradicija i uvođenje nove umjetnosti. Po savjetu mnogih mladih umjetnika on je otvorio svoju akademiju, u kojoj je sedam godina predavao. Novi elementi u dekorativnoj umjetnosti, kojima su Muchini radovi u ono doba vrvjeli, potakli su izdavača i vlasnika »*Librairie centrale des beaux arts*«, te zatraži od njega, da sastavi novo književno djelo, neku vrstu enciklopedije novih formi. Tako su postale dvije velike sveske sjajno opremljenog djela: »*Les documents décoratifs*« i »*La figure dans la décoration*«. To je djelo imalo veliko značenje i doživjelo je neobičnu prođu. Bilo je godinama traženi izvor modernog umjetničkog dekorativnog rada, a i danas je još u raznim granama pravi putokaz. Bez njega nije mogla biti nijedna škola likovne i obrtne umjetnosti.

Ovim knjigama i velikim nizom dekorativnih radova mislio je Mucha, da je rekao po prilici sve, što je htio reći u prilog razvitku novorođene umjetnosti, te je odlučio obratiti se nečemu, što mu je već odavna u duši raslo. To bi bilo djelo, kojemu bi mogao posvetiti svu svoju snagu, svoje znanje, svoju umjetnost, koje bi donijelo moralno ojačanje njegovu dragom narodu i cjelokupnom slavenstvu. Kako je djelo zamislio, tako ga je i izveo. To je ciklus historijskih slika iz povijesti svih Slavena, što ga je nazvao »*Slavenska epopeja*«. Ono nije imalo biti plaćeni rad, već je započeto i izvedeno o njegovu trošku i predano gradu Pragu na dar. Da lakše nabavi potrebna sredstva, otputovao je god. 1904. u Ameriku. Kod banketa u New Yorku, gdje se čestitalo Rusiji na njenom stupanju u rat sa Japanom, upoznao se sa svojim susjedom kod stola gospodinom Ch. R. Crane-om, bogatim Američaninom i slaveno-

filom, koji je, šest godina kasnije, pomogao ostvariti Muchine osnove. Od 1904. svake godine boravio je Mucha u Americi i sakupljao priloge. Kad je 1909. godine računao i vidio, da bi morao žrtvovati još mnogo skupocjenog vremena, dok bi osigurao mogućnost, da izvede svoj ciklus, predložio je gospodinu Crane-u, da se složi s njime za zajednički rad tako, da će pokrivati gotove troškove rada, a Mucha će dati svoj rad i vrijeme, uz uvjet, da se gotovo djelo pokloni gradu Pragu. Crane je pristao na njegov prijedlog, i tako je mogao Mucha nakon povratka u Prag odmah pristupiti izvođenju. Ljetos, poslije 18 godina rada, gotov je ciklus preuzela praška općina.

Znatnija djela A. M. Muche:

Adamite — Svatopluk Čech, Pariz 1889.

Les Contes de Grandmère — Jouvett, Pariz 1890.

Anatol France — ilustracije njegovih djela.

Ilsée, tripolska princeza — izdavač Henry Piazza.

Le Pater — izdavač Henry Piazza.

Au son des cloches de Noël et Pâques — izdavač Henry Piazza, Pariz 1890—1903.

Les Béatitudes — New York 1906.

Na svjetskoj izložbi god. 1900. u Parizu: bosanski paviljon, povijesti Bosne i Hercegovine, zidne slike.

Plakate: Sarah Bernhardt i mnogo drugih.

Épopée Slave, ciklus 20 slika, od kojih je pet izložio god. 1920—1921. u Brooklyn Museumu (New York) i u Art-Institutu (Chicago).

A. M. Mucha je član Akademije znanosti i umjetnosti u Pragu, vitez reda počasne legije, komander bugarskog ordena Pour le mérite publique, vlasnik bugarskog zlatnog ordena za zasluge u umjetnosti. Stekao je grand prix na svjetskoj izložbi u Parizu (1900), zlatne medalje na izložbi umjetnosti u Bruxellesu (1901), u Londonu (1912) i u Buenos Airesu.

Predlažem, da Jugoslavenska akademija izabere Alfonsa Mariju Muchu svojim počasnim članom.

U Zagrebu, 26. februara 1930.

Robert Frangeš Mihanović

Nikolaj K. Roerich.¹

Nikolaj K(onstantinović) Roerich, umjetnik, rodio se u Petrogradu u Rusiji 24. septembra 1874. Njegov otac želio je, da uči pravo pa da tako naslijedi njegovo zvanje; zato se Nikolaj upiše u pravni fakultet petrogradskoga univerziteta. Ali se njegovo srce naklanjalo lijepoj umjetnosti. Učio se crtanju i slikanju u Mihajla O. Mikešina, koji bijaše slikar i vajar, pa 1893. godine stupi u umjetničku akademiju, gdje je radio pod velikim umjetnikom Kuindžijem.

U tom razdoblju svoga stvaralačkoga života pisao je Roerich članaka o umjetnosti i starini za petrogradsku publicistiku, predavaše u Arheološkom institutu, izvođaše iskopavanja u Pskovu i Novgorodu, pa razvijaše i svoje pjesničko nagnuće, kojemu se podavao već od rane mladosti. U Pariz ode god. 1900., da uči historijske kompozicije pod glasovitim Cormonom.

Vrativši se u Petrograd 1907. godine bude tajnikom »Društva za promicanje lijepih umjetnosti u Rusiji«, članom njegova odbora i pomoćnim izdavačem časopisa »Svijet umjetnosti«. Tu i nadalje stvarao slike s izrazitom sklonošću prema t. zv. »primitivnosti« ili štednji izražaja (ekspresije), gdje svaka crta i svaki potez kista ima svoj razlog u snažnoj i jednostavnoj skladnoj cjelini. Tu metodi upotrebio je u svojoj slici »Gradnja grada«; izložena god. 1902. izazva mnoga pretresanja. Iste godine naslika i sliku »Gosti s prekomorja«, koju kupi ruski car, i »Kobni ljudi« pribavljen u Muzej Aleksandra III. Godina 1903. do 1906. održao se izložbe Roerichovih slika u Beču, Münchenu, Berlinu, Düsseldorfu i Parizu.

Dotle je Roerich proputovao Rusijom unakrst i poprijeko i stvorio sedamdeset i pet »Studija«, koje prikazuju raznoliku i impresivnu panoramu drevnih sabornih i drugih crkava i manastira; te studije biše u Americi 1904. godine izložene u izložbi u Saint Louisu (za proslave stogodišnjice kupnje zemlje Louisiane od Francuske).² Godine 1906. bude Roerich upraviteljem petrogradske »Škole za promicanje lijepih umjetnosti«; tu ostade sve do 1916. godine. Za njegove uprave golemo naraste utjecaj te škole.

¹ Ovaj životopis gotovo je sasvim samo prijevod spisa, koji je predsjednik „Roerichova muzeja u New Yorku“ poslao Jugoslavenskoj akademiji.

² To je t. zv. „Luisiana Purchase Exhibition“.

Godine 1920. dođe Roerich u Ujedinjene američke države pod zaštitom Umjetničkoga instituta u Chicagu (»Chicago Art Institute«), da provede cio niz izložaba svojih slika, pa je po različnim gradovima Istoka i Zapada Unije držao predavanja o umjetnosti i ljepoti. U gradu Chicagu bijaše Roerich duh pokretač za stvaranje društva s (latinskim) imenom »Cor ardens« (»Goruće srce«); to bude društvo ili bratovština svih narodnosti s namjerom, da u duhu okupi pojedince umjetnike srodnih osjećaja, koji bijahu inače osamljeni. Iste godine osnuje »Glavni institut ujedinjenih umjetnosti u New Yorku« (»Master Institut of United Arts in New York«); to je škola, koja obuhvata sve umjetnosti. Godine 1922. osnova »Corona mundi« (»Kruna svijeta«) ili Međunarodno središte umjetnosti (»International Art Center«) sa svrhom, da uzgaja i rasprostiti uvažavanje umjetnosti pa da na posudbu priređuje izložbe po cijeloj Uniji. Iz tih dviju udruženih institucija niknuo je »Roerichov muzej« (»Roerich Museum«) osnovan na čast tome umjetniku, a posvećen njegovoj umjetnosti.

Nit misli Nikolaja Roericha, koje provijavaju njegovim predavanjima, nadahnjuju svježim duhom te dvije institucije, a obadvjema je Roerich počasnim predsjednikom. Te su misli: »Umjetnost će ujediniti cijeli ljudski rod. Umjetnost je jedna jedina nerazdvojna. Umjetnost ima mnogo ogranaka, no svi ogranci samo jedno jedino. Umjetnost je za sve ljude . . . Blizu je vrijeme za stvaranje buduće kulture. Svjedoci smo, kako pred našim očima sve vrednote dobivaju vrijednost. Čak i prozaični ljudi već razumiju životnu važnost aktivne ljepote i aktivnoga djela. Mi zaista znamo, da izgovaramo formulu međunarodnoga jezika, a ta formula, koja sada pripada muzeju i pozorištu, treba da uđe u svakodnevni život.«

U Americi se Roerichov genije za slikanje razvio u njegovoj »Sancta series« — Sveta povorka — kao što i u slikama: »Glasniku« (The Messenger), »Svetoliki gosti«, koji prikazuju monaški život osvijetljen duhovnim vizijama. Nadalje u njegovoj Seriji o Mesiji, koja se sastoji od slika: »Legenda« (The Legend) sa scenom pozadinom iz države Arizone, i »Čudo« (The Miracle) u okviru Velikoga Kanjona; napokon u pejzažima, a među njima »Santa Fe«, »Arizona«, »Grand Canyon«, »Rio Grande«, »Ocean«, pa u nizu prizora s obala unijske države Maine.

Tražeci predmete svojoj umjetnosti, putovao je Roerich počevši od 1923. godine po Centralnoj Aziji; tako je pet godina boravio u sjevernoj Indiji, u Malom Tibetu, u kitajskom Turkestanu i Mongolskoj. Na putu je po tim čudesnim zemljama, u koje rijetko kada stupa zapadnjačka noga, prešao preko otprilike trideset i pet gorskih prevala u visinama od 3.500 do 7.000 metara. Plod tih putovanja bijahu: 500 slika, znatni podaci o azijskoj kulturi i filozofiji pa i vrijedan zbornik orijentalnih naučavanja: »Kandžur-Tangur« u 333 sveske, od kojih 108 (»Kandžur«) obuhvata Buddhine zapovijedi, a 225 obuhvata tumačenja tih zapovijedi i svete tibetske kanone.

Godine 1929. imao je Roerichov muzej u New Yorku 1.006 od svih onih nešto 3.000 slika, što ih je Roerich dosad naslikao; ostale su slike u pariskom Louvre-u i Luxembourgu, u londonskom Victoria-Albertovu muzeju i u drugim evropskim muzejima, u Ujedinjenim američkim državama i u privatnim zbirkama umjetnina. Osim novijih u New Yorku ima ih najviše u Rusiji.

Savremenici Nikolaja Roericha sude o njegovoj umjetnosti, da stoji izvan svake analize prema onim umjetničkim kanonima, koji su vladali materijalističkim formalnim koncepcijama minuloga stoljeća. Njegove slike izazvaše udivljenje Tagore, Andrejeva, Zuloage, Claude Bragдона, Meštrovića i Stokovskoga; svi oni vide u njima neko nenadmašivo značenje, koje svojom veličinom kao da prelazi iznad normalnoga prostora triju dimenzija. Ozbiljan i muževan, kako mu najsavršeniji kritici svijeta kliču, Roerich vidi zemlju iznad ljudi u njezinim najdrevnijim i najkrepčim izražajima, pa daje ton rijetke odlučnosti u svojem jednostavnom, prostranom i jakom koloritu, kojemu učinak — kako veli neki američki kritik — tako omami mozak, zabliješti i rasvijetli kao kakova pojačana čarobna i kovna duga. Kritici ističu univerzalnost njegove umjetnosti, mnogostranost njegova duha i filozofiju, koja nam podaje daleko više od puke umjetničke individualnosti, pače i više negoli cijela jedna filozofska škola.

Roerichovi članci, eseji i druge radnje počele su u Rusiji izlaziti kao »Sabrana djela« (I. sveska u Moskvi 1914). Napisao je i djelo »Alem« (zbirka eseja), koji je objelodanjen i japanskim jezikom; zatim i »Messenger« (Glasnik) i »Paths of Blessing« (Staze blagoslova), oboje 1925. godine. »Joys of Sikkim« (Radosti sikkimske) god. 1926. i »Himalaya« god. 1926. obuhvataju dnevnik

Roericha o njegovim putovanjima po Indiji i Centralnoj Aziji pa i članaka o njegovoj umjetnosti od uglednih pisaca i 100 reprodukcija njegovih slika; uz to i »Altai-Himalaya«, dnevnik njegove ekspedicije na Istoku. Tiskara Roerichova muzeja (»The Roerich Museum Press«) izdala je u najnovije vrijeme djelo »Heart of Asia« (Srce Azije), sintezu Roerichovih impresija za ekspedicije po Centralnoj Aziji, pa i prvu zbirku njegovih pjesama »Flame in Chalice« (Plamen u kaležu). Još jedna knjiga »Shambhala, the Resplendent« (Sambhala-Sjajni) skoro će izaći kod firme Frederik A. Stokes et Co.

Vrativši se Roerich iz Azije mjeseca juna 1929., bude službeno primljen od vrhovnoga načelnika grada New Yorka. Održa se velika svečanost, za koje prvi vodi umjetnosti, kulture i uzgoja pozdraviše umjetnika na povratku u Ameriku.

17. oktobra te godine održa se proslava, kojom je formalno otvorena dvadesetičetverospratna građevina »Roerichova muzeja«. Osim toga muzeja ima u njoj: »Glavni institut Roerichova muzeja«, »Corona mundi«, to međunarodno središte Roerichova muzeja; Tiskara Roerichova muzeja; osim toga i »Urusvati, Himalajski istraživački institut Roerichova muzeja« (Urusvati, Himalayan Research Institute of Roerich Museum). Za te svečanosti bude Roerichu predana medalja u spomen na četrdesetu godišnjicu njegova umjetničkoga rada.

Do godine 1923.¹ izašle su o Roerichu i njegovoj umjetnosti i mislima njegovim 62 radnje ili članka. Potpuniji životopis njegov može se do 1922. godine čitati u djelu Nine Selivanove »World of Roerich« (New York, 1922).

Roerich se god. 1901. vjenčao s Jelenom Ivanovnom, kćerju ruskoga arhitekta M. Sapožnikova; ima dva sina, Georgija i Svjatoslava. Po velikim njegovim putovanjima prati ga njegova nerazdruživa porodica.

U Zagrebu, 26. februara 1930.

Dr. Stjepan Matičević.

Dr. Stjepan Matičević rođen je u Gradištu 1880. Gimnazijske nauke svršio je u Vinkovcima, sveučilišne u Zagrebu i u Beču, gdje je promovirao za doktora filozofije 1907. na osnovi izvrsne rasprave, uvažene i u stranom svijetu »Zur Grundlegung der Logik«.

¹ Dotle mogosmo ovdje u Zagrebu steći informacije.

Iste je godine načinio i profesorski ispit i predao se pored filozofije napose zanimanju s pedagogijom, te je iza profesora dra. Đure Arnolda stupio na katedru pedagogije (1923), pošto se još prije toga habilitirao i kao privatni docent držao predavanja iz svoje bliže struke. I na Višoj pedagogijskoj školi predavao je teorijsku pedagogiju i svojim savremenim naučnim pogledima pokrenuo na noviji duh u ovoj, među našim nastavnicima osnovnih škola razmjerno dosta njegovanoj nauci.

Za Jugoslavensku akademiju znanosti i umjetnosti napisao je vrlo vrijednu, kritičku studiju o »didaktičkoj artikulaciji« u vezi s novijom psihologijom mišljenja (Rad 224). Novija studija njegova bavi se »preblematikom funkcije uzgajanja«; pisac u njoj prikazuje stanje savremene pedagogije, koja upravo traži svoj predmet, ispituje uzroke toga stanja i pokazuje put, kako bi izišla iz njega i došla na put naučnosti.

Dr. Matičević je osim ovih svojih naučnih radova, koji se odlikuju kritičkim duhom i samostalnošću pogleda, napisao više manjih studija (Realni i idealni momenti u uzgajanju, Moć ideje, Prilog našoj filozofskoj terminologiji i dr.) u stručnim časopisima, a osim toga nekoliko prikaza naučnih djela u Nastavnom Vjesniku, Obzoru, Kršćanskoj školi, održao je niz predavanja i izdao popularni prikaz »o počecima filozofije«.

Rad dra. Stj. Matičevića nije obilan, on ne piše mnogo, ali svaka njegova i najmanja stvar nosi obilježje duboke stručne spremne, naučne solidnosti i oštroumne kritičnosti, a pisane su sve vrlo lijepim, zbitim stilom, ne i bez neke duhovitosti.

Predlažem, da se član dopisnik dr. Stjepan Matičević, jav. red. profesor univerziteta, izabere redovnim pravim članom u filozofičko-juridičkom razredu.

U Zagrebu, 1. marta 1930.

Dr. Albert Bazala

Dr. Fran Tućan.

Rodio se u Divuši, kotaru Dvor, 26. rujna 1878. Svršio je humanističku srednju školu (1900.) i sveučilišne nauke (doktorat filozofije 1905., srednjoškolski učiteljski ispit 1906.) u Zagrebu. Već g. 1901. postaje pomoćnik, a g. 1905. kustos u mineraloško-petrografskom odjelu narodnog muzeja u Zagrebu. Kad je pak

ravnatelj toga muzeja i profesor mineralogije i petrografije zagrebačkog sveučilišta dr. Mišo Kišpatić stupio u mirovinu, naslijedi ga dr. Tućan u jednoj i drugoj službi (1918.). Na tim mjestima on i danas djeluje, pa je njegova profesorska i muzejsko-upravna služba bila prekinuta samo g. 1919./1920., kad je zauzimao mjesto povjerenika za prosvjetu i vjere u Hrvatskoj i Slavoniji.

Književno-naučni rad dra. Frana Tućana obilan je i neprekinut. Njegove su originalne naučne radnje objelodanjene u ovim publikacijama: Rad Jugoslavenske akademije, Glasnik hrvatskog naravoslovnog (prirodoslovnog) društva, Nastavni Vjesnik, Centralblatt f. Mineralogie etc., Neues Jahrbuch etc., Annales géologiques de la Péninsule Balcanique, Comptes Rendues de l'académie des sciences Paris, Giornale de geologia pratica, Spomenica S. M. Lozanića, Bull. de la Soc. Franc. de minéralogie. Njegova opsežna naučno-biografska studija o Kišpatiću baš se sada doštapava u »Radu«. Od Tućana potječu udžbenici: za srednje škole pa naročito za visokoškolske potrebe opsežno djelo Mineralogija, knjiga I., 1928. — Niz popularnih djela izdanih od »Matice Hrvatske« kao i Tućanovo djelovanje u Hrvatskom prirodoslovnom društvu također dokazuju veliku njegovu agilnost i organizatornu vještinu.

Predlažući, da Akademija izabere dra. Frana Tućana svojim redovnim članom u matematičko-prirodoslovnom razredu, pouzdano očekujemo, da će dr. Tućan stupivši u redove Akademijine našoj instituciji samo koristiti i da će u njoj postati dostojnim nasljednikom neprežaljenog akademika Miše Kišpatića.

U Zagrebu, 27. februara 1930.

Dr. Stanko Hondl Dr. Vale Vouk Dr. Vladimir Varićak

Dr. Artur Schneider.

Nadovezujući na svoj prijedlog od 25. februara 1928., na osnovu kojega je umjetnički razred dra. Artura Schneidera predložio za dopisnoga člana, a glavna ga skupština Akademije 5. jula 1928. izabrala, čast mi je sada predložiti ga za pravoga izvanrednoga člana.

Od toga vremena dr. Schneider objelodanio je još dvije radnje: »Prva hrvatska ilustrirana knjiga« (u »Grafičkoj Reviji« 1929.) i »Stari zagrebački perivoji, vrtovi i šetališta« (u »Narodnoj Starini« 1930.), dok će uskoro biti publicirane ove dvije njegove rasprave:

»An unpublished work by Jan Wellens de Cock in the Strossmayer Galery at Zagreb« (u »Burlington Magazine«, London) i »Meštrović als Graphiker« (u »Graphische Künste«, Beč). Osim toga priredio je raspravu »Fragmenat Tizianove slike Tri razdoblja ljudskoga života u Strossmayerovoj galeriji« za javno čitanje i objelodanjenje.

Od mjeseca aprila 1928. dr. Artur Schneider izabran je, najprije u privremenom svojstvu, a od glavne godišnje skupštine Akademije 5. jula 1928. definitivno ravnateljem Strossmayerove galerije. U tom je svojstvu on osobitim marom i stručnjačkim razumijevanjem uspješno nastojao oko svestranoga razvijanja te naše odlične kulturne ustanove.

U Zagrebu, 3. marta 1930.

Menci Kl. Crnčić

Dr. Viktor Hoffiller.

Rodio se 1877. godine u Vinkovcima, gdje je svršio i gimnaziju. Poslije svršenoga zimskoga semestra u zagrebačkom univerzitetu dala mu je hrvatska vlada, na preporuku profesora Brunšmida, stalnu potporu, da u bečkom univerzitetu uči osobito arheologijske nauke, koje su ondje bile odlično zastupane profesorima Benndorfom, Schneiderom, Reichelom i Reischom, a epigrafija Bormannom i numizmatika Kubitschekom. Tako je Hoffiller, mogući se dovoljno služiti naučnom književnošću u tuđim jezicima, brzo napredovao u svojem stručnom obrazovanju. Već je prve godine pratio profesora Bormanna u srednju Italiju i pomagao mu kod poslova oko XI. sveske berlinskoga Korpusa latinskih natpisa, a pomagao ga je i u uređivanju časopisa epigrafskoga seminara. Imao je i time prilike, da se upozna sa zanimljivom epigrafskom građom iz Bugarske i Rumunjske, gdje se, kao nigdje drugdje, sastajao život rimski s grčkim.

Kada je početkom 1898. godine počeo raditi austrijski arheologijski institut, uz njegova ravnatelja Benndorfa, bude mu i Hoffiller pomoćnikom. U tom su institutu radila dva povjerenstva bečke akademije znanosti: malcazijsko i antikvarni odsjek balkanskoga povjerenstva. Hoffiller surađivaše u oba povjerenstva, a za balkansko određen je dva puta u Bugarsku, gdje je uglavnom snimio spomenike veoma obilatoga Sofijskoga muzeja. Tragovi

toga njegova rada nalaze se u »Addendima« k III. svesci Korpusa latinskih natpisa; tu je dosta znatan broj natpisa objelodanjen po Hoffillerovim prijepisima, a još više u opsežnom djelu o bugarskim spomenicima, koje je u Kalinkinoj redakciji izašlo mnogo godina poslije Hoffillerova odlaska iz Beča. U ovoj balkanskoj građi našao je Hoffiller predmet za svoju raspravu »o tračkom konjaniku«, čim je on ušao u proučavanje tračke religije. Obradivanje takova predmeta pokazuje, da je već tada Hoffiller bio dobro poznavao razne arheološke discipline.

Prehistorijsku je nauku Hoffiller slušao u profesora Hoernesa, osnivača bečke prehistorijske škole, koji je naročito dobro poznavao srednjoevropsku i dotle iznadenu balkansku građu, pa je mnogo surađivao kod istraživanja i publikovanja prehistorijske građe bosanske. On je u obilnom bečkom dvorskom muzeju držao vježbe, pa su njegovi učenici ondje praktički mnogo naučili.

Hoffiller je 1900. godine stekao doktorat filozofskoga fakulteta u Beču na osnovu klasičke arheologije. Na prijedlog profesora Bormanna dala mu je austrijska vlada za 1900/I. godinu mjesto stipendijata uz profesorsku epigrafijsku stolicu. Koncem 1901. godine postavljen je za čuvara (kustosa) u hrvatskom narodnom muzeju u Zagrebu. Ovamo je on sa sobom donio temeljitu i mnogojaku erudiciju, koja je osnovana, što osobito vrijedi, na dobroj filologijskoj podlozi. Zato su svi njegovi radovi nastajali na izravnom proučavanju izvora. Tako je on mogao odmah postati marljivim i vrsnim suradnikom »Vjesnika hrvatskoga arheološkoga društva«. Zanimljivo je, da je prvi njegov članak u »Vjesniku« izvadak iz pomenute njegove doktorske rasprave o »tračkom konjaniku«, a nastao je povodom toga, što se u zagrebačkom muzeju našao jedan spomenik iz Siska, koji pada u to područje. Glasoviti mađarski arheolog Hampel, koji je kasnije napisao oveću radnju iz istoga naučnoga područja, dao je za sebe prevesti ovu Hoffillerovu radnju; u jednoj svojoj primjedbi ističe, da je ona najbolje, što je o tom predmetu dotle napisano.

Kasnije se naučni rad dra. Hoffillera prilagođivao njegovu radu u arheologijskom muzeju. Taj ga je pratio i onda, otkada je 1914. godine habilitiran za univerzitetskoga docenta, pa i onda, kada mu je na prijedlog profesorskoga zbora filozofskoga fakulteta god. 1921. povjereno honorirano takovo mjesto sa šest sati sedmičnoga predavanja iz prehistorijske arheologije i arheologije jugo-

slavenskih zemalja. Postavljen 7. augusta 1924. redovnim profesorom klasičke arheologije u zagrebačkom univerzitetu i skoro zatim ravnateljem arheologijskoga muzeja — oboje kao nasljednik zaslužnoga svoga prethodnika dra. Josipa Brunšmida — zna dr. Hoffiller shodno spajati oba zvanja neumornim svojim radom.

Tako je veliki dio Hoffillerovih radnja uzet iz područja rimske provincijalne arheologije, ali je mnogo morao raditi i u prehistoriji, pa je i sam iskopavao u nekoliko prehistorijskih grobišta. Dva je manja groblja objelodanio, no treće znatno, u Dalju, čeka samo potrebni trošak. U nekim je radnjama ulazio i u pitanja van svoje struke, ali se i ovima pokazao svojom spremom doraslim. Tako je dr. Hoffiller već mnogo godina bitno surađivao, a u prehistorijskom odjelu arheologijskoga muzeja i upravljao cijelim područjem arheologijskih studija.

Naučni rad dra. Hoffillera poznat je i u stranom svijetu, pa su se iz njegovih radnja štampali izvaci i stranim jezicima. Više je puta sudjelovao u raznim općim stručnjačkim sastancima; tako je u rimskom arheološkom kongresu 1911. godine izabran u bureau jedne sekcije, gdje je i održao jedno predavanje, štampano (u izvatku) u »Riassuntima« toga kongresa. A radio je dr. Hoffiller uvijek s velikim književnim aparatom i uvijek je nastojao, da lično vidi spomenike, o kojima piše; zato je bio prinuđen mnogo putovati, i getovo uvijek svojim troškom. Prvih je godina svoje službe upotrebljavao svoje dopuste u Beču, no kasnije redovno u Rimu, radeći najviše u njemačkom arheološkom institutu. Tu je ostavio i vidljive tragove svoga rada, jer realni katalog knjižnice toga zavoda, važna priručna knjiga za svakoga arheologa, uz mali broj svojih suradnika spominje u svojem predgovoru i ime dra. Hoffillera.

Već za izrađivanje svoje radnje za docentsku habilitaciju bio je Hoffiller osam mjeseci na putu, tako tada u Rimu više mjeseci, zatim u južnoj Francuskoj zbog spomenika iz ranih tamošnjih rimskih vremena, pa u Parizu. Obilne zbirke rimskih spomenika u njemačkim gradovima na Rajni posjetio je više puta. Veliki rat i poslijeratne prilike priječile su mu dalja putovanja. No i za rata napisao je u XIII. svesci »Vjesnika« opsežan referat o proučavanju etrurskoga jezika, za koji se zanimao još dok je uz profesora Bormanna proučavao dvojezične natpise iz Etrurije.

U XIV. svesci »Vjesnika« napisao je dr. Hoffiller radnju iz područja rimske keramike. Dok su u Francuskoj, Njemačkoj i Italiji

o rimskoj keramici štampane već fundamentalna djela, a u nas se o tom radilo jedva nešto, Hoffiller je već više puta imao prilike, da se bavi tim predmetom. Za »Corpus vasorum antiquorum«, što ga izdaje Međunarodna unija akademijâ, dr. Hoffiller je spremio i na 10. godišnji sastanak u Bruxellesu donio gotovu građu I. i II. knjige prehistorijskih vaza zagrebačkoga arheologijskoga muzeja.

Još nešto. Kada je pred 20 godina osnovano Povjerenstvo za očuvanje umjetničkih i historičkih spomenika u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji, bude mu i dr. Hoffiller članom. No povjerenstvo moralo je, zbog nestašice specijalista iz pojedinih struka, često zatražiti mišljenje od dra. Hoffillera i iz takovih područja, koja nijesu strogo padala u njegovu struku. Tako se on bavio i spomenicima umjetnosti svih perioda, pa i baroka. Odatle potječe i opsežnija njegova radnja o ljubljanskom kiparu Robbi, koji je radio i umro u Zagrebu. Ta radnja svakako stoji na visini sličnih radnja u tuđim umjetničko-historijskim časopisima.

Kako se vidi po posljednjim njegovim radovima, prihvatio je dr. Hoffiller metodu skandinavskih učenih ljudi. On nastoji doduše, da mu rad bude sasvim naučan, ali i da bude tako pisan, da ga i čovjek, koji nije od nauke, može razumjeti i nešto naučiti. U tom je smjeru on svoj stil uspješno usavršivao.

Naučni radovi:

1. Suradnik djela »Corpus inscriptionum Latinarum«, što ga izdaje berlinska akademija. Suradivao kod sveske XI. (Srednja Italija) i III. (Ilirik i Tracija).
2. Suradnik i suurednik djela »Antike Denkmäler in Bulgarien«, što ga je izdala bečka akademija g. 1906.
3. Thrački konjanik. (Vjesnik hrv. arheol. društva n. s. VI, str. 192 i sl.)
4. Otkriće rimskoga groba u Dol. Lomnici kod Vel. Gorice. (Ibidem VII, str. 207 i sl.)
5. Predmeti iz rimskoga groblja u Stenjevcu. (Ibidem VII, str. 166 i d.)
6. Antikne bronsane posude iz Hrvatske i Slavonije. (Ibidem VII, str. 98 i sl.)
7. Olovna pločica s relijefom iz Divoša. (Ibidem VIII, str. 204 i sl.)
8. Olovna pločica sa zavjetnim relijefom iz Srpske Mitrovice. (Ibidem str. 118 i sl.)

9. Thrák vallásbeli emlékek a Zágrábi múzeumban. (Archaeolog. Értesítő XXVI 1906, str. 39 i d.)
10. Prehistorijsko groblje u Smiljanu kraj Gospića. (Vjesnik n. s. VIII, str. 193 i sl.)
11. O nekim starinama nabavljenim za narodni muzej g. 1906. (Ibidem IX, str. 194 i sl.)
12. Donnerov žrtvenik u crkvi sv. Katarine u Zagrebu. (Ibidem IX, str. 241 i d.)
13. Prilog poznavanju obrtničkih cehova grada Zagreba u srednjem vijeku. (Ibidem X, str. 107 i sl.)
14. Staro groblje u Vel. Gorici. (Ibidem X, str. 120 i d.)
15. Antike Bronzegefäße aus Sissek. (Jahreshefte des österr. archaeolog. Institutes XI Beibl., str. 117 i d.)
16. Római fegyverek a Magyar nemzeti múzeum kőemlékein. (Archaeolog. Értesítő XXIX, 1909, str. 314 i d.)
17. Oprema rimskoga vojnika u prvo doba carstva. (Vjesnik XI, str. 145 i d. i XII, str. 16 i d. — Posebna knjiga sa 212 strana velikoga oktava.)
18. Novi kameni spomenici u Osijeku. (Ibidem XII, str. 1 i d.)
19. Proučavanje etruščanskog jezika s osobitim obzirom na povoje zagrebačke mumije. (Ibidem XIII, str. 335 i d.)
20. Radnje ljubljanskoga kipara Franje Robbe u Zagrebu. (Ibidem XIV, str. 205 i d.)
21. Spomenici rimskoga lončarskoga obrta u Vinkovcima. (Ibidem XIV, str. 186 i d.)
22. Zagrebački zvonolijevci. (Sv. Cecilija 1921, str. 1 i d.)
23. Prehistorijske žare iz Vel. Gorice kraj Zagreba. (Bulićev Zbornik, str. 1 i dalje.)
24. Suradnik kod izdanja realnoga kataloga biblioteke arheološkoga zavoda u Rimu.
25. Glavni suurednik Vjesnika hrv. arheološkoga društva počevši od sveske VI. nove serije.
26. Urednik »Bulićeva Zbornika«.
27. Idol od ilovače iz Dalja. (Vjesnik hrv. arheol. društva n. s. XV, str. 249 i d.)
28. Uredio Vjesnik hrv. arheol. društva nove serije XV (Brunšmidova spomenica).
29. Dva zlatna rimska novca iz Siska. (Šišićev zbornik, str. 619 i d.)

30. Posude kamenoga doba narodnoga muzeja u Zagrebu (kao I. svezak Corpus-a vasorum zagrebačkoga muzeja).

Predlažem, da se dr. Viktor Hoffiller izabere za člana dopisnika u historičko-filološkiom razredu.

U Z a g r e b u, 25. februara 1930.

Dr. Gavro Manojlović

Dr. Borislav Lorenc.

Dr. Borislav Lorenc, profesor beogradskog univerziteta, rođen je 23. auagusta 1883. u Aranđelovcu u Srbiji. Svršivši u Beogradu gimnaziju studirao je od g. 1902—1907. filozofiju u Berlinu, gdje je i promovirao disertacijom »Die Philosophie A. M. Ampère's«. God. 1911. postao je gimnazijski profesor u Beogradu; a za vrijeme srpske emigracije bio je na radu u Francuskoj i Engleskoj. Izabran je za docenta filozofskog fakulteta u Skoplju 1921., a već iduće godine postaje docenat na beogradskom univerzitetu, gdje je 1923. izabran za vanrednog, a 1927. za redovnog profesora filozofije na teološkom fakultetu.

Mnogobrojni naučni članci i prikazi, referati i kritike, najviše iz oblasti psihologije, nalaze se u raznim časopisima i dnevnim listovima, a osobito u »Prosvetnom Glasniku«. Saradivao je i u stranim časopisima (»Journal de psychologie normale et pathologique«, u »Zeitschrift für Psychologie« i u »Kantstudien«). Napisao je »Uvod u psihologiju« (1925, str. 77); zatim »Psihologiju za srednje i stručne škole« (1926) i »Psihologiju« (1926, str. 382). Ovo je posljednje djelo prva potpuna sistematizacija te nauke na našem jeziku. Nakon općeg priznanja, kojim ga je kritika popratila, a naročito nakon prikaza dra. Medića u »Srpskom književnom glasniku« (od 1. maja 1926.), dovoljno je napomenuti, da je ovo djelo zaista obogatilo našu naučnu literaturu. Ono predstavlja veliki napor, mnoga interesantna i originalna psihološka zapažanja, a mjestimice duboku analizu psihičkih procesa. Traktat o funkcijama mišljenja, o problemu pažnje uopće i napose prema osjećanju, partija o emocionalnom životu, analiza nespavijesnoga u pojedinim psihičkim pojavama, napose u pojavama volje, pokušaj zamjenjivanja psihički nesvjesnoga sa pojmom psihološkog automatizma — ovi i drugi dijelovi knjige daju joj posebnu vrijednost, osim njezina općeg značenja u demačkoj našoj nauci.

Dr. Lorenc se istakao i kao istraživač u historiji psihologije i filozofije. On je prvi otkrio, da Wundtove simultane asocijacije, naročito »asimilacije« nisu ništa novo, jer imaju prethodnika u simultanim asocijacijama, t. zv. konkrekcijama (concrétions) fizičara Ampera. Članak o tome publiciran je u »Journal de psychologie normale et pathologique« XXIII, 4. Dr. Lorenc je prvi skrenuo pažnju i na odnos Ampera kao filozofa prema Kantu, i o tome pisao u »Kantstudien« XXXII, sv. 2/3.

U studiji »Dubina osećanja« (»Rad« 233.) dr. Lorenc je u naučnoj psihologiji prvi pokušao analizirati dubinu osjećanja. Rasprava »Monizam i pluralizam po Kantu« (u istom »Radu«) pokušava na originalan način, psihološki, protumačiti Kantov pojam stvari po sebi, dotično pojam Boga, i kao pravi monizam shvatiti monoteizam.

Još ima da se napomene Lorencov »Pregled istorije filosofije« (1927, str. 191), a sa etičkog područja »Vrlina i sreća« (1926, str. 187, izdanje Srpske kr. akademije). — Dr. Lorenc je, napokon, prvi pokušao izrađivati našu psihološku terminologiju.

Svojom produktivnošću, solidnom erudicijom i objektivnošću Lorencovo filozofijsko nastojanje zaslužuje da nađe priznanje i od naše Akademije, te ga predlažem za dopisnog člana u filozofičko-juridičkom razredu.

U Zagrebu, 1. marta 1930.

Dr. Stjepan Zimmermann

Dr. Marijan Salopek.

Rodio se god. 1885. u Karlovcu, gdje je god. 1904. maturirao. Nakon dobrovoljačke vojničke godine upisao se na sveučilište u Zagrebu, gdje je bio samo dva semestra. Prešavši na sveučilište u Beču započeo je odmah sustavnim radom u geologiji i paleontologiji. Ovdje su tada geologijsku nastavu zapremali profesori Uhlig, Suess, Reyer, Kossmat i Abel. Pod vodstvom profesora Uhliga izradio je disertaciju »Über die Cephalopodenfaunen der mittleren Trias von Süddalmatien und Montenegro«. Poslije dovršenih studija promoviran je na doktora filozofije god. 1909. Iste je godine nastupio mjesto kustosa geol. muzeja u Zagrebu, ali je nastavio specijalnim studijem. God. 1909/10. boravio je u Zürichu u školi znamenitog profesora geologije Hernija, pa tom prilikom upoznao

autotipsijom na ekskurzijama geološke probleme Alpa. U Zürichu izradio je raspravu »Über den oberen Jura von Donji Lapac in Kroatien«. Dalju je godinu proboravio dr. Salopek u Parizu, gdje je radio na Sorbonni u institutu prof. Hauga. Ovdje je izradio monografiju: »O srednjem trijasu Gregurić-brijega u Samoborskoj gori i o njegovoj fauni«. Godine 1920. izabran je i imenovan profesorom geologije i paleontologije na sveučilištu u Ljubljani, a godine 1926. na sveučilištu u Zagrebu.

Prof. dr. Salopek izradio je niz rasprava iz područja geologije i paleontologije, od kojih je velik dio (njih 8) štampan u izdanjima Jugoslavenske akademije.

Osim naučnih rasprava, koje dolje navodimo, napisao je dr. Salopek i veći broj referata i manjih geoloških izvještaja, a naročito na poziv uredništva »Geologisches Zentralblatt« kritički referat jugoslavenske geološko-paleontološke literature za godinu 1920—1930. Suradivao je člancima i u popularizaciji geološke nauke, naročito u »Prirodi«.

Objelodanio je ove geološke radove:

1. Über die Cephalopodenfaunen der mittleren Trias von Süddalmatien und Montenegro. Abhandlungen der k. k. geologischen Reichsanstalt, Bd. XVI, H. 3. Wien 1911.

2. Über den oberen Jura von Donji Lapac in Kroatien. Mitteilungen der Geologischen Gesellschaft, Bd. III. Wien 1903.

3. Vorläufige Mitteilung über die Fauna der mittleren Trias von Gregurić-brijeg in der Samoborska gora. Glasnik hrv. prirod. društva, XXIV. Zagreb 1912.

4. O srednjem trijasu Gregurić-brijega u Samoborskoj gori i o njegovoj fauni. Djela Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, knjiga XX. Zagreb 1912.

5. Moderna alpinska tektonika i geologija Hrvatske i Slavonije. Glasnik hrv. prirod. društva, XXVI. Zagreb 1914.

6. a) O naslagama s okaminama kod Kunovac-vrela u Lici. Prirodoslovna istraživanja, sv. 4. Jugoslavenska akademija. Zagreb 1914.

b) Über fossilführende Schichten von Kunovac-vrelo in der Lika. Izvješća, sv. 3. Jugoslavenska akademija. Zagreb 1915.

7. a) Izvještaj o geološkom kartiranju u Gorskom kotaru.

b) Bericht über die geologische Aufnahme im Gorski kotar. Jahresbericht der k. ung. geol. Reichsanstalt. Budapest 1913.

8. a) O ladiničkim škriljalcima kod Donjeg Pazarišta. Prirodoslovna istraživanja, sv. 13. Jugoslavenska akademija. Zagreb 1918.

b) Über ladinische Schiefer bei Donje Pazarište. Izvješća, sv. 9 i 10. Jugoslavenska akademija. Zagreb 1918.

9. a) O naslagama s Daonellama u Hrvatskoj. Prirodoslovna istraživanja, sv. 13. Jugoslavenska akademija. Zagreb 1918.

b) Über Daonellenschichten in Kroatien. Izvješća, sv. 9 i 10. Jugoslavenska akademija. Zagreb 1918.

10. a) Monografija trijadičke cefalopodne faune Kuna-gore. Prirodoslovna istraživanja, sv. 13. Jugoslavenska akademija. Zagreb 1918.

b) Monographie der triadischen Cephalopodenfauna von Kuna gora I. Izvješća, sv. 9 i 10. Jugoslavenska akademija. Zagreb 1918.

11. a) Monografija trijadičke cefalopodne faune Kuna-gore. Prilog II. Prirodoslovna istraživanja, sv. 14. Jugoslavenska akademija. Zagreb 1919.

b) Monographie der triadischen Cephalopodenfauna von Kuna gora, II. Izvješća, sv. 11 i 12. Jugoslavenska akademija. Zagreb 1919.

12. Osvrt na geološku ekskurziju u Bohinj i na Triglav. Glasnik hrv. prirod. društva. Spomenica. Zagreb 1925/26.

13. Geološko proučavanje i kartiranje u Sloveniji god. 1926. Geografski vestnik. Ljubljana 1927.

14. Geološka ekskurzija u Dalmaciju. Geografski vestnik. Ljubljana 1926.

15. O razvoju trijasa na otoku Visu. Geografski vestnik. Ljubljana 1926.

16. Eccenska sinklinala na otoku Hvaru. Geografski vestnik. Ljubljana 1928.

17. Kritički referat jugoslavenske geološke-paleotološke literature u časopisu Geologisches Zentralblatt, Berlin, na poziv redakcije. Od god. 1920—1930. tri štampana arka na njemačkom jeziku.

18. Einige Angaben über das Karbon in Slovenien. Congres de stratigraphie Carbonifere. Heerlen 1927. Liege 1928.

19. Eccenska sinklinala od grada Hvara do Dubovice. Priroda Jugoslavenska akademija.

Predlažemo, da se dr. Marijan Salopek izabere članom dopisnikom u matematičko-prirodoslovnom razredu.

U Zagrebu, 27. februara 1930.

Dr. Vladimir Varičak

Dr. Vale Vouk

Dr. Stjepan Škreb.

Rodio se u Zagrebu 13. srpnja 1879., gdje je svršio i škole (ispit zrelosti g. 1897.) i sveučilišne nauke (g. 1901.), položio srednjoškolski učiteljski ispit (g. 1902.) i filozofske stroge ispite — sve s najodličnijim uspjehom, te je promoviran na čast doktora filozofije g. 1910. Već kao sveučilišni slušač stupio je u svojstvu pomoćnika u zagrebački meteorološki — sada: geofizički — zavod, gdje je i kasnije djelovao, kad je imenovan srednjoškolskim učiteljem (g. 1902.) i profesorom, jer mu je u školi baš u tu svrhu određen bio samo snižen opseg dužnosti. God. 1912. omogućeno mu je dopustom i državnom stipendijom, da pođe u inozemstvo i sustavno prouči organizaciju austrijskih i njemačkih zavoda za geofiziku (meteorologiju, astronomiju, seizmiku, težu). Za sve vrijeme svjetskoga rata bijaše mobiliziran (u meteorološkoj ratnoj službi), a u prvim poratnim godinama nalazimo ga u školskoj upravnoj službi kao nadzornika srednjih škola zagrebačke pokrajinske uprave. Od god. 1925. djeluje kao ravnatelj u zagrebačkom geofizičkom zavodu. Uz opsežni upravni posao spojen s tom službom dr. Stjepan Škreb predaje u sveučilištu Kraljevine Jugoslavije u Zagrebu kao honorarni profesor filozofskog i gospodarsko-šumarskog fakulteta discipline iz područja geofizike i kozmičke fizike.

Naučni rad dra. Škreba:

A. Izvorne radnje i sastavci:

1. Utjecaj zemaljske rotacije na gibanja atmosfere. Rad jugosl. akad. 179, 1909.
2. Die Häufigkeitskurven der jährlichen Niederschlagssummen. Meteorologische Zeitschrift 1912.
3. Das Verhältnis zwischen mittlerer stündlicher Regenmenge und mittleren Dampfdruck. Meteor. Zeitschr. 1927.
4. Formel für die Berechnung der Windgeschwindigkeit aus der Windstärke. Meteor. Zeitschr. 1927.

5. Definition eines Regenfalls. Met. Ztschr. 1927.
 6. Das aschfarbige Mondlicht. Met. Ztschr. 1927.
 7. Das Cornusche Kriterium. Met. Ztschr. 1927.
 8. Ein Verhältnis zwischen Arithmetik, Geometrie und Physik. Annalen der Philosophie 1927.
 9. Abweichung und Veränderlichkeit. Met. Ztschr. 1928.
 10. Das Cornusche Kriterium (Erwiderung). Met. Ztschr. 1928.
 11. Dnevni i godišnji period kiše u Zagrebu. Rad jugosl. akad. 236, 1929.
 12. Die Monatsmittel meteorologischer Elemente in Zagreb und ihre Veränderlichkeit. Hrvatski geografski glasnik 1929.
 13. Dampfdruckmittel. Meteor. Ztschr. 1929.
- B. Niz referata i ocjena publiciranih u Meteorologische Zeitschrift.

C. Urednički rad oko publikacija zagrebačkog geofizičkog zavoda, poimence »Godišnjaci« I. dio 1901—1905, II. dio 1906—1913. Opsežni, zbog rata samo nepotpuno publicirani, rad »Oborine u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji« (1914.) s kartom.

D. Mnogi popularni članci priopćeni u dnevnim listovima i u »Prirodi«, popularnom časopisu Hrvatskog prirodoslovnog društva, kojemu je Škreb bio i predsjednikom.

Kako se iz ovog popisa vidi, naučni rad dra. Škreba zasijeca gotovo sav u područje meteorologije, u kojoj je on naš priznati stručnjak. Valjda u svim pitanjima organizacije naše meteorološke i uopće geofizičke službe njegovo se mišljenje i traži i uvažava. Birajući Akademija dra. Stjepana Škreba svojim članom dopisnikom, što se ovdje predlaže, ona mu se ne bi samo odužila za radove priopćene u svojim izdanjima, nego bi ga vezala, da svoje sile ubuduće još više stavi u službu Akademijinih nastojanja oko prirodoslovnog istraživanja naše zemlje.

U Zagrebu, 28. februara 1930.

Dr. Stanko Hondl

Dr. Albert Botteri.

Rodio se 4. oktobra 1879. u Splitu, te dovršio pučku i srednju školu u Zadru, a zatim sveučilište u Beču, gdje je godine 1904. bio promoviran na čast doktora medicine. Kao liječnik bio je godinu dana postavljen zamjenikom sekundariusa u zemaljskoj bolnici u

Zadru. Kasnije je radio devet mjeseci kao aspirant na bečkoj sveučilišnoj klinici za unutrašnje bolesti prof. Neussera, a istodobno bio je zabavljen na patološkom zavodu prof. Weichselbauma. Na poziv prof. Fuchsa preuzeo je mjesto operatera na klinici za očne bolesti i radio sve do maja 1908., kad je pozvan u Innsbruck za prvog asistenta sveučilišne klinike za očne bolesti. Tu je ostao tri godine, te je zamjenjivao profesora i šefa klinike za vrijeme njegove odsutnosti. U naučne svrhe boravio je neko vrijeme u Kairu, da na izvoru trahoma prouči kliniku i etiologiju tē bolesti. Od konca novembra 1911. pa do maja 1915. boravio je u Trstu kao liječnik za očne bolesti. Od maja 1915. do augusta 1917. vršio je službu glavnog liječnika na odjelu za očne bolesti vojne bolnice u Krakovu, tvrđavne bolnice u Puli i trahomskog očnog odjela u Przemyslu. U augustu 1917. bio je imenovan primariusom za očne bolesti u zemaljskoj bolnici u Ljubljani.

U junu 1919. habilitirao se za docenta oftalmologije na medicinskom fakultetu u Pragu. Za redovnog profesora medicinskog fakulteta u Ljubljani izabran je 31. augusta 1919., a redovnim profesorom oftalmologije medicinskog fakulteta u Zagrebu postao je 2. oktobra 1920.

Naučni radovi:

1. Über Verbindungen von Tetanustoxin mit Lipoiden. Zentralblatt für Bakteriologie, Bd. XLII. 1906. Landsteiner-Botteri.

2. Idiopathische Iridochoiriditis unter dem Bilde einer sympathisierenden Entzündung. Graefes Archiv für Ophthalmologie, Bd. LXIX. 1 Heft. 1908.

3. Beitrag zur pathologischen Anatomie der Miliartuberkulose der Chorioidea. Klinische Monatsblätter für Augenheilk., Bd. XLVII. 1908.

4. Ein Fall von Sklerose der Plica semilunaris und des Tarsus mit Spirochaetenbefund. Klin. Monatsblätter für Augenheilk., Bd. XLVII. 1909.

5. Beitrag zur pathologischen Anatomie d. Chorioidealsarkoms. Klin. Monatsblätter für Augenheilk., Bd. XLVIII. 1910.

6. Beitrag zu den seltenen angeborenen Augenhintergrundsbefunden. Klinische Monatsblätter f. Augenheilk., Bd. XLVIII. 1910.

7. Mikroskopische Befunde bei Frühjahrskatarrh. Wiener klinische Wochenschrift, Nr. 14. 1911.

8. Experimentelle Untersuchungen über die Filtrierbarkeit des Virus der Einschlussblenorrhoe und über die Widerstandsfähigkeit des Trachomvirus. Wiener klinische Wochenschrift, Nr. 6. 1912.

9. Sutura corneale nelle operazioni di cataratta. Bolletino della asoz. Medica Triestina. 1911—1912.

10. Beitrag zur Klinik des sogenannten Frühjahrskatarrhs. Wiener klin. Wochenschrift, Nr. 15. 1916.

11. Seltene angeborene Augenhintergrundsanomalien. Wiener klin. Wochenschrift, Nr. 18. 1916.

12. Klinické, pokusné, a mikroskopské studie o trachomu, hnísotoku spojivky oční s uzavřenými tělisky, a járním catarrhu. V Praze 1919. Tiskem Ed. Leschingera. Isto talijanski v. Bollettino asoz. Medica Triestina i Klinische Monatsblätter f. Augenheilk. 1912.

13. Ein besonderer Fall von Polykorie. Klin. Monatsbl. f. Augenheilk., Bd. 64.

14. Ein Beitrag zur pathologischen Anatomie der Scleritis. Kl. M. Bl. f. Augenheilkunde, Bd. 64.

15. Naevus vasculosus sclerae c. hydrophthalmo et naevus vasculosus cutis generalisatus. Liječnički Vjesnik, Zagreb 1923.

16. Über eine weitere Beobachtung an der Gullstrand'schen Spaltlampe. Klinische Monatsbl. f. Augenheilkunde, Bd. LXXI. 1923. Juli—August.

17. Symmetrisches Symplepharon auf beiden Oberlider. Bericht über die ophthalm. Gesellschaft in Heidelberg. 1924.

18. Experimenteller Beitrag zur Behandlung des Trachompannus. Botteri-Derkač. Liječnički Vjesnik, 1924.

19. Über die Aetiologie des Plasmom. Klin. Monatsbl. f. Augenheilkunde, Bd. 78. 1927. Juni. Botteri-Španić.

20. O plasmonu konjunktive. Liječnički Vjesnik, 1928, veljača. Botteri-Španić.

21. O etiologiji plasmona s eksperimentalnim pokusima na životinjama. Liječnički Vjesnik, 1928, veljača. Botteri-Španić.

22. Dva slučaja t. zv. »Conjunctivitis plasmacellularis«. Liječnički Vjesnik, 1928, veljača. Botteri-Španić.

23. Slučaj spontanog krvarenja u stražnjim vrstama rožnice (u pripremi).

24. Atipična i abnormalna pigmentacija limbusa rožnice (u pripremi).

Osim ovih naučnih radova još je održao niz predavanja na raznim oftalmološkim kongresima u Njemačkoj i Beču, a zatim u Oto-neuro-oftalmološkom društvu, pa u Zboru liječnika u Zagrebu.

U naučnom su svijetu svratili na se pažnju radovi o trahomu i o idiopatičkom iridochorioiditisu. Poznata monografija velikog njemačkog oftalmologa Axenfelda »Die Aetiologie des Trachoms« gotovo na svakoj strani citira razna eksperimentalna otkrića prof. Botteri-ja o klinici i etiologiji trahoma, te ga isti autor ubraja među »die hervorragendsten Trachomforscher«. Međutim rad o idiopatičkom iridochorioiditisu naučno je shvaćen i mnogo puta u literaturi citiran kao važan naučni prilog genezi simpatične oftalmije (Weigelin, Schirmer, Groenouw).

Na sveučilišnoj očnoj klinici u Zagrebu postoji ozbiljni naučni ambijenat, kojemu je inicijativu dao prof. Botteri, što dokazuje i velika Spomenica, koju je izdao 1928. g. sa velikim brojem radova iz svoje klinike uz saradnju najvećih evropskih oftalmologa (prof. Fuchs, prof. Meller, prof. Lindner, prof. Lauber (Beč), prof. Filatoff, prof. Odinzow, prof. Noisewsky, prof. Pascheff i ostali drugi vrlo uvaženi oftalmolozi), koji su svojim stručnim radovima počastili rečenu Spomenicu.

Predlažemo, da se dr. Albert Botteri izabere za člana dopisnika u matematičko-prirodoslovnom razredu.

U Zagrebu, 27. februara 1930.

Dr. Stanko Hondl

Dr. Vladimir Varićak

Dr. Vale Vouk

Dr. Karlo Radoničić.

Rodio se u Trstu 15. novembra 1879. od oca Filipa, kapetana tršćanskoga Lloyda iz stare porodice Radoničića iz Dobrote u Boči Kotorskoj, i od majke Karoline Radoničić rođene Ivanović iz istoga mjesta. Početkom školske godine 1891/92. stupio je u kotorsku gimnaziju, na kojoj je godine 1899. s odličnim uspjehom načinio ispit zrelosti. U jesen iste godine imatrikulirao se na medicinskom fakultetu bečke univerze. Promoviran je 15. jula 1905. Po odsluženom vojničkom roku stupio je u junu 1906. kao aspirant u bečku javnu opću bolnicu i bio dodijeljen medicinskom odjeljenju prof. N. Ortnera. Pod utjecajem Ortnerove neumorne radinosti

u tom uzornom bolničkom odjeljenju pobudila se u dra. Radoničića želja, da se posve oda unutrašnjoj medicini. Stoga se rado odazvao Ortnerovu pozivu, da mu bude asistentom na klinici u Innsbrucku, kamo je on u jesen 1907. godine bio pozvan. U Innsbrucku ostao je do god. 1911., kad je prof. Ortner prešao u Běž i opet sa sobom poveo dra. Radoničića. Na veoma obilnom i razno-
ličnom kliničnom materijalu u Innsbrucku i u Beču stekao je dr. Radoničić detaljno poznavanje svih finesa moderne dijagnostike i terapije unutrašnjih bolesti. Na klinici prof. Ortnera ostao je do prevrata g. 1918., kad je od svoje pobude kao strani državljanin dao ostavku. Godine 1919. imenovan je redovnim profesorom na medicinskom fakultetu u Zagrebu.

Naučno je počeo raditi u medicinskom društvu u Innsbrucku.

1. Demonstration zweier Fälle paradoxer Zwerchfellkontraktion. Wiener klinische Wochenschrift, 10. 1909.

2. Zur Differenzialdiagnose zwischen Exudaten und Transsudaten. W. Klin. Wochenschr., 21. 1908.

3. Diagnostik der Pankreaserkrankungen. W. Klin. Wochenschrift, 1909.

4. Zur Diagnostik der Infarzierung des Darmes. W. Klin. Wochenschrift, 38. 1908.

5. Zur Klinik der vorwiegend tuberkulösen, chronisch verlaufenden Mediastinitis fibrosa. Verhandlungen des deutschen Kongresses für innere Medizin, Wiesbaden 1910.

6. Das Krankheitsbild der chronischen, fibrösen Mediastinitis nebst Beiträgen zur Klinik der Mediastino-Pericarditis. Deutsche medizinische Wochenschrift, 10. 1911.

7. Ein Beitrag zur Diagnose der Infarzierung des Darmes. Medizinische Klinik, 52. 1908.

8. Klinische Erfahrungen mit Diathermie. W. Klin. Wochenschrift 1908. (Izrađeno zajedno sa drom. Preysson.)

9. Ein Fall von Erythromelalgie mit spontaner Gangrän. W. Klin. Wochenschrift, 30. 1915. (Izrađeno zajedno sa drom. Bikeles.)

10. Beiträge zur Klinik und Pathogenese der hepatalen Hyperaemien. Jubilarni broj 50-godišnjice »Liječničkog Vjesnika«.

11. O fiziologiji i patologiji cirkulacije venae portae. Liječnički Vjesnik, 1924.

12. Na kongresu u Rogaškoj Slatini 1927. izložio je u predavanju svoje vlastite poglede o hepatalnim bolestima.

13. Da li tuberkuloza počinje na vršku ili infraklavikularno? Predavanje na skupu liječnika u Lipiku 1929.

14. Naše iskustvo o Basedowskoj bolesti s osobitim obzirom na terapiju joda. Predavanje na kongresu Jugoslavenskog ljekarskog društva u Zagrebu.

U radnji o *mediastinitis chronica* dr. Radoničić je prvi iznio kliničku dijagnostiku bolesti i naveo kao važan prilog za upoznavanje Oliver-Cardallerijeva simptoma, koji je uglavnom služio kao gotovo patogonomonski znak za upoznavanje aneurizme aorte, kao vrlo važan i česti znak kronične fibrozne *mediastinitis*. Pokušao je uz to jednu razdiobu etioloških momenata kod te bolesti i istaknuo veliku važnost luetičke etiologije. O tom radu ima mnogo referata u stručnim časopisima, a naročito se opširno osvrće na to Sergeant u svojoj skorašnjoj publikaciji *Les syndromes respiratoires* u zbirci »*Les grands Syndromes*«.

U svojoj radnji o patologiji i fiziologiji portalne vene stoji dr. Radoničić na čisto zasebnom principu o pokretnim silama, koje vrše cirkulaciju. Poriče naime glavnu ulogu hidrodinamične cirkulacije, koja obično važi kao jedini faktor kolanja krvi u organizmu čovjeka. Za portalno područje najveću važnost podaje on golemom metaboličnom radu jetrenoga parenhima, koji po trošnji vode kod svoga staničnoga rada djeluje kao aspiraciono i propulzorno središte na tekućinu venoznih sudova i time regulira kolanje krvi. Iz toga izlazi prva važna dedukcija, da ascites kod hepatalne cirhoze nije u svim slučajevima posljedica strangulacije vene uslijed bujanja veznog tkiva, već da je naročito u početnim stadijima te bolesti to izraz dinamične slabosti jetrenoga parenhima. U vidu ima autor i provedbu eksperimentalnog dokaza.

Predlažemo, da se dr. Karlo Radoničić izabere za člana dopisnika u matematičko-prirodoslovnom razredu.

U Z a g r e b u, 27. februara 1930.

Dr. Stanko Hondl

Dr. Vale Vouk

Dr. Vladimir Varićak

Dr. Božidar Spišić.

Roden je 6. septembra 1879. u Sisku. Srednje je škole svršio u Zagrebu godine 1897., a medicinske na medicinskom fakultetu u Grazu, gdje je u decembru 1904. promoviran na doktora cjelokupnoga liječništva. Zbog daljeg studija i specijalizacije na polju dječjih i kirurško-ortopedskih bolesti stupio je u kliniku za dječje bolesti u Grazu, gdje je vršio poslove sekundarnog liječnika odnosno asistenta pod ravnanjem profesora Pfaundlera i prof. H. Spitzzyja do prvog maja 1906. Tada je prešao u službu dječje sveučilišne klinike u Münchenu, kamo ga je prof. Pfaundler poveo kao svoga asistenta. Od septembra 1906. do marta 1907. bio je asistent u ortopedskoj klinici prof. F. Langea u Münchenu. Da prouči bečku školu prof. Adolfa Lorenza, boravio je od 1. aprila do oktobra 1907. kao asistent u ortopedskoj klinici. Poslije toga je na naučnom putovanju obišao sve poznatije ortopedske klinike u centralnoj Evropi, zadržavši se 2 mjeseca na ortopedskoj radionici znamenitog Hessinga u Göttingenu, 6 mjeseci na ortopedskoj klinici prof. Hoffe u Berlinu i mjesec dana na ortopedskoj klinici prof. Gochta u Halleu n. S., odakle se povratio u Zagreb, gdje je u februaru godine 1908. osnovao ortopedski zavod u Palmotičevoju ulici broj 22, koji još i danas postoji.

Godine 1912., na početku balkanskog rata, potekao je srpskoj braći u pomoć, te je u Beogradu i Nišu 6 mjeseci izvršivao dobrovoljno službu ortopedskog liječnika. U svjetskom je ratu bio primarni liječnik u bolnici Crvenog krsta u Zagrebu, te je već u maju godine 1915., oslanjajući se na svoja iskustva iz balkanskoga rata, uz pomoć zemaljskog odbora za skrb i obrazovanje ratnih invalida u Zagrebu, osnovao ortopedski zavod za ratne invalide. Poslije rata uredio je i organizirao ortopedsku bolnicu na Sv. Duhu u novoj gradskoj ubožnici, gdje i danas još pruža invalidima i ratnoj siročadi svoju pomoć. U septembru god. 1919. imenovan je kr. županijskim fizikom i dodijeljen kao ravnatelj i primarius ortopedskoj bolnici u Zagrebu. Na osnovu naučnog rada habilitirao se 21. februara 1927. za docenta iz ortopedske kirurgije na medicinskom fakultetu u Zagrebu, gdje je u martu 1927. postavljen vanrednim profesorom.

Za zasluge, što ih je svojim naučnim i socijalnim radom za čehoslovačku i jugoslavensku ortopediju stekao, izabran je dr. Spišić za godinu 1929. predsjednikom Čehoslovačkog ortopedskog

društva, te je predsjedao zajedničkom naučnom kongresu francuskih, čehoslovačkih i jugoslavenskih ortopeda u Pragu za milenijske proslave sv. Vaclava. Na glavnoj skupštini Čehoslovačkog ortopedskog društva imenovan je 1929. god. počasnim članom. Još kao asistent Münchenske i berlinske ortopedske klinike saradivao je u njemačkom ortopedskom društvu, kojemu je 25 godina članom, te je sudjelovao kod predavanja i diskusija na njemačkim ortopedskim kongresima. Na kongresu za invalide i bogalje godine 1918. u Beču održao je predavanje o našim invalidima-seljacima, pa o našim liječničkim i socijalnim invalidskim institucijama, iznesavši tom zgodom naše originalne naprave za amputirane seljake i amputirane postolare. Francusko ortopedsko društvo izabralo ga je na svojoj glavnoj skupštini 2. oktobra 1929. u Parizu svojim članom dopisnikom.

Godine 1925. osnovao je dr. Spišić sa svojim srpskim i slovenskim drugovima »Medicinski Pregled« u Beogradu, a godine 1928. sa čehoslovačkim drugovima »Zbornik slavenskih ortopeda« u Pragu, da bi i na tom naučnom području došlo do što užeg zbliženja slavenstva.

Naučni radovi:

1. Mediko-mehaničko liječenje ratnih ozljeda. Zbor srpskih lekara. Beograd 1919.

2. Ortopedska tuberculoza. Kongres liječnika. Zagreb 1920.

3. Vraćanje invalida u radni i privredni život. Liječnički Vjesnik. Zagreb 1920.

4. Ozljede perifernih živaca. Liječnički Vjesnik 1920.

5. Sposobnost amputacijonog bataljka. Liječnički Vjesnik 1921,

6. Slučajevi iz ortopedske bolnice. Liječnički zbor, Zagreb 1922.

7. Operativno liječenje tbc. spondilitide. Liječnički Vjesnik 1922.

8. Sposobnost kratkih potkoljениčkih bataljaka. II. Jugoslavenski kongres liječnika, Zagreb 1921.

9. Prilozi liječenju kongenitalne luksacije kuka. Liječnički Vjesnik 1923.

10. Uspjesi operativnog liječenja tbc. spontilitide. II. Jugosl. kongres, Zagreb 1921.

11. O operativnom liječenju tbc. kontraktura i ankiloza. II. Jugosl. kongres, Zagreb 1921.

12. Liječenje prirodene luksacije kuka bifurkacijom. Kongres jug. liječnika, Zagreb 1923.

13. Halux varus congenitus. Liječnički Vjesnik 1924. Zeitschr. f. orthop. Chir. Bd. XIV. H. 3.

14. Djeca tuberkuloznih roditelja. Kongres jug. liječnika, Sarajevo 1923.

15. Ein Beitrag zu operativen Behandlung des Plattfusses. Zeitschr. f. orthop. Chir. Bd. XLII. Heft 1.

16. Prilozi liječenju plosnate noge. Zbor liječnika Hrv., Slav. i Međumurja 1925.

17. Naša borba protiv vanjske tuberkuloze. Liječ. Vjesnik 1927.

18. Zašto moramo kod t. zv. kongenitalne luksacije kuka što ranije postaviti diagnozu? Liječ. Vjesnik 1928.

19. Exostosis multiplex cartilaginea. Slovanský Sborník ortopedcký, god. II. Sv. 5.

20. O kongenitalnoj subluksaciji kuka. Slovanský Sborník ortopedcký, god. III. Sv. 6.

21. Über den kongenitalen Charakter juveniler Osteochondritiden des Hüftgelenkes. Zeitschrift für orthop. Chirurgie. Bd. LI. Berlin.

22. O vrijednosti osteosinteze kod tuberkulozne spondilitide. Medicinski Pregled, Beograd 1929.

23. Griješke amputacionih bataljaka. Slovanský Sborník ortopedcký, god. IV. Sv. 5.

24. Patološki bataljci. Liječ. Vjesnik. 1929.

25. Juvenilne osteochondrite kuka i spina bifida. Liječnički Vjesnik 1929.

26. Slučajevi iz ratne kirurgije. Liječ. Vjesnik 1915.

27. Caput obstipum i njegovo liječenje povojem od vate. Liječ. Vjesnik 1915.

28. O naknadnom liječenju naših invalida. Liječnički Vjesnik 1917.

29. Ein Fall von Luxation im Talo-naviculargelenke. Zeitschrift f. orthop. Chir. Bd. XXIV.

30. Prirodene mane femura i fibule. Liječ. Vjesnik 1918.

31. Cerebralna infatilna kljenut i njeno liječenje. Liječnički Vjesnik 1920.

32. Über eine einfache Methode der operativen Korrektur der schweren rachitischen Unterschenkelverkrümmungen. Centralblatt f. Chir. No 12. 1924.

33. Prilog operativnom liječenju rahitičnih deformnih kostiju. Liječnički Vjesnik 1925.

34. Naše liječenje ortopedske tuberkuloze. Ortopedska spomenica 1926.

35. O naknadnom liječenju. Ortopedska spomenica 1926.

36. Zadaci ortopedije. Medicinski Pregled 1926.

37. Orthopädisch-chirurgische Behandlung schwerer Kniegelenks-Kontrakturen. Zeitschr. f. orthop. Chir. Bd. 53.

Osim toga napisao je i više brošura o invalidskom pitanju.

Predlažemo, da se dr. Božidar Spišić izabere članom dopisnikom u matematičko-prirodoslovnom razredu.

U Zagrebu, 27. februara 1930.

Dr. Stanko Hondl

Dr. Vladimir Varićak

Dr. Vale Vouk

Dr. Ante Šercer.

Rodio se u Požegi u Slavoniji 12. aprila 1896. Pučku školu i gimnaziju polazio i svršio u Dubrovniku. Medicinu studirao na univerzi u Grazu i u Pragu. Promovirao 18. oktobra 1919. na češkom sveučilištu u Pragu.

Mjeseca jula 1920. imenovan je asistentom oto-rino-laringološke klinike u Zagrebu. 3. februara 1925. dobio veniam legendi iz oto-rino-laringologije; 30. augusta 1927. imenovan je univerzitetskim docentom, a 5. augusta 1929. vanrednim profesorom i predstojnikom klinike za bolesti uha, nosa i grla.

Poslije svojih studija u Pragu proboravio je preko dvije godine na klinikama u Pragu, Beču, Berlinu, Parizu, Bordeauxu, Rimu, Napulju, Stockholmu i Upsali.

Prisustvovao oto-rino-laringološkim kongresima: 1922. u Wiesbadenu, 1923. u Bad Kissingenu, 1926. u Pragu, u maju 1927. u Warszawi, u junu 1927. u Beču, u maju 1928. u Pragu, u julu 1928. u Kopenhagenu, u maju 1929. u Londonu. Na oba kongresa u Pragu, zatim na kongresima u Warszawi, Kopenhagenu i Londonu sudjelovao je aktivno predavanjima, demonstracijama i debatom.

U toku posljednjih nekoliko godina postao je dopisnim članom Čehoslovačkog oto-rino-laringološkog društva u Pragu, dopisnim članom Francuskog o. r. l. društva u Parizu, članom permanentnog komiteta za internacionalne o. r. l. kongrese u Kopenhagenu, članom internacionalnoga komiteta za izučavanje skleroma, a pozivom je izabran za člana Collegium oto-rhino-laryngologicum amicitiae sacrum u Groningenu.

Tajnik je redakcije »Medicinskog Pregleda« u Beogradu i jedan od pokretača časopisa Otolaryngologia Slavica, koji izlazi u Pragu na francuskom, njemačkom i engleskom jeziku.

Naučni radovi:

1. Beitrag zum Studium der Kleinhirnaaffektionen. Acta otolaryngologica, Bd. IV. Fasc. 4. Stockholm 1922.

2. Über das Vorkommen des Skleroms in Jugoslawien. Monatschrift für Ohrenheilkunde, 12. 1922. Wien.

3. Ein Beitrag zur Kasuistik der Todesfälle beim künstlichen Pneumothorax (zajedno sa dr. R. Pečićem). Beitrag zur Klinik der Tuberkulose, Bd. LIII. 1. 1922. Berlin.

4. Étude complémentaire sur la question de la provenance des déformations physiologiques de la cloison nasale. Revue de laryngologie, 7. 1923. Bordeaux.

5. Historijski i epidemiološki pregled skleroma. Liječ. Vjesnik, 3. 1923.

6. Rinoplastika. Liječ. Vjesnik, 11. i 12. 1923.

7. Un cas d'atrésie congénitale des choïnes-Influence de la respiration buccale sur la muqueuse du nez. Revue de laryngologie, 22. 1923. Bordeaux.

8. Peritonzilarni apscesi. Liječ. Vjesnik, 10. 1924.

9. La restauration de l'aile du nez. Liječ. Vjesnik, 10. 1924.

10. Zvláštní druh perforací přepážky nosní. Časopis lékařů českých, 22. 1924. Praha.

11. Contribution à l'étude du sclérome. Acta otolaryngologica, 1925. Fasc. 1—2. Stockholm.

12. Über Verdoppelung des vorderen Septumanteiles. Monatschrift für Ohrenheilkunde, 1925. Wien.

13. Une anastomose hypoglosso-faciale réussie. Liječ. Vjesnik, 11. 1925.

14. Jedan model unutarnjeg uha. Liječ. Vjesnik, 1. 1926.

15. Die formale und kausale Genese der physiologischen Nasenscheidewandverbiegungen. *Acta otolaryngologica*, 3. 1926. Stockholm.

16. O operativnom liječenju paradentalnih cista. *Medicinski Pregled* 2. 1926. Beograd.

17. Betrachtungen über Rhinoplastik. *Monatschrift für Ohrenheilkunde*, 6. 1926. Wien.

18. Pregled rada u prvih pet godina opstanka otolaringološke klinike u Zagrebu. *Liječ. Vjesnik*, 10. 1926.

19. Uredaj i organizacija otorinolaringološke klinike u Zagrebu. *Liječ. Vjesnik*, 10. 1926.

20. Područje rada na otolaringološkoj klinici u Zagrebu. *Liječ. Vjesnik*, 10. 1926.

21. Karcinom grkljana sa kliničkog i operativnoga gledišta. *Liječ. Vjesnik*, 10. 1926.

22. Kazuistički prilozi s otolaringološke klinike u Zagrebu. *Liječ. Vjesnik*, 10. 1926.

23. Exentération sous-muqueuse du larynx comme méthode de thérapeutique des sténoses définitives. *Revue de laryngologie*, 17./18. 1927. Bordeaux.

24. Obostrani Gradenigov sindrom. *Liječ. Vjesnik*, 12. 1927.

25. Kada i kako da operiramo tumore hipofize? *Med. Pregled*, 12. 1927.

26. Příspěvek k terapii a klinice tumorů krajiny hypofysární na základě vlastního pozorování. *Časopis lékařů českých*, 13—14. 1927. Praha.

27. Über Arrosionsblutungen nach Peritonsillarabszessen. *Monatschrift für Ohrenheilkunde*, 6. 1928. Wien.

28. Sklerom u Jugoslaviji. *Spomenica sveslavenskog kongresa u Warszawi* 1928.

29. Considérations sur les différentes techniques de la laryngectomie. *Revue de laryngologie* 1928. Bordeaux.

30. Još dva slučaja Gradenigovoga sindroma. *Liječ. Vjesnik*, 7. 1928.

31. Komplette Anotie kombiniert mit Aplasie der Tonsille. *Zeitschrift für Hals-, Nasen- und Ohrenheilkunde*, Bd. XXII. H. 1. 1928. Berlin.

32. Die experimentelle Skleromforschung an der weissen Maus. *Acta otolaryngologica*, Vol. XIII. Fasc. 1. 1928. Stockholm.

33. Abnormalna osifikacija hioidnog aparata kao uzrok disfagije, otalgije i neuralgije trigeminusa. Med. Pregled, 7. 1928., Beograd.

34. Beitrag zum Studium des experimentellen Skleroms. Otolaryngologia Slavica, Vol. I. Fasc. 1. 1929. Praha.

35. Proboscis lateralis. Otolaryngologia Slavica, Vol. I. Fasc. 2. 1929. Praha.

36. Über den Einfluss der Nasenatmung auf die Thoraxbewegung. Otolaryngologia Slavica, Vol. I. Fasc. 3. 1929. Praha.

37. Die respiratorische Funktionsprüfung. Otolaryng. Slavica, Vol. II. Fasc. 1. 1930. Praha.

38. L'extraction d'un corps étranger de l'oesophage 16 mois après l'accident. Revue de laryngologie 1930. Bordeaux.

39. Investigations sur l'influence réflexatoire de la cavité nasale sur le poumon du même côté. Acta otolaryngologica, Bd. XIV. Fasc. 1. 1930. Stockholm.

40. Kurs za znanstvenu mikroskopiju u Jeni u septembru 1921. Liječ. Vjesnik, 1. 1922.

41. Drugi kongres njem. otolaringološkog društva g. 1922. u Wiesbadenu. Liječ. Vjesnik, 4. 1922.

42. Treći kongres njem. otolaringološkog društva u Bad Kissingu g. 1923. Liječ. Vjesnik 8. 1923.

43. Sadašnje stanje oto-rino-laringologije u Francuskoj. Liječ. Vjesnik, 8. 1923.

44. Narodni institut za odgoj gluhonijemih u Parizu i skrb za gluhonijeme u Francuskoj. Liječ. Vjesnik, 4. 1925.

45. Dojmovi iz Italije s osobitim obzirom na školu prof. Gradeniga. Liječ. Vjesnik, 12. 1925.

46. Pisma iz Švedske. Liječ. Vjesnik, 12. 1926.

47. Collegium oto-rhino-laryngologicum amicitiae sacrum (London 1929). Med. Pregled, 9. 1929. Beograd.

Predlažemo, da se dr. Šercer izabere za člana dopisnika u matematičko-prirodoslovnom razredu.

U Zagrebu, 27. februara 1930.

Dr. Stanko Hondl

Dr. Vladimir Varičak

Dr. Vale Vouk

Ludvik Kuba.

Ludvik Kuba, slikar, sakupljač slavenskih pučkih popjevaka, muzikolog i pisac, rodio se 16. travnja 1863. u Poděbradima u Češkoj. Bio je drugi između trinaestero braće, a živio je od najranije mladosti u vrlo skromnim prilikama. Već djetetom pokazao je osobitu volju za crtanje, a kada je pošao u školu, počeo se zanimati i za muziku i pjevanje. Uz vještog orguljaša on je upoznao razne instrumente, naučio svirati u gusle, duvati u sviraljke, a i udarati u orgulje. Ubrzo je lijepo napredovao u orguljanju, pa bi već kao desetogodišnji dječak zamjenjivao mjesnog orguljaša u njegovoj službi. Roditelji su naklonost malog Ludvika prema muzici lijepo pazili stvarajući odluku, da toga svoga sinka obrazuju za učitelja. No dječak se i dalje najviše bavio slikanjem. Uz to je mnogo čitao, naročito povijest, pri čem se već u najranijoj dobi u njega rasplamtjela ljubav prema slavenstvu. Te tri naklonosti Kubine — prema slikarstvu, muzici i knjizi — postadoše još izrazitije, kada je Kuba ušao u građansku školu. A kada se radilo, poslije svršene građanske škole, o izboru budućeg zvanja, Kuba je poželio ući u slikarsku akademiju u Prag. U prvi čas — po nagovoru ravnateljevom — povede otac Kubu u Prag, da ga doista upiše u slikarsku akademiju. Brižan otac — donekle i zbog financijskih neprilika — ipak je upisao svoga Ludvika u orguljašku školu. Usprkos tome Ludvik je kraj svog muzičkog studija polazio ka kiparu Schnirchu i učio u njega crtanje. Uzato se s najvećom pomnjom posvetio studiju povijesti.

Prag sa svojim brojnim koncertima i izložbama moćno je utjecao na dušu Kubinu. On je tu upoznao i neke naše studente, pa se počeo zanimati za naše krajeve. Dvije je godine radio marljivo u Pragu, orguljašku školu svršio je s odličnim uspjehom. Upoznao je i zavolio češku pučku popijevku iz zbirke Erbenove i iz zbirke Martinovskoga. G. 1879. pošao je Kuba u Kutnu Horu i upisao se u učiteljište. Zdušno se četiri godine pripravljaio za svoje učiteljsko zvanje, ali je i dalje mnogo čitao i slikao. Ljubav prema slavenstvu postajala je sve veća, a uza nju se razvijala sve više i ljubav prema slavenskoj pučkoj pjesmi i popijevci. Ta ga je ljubav nagnala, da počne proučavati sve slavenske jezike, i to tako, da je nabavio prijevode Svetog Pisma u svim slavenskim jezicima, u izdanju Britanskog društva. Oko Kube se okupljali drugovi na

razgovore i zabavu. Pri tom su se zanosili Kubinim idealima sveslavenskim i učili povijest Slavena, proučavali i pjevali popijevke raznih naroda. Među prvim literarnim radovima Kubinim iz toga je doba »Ciklus predavanja o nesrećnoj propasti Poljske«, štampan u litografiranom đaćkom listiću »Vesna«, potpisan pseudonimom Fr. Zaremba. U tom je listiću izašlo i nekoliko prvih Kubinih crtnja. Da njegovi drugovi uzmognu pjevati u zboru slavenske pučke popijevke, počeo je Kuba — i sam dobar pjevač — za njih harmonizirati pučke slavenske popijevke, i te su njegove harmonizacije toliko svi zavoljeli, da ih je Kuba još kao preparand sabrao u svešćiću »Zpěvy českoslovanského lidu« (1882). To je bio zametak velikog njegova životnog djela »Slovanstvo ve svých zpěvech«.

Svoje učiteljsko zvanje započeo je Kuba u Žiželicima kraj Poděbrada u ljetu 1883. No nije dugo učiteljevao. Zanos njegov za pučku popijevku preoteo je mah, a prijatelji njegovi neprestano ga nagovali, da izda namišljeni svoj zbornik pučkih popjevaka svih slavenskih naroda. Našao je u Pardubicama nakladnika (Fr. Hoblika), pošao je u Prag, da nađe potpore među uvaženim učenicima, koji su mahom s nepovjerenjem gledali u zamašitu zamisao oduševljenog mladića. Mladi Kuba nije se zastrašio. Započeo je svoje djelo 1884., a završio ga tek 1929. Već iz poziva na pretplatu razbira se, da je Kuba »uređivač, harmonizator i izdavač« znao svoj posao, da je imao cijeli program rada izrađen. Počeo je izdavati svoj zbornik u svešćićima. Tu su bile pučke popijevke u originalnom tekstu uz češki prijevod odmah udešene za pjev i klavir i za četveroglasni zbor. U kasnijim izdanjima uvrštene su samo udezbe za pjev i klavir. U prvi mah djelo je uspjelo, bilo je mnogo pretplatnika. Zato i jest Kuba, mladi učitelj, zauzet mnogim poslom oko izdavanja svoga zbornika napustio svoje zvanje. A učinio je to i zbog toga, jer je iz zbornika popjevaka raznih slavenskih naroda, što ih je u svrhe studija nabavio, razabrao, da još mnogo toga u tim zbornicima nema, da su nepotpuni, često i nepouzđani. Napustivši učiteljsko zvanje god. 1885. doselio se k roditeljima, čvrsto odlučivši od vremena do vremena otputovati u zemlje slavenske, da ondje na vrelu upozna pučku popijevku iz autopsije.

Tako je počeo Kuba — sveslavenski putnik — poput sredovječnog skitnika viteza obilaziti slavenskim svijetom, narodima i

plemenima tragajući za svojim idealom, za pučkom popijevkom. Zapisivao je tekstove, bilježio melodije, oštrim okom zapažao mnoge običaje i pojave, da ih onda lijepim opisima i uspelim crtežima upotpuni i sačuva. Brojne svoje putne bilješke i zapažanja štampa Kuba u Narodnim Listima, u Hlasu Naroda, u Slov. Sborniku, Slov. Přeledu, Ruchu, Osvěti, u Časopisu muzejskom, Květima, Lumiru i t. d. God. 1886. putovao je po Lužici, po Galiciji i Rusiji. U Rusiju se navratio i buduće godine. G. 1887. bio je u Kranjskoj i Primorju (austrijskom), 1889. u južnoj Štajerskoj, Koruškoj i Hrvatskoj i Slavoniji, g. 1890. u Crnoj Gori i Dalmaciji. I naredne godine pošao je Kuba u Crnu Goru. 1892. opet je u Dalmaciji, g. 1893. tragao je za dudacima u pošumavlju u Češkoj, a iste godine prolazio Bosnom i Hercegovinom. G. 1894. — bio je već na studiju u Parizu — pošao je u Bugarsku, godinu dana kasnije u Srbiju. U raznim krajevima južnoslavenskim sabrao je do 3000 napjeva. Od 1884. do 1893. izdao je 61 sveščić svoga golemog zbornika. U tim svescima izdane su pučke popijevke češke, moravske, šleske, slovačke, poljske, lužičkosrpske, ruske, a od južnoslavenskih: slovenačke, crnogorske, hrvatske i dalmatinske. Onda je morao prestati, jer se broj pretplatnika umanjio.

Za Kubu započese teški dani. Male su bile potpore, što ih je primao od Čeha i Rusa, pa se Kuba latio novog posla. Stupio je u slikarsku akademiju i tu radio 3 godine kod prof. Pirnera. Sarajevski muzej otkupio je njegove melografske zapise iz Bosne i Hercegovine (preko 1000 popjevaka) i pozvao ga za svoga suradnika. No Kuba ne htjede postati činovnikom. Pošao je na dalji studij slikarstva u Pariz (Akademija Julien). Od g. 1896.—1904. boravio je u Münchenu radeći kao slikar. Uzato je od vremena do vremena izdavao manje zbirke i studije iz oblasti slavenkog muzičkog folklor. »Nova zběrka melodiji k hornjoluž. pěšnjam 1887.« »O toninách v bulh. napěvech« 1893., 1934. Od 1906.—1911. živio je u Beču baveći se i tu kao slikar. Tek 1911. vratio se u domovinu, svratio u Prag i tu se stalno nastanio. Ne prestano je izlagao slike. Veliko priznanje stekao je na izložbama i u domovini i u inostranstvu. U Beču 1906. započeo izlaziti djelo »Das Volkslied in Oesterreich«. Kuba se opet latio posla i svoga skitničkog života. 1907. bio je u Kotoru i Boci, 1912. u Budvi. Referirao je 1909. u Internacionalnom muzikološkom kongresu u Beču o istarsko-dalmatinskoj pučkoj popijevci. I taj je posao pre-

kinuo veliki rat. Odmah iza prevrata s velikom je brigom Kuba počeo pripravlјati nastavak svoga životnog djela, svoga zbornika »Slovanstvo ve svých zpěvech«. Samim tim djelom postao je Kuba jednim od prvih radenika slavenskih. Nije bilo lako naći nakladnika. Hudební Matice Umělecké Besedy počela je uz djelotvornu potporu samog predsjednika Čehoslovačke republike g. Masaryka, konačno je prošle godine 1929. dovršeno. 1922. izašlo je drugo izdanje popjevaka ruskih, 1923. svezak popjevaka srpskih iz Kraljevine, 1927. bosansko-hercegovačke popijevke, 1928. dva sveska i to popijevke iz Stare Srbije i Makedonije, a 1929. popijevke bugarske. Za posljednje sveske Kuba je sabirao materijal na licu mjesta, ma da je već postao starcem, u godinama 1926.—1928. Posebnu je pažnju posvetio malom slavenskom narodu, lužičkim Srbima. Pošao je ponovo onamo, pa je njihov život uhvatio na uspjela platna i akvarele, a u opsežnoj knjizi »Čtení o Lužici« opisao je običaje toga naroda i dojmove svoga boravka među njima.

No Kuba se nije samo ustavio kod posla melografskog. Sabiranje pučkih popjevaka (sabrao ih je sam i do 5000) imalo je praktičnu svrhu: naći materijal za životno djelo svoje. No majstor je probirao materijal i upoznavući muzički folklor iz autopsije istančao je svoje rasuđivanje i tankim pcimanjem opisao mnoge značajke muzičkog folkloru u pojedinih naroda, poimence pak u našeg naroda. Svjedoče o tom ne samo brojni feljtoni po raznim stručnim i literarnim revijama, već i samostalne studije, od kojih su najzamašnije:

Stopy řecké hudby? Myšlenky a domněnky o písni jihoslovanské, Slov. přehled, I. 1989.

Texty písni jihoslovanských pod vlivem nápěvů. Slov. přehled, V. 1903.

Píseň dalmatská, Slov. přehled, VI. 1904.

Píseň jihoslovanská a mohamedanism, Hudební revue, VI. 1912—13.

Narodna glazbena umjetnost u Dalmaciji. Zbornik za narodni život i običaje, III. i IV.

Gesang und Musik, »Die Oester. Ung. Monarchie i W. u. B.«, sv. 12. Wien 1909.

Tonalnostitě v blgarskitě napěvi, Sbornik XIV. Sofija 1893—94.

Ritmičnitě osnovi na narodnata ni muzika, Slavia, Praha 1922—23.

Píseň jihoslovanská, Hudební Matice, Praha 1923.

Predgovor izdanju zapisa iz Bosne i Hercegovine, Glasnik zemaljskog muzeja u Sarajevu 1906. i dalje.

Manji članci u »Svetoj Ceciliji«.

Kuba je počasni član Matice Lužičke u Budyšinu, francuskog društva »Les amis de la Lusace« u Parizu, dopisnik »Société de la musicologie«, član »Commission international pour l'art populaire«.

Uvažujući mnogostruki i zamašni rad Ludvika Kube na području našeg muzičkog folklora, predlažem ga za člana dopisnika u umjetničkom razredu.

U Z a g r e b u, 26. februara 1930.

Dr. Božidar Širola

IZVJEŠTAJI

Naučni put u Dalmaciju.

(Vidi str. 21.)

Ciljem moga ovogodišnjega puta u Dalmaciju bili su:

1) literarni materijal bračke zbirke g. dra. Mirka Vrsalovića, kr. sudije u Supetru;

2) tragovi hrvatske seljačke komedije 16. stoljeća u Jelsi.

Na put u Supetar potakla me je prepiska g. Vrsalovića s Jugoslavenskom akademijom, u kojoj su se spominjala i »hrvatska misterija« 15. stoljeća pisana gotskim pismenima. Naime, kad bi taj općeniti opis bio ispravan, nadao sam se naići u toj zbirci na najstarije tekstove hrvatske crkvene drame; starije od teksta i jedne glagolske drame, kad je tkonski zbornik u prikazanjima »Muka« i »Uskrsnuće« pisan vjerojatno na početku 16. stoljeća, kad su najkasnije pisana i splitska prikazanja »Govorenje Sv. Bernarda od duše osujene« i »Skazanje od nevoljnoga dne od suda ognjenoga napokonji koji ima biti«, što ih je u starim prijepisima Petar Lucić uvrstio u svoj »Vrtal«.

U Supetru, što rado priznajem ovdje, naišao sam na najveću susretljivost, jer g. Vrsalović ne samo da mi je stavio na raspoloženje s najvećom pripravnošću t. zv. hrvatska misterija, već i sve druge rukopise, za koje je držao da bi mogli biti za me od interesa. Nego odmah ovdje treba istaknuti, da je g. Vrsalović bio sretnije ruke u spašavanju od propasti rukopisa razasutih po otoku Braču, koji imadu historijsku važnost, dok je od rukopisa literarne sadržine spasao tek nekoliko fragmenata.

I da prijedem odmah na stvar, i t. zv. »hrvatska misterija« sačuvana su samo u neznatnom fragmentu od nekoliko listova. Ali i kao fragmenat ovi su listovi važni, jer uvode u našu književnost ne samo jedno novo lice, koje je u dosta okretnim stihovima (dvanaesterici) crkvenoj drami Brača valjada još u 16. stoljeću privrijedilo jedan prijevod, već i jedan našoj crkvenoj drami dosad u cijelom opsegu nepoznat motiv, naime dolazak Antikrsta pred sud

općeni. Jedan i drugi podatak doznaje se već iz naslovnoga lista, koji se na sreću sačuvao a sadrži ovo: »Sud napokonji iz latinskoga u slovinsko petje obraćen po gospodinu Đuri Žuvetiću, vlastelinu spliskome i braskome.«

U detaljniju analizu Žuvetićeve prijevoda ne ću se ovdje upuštati s razloga, što za isti eshatološki motiv imam i jedno potpuno hvarsko »Prikazanje suda općenoga« iz rukopisa, koji je pisan god. 1661. U tom hvarskom tekstu Antikrstom se bave prva dva čina (dil 1 i 2) a općenim sudom posljednja dva čina (ili dil 3 i 4). Tekst na listovima bračkoga fragmenta ide u prvi čin i na početak drugoga.

Osim jedne bosanskom ćirilicom pisane knjižice egzorcizama i istim pismom pisanih fragmenata ljekaruše, koja je nekoć imala blizu 400 listova u 4°, sve ostalo, što sam iz zbirke g. Vrsalovića mogao da prođem, fragmenti su pjesmarica iz 18. stolj. s crkvenom i svjetovnom poezijom. Među crkvenim pjesmama ima i štokavskih (»Kraljevi stiezi ishode — Na križ svetlom otajnosti«), a i takvih, koje su poznate i iz drugih strana (kao na pr. »Nu mislimo, braćo, danas«, »Slava t', bože, viku vika« i t. d.).

U rukopisima Jugoslavenske akademije, što se čuvaju u arhivu na sign. IV a 20 (Komediya od Raskota, prijepis Vicenca Šašić-Burate od g. 1794.), I b 126 (fragmenat iste komedije iz 16/17. stolj.) i IV a 119 (»Prigovaranje pod Kresisćem u Plamah meu Bojdanom i Raskotom lovčarom vrhu Brušanih«), utvrdio sam dramski rad iz kraja 16. stolj., kojemu je ugledom bio dramski rad Padovanca Anđela Beoleo-Ruzzante (1502—1542.) Prema bilješkama, kojima je Šašić popratio svoj prijepis od 1794. (istu komediju on je bio prepisao i g. 1747.), »Komediju od Raskota« već »u staro vreme« igrali su Jelšani, a sva je prilika, da se ona igrala u Jelsi i za života Šašićeva (1721—1809).

Uza svu pomoć, što sam je imao od jelšanskog župnika g. don V. Gabelića, u samoj Jelsi niti ima o tome sačuvana kakva tradicija, niti je inače bilo moguće štogod o tome naći. Porodica Šašić-Burata u Jelsi je izumrla odnosno iselila se, pa tako nema ni porodice tamo, u koje bi se mogle naći kakve relikvije o tome. Jednako nikakvih tragova o tome nijesam našao ni u susjednim mjestima: Pitve, Varbanj, Varboska. Bez uspjeha ostalo je i traganje za Beneševićem kao vjerojatnim autorom te jedine naše prave pučko-seljačke komedije.

Inače sam svoj boravak iskoristio za dotjerivanje teksta u duhu jelšanskog govora.

Tekstove »Prikazanja suda općenoga« sa Žuvecićevom varijantom i »Komedije od Raskota« predat ću Akademiji za »Građu«, kad bude osiguran njen izlazak.

Prilažem ovdje svoje priloge: »Seljačka komedija u starijoj hrv. drami« (izaći će u »Godišnjaku Sveučilišta«) kao i »Novi prilozi za povijest hrv. crkvene drame«, dok za prilog »Dva dubrovačka komediografa iz kraja 18. stoljeća« (štam. Prilozi za književnost etc. knj. 8) nijesam primio s. o. (isp. moj izvještaj iz god. 1927. u Ljetopisu Jugoslav. akad. sv. 41, str. 114—115).

Podnoseći ovaj izvještaj smatram svojom dužnosti, da i ovdje zahvalim uglednoj Jugoslavenskoj akademiji, što mi je svojom potporom omogućila ovogodišnje (3—26. VIII. 1929.) moje putovanje u Dalmaciju.

U Zagrebu, 20. novembra 1929.

Dr. Franjo Fancev

IZLOŽBA U STROSSMAYEROVOJ GALERIJU SLIKA.

(Vidi str. 30.)

Gospodin načelnik dr. Srkulj javlja svojim dopisom od 2. srpnja br. 62.406/I. 1929. Akademiji ovo: »Budući da u dogledno vrijeme ne će biti prilike, da zbirka umjetnina, koje je gradska općina nabavila od g. Plavšića, bude pristupačna općinstvu, prihvaća gradska općina sa zadovoljstvom ponudu gospodina Predsjednika i šalje naslovu slijedeće umjetnine u svrhu izložbe.« (Dolazi popis 28 umjetnina.) Kako se kasnije pokazalo, da je iz toga popisa izostalo još pet umjetnina, bilo ih je, dakle, u svemu 33, koje sam dne 14. kolovoza o. g. u ime Akademije primio, kako svjedoči priloženi zapisnik o primopredaji.

Umjetnine su prenesene u galeriju i smještene privremeno u spremištu. Kad sam poslije svoje bolesti na početku oktobra započeo sa radnjama oko te zasnovane izložbe, trebalo je prije svega isprazniti dvoranu XII., u kojoj se imala izložba prirediti. Postupio sam tako, da sam najznačajnije slike iz XII. dvorane (Crnčić, Rački, Iveković) smjestio u dvoranu XI. i tamo proveo novu gru-

paciju, koja sada potpuno odgovara evolucionim načelima, koja je pri smještanju slika u galeriji u prvom redu odlučna. Kad je XII. dvorana bila ispražnjena, dao sam iz spremišta u nju prenijeti slike, što sam ih preuzeo od gradske općine. Od 33 umjetnine trebalo je odmah izlučiti 16 njih, i to: 1 plastiku, 9 akvarela (koji uopće ne ulaze u galeriju) i 6 nepodesnih slika (Čikoševa skice »Palada Atena« i »Pieta«, Varlaj »Crvena kuća«, Gecan »Krajobraz« i Paje Jovanovića »Portret mlade dame«), nepodesnih stoga, jer su negalerijske pa prema tome ne dolaze u obzir.

Ostalo je, naposljetku, 17 slika, koje su svojim kvalitetama bile neosporno vrijedne, da se izlože. Od tih 17 valjalo je opet izlučiti njih 4, i to zbog toga, jer su bila djela umjetnika stare generacije, koja se nikako nisu mogla izložiti uporedo s djelima modernim. To su Quiquirecov »Portret stare gospođe«, koji sam stavio u dvoranu X, i Čikoševa »Sapho«, koju sam stavio u dvoranu XI. pored njegove »Pieta«, kamo logički i pripada.

Ostalo je, dakle, za izložbu u dvorani XII. u svemu iz gradske zbirke 14 slika (od kojih sam kasnije još dvije izlučio). Našao sam se dakle pred činjenicom, da taj broj nije nikako dovoljan, da se udesi jedna iako povremena, ali reprezentativna izložba.

U dogovoru s g. Babićem, kustosom »Moderne galerije« (koji mi je u čitavoj toj stvari bio savjesnim i spremnim saradnikom) odlučio sam, da se tom srećnom zgodom priredi izložba slika umjetnika, koji nisu samo rođeni u deceniju 1885—1895., već su, suviše, i po svom školovanju i po svom naziranju bili tijesno povezani. To su prije svega bili münchenški đaci Kraljević, Račić, Becić i Babić, a pored njih još oni, koji su njihovim nastojanjima bili blizi, kao Dobrović, Uzelac, Tartaglia i rano preminuli Steiner.

Naročito nam je stalo do toga, da kao stožeri novog naziranja u našem slikarstvu budu dobro zastupani Kraljević i Račić. Od Kraljevića imali smo u našoj galeriji njegov »Autoportret«, a iz gradske zbirke smo dobili četiri njegova reprezentativna djela. Od Račića je u gradskoj zbirci bilo samo jedno, iako najbolje njegovo djelo (»Majka i dijete«). Trebalo je dakle još nekoliko njegovih slika, da se njegova umjetnička ličnost jasno istakne. Gospodin Babić, kao kustos »Moderne galerije«, stavio je u tu svrhu na raspoloženje pet njegovih slika, a isto tako i sliku Steinerovu. Od Becića, koji je bezuvjetno morao ući u tu grupu, nije, na žalost, bilo ni u Stressmayerovoj ni u Modernoj galeriji, a ni u gradskoj

zbirci nijedne slike. Stoga je on, na našu molbu, stavio na raspoloženje jedan djevojački portret. Osim toga je još g. Babić, na moju molbu, dao svoj »Autoportret«.

Na taj je način uspjelo, da se složi jedna reprezentativna izložba naše slikarske generacije iz decenija 1885—1895., izložba, koja sadržava — ne bojim se da to izjavim — bez svake sumnje uglavnom najbolja i najkarakterističnija djela, što ih je naše moderno slikarstvo stvorilo, djela trojice umjetnika već mrtvih, kojih oeuvre stoji danas izvan diskusije, i petorice živih, kojih je umjetnost već staložena i udaljena od eksperimenata i kompromisa. U ovakvom postavu u dvoranu XII. može da uđe svaki i najpretenziosniji čovjek, bio domaći ili strani, da vidi, što je naše slikarstvo u određenom periodu svoga razvoja dalo najbolje i najznačajnije.

U Z a g r e b u, 9. novembra 1929.

Dr. Artur Schneider
ravnatelj galerije

BIOLOŠKO=OKEANOGRAFSKI INSTITUT

Pripravni rad za osnivanje Biološko=okeanografskog instituta

Prikazao

Dr. V. Vouk,

pravi član i tajnik Jugoslavenske akademije, član odbora
za Biološko=okeanografski institut.

Već je tome deset godina, što su obje naše Akademije, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu i Srpska kraljevska akademija nauka u Beogradu, započele radom oko osnivanja jedne naučne institucije za proučavanje biologije i hidrografije Jadrana. Kako je danas osnutkom stanice Biološko=okeanografskog instituta u Splitu i izradom nacrtâ zgrade kao i osiguranim osnovnim kapitalom za njenu izgradnju ovo pitanje došlo u svoju prvu završnu fazu, smatramo potrebnim već i javnosti radi, da se u ovom izvještaju objelodani sav dosadašnji preparni rad u najznatnijim momentima. Ovaj je izvještaj izrađen na osnovu arhivskog materijala, koji se čuva u Jugoslavenskoj akademiji, i na osnovu godišnjih izvještaja obiju Akademija, objelodanjenih za Jugoslavensku akademiju u »Ljetopisu«, a za Srpsku kraljevsku akademiju u »Godišnjaku«.

I. Kako je došlo do zamisli o osnivanju biološkog instituta na Jadranu.

U Jugoslavenskoj akademiji postojao je već i prije rata posebni »Odbor za istraživanje zemlje«, koji je imao naročitu zadaću, da vodi brigu o radu oko prirodoslovnih istraživanja zemlje. Taj je odbor upravo pred sam rat organizirao sustavna istraživanja Jadranskog mora držeći se poglavito granica Kvarnerskog zavalja u širem smislu. U tu je svrhu Jugoslavenska akademija opremila

vila Srpskoj kraljevskoj akademiji. Tekst ove spomenice, izrađen u oblike predstavke obiju Akademija, upućene Ministarstvu prosvjete, glasi ovako:

»Ministarstvu Prosvjete Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca
Beograd.

Imamo dugu i krasnu obalu morsku na Jadranu. Dužni smo sebi i drugima, da se za to more brinemo i da se njime što bolje koristimo. I naša rođena korist kao i internacionalni obzir traži od nas, da more proučavamo, i sve živo i neživo, što je u njemu. Temeljito je proučavanje mora samo onda moguće, ako na žalost morskome podignemo hram pomorske nauke dostojan našega naroda i naše države. Taj hram ima da služi i čistoj nauci i nastavi i općem narodnom prosvjećivanju kao i napretku materijalnog narodnog blagostanja.

Mi smo posljednji od kulturnih naroda stanovnika morske obale, koji nemamo pomorske institucije. Već radi triju univerziteta morali bismo podići institut. Mi znamo dobro, da naša mlada država ima svakojakih potreba, ali i to je jedna od prijekih, koju treba što prije zadovoljiti. Čast nam narodna to zapovijeda.

Srpska kraljevska akademija nauka u Beogradu i Jugoslaven-ska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu uvjerene su, da izvršuju svoju naučnu i narodnu dužnost, kad iznose pitanje »pomorske stanice« pred kraljevsko Ministarstvo prosvjete i kad ga stavljaju na srce gospodinu ministru, o kome su uvjerene, da za ovakva kulturno-naučna preduzeća ima smisla i razumijevanja. Da je Akademijama moguće, one bi u sporazumu s državom i same pristupile izvršenju časnoga zadatka. Međutim im ni mala sredstva, kojima raspolažu, toga ne dopuštaju, a povrhu toga su mišljenja, da je po samu stvar bolje, da od prvoga časa bude pomorska institucija državno uređenje.

Obje su Akademije spremne, da putem svojih naročitih odbora, koji imaju da vode brigu oko naučnog izučavanja prirode našega Kraljevstva, porade sve, što im je moguće, da olakšaju i požure oživotvorenje davne želje sviju nas.

Temeljito upoznavanje mora s naučnog i praktičnog gledišta (ribarstvo i brodarstvo i t. d.) nije tako jednostavan posao, kako bi se neupućenu na prvi pogled moglo činiti. Prirodno je, da je bilo vremena, kad se čovjek, natjeran golom nevoljom stao interesovati

za razne pojave, koje su u vezi s morem, te se zadovoljavao da upozna dubine, kvalitete dna, pojave plime i oseke, najjače struje i vjetrove, i najvažnije morske stanovnike. S napretkom opće kulture i naročito raznih oblasti nauke proširavao se i produbljivao taj interes za more. Nije tu bio odlučan samo naučni motiv, samo čovjeku prirodna radoznalost ili želja za saznanjem; bar isto toliko gonio ga i interes za materijalno blagostanje. I tu se pokazalo, kao i na svim drugim područjima života, da je istinski i solidni napredak kulturnih i materijalnih dobara najvećma vezan za napredak nauke.

Iskustva o odnosima mora, stečena dugom i mučnom praksom davala su samo podlogu za dublje izučavanje. Naučnici su stali izučavati sa svih gledišta more (fizički, kemijski, biološki) i pored obale i na površini, na silnim dubinama i u svim slojevima, pa i usred beskrajnih okeana. Metode i istražna pomoćna sredstva postojala su sve suptilnija i kompliciranija. Pojedini pohod samca istraživaoca nije dostajao. Mjesto da se usput za trgovačko ili vojno putovanje promatraju i izučavaju prirodne odlike mora i života u njemu, veliki i napredni narodi u ispravnom shvatanju znatnosti takova rada opremaju s velikim materijalnim žrtvama i uloškom velikih sila posebne ekspedicijske brodove, bogato snabdjevene instrumentima i spravama. Mjesece i godine plovili su i plove takvi plivajući laboratoriji morima i okeanima, spuštajući razne sprave u vlažno krilo mora, nastojeći prodrijeti što dublje u tajne zakone prirodne. Pored velikih naroda (najpoznatija je velika engleska ekspedicija sa brodom »Challenger« 1872—1876., pa njemačka sa »Valdivijom« 1898—1899., francuska sa »Travailleur-om« i »Talisman-om«, talijanska sa »Vettor Pisani«, austrijska sa »Polom« i t. d.) pošli su i manji i najmanji, ali kulturni, jer nijesu htjeli zaostati (belgijska sa »Belgica« 1905., norveška sa »Michael Sars« 1910., švedska, australska, 1910—1913. danska »Thor« - »Ingolf« ekspedicija osobito u Sredozemno more, nizozemska »Siboga«-ekspedicija 1899—1900., i t. d.).

Nastalo je formalno takmičenje, koji će narod više pridonijeti napretku poznavanja mora i morskih organizama. Koliko su ovakove pojedinačne ekspedicije obogatile nauku, a po tom i praksu mnogim i znatnim nalascima, a naročito se to tiče velikih dubina svjetskih okeana i velikih mora, opet se pokazalo, da je rješavanje mnogih važnih pitanja moguće samo onda, ako se

češće, najbolje periodično, čine opažanja na istim mjestima. Tako postadoše naročito organizovane terminske vožnje u naučne svrhe, a po uglavljenjima naročito složenih internacionalnih komisija. — Tako je na pr. postala »Komisija za izučavanje Sredozemnog mora« pored osobite »Stalne internacionalne komisije za izučavanje Jadranskoga mora«, koja ima najvećma da nas zanima, a sačinjavale su je uglavnom Italija (»Comitato talassografico«) i Austro-Ugarska (uz državnu pomoć: »Društvo za unapređivanje prirodoslovnog izučavanja Jadrana u Beču« i isto tako od države pomagana »Komisija za istraživanje mora mađarskog Jadranskog društva u Budimpešti«). Poslije će biti govora o tome, da ni mi nijesmo u tom poslu sasvim zaostali.

Što je intenzivnije bilo proučavanje mora, to je bilo jasnije, da je specijalno za obalne oblasti, a te su i praktično od najvećeg interesa, apsolutno potrebno, da se uredi stalna institucija na samoj obali, gdje bi bilo svega, što je potrebno za lov organizama, u prvom redu životinja, za njihovo izučavanje u živu stanju (akvariji), i tako da se stalno, upravo dnevno, motre sve važnije pojave mora i morskih stanovnika. Tako postadoše pomorske zoološke ili biološke stanice. Poslije prvih manjih pokušaja (francuske stanice u Concarneau-u 1859. osnovana od J. J. Coste-a, pa ona u Arcachonu iz godine 1863.) stadoše nicati redom veće pomorske stanice, tako francuske u Rosscoff-u (1872., H. Lacaze-Duthiers), Banyuls-u (na Sredozemnom moru s prvim začetkom iz god. 1863., H. Lacaze-Duthiers), od Nijemaca osnovana, ali internacionalno izdržavana, inače najznatnija zoološka stanica u Napulju (Dohrn, 1872.), zatim austrijska u Trstu (1875.), ruska u Sevastopolju (sa začetkom u godini 1871.), pa na krajnjem sjeveru najprije na Solovjeckim ostrvima (1881.), a poslije na Murmanskoj obali (Aleksandrovska, 1899.). Zoološke se pomorske stanice stadoše tako množiti, da ih do danas na samim evropskim obalama, što manjih, što većih ima preko stotina, a da ne računamo same morske akvarije po većim gradovima. Veći broj ih ima u sjevernoj Americi; po jedna u južnoj i u Africi. Japan je još 1887. podigao zoološku stanicu u Misaki nedaleko od Tokija. Sama Francuska ima kakvih 16 institucija, a U. S. A. gotovo 20. Nema većeg univerziteta u velikih naroda, a da ne bi raspolagao po jednom pomorskom stanicom. Opet vidimo, kako i mali, ali napredni i kulturni narodi ne će da zaostanu za velikima. Mala Norveška po-

diže tri stanice na svojoj obali (Dröbak, Bergen sa znamenitim kurzevima internacionalnog karaktera i Trondhjem), Švedska isto tri, ako računamo i slatkovodnu u Anebodi, Danska dvije (Hilleröd i Godhab), Nizozemska jednu (Helder). Sama Bugarska diže na Crnom moru u Varni stanicu, iako ima ondje ruskih, a Mađarska, iako nije faktično ni imala svoju obalu, držeći pedalj naše obale, uređuje malu stanicu na Rijeci, a samo rat ju je zapriječio, te nije dospjela izvesti grandiozno zamišljeni plan velike pomorske stanice pored Rijeke. Njemačka, iako ima dosta obale na sjeveru, dolazi na našu obalu te u Rovinju diže udobnu stanicu. Tako je i Ruse privuklo bogatstvo faune Sredozemnoga mora te podigoše stanicu na azurnoj obali Villefranche. Sjajan je primjer naučnog nastojanja male kneževine Monaco s knezom, koji ima toliko smisla za naučno istraživanje mora, te podiže luksusno uređeni okeanografski institut. Zar bi sve to bilo, da nije bilo kulturne potrebe i očite koristi od takvih institucija?

Da prijedemo sada na naše domaće prilike. Prije svega valja naglasiti, da bi bilo krivo misliti, da je ovaj naš korak uopće početak svake akcije oko izučavanja Jadranskoga mora. Kako ćemo ukratko pokazati, radi se samo o završnom stadiju sasvim prirodnoga razvoja, kako je tekao i u svakog drugog naroda, koji je srećan pa ima morske obale. Razlika je samo u tome, što je u nas porađi veoma neprijatnih prilika taj razvitak tekao i suviše polagano te se zaustavio baš pred završnim stadijem.

Jugoslavenski krajevi, koji sada sačinjavaju jedinstvenu i zajedničku Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca, veoma su nejednako primali učešća u poslu istraživanja mora. Razlog je tome koje geografski položaj, koje kulturno-političke prilike. Tako je na primjer bivša Kraljevina Srbija bila potpuno kontinentalna država te nije imala neposredna kontakta s morem. Kako je nauka pored ostale kulture u Srbiji živo napredovala, stali su se srpski naučnjaci baviti i prilikama mora, osobito biološkim. Sinovi Srbije morali su raditi kao gosti u stranim institucijama. Za praktičan rad nije ni bilo povoda. Za svrhe naučne i osobito naučno-nastavne (univerzitet) osjećala se i te kako potreba pomorskoga instituta.

Mala bivša Kraljevina Crna Gora imala je doduše pedalj obale Jadranske, ali je bila i suviše siromašna i zaostala, a da bi se moglo očekivati kakva rada oko istraživanja mora.

Od jugoslavenskih oblasti, koje je prije držala Austro-Ugarska, dolaze samo u obzir tri oblasti: t. zv. Austrijsko Primorje s Istrom, Hrvatsko Primorje i Dalmacija. Prvu su oblast držali zarobljenu Nijemci. Do razvitka autohtone kulture višega stepena nije moglo pod tako neprijatnim prilikama ni doći. Morala se voditi teška borba o egzistenciju, o osnovne škole (družba sv. Ćirila i Metoda). Silom gospodari, Nijemci podigoše zarana (1875.) zoološku stanicu u trgovačkom emporiju u Trstu. Ako i nijesu imali nacionalne vlastite obale, trudili su se innogo, da izučavaju naše more. Opreмали su pomorske ekspedicije na sjever i na jug, organizirali su posebna udruženja za istraživanje Jadrana i pristupali sličnim internacionalnim udruženjima. A sve to preko našeg živa tijela. Mi, rođeni sinovi pravih vlasnika te morske obale, morali smo se zadovoljiti time, da radimo i učimo kao gosti Nijemaca.

Nijemci iz bivšeg carstva upotrebiše povoljnu priliku te i oni zasjedoše na krševitoj obali istarskoj. Iznajprije samo da mogu snabdijevati što ljepšim materijalom veliki akvarij u Berlinu, a poslije i u naučno-praktične svrhe podigoše svakim komforom uređenu zoološku stanicu u Rovinju. Lijep brod za istraživanje s imenom znamenitog njemačkog naučnika (»Rudolf Virchow«) trebalo je da bude vidljiv znak faktične vlasti i kulturne premoći. U bivšoj austrijskoj ratnoj luci (Puli), koja nam se sada po nesreći izmakla, udesili su austrijski Nijemci hidrografsku instituciju. Da je bilo sreće i brzine u akciji, sad bismo mi imali gotov i dobro opremljeni hidrografski institut (puljski) i biološku stanicu (rovinjsku). Mi smo se ovamo već spremali, kako bismo dobili oboje, ali zlosrećne prilike ne dadoše nam, da naum izvedemo.

U Dalmaciji kao kulturnoj i pomorskoj zemlji javlja se zarana interes za izučavanje mora i s praktičnog i naučnog gledišta. Bez univerziteta i drugih viših naučnih središta nije mogla Dalmacija u tom poslu dospjeti dalje od pojedinačnih preduzeća.

Glavni impuls za rad oko Jadranskoga mora dolazio je iz Zagreba kao kulturnog i političkog centra jugoslavenskog u bivšoj Austro-Ugarskoj monarhiji. Zagreb je sjelo univerziteta, muzeja, Jugoslavenske akademije, a Hrvatska je vlasnica lijepog komada Jadranske obale. Pored ovih povoljnih prilika bila je nepovoljna ta, što su Mađžari gerirali kao pravi vlasnici, te su osobito ljubomorno pazili na to, da pred svijetom pokažu svoje gospodstvo na moru. Mađžarska je vlast vanredno pomagala mađžarske nauče-

njake u naučnom osvajanju Hrvatske. Potpomagala je pojedina lica, uredila za početak malu biološku i ribarsku stanicu, a kako već prije istakosmo, pomagala je njihove ekspedicije, a pripremila i sve potrebno za gradnju velikog naučnog instituta.

Hrvatski su prirodoslovci već zarana posvetili posebnu pažnju istraživanju Jadranskoga mora. Činili su to prema prilikama ili kao gosti stranih institucija ili su na svoju ruku čednim sredstvima radili i postizavali čedne rezultate. Koji put su upriličeni manji ili veći izleti sa školskim brodom nautičke škole u Bakru. Pokušalo se udesiti morski akvarij najprije u zoološkom muzeju, a kasnije je naum i oživotvoren u vezi s univerzitetskim institutom za poredbenu anatomiju (morski akvarij u botaničkom vrtu). Štaviše, počela se ozbiljno diskutovati namisao podizanja pomorske biološke institucije te je izrađena i osnova gradnje, a određeno je otprilike i mjesto za gradnju. Nepovoljne prilike nijesu dopuštale, da se osnova oživotvori.

U najnovije vrijeme preglja je Jugoslavenska akademija, da unese neki sistem i organizaciju u istraživačkom radu jugoslaven-skih naučenjaka. Pozvani stručnjaci istakli su saglasno potrebu sistematskog istraživanja Jadranskog mora. Uz materijalnu pomoć zemaljske vlade organizirane su i provedene terminske vožnje Kvarneskim zavaljem (»Vila Velebita«, od ljeta 1913. do proljeća 1914.), te su i rezultati te male ekspedicije, koju je svjetski rat obustavio, djelomice već publicirani u posebnoj organu »Odbora za istraživanje zemlje« u krilu Jugoslavenske akademije (»Prirodoslovna istraživanja Hrvatske i Slavonije«).

Već iz svega, što je dosad izneseno, može se lako razabrati, da je podizanje pomorske institucije u slobodnoj i ujedinjenoj, obalom bogatoj, Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca samo prirodni zaključak dosadašnjeg razvitka. Da bude još jasnije, kako se ne radi možda o kakvom hiperkulturnom luksusu, nego o jednoj potrebnjoj i korisnoj instituciji narodnoj, izložiti ćemo ukratko, čemu bi sve imala da služi.

Pošto smo utvrdili, da je sasvim općeno svrha pomorske institucije izučavanje biologije, fizike i kemije mora, možemo sve zadatke zamišljene institucije grupirati u četiri rpe: 1. u naučne, 2. u nastavne, 3. u opće prosvjetne i 4. u praktične zadatke.

1. O *naučnim zadacima*. U prvom smo redu istakli naučne zadatke, jer su oni doista osnovica svemu ostalom i jedina garan-

cija za solidan napredak. Naučni se zadaci dandanas i ne mogu rješavati bez naročitog aparata, jer to suptilnost naučnih metoda zahtijeva. Da upoznamo temeljito biološke i fiziko-kemijske odnose mora, mi moramo imati stalnu solidnu stanicu sa svim nužnim napravama i spravama opremljenu, pa da se može neprestano — dnevno — opazati i loviti pored obale i dalje na pučini, po dnu i kroz sve slojeve morske vode. Moramo imati istražne specijalne brodove (bar čamac i brod), sprave, akvarijske naprave, radionice s instrumentima, reagensijama i knjižnicom. Treba proučavati sastavine morske vode, njenu koncentraciju, njene sadržine, osobito na plinovima (kisik), toplotu mora i njene promjene, pomicanje vode (plima i oseka, stojeće valove i dr.) i strujanje, uopće izmjenu vode, njenu boju i prozirnost. Kao dopuna dolazi opazanje vremenskih prilika, za moreplovca isto važnih kao i za biologa (meteorološka stanica). Ovamo pripada i istraživanje fizičkih i morfoloških odnosa morskoga dna.

Sada tek dolazi tradicionalno glavni zadatak pomorskih stanica na red: *izučavanje biologije mora*. Organizmi mora privlače sasvim naročito naš interes. Mi znamo, da je more, i to baš obalni pojas mora kolijevka svega života na zemlji. More ima naročitih tipova, kojih drugdje nema. More je prebogato zanimljivim i korisnim životinjama, a i bilje morsko odlikuje se svakojakim osobinama. Treba da se istražuje bogata fauna Jadrana, koja se drži krševitog, muljevitog, pjeskovitog obraslog i golog dna. Treba da znamo, šta sve krije naše more, koliko čega ima i gdje sve. Gotovo od veće važnosti od stanovnika dna jesu mačhom sitni, ali zato neizmjereno brojni organizmi, koji ili doživotno ili povremeno lebde od površine, suncem obasjane, do najtamnijih dubina morskih (plankton). Ovaj sitnež izdržava sve veće stanovnike mora sve tamo do najvećeg kita. Plankton sačinjavaju biljni i životinjski organizmi, koji su i nježni, a i promjenljivi po sadržaju, te ih valja dnevno mjeriti i motriti pod osobitim prilikama.

Osim što uprava instituta ima da izvodi u bližoj okolini stanice stalni lov i opazanje bilo na moru bilo u akvarijima i radionicama, pa i uz pomoć eksperimenata i vještačkog gajenja, treba da preduzima po osnovi i veće plovidbe, eventualno po dogovoru sa susjednim institucijama ili prema međunarodnim utanačenjima, a u svrhu rješavanja zadataka, koji premašuju snagu pojedine institucije.

Pored ovog stalnog rada treba pomorska institucija da daje prilike za rad naučenjacima, u prvom redu naravno domaćim kao i naučnom podmlatku, ali i stranim naučnim radnicima. U tom pogledu imamo kao jedini Slaveni sopstvenici južnjačke obale naročitu dužnost prema ostalim bratskim slavenskim narodima. Pored Rusa, koji imaju ipak u Villefranche svoju stanicu, dolaze osobito u obzir Česi i Poljaci, kojima je uskraćeno da imaju svoje obale. Česi i Poljaci imali bi biti naši stalni gosti i suradnici, pa se za njih moramo naročito i pobrinuti.

Još je jedan naučni zadatak naše buduće stanice i u tome, da snabdijevanje naučne zavode Kraljevine živim i konzerviranim organizmima morskim. Univerzitetski instituti i muzeji ne mogu bez toga da zadovoljavaju svoje svrhe.

2. I u *nastavnom vidu* ima pomorski institut mnogostruke zadatke. U tom poslu dolazi u obzir najprije visokoškolska nastava. Za studente, koji uče prirodne nauke, uključivši geografiju, te buduće nastavnike i naučnike naše, neophodno je nužno, da se upoznaju s prilikama mora na izvoru, što je jedino temeljito moguće uz pomoć za to udešene stanice. U nekim je zapadnim zemljama već sad za svakog takvog studenta obavezan polazak kursa na pomorskoj stanici, a svaki veći univerzitet ima svoju stanicu (Francuska!). Daci treba da se upoznaju s hidrografijom i biologijom mora gledanjem zbilje, a pod stručnim vodstvom na vožnjama, u laboratoriju i akvariju. Za univerzitetsku nastavu potrebni živi i konzervirani materijal stanica treba da se brine, a svaki univerzitetski institut treba da ima priručni morski akvarij.

3. Na sličan način može pomorski institut da posluži *opće prosvjetnim ciljevima*. Institut treba da ima poveći akvarij, stalno naseljen najznatnijim predstavnicima morske faune, a da ga svako može pohoditi. Slike, napisi, štampani vođ i popularna predavanja treba da depune edgocjno prosvjetno djelovanje javnog akvarija morskog. Kad se ima jedanput državna centrala za snabdijevanje, tada će se lako udesiti u većim kulturnim centrima (uz univerzitete ili srednje škole) morski akvariji i daleko od obale morske, jer je danas lako prenositi i podugo uzdržavati morske organizme. Akvarije bi smio svatko pohoditi, a iz toga proizvire ne samo prosvjetna korist, nego i estetsko umjetničko uživanje. Takav je morski akvarij i nacionalno-kulturni faktor, jer snaži samosvijest

i narodni ponos. Narod i daleko od mora postaje svijestan, da je sopstvenik mora, te se tako pobuđuje interes za pomorske stvari uopće.

4. Već sama naučna i kulturno-prosvjetna potreba pomorske institucije bio bi dovoljan povod, da država potrebu zadovolji. Toliko prije će se to jamačno dogoditi, kad izlazi jasno, da predstoji i znatna direktna narodnogospodarska korist. Više bismo riječi trebali upotrebiti, kad bi se radilo o tome, da se prokuša nešto sasvim novo. Međutim su putovi već dobrano utrti. Na stranim slavnim primjerima možemo se uvjeriti o *vrjednosti takve institucije za narodno gospodarstvo*. Treba još imati na umu, da ta korist treba da ide za dobro oblasti, koja je zaista upućena samo na more, gdje su zemska dobra slabo zastupana, gdje more i ono, što more krije, treba da je glavni izvor narodnoga blagostanja (moreplovstvo i ribarstvo), a da ne spominjemo lokalnu gospodarsku korist od institucije za mjesto, gdje će se podići.

Mi dakle polažemo sasvim osobitu važnost na *praktičnu vrjednost pomorske institucije*. Već sama egzistencija ovako prostrane i tako raznoliko izvedene obale (ostrva, školji i školjici, poluostrva, zalivi i drage) za praksu moreplovstva bilo trgovačkog bilo vojnog, zahtijeva što tačnije poznavanje svih mogućih prirodnih prilika, koje dolaze za praksu brodarenja u obzir. Drugdje su ustanovljeni za te svrhe posebni hidrografski zavodi. Nama se vidi, da bi bilo svrsishodnije, da se taj posao spoji s ostalim granama naučnoga rada u jedinstvenom pomorskom institutu. Pomorska oblast (nadležstvo) ima da stoji u dodiru s pomorskim institutom, da se koristi rezultatima naučnoga rada i da se obraća, kad je potreba, na instituciju, osobito, kad se radi o pitanjima, koja se rješavaju naučnim ispitivanjima.

Još očitija je veza između pomorske institucije i praktičnog ribarstva. Za obične potrebe dostaje ribarsko iskustvo. Mnoga vitalna pitanja ribarstva riješena su i mogla su biti riješena samo s pomoću naučnih metoda i kao rezultat naučnog rada (pitanje jegulja, biologija mnogih riba selica, osobito prilike hranidbe i umnažanja i t. d.). Tehnika svake vrste zavisí o napretku nauke, tako i tehnika ribarstva. Pravila ribolova i zakonodavstvo mora se oslanjati na naučne rezultate. Pomorski institut ima da proučava biologiju plemenitih i korisnih riba, da upozna, koje su prilike povoljne njihovu napretku, a koje štetne, pa da se prve pro-

težiraju, a druge uklanjaju. Pomorski institut treba da nastoji, da se po potrebi podesna zgodna mjesta naseljavaju umjetnim načinom plemenitom ribom. Pored toga moglo bi se misliti i na naseljavanje primorskih slatkih voda dobrim ribama. Pitanju jengulja trebat će posvetiti osobitu pažnju.

Pored brige za ribogojstvo zapada institutu još i briga za druge korisne žive produkte mora. Tako na primjer racionalno gajenje velikih raka: jastoga, pa rakovica, oštriga i drugih školj-kara, spužava (sundera) i koralja (ostrvo Zlarin). Sve su to vrela blagostanja primorske oblasti, koja se mogu radom pomorske institucije unaprijediti.«

U skupu Srpske kraljevske akademije 19. aprila 1920. »pročitao je izveštaj Ivana Đaje o predlogu Jugoslavenske akademije za osnivanje biološke stanice u Primorju«, a u skupu 19. aprila 1920. (»Godišnjak« 1920, 29) Akademija je odlučila:

»a) izvestiti Jugoslavensku akademiju da je naša Akademija voljna zajedno s njome predložiti vladi podizanje biološke stanice na Jadranu,

b) da za proučavanje i izvođenje ovoga posla valja odrediti naročitu komisiju stručnjaka, kojima vlada treba da dade sredstava za ove prethodne studije i izbor mesta. Od svoje strane Akademija predlaže Ž. Đorđevića, I. Đaju i M. Petrovića.«

O ovom zaključku izvijestila je Srpska kralj. akademija Jugoslavensku akademiju aktom od 22. aprila 1920. dodavši ujedno, da je akt sa spomenicom o osnivanju biološke stanice sa svojim potpisom sprovela na Ministarstvo prosvjete.

O rezultatu ove predstavke upravljene Ministru prosvjete obavijestila je Srpska kralj. akademija Jugoslavensku akademiju ovim važnim aktom, koji donosimo u cjelini.

»Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti.

U vezi sa svojim pismom od 22. aprila o. g. br. 179., Srpska kraljevska akademija ima čast izvestiti Jugoslavensku akademiju znanosti i umjetnosti da je g. Ministar Prosvjete izvestio ovu Akademiju da je odlukom svojom od 29. aprila o. g. P. br. 2442 u svemu usvojio naš zajednički predlog o osnivanju Biološke Laboratorije na Jadranu. Ceo dalji rad po ovome pitanju G. Ministar poverava naročitoj komisiji za čije je članove po predlogu ove

Akademije odredio G. G. Dr. Živojina Đorđevića, profesora zoologije na beogradskom Univerzitetu, Dr. Ivana Đaju, profesora fiziologije na beogradskom Univerzitetu, i poznatog ihtiologa Dr. Milana Petrovića, profesora matematike na beogradskom Univerzitetu.

Ako ste i vi predložili s vaše strane članove za ovu komisiju, molimo Vas da nam to javite.

Sekretar,
Ljubomir Stojanović

Predsednik
Srpske kraljevske akademije,
Jovan M. Žujović«

Ovaj je akt Srpske kraljevske akademije upućen od Jugoslavenske Akademije OZIZ-u, koji je u sjednici od 15. maja 1920. izabrao za članove komisije u svrhu osnivanja biološke jadranske stanice svoje članove profesore dra. Artura Gavazzija, dra. Jovana Hadžija i dra. Valu Vouka.

II. Prva anketa o osnivanju Biološko-okeanografskog instituta godine 1921. u Zagrebu.

Pošto su obje naše Akademije izabrale svoje članove u zajedničku komisiju za osnivanje Biološko-okeanografskog instituta, nastali su god. 1920. ljetni akademijski praznici, te se komisija imala i jeseni te godine sastati na prva vijećanja. Međutim je mjeseca septembra Jugoslavenska akademija primila dopis (br. 2543) od Pomorske oblasti, koja je tada bila privremeno smještena u Bakru, u kojemu se predlaže saziv ankete stručnih delegata, koje bi imale izaslati obje naše Akademije, sva tri naša univerziteta i Pomorska oblast u Bakru. Ta anketa bi imala svestrano raspraviti predmet osnivanja biološke stanice naročito s obzirom na potrebu, da se naše pomorsko ribarstvo postavi na naučne temelje. Kako je što šira anketa interesovanih institucija pružala mogućnost što većeg uspjeha s obzirom na potrebno učvršćenje mišljenja o osnutku biološkog pomorskog instituta, Akademije su se odazvale pozivu Pomorske oblasti i odredile su delegate za anketu. Odazvali su se i univerziteti, a kao dan saziva ankete određen je 21. i 22. januar.

O ovom zborovanju sastavljen je opsežan zapisnik, iz kojega donosimo neke najvažnije zaključke, a napose tekst sjednice od 21. januara prije podne, na kojoj su stvorene prve općenite odluke.

Z a p i s n i k

o zborovanju ankete sazvane na poticaj Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu od Pomorske oblasti Kr. SHS u Bakru u poslu osnivanja Okeanografskog instituta za naučno i praktično istraživanje mora na jugoslavenskoj obali Jadrana.

Sjednice su održavane 21. i 22. januara 1921. u odajama Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu.

Prisutni: delegati Srpske kraljevske akademije nauka u Beogradu gg. profesori Đaja, Đorđević i Petrović, ujedno su izaslanici Univerziteta kr. SHS u Beogradu, a g. prof. Mika Petrović ujedno i izaslanik Ministarstva poljoprivrede i voda Kr. SHS; delegati Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu gg. profesori Hadži, Mohorovičić i Vouk; univerzitet Kr. SHS u Zagrebu zastupaju gg. profesori: Car, Šenoa i Vouk; univerzitet Kr. SHS u Ljubljani izaslao je gg. profesore Gavazzija i Hadžija; Pomorsku oblast Kr. SHS u Bakru zastupaju gg. insp. Sardelić i dr. Gast, ihtiobiolog, a Gen. insp. voda u Zagrebu g. Miler.

1. Sjednica od 21. 1. prije podne.

U 11 sati otvara g. insp. Sardelić kao izaslanik Pom. oblasti, neposredne sazivateljice ankete, sjednicu i pozdravlja prisutne u ime na dolasku zapriječenog voditelja Pom. oblasti.

Aklamacijom bira se za predsjednika ankete prof. Mohorovičić kao najstariji član i predstavnik inicijatorke Jugoslavenske akademije.

Predsjedatelj toplo pozdravlja učesnike u ime Jugosl. akademije, govori o značenju pitanja, radi koga se anketa sastala, i iznosi ukratko dosadašnja nastojanja Jugoslav. akademije oko ispitivanja Jadrana, čemu je ova anketa samo prirodni nastavak. Naglašuje interes i nauke i prakse za pomorsku instituciju, a pored naših sopstvenih još i interes ostalih slavenskih naroda.

Ž. Đorđević izriče radost i zadovoljstvo, što se eto prvi put sastaju naučenjaci i stručnjaci Jugoslavije, da porade za zajedničku srećno ujedinjenu otadžbinu. Želi dobar uspjeh i nastavak rada na svakom polju.

Na poziv predsjedateljev prikazuje Hadži dosadašnji rad jugoslavenskih naučenjaka na ispitivanju Jadrana u vezi s potporom i poticajem Jugoslavenske akademije (pojedinačna ispitivanja i

terminske vožnje »Vilom Velebita«), pokazujući, kako prirodni razvitak toga rada nužno dovodi do osnivanja stalne državne pomorske institucije.

Sardelić referiše o radu Pom. oblasti u tom smislu, koji je proistekao iz potrebe ribarske prakse, a stiče se s potrebama nauke. Zato treba zajedničkog rada. Jer će osnivanje definitivnog instituta jamačno zahtijevati duže vrijeme i veće prethodne radove, mislilo se na udešenje provizorne institucije. Školski brod Kr. naut. akademije u Bakru »Vila Velebita« treba da služi svojoj naročitoj zadaći, zato ne dolazi amo u obzir. Najbolje bi bilo, da se izgradi drvena plutava radionica sa svim potrebnim uređajima, koju bi parobrod odvlačio na mjesto rada. Potanja osnova izrađena je u Pom. oblasti, te će dr. Gast o tome potanje referirati.

Petrović upozoruje na potrebu kooperacije s Gen. direkcijom ribarstva, koja je predviđena u osnovi zakona o ribolovu. Ova će ustanova raspolagati sopstvenim sredstvima, a predviđa se i podizanje stanica.

Vouk poziva, da se raščisti principijelno pitanje naravi pomorske institucije. Misli, da ta treba da bude u prvom redu naučna, prema tome neposredno podleži Ministarstvu prosvjete, a onda da služi i praksi, i utoliko da je podupiru i ostala interesovana ministarstva i nadležstva.

S time u vezi, a na obrazloženi prijedlog Đorđevića anketa zaključuje:

I. Da se odmah pristupi radu oko osnivanja okeanografskog instituta za naučno i praktično istraživanje mora pod stručnim vodstvom.

Zatim se razvija oduža debata, u kojoj učestvuju osobito gg. Đorđević, Vouk i Sardelić, te anketa dolazi do daljeg zaključka:

II. Da su do izvedenja osnove o podizanju stalne okeanografske institucije potrebne prethodne radnje, koje će iziskivati duže vrijeme i znatnijih materijalnih sredstava.

U nastavku ankete 21. i 22. januara raspravljalo se već i o nekim specijalnim pitanjima. Tako je tadašnji delegat Pomorske uprave dr. Gast iznio *prijedlog o uređenju plutajuće biološke stanice*. O ovome se prijedlogu opširno raspravljalo, pa je i pozvani stručnjak za brodogradnje prof. ing. Đ. Stipetić dao svoje mišljenje. Raspravljeno je i pitanje mogućnosti upotrebe kojeg broda Kr. ratne mornarice u istraživalačke svrhe, no i u tom pitanju nije došlo do konkretnog zaključka.

Raspravljalo se napokon i o licima, koja bi mogla doći u obzir za upravu novog zavoda, budući da je konstantovano, da domaćih stručnjaka za ovu specijalnu svrhu nemamo. Anketa je završila time, da je (tačka IV. zapisn.) *»u svrhu oživotvorenja osnove o podizanju potpune okeanografske institucije na Jadranu izabran stručni izvršni odbor sa slijedećim članovima: Gavazzi, Đorđević, Hadži, Mohorovičić, Petrović, Sardelić i Vouk«*.

Predsjednikom izabran je dr. Mohorovičić, a sekretarom dr. Hadži, dok su članovi iz Beograda imali biti posrednicima prema centralnim vlastima.

Napokon je prema formulaciji dra. Đorđevića na istoj sjednici stvoren još i ovaj važan zaključak:

»Da se traži od Ministarstva prosvjete, a kroza nj i od ostalih interesovanih Ministarstava (poljoprivrede i voda, vojske i mornarice i saobraćaja) kredit od godišnjih dinara 300.000 za pokriće prethodnih potreba. Onaj dio toga kredita, koji se ne potroši u istoj rač. godini, da se prenese na buduću rač. godinu i da se upotrebi za dizanje definitivne institucije (prenos i sumacija ostataka).«

Odbor je nastavio radom te je izvršujući posljednji zaključak rečenim Ministarstvima uputio predstavke sa zamolbom, da uvrste izvjesne sume u prijedlog godišnjeg budžeta kao prvu pomoć za osnutak novog instituta. Tako je osnovana prva glavnica za dalji rad. Ministarstva su godinama uvrštavala sume za osnutak Biološko-okeanografskog instituta. Sume su pohranjene u Srpskoj kraljevskoj akademiji.

III. Druga anketa o osnutku Biološko-okeanografskog instituta u Beogradu god. 1926.

Godine 1921. izabrani odbor nije se nikada kasnije sastao. Razlog je tome bio, što je odbor bio preširok, te je bilo skupčano i s velikim materijalnim troškovima, da se cijeli odbor sastane. Uto su sa više raznih strana dolazili poticaji, da se rad na izgradnji instituta požuri.

Tako je na sastanku delegata Češke akademije i Češkog učnog društva, pa Srpske kr. akademije, Jugoslavenske akademije i Društva za humanistične vede u Ljubljani, koji se održavao 28.—29. oktobra 1921. u Zagrebu, došla do izražaja i želja, da se što prije osnuje biološki institut na Jadranu.

Nadalje na kongresu slavenskih geografa, koji se održao god. 1924. u Pragu, stvoren je i zaključak, da se pospješi pitanje izgradnje Biološko-okeanografskog instituta na Jadranu.

Trgovačko-obrtnička komora u Splitu aktom od 14. rujna 1925. P. Br. 5099 dostavlja u prijepisu predstavku, koju je uputila Ministarstvu saobraćaja i Ministarstvu poljoprivrede o potrebi osnutka Biološko-okeanografskog instituta sa stajališta unapređenja ribarstva.

Svi ovi poticaji dali su ponovo povoda Jugoslavenskoj akademiji, a napose njenom matematičko-prirodoslovnom razredu, da pitanje daljega rada oko osnutka biološkog instituta krenu s mrtve tačke. Aktom svojim od 1. oktobra 1925. br. 440 Jugoslavenska akademija javlja Srpskoj kraljevskoj akademiji ove važne zaključke:

»1) Smatra, da je bivši odbor za pripremne radove oko izgradnje okeanografskog instituta izvršio svoju zadaću.

2) Predlaže, da sav dalji rad preuzmu u svoju ruku obje naše Akademije po svojim delegatima, koji bi sačinjavali izvršni odbor.

3) Kao svoje delegate u pitanju osnutka okeanografskog instituta odredila je Jugoslavenska akademija zaključkom skupne sjednice od 13. oktobra iste godine svoje prave članove dra. Artura Gavazzija i dra. Valu Vouka i dopisnog člana dra. Jovana Hadžija, te im je ujedno povjerila, da nastave radom oko proučavanja ovog pitanja.

4) Priopćuje, da prema obrazloženju svojih članova dra. Gavazzija i dra. Vouka smatra kao najpodesnije mjesto najbližu okolinu Splita.

5) Umoljava Srpsku kralj. akademiju, da što prije sazove konferenciju u Beogradu u svrhu rješavanja pitanja o osnutku okeanografskog instituta.«

Srpska kraljevska akademija aktom od 1. februara 1926. br. 525 prihvatila je posljednji prijedlog o sazivu konferencije u Beogradu svojim zaključkom: »da se pozove Jugoslavenska akademija da pošalje u Beograd specijalne delegate, dvojicu ili trojicu na sastanak sa predstavnicima naše Akademije i predstavnicima Vojske i Mornarice, na kojem će se principijski pretresti pitanje o određivanju mesta za podizanje okeanografskog instituta i o svima drugim stvarima koje su s tim u vezi.«

Ova druga anketa sazvana je za 12. maja god. 1926. u Beogradu i to kao »Skup akademije prirodnih nauka«, kojemu je predsjedao predsjednik Srpske kralj. akademije J. Cvijić, a zamjenjivao ga je sekretar Akademije prirodnih nauka Jovan Žujović. Prisustvovali su i akademici Živ. Đorđević, S. Urošević, P. Pavlović, dopisnici Vl. K. Petković, R. Burjan, J. Đaja od Srpske kralj. akademije; nadalje delegati Jugoslavenske akademije akademici: A. Gavazzi, V. Vcuk i J. Hadži. Kao pozvani gosti učestvovali su gg. admiral kralj. Mornarice D. Prica, prof. Sviščov i prof. Vujević. Anketa je nastavljena 13. maja i ovoj su sjednici prisustvovali još i kapetan fregate A. Kuster i prof. pomorske akademije J. Krčmar.

Glavna pitanja, o kojima se na ovom zborovanju raspravljalo, bila su ova:

1. Pitanje mjesta, gdje da se podigne institut? Da li na jugu našeg Jadranskog primorja u okolini Dubrovnika ili u srednjem Jadranu u neposrednoj blizini Splita?

2. Pitanje podesnog stručnog lica, koje treba potražiti u inostranstvu i kojemu bi se povjerila organizacija i uprava instituta.

3. Pitanje o karakteru institucije, a napose da li će to biti državna ili privatna ustanova.

Pošto je o ovim kao i o nekim sporednim pitanjima rasprava bila iscrpena, prihvaćena je po stilizaciji sekretara A. Belića rezolucija, koja glasi:

»1) U biranju mesta za podizanje okeanografskog instituta bilo je razlike u mišljenjima. Delegati Jugoslavenske akademije, zajedno sa g. Živ. Đorđevićem, stručnog su mišljenja da to bude okolina Splita, sa dodeljivanjem najvećeg značaja biološkim naukama u ribolovu, a sa posvećivanjem jednog dela toga instituta i ostalim okeanografskim disciplinama, a g. Živ. Đorđević pored toga smatra da bi Ministarstvo vojske i mornarice trebalo podignuti u Dubrovniku sličan okeanografski institut, sa dodeljivanjem prvenstvenog značaja okeanografskim fizičkim disciplinama, a sa posvećivanjem jednog dela toga instituta i ostalim okeanografskim disciplinama, a sa posvećivanjem jednog dela toga instituta i biološkim istraživanjima i ribolovu. Ljudi koji bliže stoje fizičkim disciplinama okeanografije, osim g. Gavazzi, stručnog su mišljenja opet da se daje glavni značaj tim disciplinama i da okeanografski institut bude podignut u blizini Dubrovnika, sa jakim naslanjanjem na Pomorsku vojnu akademiju, dubrovački Ured ratne mornarice i

sredstva Mornarice. U tom bi institutu jedan deo bio posvećen i ribolevu i biološkim naukama.

2) Srednje, kompromisno držanje zauzima u tom pitanju sa gg. J. Žujovićem i P. Pavlovićem, predsednik Srpske kraljevske akademije g. J. Cvijić, koji žali što zbog bolesti nije mogao doći da danas svoje mišljenje obrazloži. On smatra da se okeanografski institut sa fizičkim disciplinama može odvojiti od biološkog instituta za biološka proučavanja i ribolov; ali misli da se pre dolaska pravoga stručnjaka za ove poslove ne bi moglo u ovom pitanju ići dalje.

3) Većina skupa mišljenja je da bi se ovo mišljenje moglo u principu i primiti, jer ono miri sve dosada iznesene tačke gledišta.

4) Ali da bi se moglo odmah prići spremanju svih prethodnih poslova za podizanje ovog Instituta, ovaj je skup jednoglasnog mišljenja da iz sredine obeju Akademija treba izabrati po dvojicu akademika u uži odbor koji će, sporazumno sa pozvatim stručnjakom ili i bez njega, pristupiti neposredno poslovima oko podizanja ovog instituta u onom redu za koji ih obe Akademije ovlaste.

5) Svi su učesnici ovih skupova jednodušni u tome da se što pre treba postarati da se dobije iz inostranstva jedan stručnjak u podizanju Okeanografsko-biološkog instituta, koji bi odmah od početka, sporazumno sa užim odborom otpočeo rad. Ako bude bilo potrebno, njemu bi se odmah dala i potrebna materijalna pomoć iz sredstava okeanografskog instituta.«

U smislu ove rezolucije napokon je Akademija prirodnih nauka u Beogradu na sastanku 21. februara 1927. delegirala u »Odbor za okeanografski institut« svoje članove akademike Jovana M. Žujovića i dra. Živojina Đorđevića, a kao zamjenike generala Stevana Boškovića i prof. Sinišu Stankovića. Jugoslavenska je akademija zaključkom skupne sjednice od 1. jula 1926. zadržala u odboru svoje dosadašnje članove akademike Artura Gavazzija i Valu Vouka, a kao zamjenika Jovana Hadžija.

IV. Statut odbora (kuratorija) za Biološko-okeanografski institut i konstituiranje kuratorija.

Da se omogući što bolje i pravilnije funkcioniranje odbora za Biološko-okeanografski institut, izrađen je od članova Jugoslavenske akademije Statut, koji je usvojen u sjednici matematičko-

prirodoslovnog razreda 28. oktobra 1927. i u skupnoj sjednici 4. decembra 1927. Jugoslavenske akademije. Prihvaćeni prijedlog Statuta dostavljen je Srpskoj kraljevskoj akademiji, koja ga je poslije nekih, sporazumno s Jugoslavenskom akademijom, izvedenih promjena u skupu Akademije prirodnih nauka 19. februara 1928. i predsjedništva 2. marta 1928. prihvatila. Ove su izmjene primljene do znanja i usvojene u skupnoj sjednici Jugoslavenske akademije 7. maja 1928., a time je Statut dobio obaveznu snagu za obje Akademije.

Član 1.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu i Srpska kraljevska akademija u Beogradu sastavljaju radi osnivanja i vođenja Biološko-oceanografskoga instituta na Jadranu odbor (odnosno kuratorij), i to na tri godine.

Član 2.

Odbor Biološko-oceanografskog instituta sastavljen je od 4 člana, i to po dva od svake Akademije, iz redova redovnih članova Akademije prirodnih nauka, odnosno matematičko-prirodoslovnog razreda. U slučaju potrebe ima odbor pravo izabrati još dva člana od stručnjaka, koji ne moraju biti članovi Akademija, ali oni imaju samo savjetodavni glas. Ako se bilo kojim načinom mjesto toga člana u odboru uprazni, birat će dotična Akademija odmah novoga člana, kojemu mandat ističe sa mandatom odbora.

Član 3.

Odbor se sastaje redovno dva puta u godini na zajedničko vijećanje, i to na poziv predsjednika, kojega bira iz svoje sredine na tri godine. Mjesto sastanka određuje predsjednik.

Član 4.

Odbor odlučuje o svim poslovima i predmetima, koji se odnose na Biološko-oceanografski institut, većinom glasova, i daje godišnji izvještaj o svom radu Akademijama. U slučaju, da se Akademije ne bi saglasile s izvještajem, mogu birati nov odbor.

Član 5.

Sve poslove oko osnivanja Biološko-oceanografskog instituta vode dva člana odbora, koje bira odbor iz svoje sredine, i koji će o svom radu izvješćivati odbor u redovnim sjednicama. Kad bude

Biološko-okeanografski institut osnovan i priveden u život, sve će poslove oko uprave instituta voditi upravnik instituta, kojega će odbor izabrati, a njegov će izbor Akademije potvrditi.

Član 6.

Sve poslove oko upravljanja instituta vodi upravnik prema posebnom Pravilniku, koji će odbor u svoje vrijeme propisati, a Akademije će ga potvrditi. Neposredni nadzor nad upravom instituta vode dva člana odbora, koje će kao nadzorne organe u tu svrhu odbor izabrati.

Član 7.

Ovaj statut stupa na snagu, kada ga prihvate obje Akademije. Za promjenu statuta potrebna je odluka obiju Akademija.

Na osnovu ovog Statuta izabrala je Jugoslavenska akademija u svojoj sjednici 7. maja 1928. definitivno na tri godine kao članove kuratorija svoje prave članove dra. Artura Gavazzija i dra. Valu Vouka. Akademija prirodnih nauka Srpske kraljev. akademije na svom skupu 30. aprila 1928. izabrala je za članove kuratorija akademike dra. Živ. Đorđevića i J. Žujevića.

Novi se odbor prema Statutu sastao prvi put na vijećanje 7. jula 1928. u palači Jugoslavenske akademije u Zagrebu i prema čl. 3. Statuta izabrao je za predsjednika Ž. Đorđevića, a prema čl. 5. za članove izvršnog odbora A. Gavazzija i V. Vouka. U smislu čl. 2. izabrao je odbor na istoj sjednici kao članove odbora sa savjetodavnim glasom dra. Jovana Hadžija i dra. Borisa Zarnika. Ovako konstituirani odbor živo je nastavio rad oko svih predradnja za osnutak instituta.

V. Određenje mjesta i osiguranje gradilišta za institut.

Pitanje o određenju mjesta za podizanje Biološko-okeanografskog instituta bilo je jedno od najznatnijih prethodnih radova, ali i jedno od najtežih i najdelikatnijih, što se vidjelo i u raspravi II. ankete održane godine 1926. u Beogradu. Pojedini članovi odbora već su otprije proučavali ovo pitanje sa naučnog, a i sa ekonomskog i socijalnog gledišta i izvještavali se napose o prilikama pojedinih podesnih mjesta uz čitavu Jadransku obalu od Dubrovnika pa do Sušaka. Konačna je odluka stvorena radom komisije, koja

je u tu svrhu imenovana od obiju Akademija, a sastojala se od članova kuratorija Đorđevića, Gavazzija i Vouka (kako je bio zapriječen, zamijenio ga je Hadži) i pozvanih stručnjaka: dra. Hjalmar Brocha, univerzitetskog profesora u Oslu, i dra. Borisa Zarnika, savjetodavnog člana odbora. Prilažemo ovdje u cjelini izvještaj ove komisije, a dodajemo i mišljenje prof. dra. Brocha.

I z v j e š t a j

o radu komisije Srpske kraljevske akademije nauka i Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti za određivanje mjesta pogodnog za podizanje Biološko-okeanografskog instituta.

Članovi komisije: profesori dr. Artur Gavazzi, dr. Živojin Đorđević, dr. Boris Zarnik, dr. Jovan Hadži i g. dr. Hjalmar Broch iz Oslo-a u Norveškoj, koji je po naročitom odobrenju Akademija pozvan prisustvovao ovome radu.

Svi su članovi komisije stigli na vrijeme u Split (20. IX. 1927. ujutro) i odmah u 10 h toga dana otpočeli svoj rad time, što su najprije stupili u kontakt s vlastima, od kojih zavisi dobar ishod ovoga posla i koje su kadre komisiji pružiti potrebnu pomoć, naročito davanjem podataka u pogledu zemljišta, meteoroloških i okeanografskih prilika pa i u stvari prevoznih sredstava. Komisija je posjetila velikoga župana, Direkciju pomorske i lučke oblasti, komandu Ratne mornarice i gradonačelnika, od kojih je dobila izvjesna obećanja.

Zatim je komisija prešla na izučavanje onih mjesta na obali okoline Splita, na kojima su se zadržavale komisije obiju Akademija još prije dvije godine, kada su one prvi put bile zainteresovane ovim pitanjem (to su uvale jugoistočno od Splita, uvala Kašun i rt Marjana).

U toku ispitivanja terena u topografskom, geološkom i komunikacionom pogledu kao i u odnosima snabdijevanja, vjetrova, pa zatim i hidrografske prilike (kao čistoća vode, dubine, smjer i jačina struja), mogućnosti pristajanja i izgradnje luke i najzad troškova oko terena i gradnje komisija je došla do jednostavnoga zaključka, da kao najpodesnije mjesto dolazi u obzir rt Sv. Jurjana na poluotoku Marjanu.

Razlozi, koji su rukovodili komisiju, te se odlučili za to mjesto, ovi su:

1) Bolje zaštićeni položaji od glavnih vjetrova, koji nastupaju u takvoj jačini, da bi ometali rad institucije (prema buri i jugu).

2) Mogućnost ribarenja i za vrijeme vjetrova, budući da je južna obala u zavjetrini bure, a sjeverna u zavjetrini juga.

3) Sigurnost terena od odronjavanja prema njegovu geološkom sastavu.

4) Položaj terena, koji je gotovo u nivou mora i prema tome mogućnost lakog snabdijevanja stanice čistom morskom vodom, što nije slučaj kod ostalih mjesta.

5) Zaštićenost od nečistoće vode splitske luke, o čemu se komisija još naročito uvjerila ispitivanjem morskih struja s pomoću plutaćih boca. Istim takvim ispitivanjem ustanovljeno je, da nema opasnosti od zagađivanja od one luke, koja se misli urediti na poljudskoj strani Marjana.

6) Neposredna blizina dovoljno dubokog mora i kamenita dna za dobavljanje čiste morske vode.

7) Neposredna blizina raznolikih morskih facijesa i s time mogućnost za pribavljanje bogatog faunističkog i florističkog materijala morskog.

8) Mogućnost izgradnje većih basena za praktično ribarstvo oko same stanice.

9) Osim toga ovo zemljište od preko 10.000 m² pripada općini grada Splita ili državi, tako da ga dobijamo besplatno.

Pored toga je osigurana pomoć kako u niveliranju ovog terena, tako i oko izgradnje pristaništa i basena. Općina se obavezuje, da će do toga mjesta izgraditi novu automobilsku (8 m široku) cestu od grada, da će dotle sprovesti vodovod, plin i elektriku i da će pružiti svaku pomoć pri izrađivanju nacрта, pri nadzoru gradnje, pa i u vrtlarskim poslovima.

10) Što je i s esterskog gledišta ovaj položaj najpovoljniji i što ima prekrasan izgled na čitav Kaštelanski zaliv.

Mišljenje naročito određenog stručnjaka g. dra. *Hjalmar* *Brocha* iz Oslo-a prilažemo našem izvještaju. Isti se stručnjak u svemu saglasio s našim zaključcima, kako se to iz njegova izvještaja vidi.

Ovom izvještaju prilažemo spomenicu, koju smo predali općini grada Splita o pomoći, koju nam ona ima da da.

Da bi se praktički ribarski radovi mogli uspješno izvesti, komisija predlaže, da bi se učinili potrebni koraci kod Pomorske direkcije, da se njena zgrada u Maslinici, koja ostaje sada bez upotrebe zbog napuštanja tamošnjeg lučkog ureda, preda ovoj instituciji na besplatnu upotrebu kao pomoćna stanica u ovom čisto ribarskom i faunistično-algološki veoma važnom i pogodnom mjestu.

Za osiguranje što izdašnjijih sredstava za izgradnju institucije komisija preporučuje, da se obje Akademije obrate na sindikat kaštelanskih tvornica cementa i na Ministarstvo šuma i ruda.

U Splitu, dne 26. septembra 1927.

Mišljenje prof. *dra. Hjalmar Brocha*:

An

Die Jugoslavische Akademie der Wissenschaften u. Künste
in

Zagreb.

Nach Besichtigung der verschiedenen für eine biologische Station bei Split vorgeschlagenen Lokalitäten gestatte ich mir folgendes auszusprechen:

Wegen der vorherrschenden Strömungen würde ich die Küstenstrecken östlich vom jetzigen Hafen vorgezogen haben, u. zw. die östlich von der Firule gelegene kleine Bucht, an deren Westseite die neuen städtischen Krankenhäuser gebaut werden sollen. Es wäre aber unrichtig, eine Station hin zu bauen, da das Wasser so seicht ist, dass man erst in einem Abstand von 4—500 m vom Ufer die nötige Tiefe (15—20 m) erreicht, die das äussere Ende der Salzwasserleitung erfordert. Ausserdem ist die ganze, nackte Küstenstrecke östlich von Split gegen stärkere Winde (besonders gegen Scirocco und Bora) so wenig geschützt, dass das Wasser überall vom Fysch betrübt wird; auch ist eine Landung mit Boten hier sehr oft unmöglich.

Es wird somit notwendig, für die Station einen Bauplatz westlich von der Stadt am Fusse des Marjan zu wählen. Man wird es hier als eine Schwäche aussehen können, dass der Schmutz vom jetzigen Hafen in der Richtung nach der Spitze von der Marjan-Halbinsel entlang der Küste treibt; gewöhnlich scheint sich jedoch der Einfluss des Hafenwassers kaum bis an die Bucht Kašun zu erstrecken, die während Scirocco und noch mehr während Bora als Nothafen viel benutzt wird. — Es wäre auch denkbar, dass die ge-

plannte Hafenanlage an der Nordseite der Stadt eine Verschmutzung des Wassers herbeiführen könnte. Allem Anschein nach aber wird das Wasser von der genannten Lokalität vielmals nach entgegengesetzter Seite (d. h. nach der Küste der »Sieben Castelli«) hin getrieben, und man darf als festgestellt ansehen, dass der vom grossen Becken der »sieben Castelli« auslaufende Strom normaler Weise an Trogir vorüber geht, und dass der Strom an der Marjan-Spitze, wenn überhaupt, doch nun ganz ausnahmweise ausläuft, und das insofern hier eine Verschmutzung durch den neuen Hafen kaum zu befürchten ist. Sollte eine Verschmutzung aber trotzdem doch später gespürt werden, wäre es wahrscheinlich möglich, die Salzwasserleitung so zu verlängern, dass ihr äusseres Ende an der Ausenseite von Čiovo zu liegen kommt. Allerdings wird diese Eventualität kaum binnen vielen Jahren aktuell werden können.

Für eine Stationsanlage kommen meines Erachtens somit zwei Lokalitäten in Betracht, nämlich die Bucht von Kašun und die Westspitze der Marjan-Halbinsel. Wegen der Versorgung der Station mit frischem Meereswasser können die beiden Stellen gleichgestellt werden; eine Tiefe von 15, 20 m findet man an beiden Lokalitäten gleich in der Nähe, die Süsswasserleitung wird an beiden Stellen vorhanden werden, d. h. die Hauptbedingung einer auch zu jeder Zeit — ist an beiden Stellen vorhanden. Für eine Hafenanlage wäre die Bucht Kašun natürlich besser, insofern hin auch grössere Fahrzeuge untergebracht werden können. Das grössere Fahrzeug der fischereibiologischen Untersuchungen wird aber viel besser einen Hafenplatz im Hafen der Stadt haben dürfen, so dass der Stationshafen lediglich auf kleinere Bote berechnet sein wird, jedoch mit Kai, damit das grössere Schiff gelegentlich auch anlaufen kann. Ein solcher, etwas kleinerer Hafen lässt sich auch an der Westspitze der Halbinsel leicht herstellen.

Indem ich die Fragen nach Schwierigkeiten der Bebauung, Grundpreise usw. ausser Acht lasse, werde ich somit schliesslich aussprechen, dass ich vom Gesichtspunkte des Stationsbetriebes aus die in Rede gestellten Lokalitäten an der Westspitze der Marjan-Halbinsel und an der Bucht Kašun gleichstelle und als sehr geeignet kennzeichnen muss.

Split am 25. September 1927.

Dr. Hjalmar Broch m. p.

Donosimo ovdje još i mišljenje o istom pitanju mjesta od dvojice marinih biologa, koji su duže vrijeme boravili na Jadranskoj obali proučavajući njenu floru i faunu, a to su dr. Joseph Schiller, univerzitetski profesor u Beču, i dr. Otto Storch, univerzitetski profesor u Grazu.

Mišljenje profesora *J. Schillera* glasi:

Die Abhaltung unseres Universitäts-Kursus in Split gab mir die beste Gelegenheit, die Vegetation seiner näheren und weiteren Umgebung genau kennen zu lernen. Die Hafenvegetation zeigte alle Pflanzen, die ein mannigfach verunreinigtes Hafenwasser zu ertragen vermögen in Fülle. Neben *Ulva*, u. *Enteromorpha*-Arten besonders *Gracilaria confervoides*, *Ceramium rubrum*, *Chylocladia mediterranea*, *Gelidium capillaceum* u. in wundervollen Entwicklung *Bryopsis plumosa*. Dort wo das Wasser schon wenigen saprob ist, wie beim Friedhof, treten *Porphyra*, *Bangia*, *Dictyota* u. *Dictyopteris* im Unmengen auf nebst vielen anderen. Weiter entfernt südlich und nördlich der Stadt sowie an den Inseln finden sich alle Reinwasserformen Dalmatiens. Die Grundvegetation zwischen den Kanälen sowie die der Küste diesen Inseln war mir zur Genüge als Botaniker während der Najade-Forschung bekannt geworden, während ich jene der Hafengebietes um gelegentlich einiger flüchtiger Besuche studierte.

Ohne bei Ihnen als unbescheiden zu erscheinen, darf ich wohl sagen, dass ich unter allen europäischen Botanikern dank der 4-jährigen Najade-Kreuzungen, die mit in allen Gegenden Dalmatiens u. der Inseln brachten, die Vegetation der Adria am besten kenne. Wenn ich da vergleiche, komme ich zu dem Schlusse, dass die marine Vegetation von Split u. der vorgelagerten Inseln alle Elemente der adriatischen Vegetation in den grössten u. schönsten Entwicklung besitzt, wie dies sonst nirgends in Dalmatien der Fall ist.

Aus diesem Grunde werden wir die österreichischen marinen Kurse von nun an stets in Split abhalten. Dazu tragen auch meine sehr ungünstigen Erfahrungen mit dem Kurse in Dubrovnik 1926 bei, wo ich die grössten Schwierigkeiten bei der Armut der Vegetation dort hatte, die zu einem solchen Kurs notwendigen Pflanzen aufzutreiben. Dort gibt es schon keinen *Fucus* mehr u. vieles andere gleichfalls nicht.

J. Schiller m. p.

Mišljenje profesora O. *Storcha* glasi:

Was nun die Angelegenheit einer Biologischen Meeresstation in Dalmatien betrifft, deren Errichtung von Jugoslawien geplant wird, so erlauben Sie mir, zurückkommend auf unser damaliges Gespräch, diesbezüglich folgendes anzuführen:

Wie ich ihnen schon mitteilte, hatte ich schon vor dem Kriege reichlich Gelegenheit, einmal durch die mehrmalige Teilnahme an den Forschungsfahrten der »Najade« und dann durch öfteren Aufenthalt in Dalmatien zu wissenschaftlichen Zwecken, die Verhältnisse des adriatischen Meeres genau kennen zu lernen. Dazu kommt noch, dass ich das letzte Kriegshalbjahr (März bis Oktober 1918) als wissenschaftlicher Fischereireferent mit dem Sitze in Split wirkte und insbesondere damals infolge dieser meiner Stellung ausserordentlich günstige Gelegenheit bessas und sie auch ausnützte, mit dem biologischen Verhältnissen des Meeres entlang der dalmatinischen Küste vertraut zu werden. Ich besuchte mit einem mir zu diesem Zwecke zur Verfügung gestellten Dampfer zweimal alle wichtigeren Buchten der Küste und der Inseln Dalmatiens, mit der Absicht, diejenigen ausfindig zu machen, die für eine Fischzucht geeignet wären, und beschäftigte mich weiter damals auch mit Untersuchungen über die Biologie der Sardelle, über deren Ergebnisse ich übrigens in der in Split erscheinenden Zeitschrift »Zadrukar« im Jahre 1918 (ich glaube es ist das Oktober und November-Heft) einen vorläufigen Bericht in kroatischer Sprache veröffentlichte.

Ich trug mich damals mit dem Gedanken, die Untersuchungen, die ich begonnen hatte, und die Ziele, die mir vorschwebten, auch nach dem Kriege fortzusetzen, und war schon mit den massgebenden Faktoren in Wien und Dalmatien in Verbindung getreten, um dies durch Begründung einer Biologischen Meeresstation in Mitteldalmatien sicherzustellen. Durch den Ausgang des Krieges und die Verhältnisse nach dem Umsturze waren alle diese Pläne zunichte geworden.

Aber aus all den Erfahrungen heraus, die ich durch diese Betätigungen gewonnen habe, glaube ich in der Lage zu sein, ein sachliches Urteil über die Oertlichkeit abgeben zu können, die für die Errichtung einer Biologischen Meeresstation in Dalmatien die geeignetste ist. Ich selbst plante eine solche in Split, und ich kann nur bei diesem meinen Schlusse verbleiben und mich freuen, dass jetzt,

wo ganz unabhängig von mir und meinen Erfahrungen, von anderen Fachkollegen bei ihrer Suche nach einer solchen Stelle ebenfalls der Gegend von Split das Wort geredet wird.

Wenn ich noch die Gründe namhaft machen soll, die mich persönlich zu Wahl dieses Ortes veranlassen und die, wie ich glaube, allgemeine Gültigkeit haben, so sind es folgende:

1) Spricht dafür die günstige Lage Splits selbst mit seinen reichen Ressourcen, mit seiner guten Bahnverbindung ins Hinterland und insbesondere auch nach Mitteleuropa, überdies aber auch der Umstand, dass es ein Zentrum der Lokalschiffahrt nach den Küstenorten und den Inseln Dalmatiens ist. Das sind nicht zu unterschätzende Vorteile allgemeiner Natur.

2) Aber spricht dafür auch in biologischer Beziehung die Lage Splits selbst an einer Küste mit günstiger Gliederung ihre Lage auf einer Halbinsel, die die schöne, weite geschützte Bucht von Solin und Kastela gegen das offene Meer abgrenzt.

3) Ist diesbezüglich namhaft zu machen die zahlreich vorgelegerte Inselwelt mit ihren zahlreichen Kanälen, deren Fischreichtum bekannt ist. Insbesondere liegt Lissa, das Zentrum der Sardellenfischerei, der namhaftesten Grossfischerei Dalmatiens, direkt vor Split.

4) Ein Blick auf die Seekarte zeigt, das sowohl die Ufergestalt als auch die mannigfaltige Ausbildung des Meeresbodens in der nahären und weiteren Umgebung Splits die Gewähr dafür bieten, dass hier der geeignete Ort für die Betätigung einer wissenschaftlich betriebenen Biologischen Meeresstation gegeben ist. Es sind alle wichtigen Biocönosen in leicht erreichbarer Nähe anzutreffen.

5) Ist darauf hinzuweisen, dass Split einen reich beschickten Fischmarkt besitzt und dass ein solcher als eine stets willkommene Ergänzung einer Biologischen Station gewertet werden muss.

6) Ist es sehr günstig, dass in nächster Nähe der Jaderfluss in der Bucht von Solin ins Meer mündet und damit auch Gelegenheit vorhanden ist, die biologischen Verhältnisse des Brackwassers zu untersuchen.

Endlich ist als vorteilhafter Umstand zu erwähnen, dass der Neretvakanal und die Bucht von Stagno mit ihrem interessanten biologischen Verhältnissen und das Fisch- und Vogelreiche Neretva-delta mit seinen auch sonst eigentümlichen naturwissenschaftlichen

Verhältnissen sehr leicht von Split aus mit Kursdampfern erreicht werden kann und so einer gründlichen wissenschaftlichen Explorierung zugänglich gemacht werden kann.

All diese Gründe waren auch massgebend, dass als heuer der Plan auftauchte, für die Studierenden der Naturwissenschaften an den österreichischen Universitäten, bei deren Unterricht seit dem Umsturze die Meeresfauna sehr zu kurz gekommen ist, zur Behebung dieses Mangels einen zoologischen Meereskurs zu halten, ich von Anfang an und wie selbstverständlich für Split eintrat. Und nun, nach der ausserordentlich erfolgreichen und glücklichen Absolvierung dieses Kurses, kann ich zu meiner Freude gestehen, dass wir einen geeigneteren Ort für einen solchen Kurs in Dalmatien nicht hätten finden können.

Sollte Dubrovnik mit Split in bezug auf die Bewerbung um Errichtung der Biologischen Station in Konkurrenz treten, so gebührt meiner Ansicht nach unbedingt Split den Vorzug. Dubrovnik fehlen insbesondere die in den Punkten 1 bis 3 und 5 namhaft gemachten Umstände, deren Vorhandensein in eindeutiger Weise für die Bevorzugung Splits zu diesem Zwecke sprechen.

O. Storch m. p.

Kako je komisija obiju Akademija došla napokon do uvjerenja, da je rt Sv. Jurja ispod Marjana najpodesnije mjesto za izgradnju stanice, to je odmah uputila općini grada Splita posebnu predstavku, u kojoj je zamolila pomoć za izgradnju instituta. Predstavka glasi:

Upravi općine grada Splita
u

Splitu.

Komisija Srpske kr. akademije nauka i Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, koja je imala čast da se u početku svoga rada predstavi g. gradonačelniku, završila je svoj rad u ispitivanju pogodnog mjesta u blizini Splita za izgradnju Biološko-okeanografskog instituta i o svom radu, ukoliko se tiče grada Splita, čast je izvijesti Upravu općine grada Splita.

Komisija nalazi, da je rt Marjana (Sv. Juraj) pogodno mjesto za izgradnju Biološko-okeanografskog instituta uz uslov, da grad Split pruži ovome pothvatu svoju pomoć, kako bi se stanica mogla izgraditi i dalje postojati, a na koju se može računati prema obećanjima, koja su otprije bila data.

Ova pomoć bi se sastojala u slijedećem:

1) Da grad Split besplatno ustupi cjelokupno zemljište na rtu Marjana i oko njega u veličini od cca 12.000 m² tome institutu.

2) Da grad Split izgradi automobilsku cestu na podanku Marjana od grada pa do tog instituta; dalje da sprovede vodovod, plin i električnu struju.

3) Da grad Split pomogne izgradnju dajući potreban kamen kako za svrhe zidanja, za kejove i nasipanje u cilju izgradnje brane za basene ili luke za čamce i ribarstvo, tako i za fasadu, koja da bude što ljepša i da služi gradu kao ukras.

4) Da grad Split učini sve što može, da se vrtlarski poslovi na Marjanu i oko instituta što prije izvrše, kako bi se taj zasada pusti kraj što više uljepšao zelenilom.

5) Da grad Split ustupi ovom institutu i onaj teren uz obalu, na kome je sada jedan mali vinograd i pored koga će imati proći cesta, koja će voditi od instituta ka gradu.

6) U interesu samoga Marjana, koji je postao jedna od privlačivih tačaka na cijelom Jadranu, kao i za dalji razvitak samog instituta potrebno je prestati s radovima na rtu Marjana, koji su već pokvarili ljepotu terena tako, da komisija, koja je pred dvije godine bila ovdje prije tih radova, nije mogla da prepozna taj do tada lijepi teren. Stoga treba da se grad potrudi, da to pošumi i uzeleni, kako bi se popravila svježje iskidana mjesta, koja kvare lijep izgled samog kraja.

Osim toga komisija je uvjerena, da će gradska općina učiniti sa svoje strane sve, što se tiče arhitektonskih planova, i da će njen građevni ured izraditi nacрте i vršiti nadzor kod izgradnje instituta. Isto tako komisija računa na neposrednu pomoć, koju općina može učiniti ovoj ustanovi, ako izradi kod dotičnih faktora besplatan cement za ove radove.

Komisija uzima slobodu, da ovako u tačkama izloži ove želje samo stoga, da u najkraćem predoči potrebe, uvjerena, da te potrebe uprava općine isto tako dobro shvaća kao i komisija, čijim je članovima toliko puta izašla u susret i davala ova obećanja.

Komisija vjeruje, da žrtve, koje bi grad Split učinio, idu u prilog njegove tako opće poznate predusretljivosti, i da će ovako sagrađen Biološko-okeanografski institut biti ne samo privlačna tačka za strance, ne samo tačka, koja će uljepšati inače lijep Marjan,

već da će taj institut kao visoka naučna i praktična ustanova činiti čast ne samo gradu Splitu, već i cijeloj našoj državi, pošto će takav institut biti prvi i jedini na Jadranu.

Najzad ne treba zaboraviti i koristi, koje bi grad Split imao od stranaca, koje bi ovakav institut privlačio, ili od stalnih kurzova, koji bi se u institutu održavali i tako u Splitu nedjeljama zadržavali studente i naučenjake.

Uvjereni unaprijed, da će grad Split poći u susret komisiji u svom vlastitom interesu, komisija blagodari upravi gradske općine.

U Splitu, dne 26. septembra 1927.

Na ovu predstavku primile su Akademije od Općinskog upraviteljstva u Splitu pod br. 11567 od 10. XII. 1927. ovaj odgovor:

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti

u

Zagreb

Komisija Srpske kralj. akademije nauka i Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, sastavljena od gospode profesora Zivjina Dorđevića, A. Gavazzija, Borisa Zarnika i Jov. Hadžija, zatražila je aktom dp. 26. septembra 1927. br. 11567 izvedenje stanovitih radnja potrebnih za podizanje Biološko-okeanografskog instituta na rtu Marjana. Općinsko upraviteljstvo u želji, da izađe u susret i omogućí što bržu izgradnju instituta, podnijelo je akt općinskom vijeću na raspravu i odluku, i vijeće je odlučilo:

1) Općinsko vijeće odobrava, da se ustupi besplatno općinsko zemljište na rtu Marjana za izgradnju Biološko-okeanografskog instituta uz ustup i jednog dijela privatnog zemljišta, koji će se u tu svrhu nabaviti do iznosa od najviše dinara 50.000.— u svrhu upotpunjenja kompleksa.

2) Općinsko vijeće daje nalog, da izgradi kolni put do rta Marjana u nastavak Draškovićeve ulice u širini od 6 m sa ukupnim troškom od din. 1,152.000.—, koji će trošak namiriti tako, da polovicu iznosa, naime din. 576.000.—, unese u predračun za g. 1928., a drugu polovicu u predračun za godinu 1929.

3) Općinsko vijeće daje nalog Općinskom upraviteljstvu, da provede vodovod do rta Marjana novim putem, koji će se izgraditi, a troškovi za ovu radnju imaju se namiriti iz svote predviđene u zajmu za izgradnju novog vodovoda.

4) Općinsko vijeće daje nalog Općinskom upraviteljstvu, da ovo naredi gradskoj plinari i električnim poduzećima d. s. o. j., da provede opskrbu plinom i električnom energijom put do rta Marjana do same zgrade Biološko-oceanografskog instituta. Troškovi ovih radnja, kao i onaj potrebite nabave privatnog zemljišta označen pod 1) ovog zaključka imaju se pokriti iz novog zajma do ukupne visine od najviše dinara 1,000.000.

Po ovom jednoglasnom zaključku gradskog zastupstva radnje, koje će izvesti općina grada Splita, kao i kupnja zemljišta, koštati će ukupno din. 2,512.000.

Općinsko upraviteljstvo časti se o prednjem izvijestiti ugl. naslov time, da o prednjem izvijesti gornju komisiju, dodatkom, da će općina započeti sa zaključenim radovima, kada budu izgrađeni temelji Biološko-oceanografskog instituta.

Napokon je pitanje potrebnog zemljišta za gradnju instituta riješeno komisionalnim pregledom gradilišta od članova kuratorija Biološko-oceanografskog instituta i Općinskog upraviteljstva sa načelnikom općine Splita drom. Račićem 30. oktobra 1930. O tom je pregledu sastavljen ovaj zapisnik:

Z a p i s n i k

sastavljen u Splitu 30. X. 1930. nakon pregleda gradilišta za Biološko-oceanografski institut na rtu Marjana.

Prisutni: za Biološko-ocean. institut gg. prof. Đorđević Z., predsjednik odbora Biološko-oceanografskog instituta, u ime Srpske kr. akademije nauka, prof. dr. Vouk Vale u ime Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Za općinu Split: gg. dr. Račić Jakša, gradonačelnik, inž. Manola L. i inž. Kodl J.

Pregledavši gradilište i njegovu okolinu gg. članovi kuratorija za Biološko-ocean. institut prof. Đorđević i dr. Vouk ističu ranije obaveze općine, preuzete zaključkom Opć. vijeća 10. XII. 1927. br. 11567, a g. gradonačelnik dr. Račić osigurava gospodu, da će općina ovo i održati. Pozivom na tačku 1) gornjeg zaključka Opć. vijeća gg. članovi kuratorija Biološko-ocean. instituta izrazuju neophodnu potrebu nabave privatnog zemljišta, i to čest. zem. 7441-42, -43, -44, koje će se sve upotrebiti za podizanje potrebnih zgrada

za sam zavod i stanove. Ovaj kompleks ima da se sa sjeverne strane omeđajući rubom iskopanog brijega, zapadnom od ruševina starog hrama i to ravno do mora.

Zastupnici kuratorija umoljavaju općinu, da bi provela do 1. I. 1931. uknjižbu prava vlasništva gore spomenutih zemljišta, kojih se nacrt prilaže zapisniku, na ime Srpske kralj. akademije u Beogradu i Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu.

Zaključeno i potpisano u Splitu 30. X. 1930.

Time je riješeno ovo vrlo važno pitanje o određenju mjesta na najljepšoj, a i najpodesnijoj tački splitske okolice, pa je gradilište za gradnju posve osigurano.

VI. Izbor upravnika instituta.

Već je na prvoj i drugoj anketi o izgradnji instituta bilo govora o potrebi, da se nađe u inostranstvu specijalni stručnjak za biologiju mora, koji dobro poznaje organizaciju i rad bioloških pomorskih instituta i koji bi ugovorom preuzeo vodstvo i organizaciju našeg Biološko-okeanografskog instituta. Ovaj je predmet bio raspravljan na više sjednica kuratorija, koji se konačno složio u licu univerzitetskog profesora u Oslo-u dra. *Hjalmara Brocha*, te je zaključeno, da se ovaj norveški stručnjak pozove, da preuzme vodstvo našeg instituta. Nakon pregovora, koji su vođeni s drom. Brochom, napokon je pošlo za rukom predobiti uvaženog naučnjaka za naš institut, te je s njime sklopljen ugovor na tri godine, a zatraženo je odsustvo za dra. Brocha putem našeg diplomatskog predstavništva od norveške vlade, što je ona već uvažila, te će dr. Broch u najskorije vrijeme nastupiti službu. Nacrt ugovora prihvaćen je u skupnoj sjednici Jugoslav. akademije 9. novembra 1930. i u skupu Akademije prirodnih nauka Srpske kralj. akademije 1. jula 1929.

Curriculum vitae dra. Hjalmara Brocha.

Rođen 19. jula 1882. u Hortenu u Norveškoj. Ljeti 1900. položio t. zv. studentski eksamen (Examen artium) u Oslo-u. God. 1901. svršio jednogodišnju kadetsku školu i imenovan rezervnim oficijom. Nakon toga studirao prirodne nauke na univerzitetima u

Oslo-u, Bergenu i Kopenhagenu. Od 1904—1906. služio kao asistent kod Norveškog ribarskog direktorata u Bergenu. God. 1909. imenovan asistentom kod švedske »Hydrografisk-Biologiska Kommissionen« šefom Biološke pomorske stanice na Bornö-u (u Gullnarsfjordu u zap. Švedskoj). 1908. radio u zoološkom laboratoriju univerziteta u Oslo-u, a 1909—1910. kao norveški stipendist u laboratoriju prof. Kükenthala u Breslavi i u Biološkoj pomorskoj stanici u Rovinju. Promovirao kao dr. phil. godine 1910. u Oslo-u.

1. januara 1910. postavljen kao univerzitetski stipendijat (professeur aggregé) na univerzitetu u Oslo-u, a 1. marta 1910. kao konzervator na muzeju Kgl. Norske Videnskabens Selskab u Trondhjemu. 1. marta 1920. preselio se kao docent za zoologiju na univerzitet u Oslo i ovdje preuzeo direktorsko mjesto pomorske biološke stanice u Dröbaku.

God. 1921. izabran doživotnim članom Muzejskog društva u Trondhjemu. 1923. izabran eksternim članom Leopoldinsko-karolinke akademije prirodoslovnih nauka u Halle-u a. S., 1924. izabran doživotnim članom Muzejskog društva u Trömsö-u; 1925. izabran za člana »Det norske Videnskaps-Akademie« u Oslo-u, a 1926. za člana »Det Kgl. norske Videnskabens Selskab i Trondhjem«. 1930. izabran počasnim članom »Saveza mađarskih ornitologa«, koji mu je podijelio i počasnu medalju.

Naučni radovi dra. Hjalmara Brocha:

- 1903 Die von dem norwegischen Fischereidampfer »Michael Sars« in den Jahren 1900—1902 in dem Nordmeere gesammelten Hydroiden. (Bergens Museums Aarbok, Bergen.)
- 1905 Nordsee-Hydroiden von dem norwegischen Fischereidampfer »Michael Sars« in den Jahren 1903—1904 gesammelt, nebst Bemerkungen über die Systematik der Tectophoren Hydroiden. (Bergens Museums Aarbok, Bergen.)
- „ Zur Medusenfauna von Norwegen. (Bergens Museums Aarbok, Bergen.)
- 1906 Bemerkungen über zwei Tripyleen-Arten aus dem Nordmeere. (Zool. Anzeiger Bd. XXIX, Leipzig.)
- „ Bemerkungen über den Formenkreis von Peridinium depressum s. lat. (Nyt Mag. Naturv. Bd. 44, Kristiania.)
- „ Über die Chaetognathen des Nordmeeres. (Nyt Mag. Naturv. Bd. 44, Kristiania.)

- 1907 Hydroiden und Medusen. (Rep. Second Norw. Arct. Exp. »Fram« 1898—1902, Vol. II, Kristiania.)
- 1908 Die Verbreitung von *Diphyes arctica* Chun. (Arkiv f. Zool. Bd. 4, Stockholm.)
- „ Norwegische Heringsuntersuchungen während der Jahre 1904—1906. Unsere Heringsstämme und ihre Wanderungen. (Bergens Mus. Aarbog, Bergen.)
- „ Hydroiduntersuchungen. I. *Tecaphore* Hydroiden von dem nördlichen Norwegen nebst Bemerkungen über die Variation und Artbegrenzung der nordischen *Lafoëa*-Arten. (Troms Museums Aarshefte 29, Troms.)
- „ Sind die Heringsstämme erbliche Rassen? (Zool. Anzeiger Bd. XXXIII, Leipzig.)
- „ Rapport om fiskerforsk i Gullmarsfjorden sommaren 1907. (Svenska Hydr.-Biol. Komm. Skr. III, Göteborg.)
- „ Förteckning öfver Göteborgs museums sillsamlingar med en kort vägledning i fjällunderskningsmetoden. (Svenska Hydr.-Biol. Komm. Skr. III, Göteborg.)
- 1909 Hydroiduntersuchungen. II. Zur Kenntniss der Gattungen *Bonneviella* und *Lictorella*. (Nyt Mag. Naturvid. Bd. 47, Kristiania.)
- „ Die Hydroiden der arktischen Meere. (Fauna arctica Bd. V, Jena.)
- 1910 Pennatuliden. (Schulze: Zool.-anthrop. Ergebn. einer Forschungsreise westl. u. zentr. Südafrika, Bd. IV, Jena.)
- „ Diagnosen von neuen oder weniger bekannten Pennatuliden. (Zool. Anzeiger Bd. XXXVI, Leipzig.)
- „ Das Plankton (Zoologische Ergebnisse der schwedischen Exp. nach Spitzbergen 1908, (Kungl. svenska Vet.-Ak. Handl. Bd. 45, Stockholm.)
- „ Pennatulida. (Michaelsen u. Hartmeyer: Fauna Südwest-Austral. Bd. III, Jena.)
- „ Die *Peridinium*-Arten des Nordhafens. (Val di Bora) bei Rovigno im Jahre 1909. (Archiv f. Protistenk. Bd. XX, Jena.)
- „ Hydroider. (Fauna droebachiensis I) (Nyt Mag. Naturvid. Bd. 49, Kristiania.)
- 1911 Broch und Kükenthal: Pennatularia. (Wiss. Ergeb. d. deutsch. Tiefsee-Exp. »Valdivia«. Bd. XIII, Jena.)

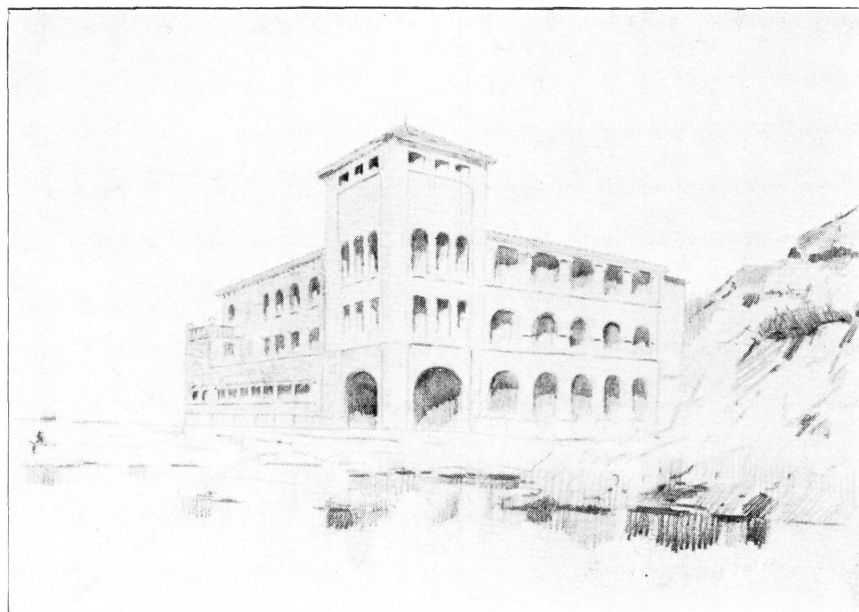
- 1912 Bemerkungen über *Clavularia arctica* (M. Sars). (Kgl. norske Vid. Selsk. Skr. 1911, Trondhjem.)
- „ Die Plattenentwicklung bei *Scalpellum Stømmii* M. Sars. (Kgl. norske Vid. Selsk. Skr. 1911, Trondhjem.)
- 1912—13 Die Alcyonarien des Trondhjemsfjordes. (I—IV). (Kgl. norske Vid. Selsk. Skr. 1911, 1912. Trondhjem.)
- 1912 Hydroiduntersuchungen. III. Vergleichende Studien an adriatischen Hydroiden. (Kgl. norske Vid. Selsk. Skr. 1911, Trondhjem.)
- „ Coelentèrès du fond. (Duc d'Orleans: Campagne arct. 1907, Bruxelles.)
- „ Die Alcyonaceen des Kolafjordes. (Trav. Soc. Imper. Naturalistes St. Petersburg. Bd. XLI.)
- 1913 Arktiske Alcyonarier i Tromsø Museum. (Tromsø Museum Aarsh. 34 Tromsø.)
- „ Hydroida. (Rep. sci. Res. »Michael Sars« N. Atlant. Deep Sea Exp. 1910, Vol. III, Bergen.)
- „ Pennatulida. (Rep. sci. Res. »Michael Sars« N. Atlant. Deep Sea Exp. 1910, Vol. III, Bergen.)
- „ Scyphomedusae. (Rep. sci. Res. »Michael Sars« N. Atlant. Deep Sea Exp. 1910, Vol. III, Bergen.)
- 1914 Bemerkungen über anatomische Verhältnisse der Kegelrobbe. I. (Anat. Anz. Bd. 45, Jena.) II. (Anat. Anz. Bd. 46, Jena.)
- „ Stylasteridae. (Danish Ingolf-Exp. Bd. V. Kobenhavn.)
- „ Hydrozoa benthonica. (Beitr. z. Kenntn. Meeresfauna Westafrikas, Hamburg.)
- „ Pennatulacea. (Beitr. z. Kenntn. Meeresfauna Westafrikas, Hamburg.)
- 1915 Hydroiduntersuchungen. IV Beiträge zur Kenntnis der Gonophoren der Tubulariiden. (Kgl. norske Vidensk. Selsk. Skr. 1914, Trondhjem.)
- 1916 Cirripeden. (Res. of Dr. E. Mjöberg's Swedish Scient. Exp. to Australia 1910—1913. VIII). (Kgl. Svenska Vetensk. Ak. Handlingar Bd. 52, Stockholm.)
- 1916—18 Hydroida. Part I—II. (Danish Ingolf-Exp. Bd. V, Kobenhavn.)
- 1916 Alcyonarien. (Res. of Dr. E. Mjöberg's Swedish Scient. Exp. to Australia 1910—13. XI). (Kungl. Svenska Vetensk. Ak. Handlingar Bd. 52, Stockholm.)

- 1917 Hydroiduntersuchungen. V. Studien über die Coppinia von *Grammaria abietina*. (Kgl. norske Vidsk. Selsk. Skrifter 1916, Trondhjem.)
- 1918 Overgang til parasitisme hos Cirripediene. (forth. 16. skand. naturforsmøte 1916, Kristiania.)
- „ Nesledyr (Coelenterater) i biskop Johan Ernst Gunnerus' avhadlinger. (Johan Ernst Gunnerus 1718—1918. Mindeblade, Trondhjem.)
- „ Coelenterates in the Publications of J. E. Gunnerus. (Kgl. norske Vidsk. Selsk. Skr. 1917, Trondhjem.)
- 1919 Antipatharia. (Meeresfauna von Westafrika, Hamburg.)
- „ Anatomical Studies on *Anelasma* and *Scalpellum*. (Kgl. norske Vidsk. Selsk. Skrifter 1918, Trondhjem.)
- 1920 The Development of the calcareous skeleton in *Mitella* (Pollicipes) and the origin of the Cirripeds. (Vid. Meddel. Dansk naturh. Foren. Bd. 72, Odense.)
- 1921 Studier over cirripediens fylogenetiske slegtsskapsforhold. (Vid.-Selsk. Skr. I. Math.-Naturv. Kl. 1921, Kristiania.)
- 1922 Studies on Pacific Cirripeds. (Papers from Dr. Th. Mortensens Pacific Exp. 1914—1916. X). (Vid. Meddel. Dansk naturh. Foren. Bd. 73, Odense.)
- „ Kvantitative svingninger i grundvandsfaunaen. (Naturen. Bergen.)
- „ Riffkorallen im Nordmeer einst und jetzt. (Naturwissenschaften, Jahrg. 10, Berlin.)
- 1923 Über einige Probleme der marinen Tiergeographie. (Naturwissensch. Jahrg. 11, Berlin.)
- „ Zur Ahnenfrage der Cirripeden. (Naturwissenschaften Jahrg. 11, Berlin.)
- 1924 Hydroida. Trachylina. (Handbuch der Zoologie. Bd. I, Berlin.)
- „ Cirripedia thoracica von Norwegen und dem norwegischen Normeere. Eine systematische und biologisch-tiergeographische Studie. (Vid.-Selsk. Skr. I. Math.-Naturv. Kl. 1924, Kristiania.)
- „ La faune des cirrhipèdes de l'Afrique occidentale d'après nos dernières connaissances. (Bull. Soc. Sci. nat. du Maroc, T. IV. Rabat—Paris.)

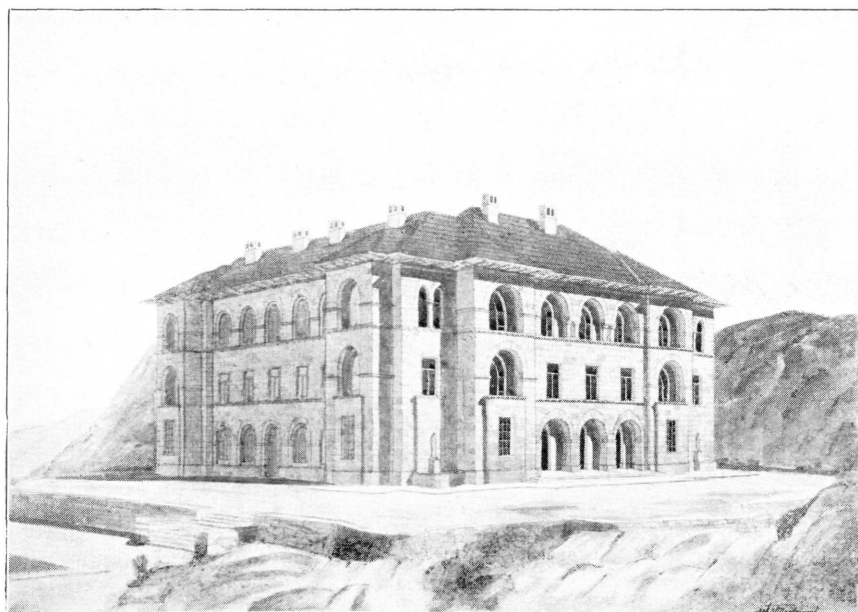
- 1925 Cirripedia. (Parasitologia Mauritanica, Fasc. II). (Bull. Com. d'Etude Hist. Sci. Afrique Occid. F. 1924, Senegal.)
- „ Biogeographie vom Tier aus. (Naturwiss. Jahrg. 13, Berlin.)
- 1926 The Folden Fjord. Coelenterata II. Corals. (Tromsø Museums Skr. Vol. I, Tromsø.)
- 1927 Plattenhomologien, Ontogenie und Phylogenie der Cirripeden. (Palaeont. Z. Bd. VIII, Berlin.)
- „ The Folden Fjord. Crustacea IV. Cirripedia. (Tromsø Mus. Skr. Vol. I, Tromsø.)
- „ Untersuchungen über die marine Bodenfauna bei Lindesness im Juni 1926. (Avh.-Det norske Vid.-Ak. Oslo. I. Math.-Naturv. Kl. 1927.)
- „ Cirripedia. (Handbuch der Zool. Bd. 3, Berlin und Leipzig.)
- „ Broch und Krumbach, Thilo: Die Pterobranchien der Deutschen Südpolar-Exp. 1901—1903. (Deutsche Südp.-Exp. 1901—1903, Bd. XIX. Zool. XI, Berlin.)
- „ Methoden der marinen Biogeographie. (Abderhaldens Handbuch d. biol. Arbeitsmeth. Abt. XI, Berlin u. Wien.)
- „ Studies on Moroccan Cirripeds (Atlantic Coast). (Bull. Soc. Sci. Nat. Maroc. Bd. VII, Paris.)
- 1928 Hydrozoen. (Dahl: Die Tierwelt Deutschlands... Teil 4, Jena.)
- „ Alcyonarians, with a Systematic-Biographical Discussion of the Northern Eunephthya-Species. (Norw. North Polar Exp. »Maud« 1918—1925, Sci. Res. Vol. V, Bergen.)
- „ Hydrozoa. I—II. (Tierwelt d. Nord- u. Ostsee, Leipzig.)
- 1929 Die Variationen als Objekt Marin-biogeographischer Forschung. (Naturwissenschaften. Jahrg. 17, Berlin.)
- „ Die Octokorallen der Arktis. (Fauna arctica, Bd. V, Jena.)
- „ Hydroiduntersuchungen. VI. Studien an Silicularia Meyen. (Avhandl. D. norske Vid.-Ak. I. Math. Nat. Kl. 1929, Oslo.)
- „ Baccalaureus japonicus, ein neuer Cirriped aus der Unterordnung der Ascothoracica. (Mitt. Zool. Mus. Bd. 15, Berlin.)
- 1930 Meeresforschung und biologische Meeresstationen. (Naturwissenschaften. Jahrg. 18, Berlin.)

VII. Izrada nacrtu za gradnju instituta.

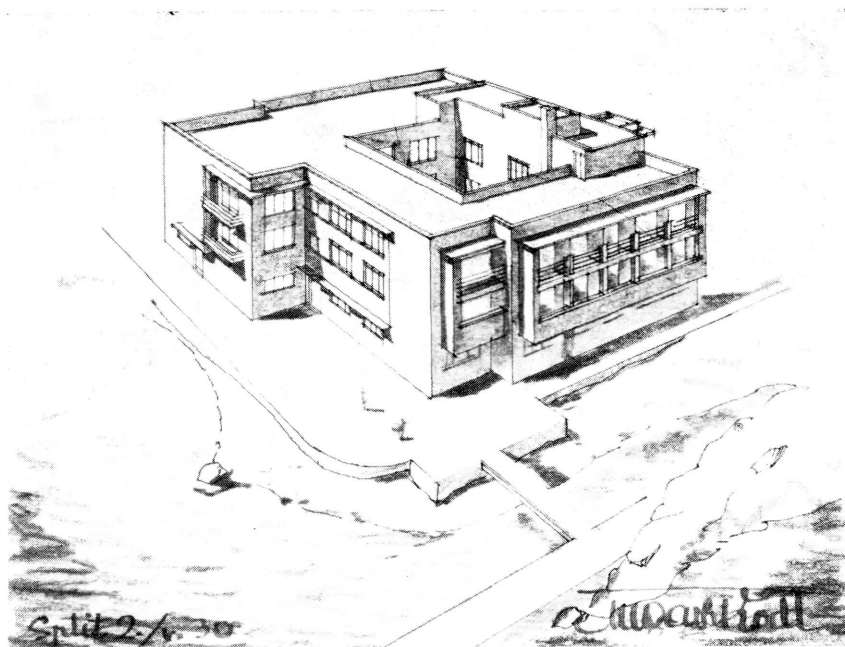
Pošto je definitivno utvrđeno, gdje će se podići Biološko-oceanografski institut, trebalo je odmah prijeći na izradu nacrtu

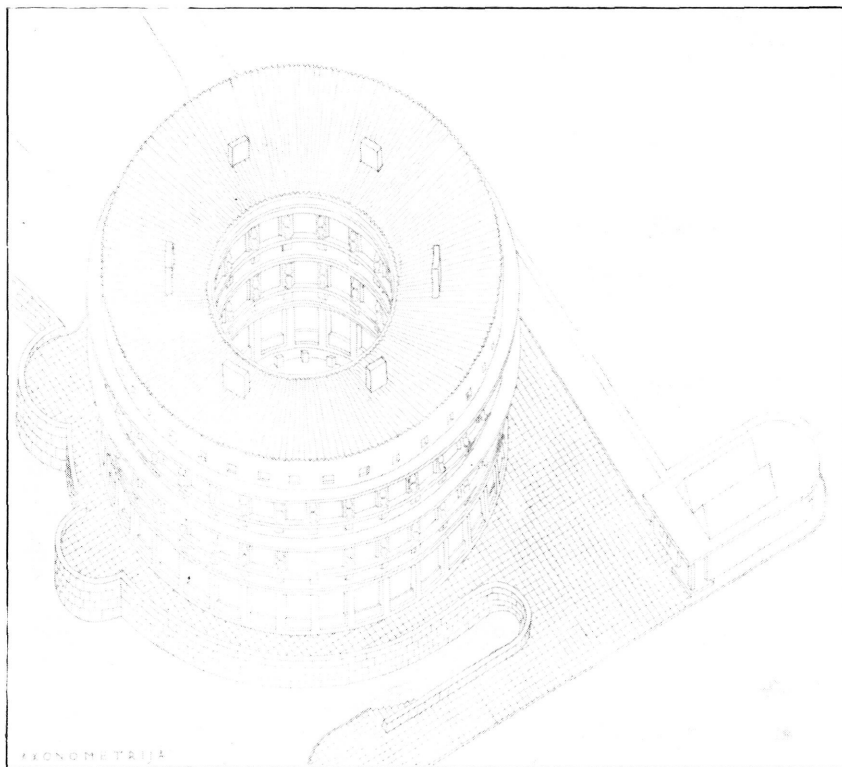
Sl. 1. Perspektivni nacrt arh. F. Kaliterne.

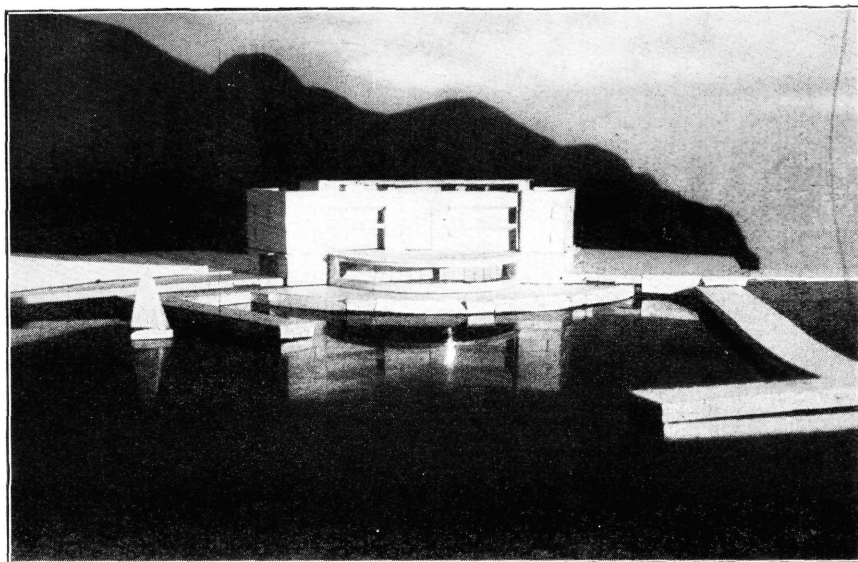
Sl. 2. Perspektivni nacrt arh. B. Nestorovića.

Sl. 3. Perspektivni nacrt arh. J. M. Kodla.

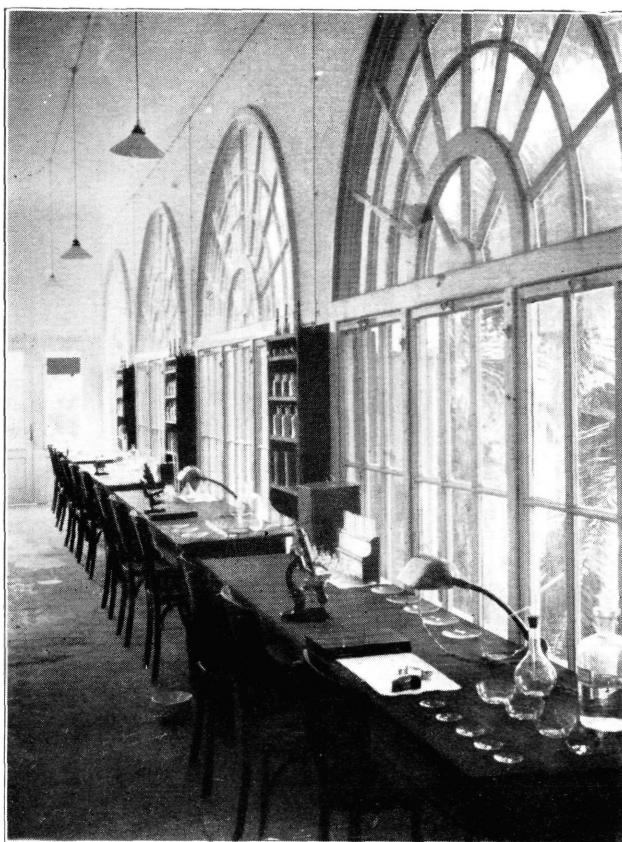
Sl. 4. Aksonometrijski nacrt arh. prof. I. Vurnika.

Sl. 5. Perspektivni nacrt arh. prof. E. Šena.

Sl. 6. Pension Split, gdje je u desnom prizemnom krilu smještena privremena stanica instituta.

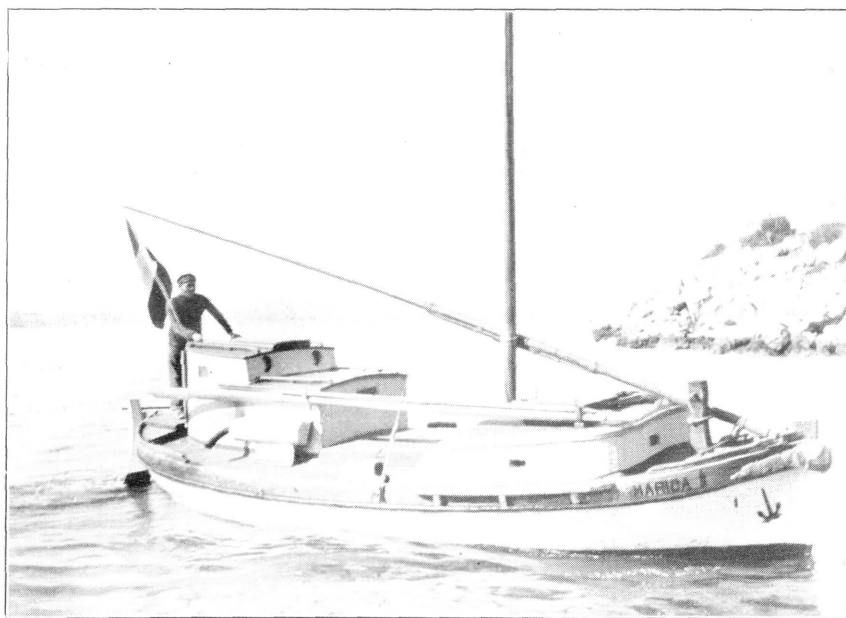

Sl. 7.
Privremena stanica
Biološko-
okeanografskog
instituta izvana.

Sl. 8.
Radna dvorana u
privremenoj stanici.

Sl. 9. Aparatura privremene stanice za biološka istraživanja mora.

Sl. 10. Motorni čamac »Bios« (prije »Marica«) za istraživanje mora.

za njegovu zgradu. U želji za što bržim postupkom u tom predmetu zamolio je kuratorij u prvome redu Općinsko upraviteljstvo, da u svom građevnom odsjeku izradi prve skice. Arhitekt J. M. Kodl sa mnogo je ljubavi i shvatanja za stvar izradio prve takve skice, koje su poslužile kao mjerilo, kakva bi i kolika bi ta zgrada mogla biti. Mnogi stručni i materijalni razlozi opravdavali su kuratorij, da se ipak ovim skicama za dalje nije mogao poslužiti. U sjednici kuratorija 14. februara 1930. uz sudjelovanje akademika arhitekta M. Pilara kao pozvanog stručnjaka zaključeno je, da se

1) pozovu u užu natječaj za izradu nacrtu arhitekti B. Nestorović iz Beograda, E. Šen iz Zagreba, I. Vurnik iz Ljubljane i F. Kaliterna iz Splita.

2) Nacrt se ima izraditi u mjerilu 1 : 200, i to tlocrti katova, dva prosjeka, južna i zapadna fasada, perspektivna slika i situacioni plan u terenu u mjerilu 1 : 500. K tome se ima dati opis predviđenog načina gradnje i aproksimativan račun troškova na osnovu iskazane kubature zgrade ili površine katova prema lokalnim cijenama.

3) Karakter građevine ima biti naučna institucija mirne i ozbiljne spoljašnosti. Karakter građevine ima se prilagoditi primorskom tipu građevine i lokalnim cijenama i materijalu.

4) U odbor za ocjenu nacrtu izabrani su akademici arhitekti M. Pilar i C. Iveković i akademici Đorđević i Vouk.

Pozvani arhitekti odazvali su se pozivu kuratorija i dostavili nacрте pravovremeno do 3. maja 1930. Na posebnu zamolbu arh. I. M. Kodla iz Splita pristao je kuratorij, da se i on pridruži užem natječaju, ali bez ikakve obaveze sa strane kuratorija.

U sjednici kuratorija 9. maja 1930. u Zagrebu, a napose u sjednici juryja izabranog za ocjenu prispjelih radova istoga dana konstatovano je, da su svi pozvani arhitekti (a i g. Kodl) poslali svoje radnje na vrijeme. Nakon duge rasprave općenito i pojedinačno stvoren je ovaj zaključak:

»1) Nijedan od stiglih nacrtu ne odgovara potpuno uvjetima i u cijelosti se ne može prihvatiti. Nacrti arhitekta Šena i Vurnika ne mogu se ni u kojem slučaju prihvatiti, dok nacrti Kodla, Nestorovića i Kaliterne sadržavaju mnogo elemenata, koji su upotrebiti. Napose pak odgovara već i s obzirom na arhitekturu u smislu natječaja nacrt arhitekta Kaliterne, koji se najviše približava postavljenim zahtjevima.

2) Pozvat će se arh. Kaliterna u Zagreb, gdje će mu članovi odbora s arh. Pilarom dati sve potrebne upute za preinake prema principima istaknutim u raspravi.«

Ovaj je posljednji zaključak i proveden, te je arh. Kaliterna izradio nove skice, koje su u sjednici od 27. oktobra prihvaćene za izrade definitivnih nacрта. Zaključeno je, da se s izradom definitivnih nacрта sačeka do dolaska prof. dra. Brocha, s kojim će arh. Kaliterna sporazumno izvesti sve detaljne nacрте.

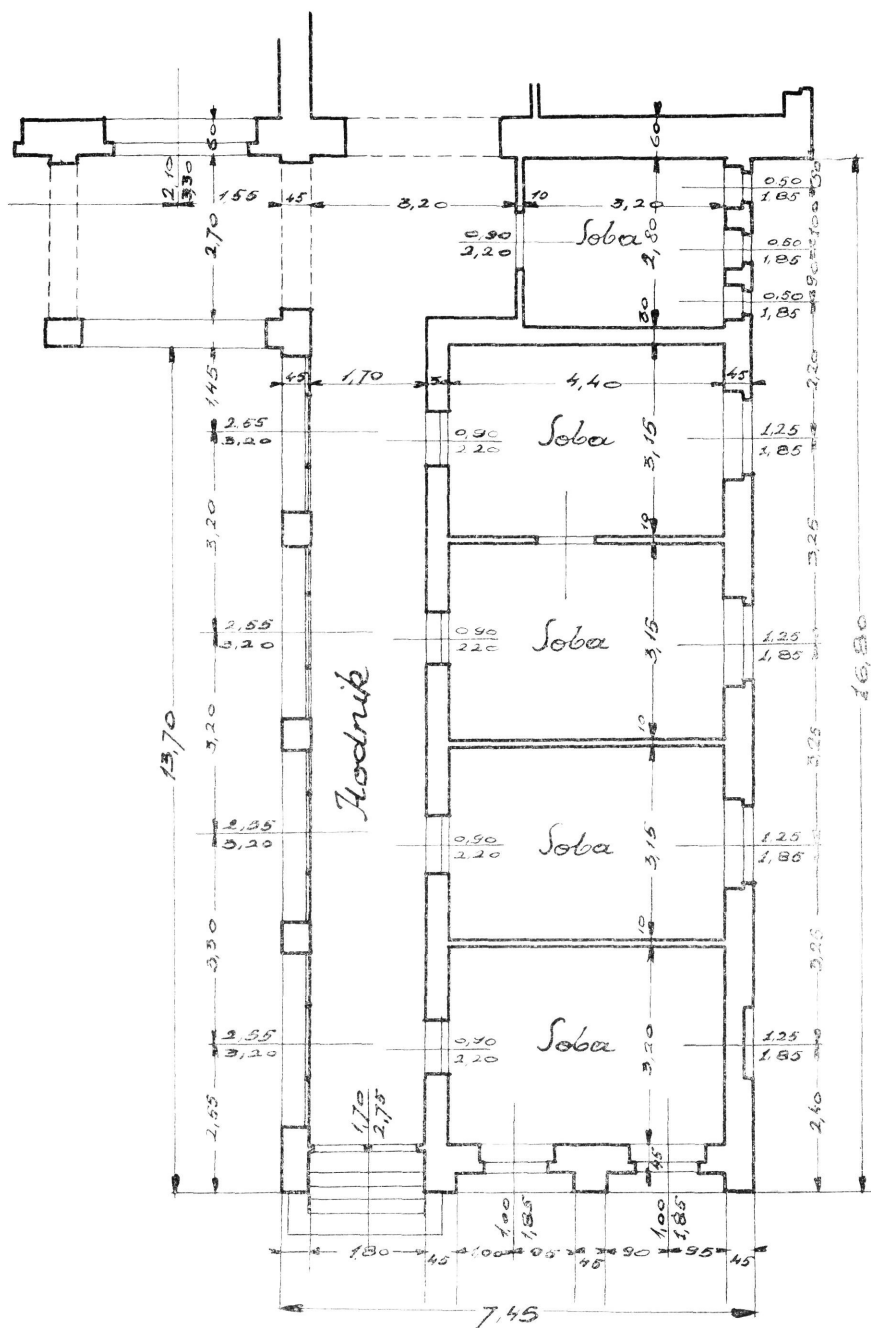
Tako će i pitanje izrade nacрта biti u najkraće vrijeme privedeno kraju.

Donosimo ovdje i perspektivne skice za zgradu instituta svih učesnika užeg natječaja (tabla I—III, sl. 1—5).

VIII. Osnivanje privremene stanice.

Već na sjednici kuratorija 7. jula 1928. raspravljeno je na prijedlog člana dra. V. Vouka pitanje o osnutku *privremene stanice*, koja bi se skromno uredila u privremenim prostorijama i koja bi radila u manjem opsegu naročito na pripravnim radovima za izgradnju samog instituta. Trebalo je prije svega potražiti zgodne prostorije, koje bi toj svrsi odgovarale. Ta je osnova izvedena istom godine 1930. Na sjednici kuratorija 13. februara te godine izvijestio je član odbora dr. Zarnik o svojim izvidima u Splitu tražeći pogodne prostorije. Pregledavši više preporučenih objekata zaustavio se kod najpogodnijih prostorija u odijeljenom traktu pensiona »Split«, koji leži uz južnu obalu Marjana tik uz more. Po zaključku iste sjednice pregledali su dr. Vouk i dr. Zarnik te prostorije zajedno i odlučili su, da bi bio podesniji južni odijeljeni trakt pensiona. Povedeni su i pregovori sa vlasnicima pensiona: g. Zdenkom Šilerom i gđom Trumbićevom rođ. Šiler, te je perfektuiran i najamni ugovor na dvije godine od 1. juna g. 1930. U sjednici odbora 9. juna 1930. odobrena je prva suma od din. 50.000.— za prve potrebe instituta, a napose za nabavu najnužnijeg pokućstva. Radovi oko uređenja povjereni su dru. Vouku. Istodobno je zaključeno, da se povjeri dru. Tonku Šoljanu uz ugovoreni honorar privremeni nadzor nad stanicom, dok stigne angažovani upravnik prof. dr. Broch.

Iznajmljene prostorije u pensionu »Split« (sl. 6 i 7) leže u jugozapadnom krilu, koje je posebnom pregradom posve odijeljeno

Nacrt prostorija u privremenoj stanici.

od pensiona. Pogodnost veze s pensionom leži u tome, što po sklopljenom ugovoru imaju učesnici u radu stanice osiguran stan i opskrbu u samom pensionu za umjerenu cijenu. Prostorije se sastoje od pet soba i jednog dugog hodnika (sl. 8). Ovaj je hodnik naročito dobro iskorišćen time, što je upotrebljen kao radna prostorija za mikroskopiranje. Uz četiri velika stola ispred četiri velika staklena prozora ima mogućnosti za 12 radnih mjesta. Prva soba određena je kao radna soba upravnika i za biblioteku, a druge dvije sobe uređene su isto kao radne zasebne prostorije. U četvrtoj je sobi smješten akvarij za naučne svrhe, a u petoj manjoj sobi privremeno je spremište, a služi i služitelju stanice. Stanica je u kratko vrijeme bila opremljena pokuštvom, a i najnužnijom aparaturom. Napose je Jugoslavenska akademija odstupila sav svoj inventar aparata za istraživanje mora, koji su sačuvani od terminskih istraživanja »Vile Velebita« iz godine 1914. To su dredže za istraživanje dna, planktonske mreže, obrtljivi termometri, crpala za dizanje vode, Eckmanov strujomjer, aspirac. psihrometar i dr. Stanica je opremljena svim najpotrebnijim aparatima za vađenje bilja i životinja iz plitkog dna (grablje, kliješta, osti), a i nekim mrežama za hvatanje riba (sl. 9). U akvarijima ima niz većih posuda za eksperimente, a prozračivanje vode izvršuje mala električna zračna pumpa. Dva mikroskopa, jedan binokularni mikroskop i manja lupa služe stanici kao optički aparat, jer oni, koji žele raditi u stanici, treba da sami donesu svoj mikroskop, kako je to u stanicama i običaj. Biblioteka se pomalo nabavlja.

Za potrebe istraživanja kupljen je manji čamac s jedrom, a osim toga i motorni čamac. Motorni je čamac dug 7.50 m, a širok 2.80 m, te može da nosi 5 tona težine. Ima malu kabinu za dvije osobe, koje mogu i spavati, jedro za svaki slučaj, a motor na benzin sa 10 HP sa brzinom od 6 milja na sat. Čamac se može za nevremena sasvim pokriti. Motorni čamac dobio je novo ime »Bios« (sl. 10).

Stanica je bila već koncem oktobra toliko uređena, da je mogla biti predana javnosti. U tu su svrhu stigli u Split članovi odbora dr. Đorđević i Vouk, te su 1. novembra brojnim uzvanicima, a napose predstavnicima lokalnih vlasti prikazali stanicu i time je proglasili otvorenom. Prvi je započeo naučnim radovima u stanici dr. Vouk, i to specijalno istraživanjima vegetacije alga okoline Splita sa Kaštelanskim zalivom. 15. januara preuzeo je upravu stanice prof. dr. H. Broch.

S otvorenjem privremene stanice oživotvorena je ideja o osnutku Biološko-okeanografskog instituta.

IX. Prijedlog zakonske osnove o Biološko-okeanografskom institutu.

Da se učvrsti pravni položaj instituta, a osim toga da mu se i osiguraju budžetska sredstva, odbor je uz sudjelovanje akademika dra. M. Kostrenčića kao pravnika izradio nacrt prijedloga zakonske osnove o Biološko-okeanografskom institutu. Ova je osnova ponovo raspravljena u sjednicama Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti i Srpske kraljevske akademije nauka, te je konačna redakcija prihvaćena kao prijedlog za Ministarstvo prosvjete.

Prijedlog ima šest članova. Prvi član određuje naziv, sjedište i svrhu instituta, a drugi upravu instituta. Treći član osigurava materijalna sredstva za izdržavanje instituta, dok četvrti i peti član određuju položaj direktora i administrativnog osoblja, pa dužnosti i prava odbora (kuratorija) i cjelokupnog osoblja, za što se predviđaju posebne Uredbe.

Ovaj zakonski prijedlog glasi ovako:

Nacrt zakona o Biološko-okeanografskom institutu.

Čl. 1.

Osniva se zavod sa svrhom naučnog istraživanja biologije i hidrografije mora s osobitim obzirom na praktično iskorišćivanje mora (ribarstvo i drugo) pod imenom »Biološko-okeanografski institut«, a sa sjedištem u Splitu.

Čl. 2.

Ovim zavodom upravlja posebni odbor stručnih lica, koja biraju Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti i Srpska kraljevska akademija nauka u jednakom broju između svojih pravih članova.

Čl. 3.

Sume potrebne za lične i materijalne rashode osigurat će se u državnom budžetu svake godine na osnovu prijedloga odbora, a po odobrenju obiju Akademija. Odbor samostalno raspolaže prihodima instituta.

Čl. 4.

Na čelu je zavoda direktor s naučnom i stručnom kvalifikacijom i s položajem univerzitetskog profesora, kojega po saglasnosti obiju Akademija predlaže Ministru prosvjete odbor.

Stručne i administrativne poslove zavoda vodi direktor s dodijeljenim mu stručnim tehničkim i administrativnim osobljem.

Čl. 5.

Pravilnik o pravima i dužnostima odbora (čl. 2.) kao i položaj, prava i dužnosti cjelokupnog osoblja (čl. 4.) odredit će se posebnom Uredbom, koju će predložiti Ministru prosvjete saglasno Srpska kraljevska akademija i Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.

Čl. 6.

Ovaj zakon stupa na snagu

Ovaj će prijedlog biti u najkraće vrijeme predložen Ministru prosvjete sa zamolbom, da mu izradi zakonsku snagu.

Time je izvršen konačni čin pripravnih radova za Biološko-oceanografski institut, pa se možemo nadati, da će nakon ovih potrebnih predradnja doskora biti podignut i organizovan dosta dugo pripravljeni institut na našem Jadranu za naučno istraživanje biologije i hidrografije mora.

FILOZOFIJA KRŠĆANSTVA

O tisuću i pet stotoj godišnjici smrti sv. Augustina 430—1930.

*U javnoj sjednici filozofičko-juridičkog razreda 7. juna 1930.
čitao pravi član*

Dr. S t j e p a n Z i m m e r m a n n.

Tko je bar donekle informiran o sv. Augustinu, bit će doznao, da je on slavljani filozof i teolog. Slavljani je ne samo od katoličke Crkve, kojoj je pristupio od poganstva i postao biskupom, nego od svih, koji poznaju historiju nauke. Eucken na pr. drži, da kršćanstvo na svome vlastitom području ima samo jednog velikog filozofa, a to je sv. Augustin. Dilthey kaže za sv. Augustina, da je »najdublji mislilac . . . naj snažniji čovjek među piscima čitavog starijeg vijeka«. U sličnim se superlativima o njemu izjavljuju ljudi, kojima zaista nije prirođena sklonost simpatičnog gledanja na biskupe i teologe, pa ni na *filozofe sa kršćanskom orijentacijom*.

Jer, kad sam već i ove posljednje napomenuo — a upravo k njima valja pribrojiti u prvom redu i sv. Augustina — još i danas nije svakome jasno, da *filozofija ne mora biti u protivnosti sa kršćanstvom*. Hoću time reći, da područje, na kome se ukrštava kršćanski nauk s filozofskom problematikom, nipošto ne mora da bude antitetično, t. j. filozofija ne mora da bude ateistička — protiv teističkog osnova kršćanske religije, ne mora da bude materijalistička — protiv spiritualističkog nauka o čovjeku, ne mora da bude mehanistička i deterministička — protiv teleologije i indeterminizma, ne mora da bude senzualistička — protiv intelektualizma, ne mora da zastupa agnosticizam i skepticizam — protivno objektivnoj i metafizički realnoj vrijednosti našega znanja. Ne mora, kažem, zato, što se u *svojoj historiji filozofija i nije razvijala samo u prvom navedenom smjeru* — od skepticizma prema ateizmu —, nego se ona, i baš u najvišim usponima duha ljudskoga, priklanjala, da kratko kažem, metafizičkoj ideologiji, u kojoj je fundirana i filo-

zofska koncepcija kršćanstava. Ako je naime duh ljudski oduvijek stajao ispred problema: da li je svijet samosebno eksistentan ili je u relaciji zavisnosti s ekstramundanim i to osobnim svojim uzročnikom; da li je čovjek fiziološki mehanizam ili njegovo životno bivstvo sačinjava psihički činilac — i tako dalje u filozofskoj problematici: jamačno nije duh ljudski sapet na jednu ovu alternativnu stranu, a da ga istraživalački putovi ne bi navodili i k onim odgovorima, koje obuhvata t. zv. *kršćanska filozofija*.

Ne u tome smislu kršćanska, kao da bi proizvirala iz auktoriteta, kojim kršćansko učiteljstvo zaštićuje vjerski svoj nauk, nego utoliko, što se ovaj nauk *naslanja upravo na teističku i spiritualističku metafiziku*. Nazovemo li je dakle »kršćanskom filozofijom«, njezino pravo na opstanak ne može da osporava nitko — u ime neke svoje metafizike. A niti u ime empirijskih nauka: jer ne samo što se iz redova empirijskih naučenjaka ne mogu proizvoljno odstraniti tako odlični predstavnici sa kršćansko-filozofskim naziranjem na svijet i život, nego su empirijske nauke same po sebi nepozvane, da odlučuju u filozofiji — bez filozofije.

Već ove preliminarne napomene k studiju sv. Augustina dovoljno objašnjaju naprijed izrečenu tezu, da rezultat filozofiranja ne mora involvirati negaciju kršćanstva. Konsekventno, protivnik je ili nepoznavalac filozofije svak, tko bi u protivukršćansku svoju orijentaciju stavio uslov za priznanje nekoga filozofom, ili tko bi u njoj gledao ishodište filozofiranja. — I obratno dakako: usloviti filozofiranje *kršćanskim auktoritetom* kontradiktorno je utoliko, što pojam filozofiranja uključuje nezavisnost umovanja. U tome se značenju opravdano govori o »slobodi« filozofiranja: samo što nije opravdana predmnjeva, da bi se ove slobode ikoji filozof odrekao u ime kršćanskog auktoriteta, čija mjerodavnost ne bi priznata bila na osnovi — filozofiranja. Kršćansko učiteljstvo, zastupajući određeno svoje filozofsko stanovište, nalazi se dakako u relaciji uzajamnog ekskludiranja sa suprotnim filozofskim naziranjem. Njihova je međusobna »intolerantnost« osnovana na principu kontradiktornosti; a toliko je ipak neosporno, da na tom principu počiva »bit ili ne bit« svih znanosti.

Ovaj polemički uvod moga referata o sv. Augustinu ide za tim, da objasni njegovu poziciju kao »kršćanskog« mislioca prema eventualnim prigovorima, koji bi iz neupućenosti utjecali na ispravno prosuđivanje samostalnosti i veličine sv. Augustina —

upravo kao mislioca. On je takovim danas, i već kroz mnogo minulih vjekova, priznat, kaošto je oduvijek bio i jest jednako važan za svakoga misaonog čovjeka. On je u filozofiji kulture (Windelband, Harnack...) nazivan prvim modernim čovjekom; a rekao bih zato, jer nas i danas muče, kao njega nekada, isti životni problemi. Dakako od te je muke pošteđen čovjek svakidašnjice, koji ne osjeća duševno bilo čovječanstva, i koji nema uvida u savremenu njegovu krizu. Augustin je moderan, jer je stvorio ono, što je ideal i današnjeg kulturnog nastojanja: izraditi velike misaone i etičke ličnosti. A Jamesov metodički princip — da nas proučavanje konfesije superiornih religijskih ličnosti («religijskih genija») vodi k upoznavanju bitnosti religije — ima svoju valjanost i izvan okvira religijske psihologije: upoznavanje sv. Augustina vodi nas svima onim putovima, koje sebi oduvijek utire filozofski duh čovječanstva.

Iz navedenog se već odrazuje zadaća, koju sam sebi postavio. U ovoj komemoraciji želim proniknuti u psihičke komponente, koje sačinjavaju Augustincvu »konverziju« ili ideološku njegovu evoluciju, da otuda iznesem onu genijalnu sintezu, u kojoj se nalazi rješenje životnog problema. Namjera mi je dakle da Vas ovim predavanjem o Augustinu dovedem pred misterij jedne velike duše, koja je upravo tipično proživljavala one očajne — oku ljudskom nepristupačne — unutrašnje borbe svih umnika u stremljenju *k spoznaji Istine o našem životu*. Meni zaista ne leži u intenciji, da ovim prikazom sv. Augustina ikako propagandistički djelujem; to već zato ne, jer nauka sama od sebe utire sebi putove, koliko je pristupačno. Osim toga iz naučne objektivnosti ispadaju svi motivi, kojima izvjesna nauka konvenira kao i ne konvenira. Ja ne ću da anticipiram svoj referat, ali mi je napomenuti, da se kreće u sferi problemâ, kojima su toliki mislioci u najtežim naporima posvećivali svoje živote, pa zato se k njima ne pristupa ni subjektivnim predispozicijama, a najmanje fanatizmom, nego smirenim traženjem Istine.

Čitajući Augustinova djela — osobito Confessiones, De libero arbitrio, De vera religione, Contra Academicos, Soliloquia — razbiramo, da je Augustin već u mladosti osjetio svu žestinu *nagona za istinom*. Iza lektire Ciceronova »Hortenzija« — u 19. godini života — Augustin je, kako sam kaže (u Conf.), »nevjerojatnim žarom srca čeznuo za neumrlom mudrošću«. Ova je čežnja gotovo deset godina bila vezana pristajanjem uz *manihejski senzualizam*.

Upoznavši pak *skepticizam* srednje Akademije (Arkesilaja i Karneada), Augustin je zauzeo sasvim negativistički stav prema spoznaji istine. Ali, ne zadugo; jer kako stvaralački duh Augustinov nije mogao da svoje traženje za istinom života zaustavi na osjetilnoj pojavnosti — prema manihejskom naziranju —, još manje je mogla da ovo traženje skrši definitivna sumnja u samu mogućnost istinitog saznanja. Zato je Augustin u duševnom svome prodiranju k žuđenom cilju otkrio novu poziciju tek upoznanjem Novoplatonovaca, osobito Plotina (205—270). Tada je — kako sam piše (u Conf.) — prvi put osjetio, koliko je istina udaljena od tjelesnosti: tad je prvi put zagledao u *metafizički* svijet. I sad je trebalo da si utre *putove k tome cilju!*

Gdje da nađe istinu? *Put k istini vodi kroz unutrašnjost čovjeka.* To jest, refleksija na svijesnu ili doživljajnu vlastitost jest metodički princip protiv skepticizma. Na ovom je principu dobio Augustin uporište svoje orijentacije: od psihologa će postati filozof.

I zaista, kod Augustina se ovdje organski stala razvijati sva filozofska sistematika; on je na prvom stepenu konstruktivnog razvitka *empirijski psiholog*. Ne u tome smislu, kao da je najprije zasebno sastavio knjigu empirijske psihologije, jer to znamo da nije, nego su posvuda po njegovim djelima razasuta psihološka promatranja (osobito u Confessiones, De Trinitate, De lib. arbitrio). Ali, *empirijska je psihologija kod Augustina osnovica sve njegove filozofske spekulacije*; on je tražio uporište saznanja u samome sebi, u samopromatranju ili u pažljivom opažanju vlastitog doživljavanja. Ovim putem opažanja ili iskušavanja — u kome je i osnovan empirijski karakter psihologije — Augustin je pojedine doživljaje analitički opisao i genetički tumačio sa tolikom introspektivnom snagom i jasnoćom, da pobuđuje na udivljenje i kod današnjom literaturom obogaćenog psihološkog promatrača. Odnosaj između živčevlja i psihičkih funkcija, osjetilno opažanje, pamćenje i zaboravljanje, asocijacija, učenje, prepoznavanje, misao i voljno doživljavanje, pamćenje čustava, značenje pamćenja za identičnost ličnosti i jastvene realnosti, analitičko izvođenje vremenskog razlikovanja sadašnjosti, prošlosti i budućnosti iz pažnje, sjećanja i očekivanja... sav taj problemski kompleks duševnoga života prozreo je Augustin pronalazeći ga u samom sebi. I upravo kao psiholog, kao *poznavalac psihičke zbiljnosti*, Augustin se na ovoj *empirijskoj bazi* stao orijentirati u onim pitanjima, koja su izvirala iz

njegove čežnje za istinom. Tu je onaj kamen temeljac, na koji *philosophia* perennis nadovezuje kroz petnaest vjekova do današnjeg dana. Ne u Platonovim spekulacijama i ne u Aristotelovom naivnom realizmu kao polaznoj točki nauke o spoznaji, nego u *empirijskoj psihologiji i na njoj osnovanoj borbi sa skepticizmom* Augustin je pronašao fiksnu točku ljudskog znanja i postao osnivačem noetike, koja će služiti *uporištem za metafiziku*.

Pronalazeći naime u sebi, kako rekoh, doživljajnu zbiljnost ili realnost, i u njoj uključenu jastvenu realnost, Augustin je *protiv skepse* mlađe Akademije postavio *samosvijest* kao izvor i jamstvo *sigurne i istinite* spoznaje. U samosvijesti sjedinjena je spoznaja i doživljajni bitak, pa je zato isključena svaka dvoumica. I kad se postavimo na stanovište radikalnog skeptika — priznajući samo doživljaj dvoumljenja — uključena je već u samom priznanju sigurna istina vlastite eksistencije. Pa ne samo protiv skepticizma, s jednakom nam neposrednom sigurnošću jamči samosvijest — *protiv fenomenalizma — za realnost jastva*.

Ovom originalnom svojom idejom o samosvijesti kao spoznajnom kriteriju otvorio je Augustin novu perspektivu u rješavanju osnovnog noetičkog problema, te je njome i u filozofiranju sadašnjice najaktuelniji. Osim ovoga protivuskeptičkoga stajališta — što sam ga u svojoj Noetici nazvao dogmatizmom, a Ušeničnik ga zove »kriticism« — karakterističan je za Augustinovu noetiku *realizam i objektivizam*. »Da sam ja stvorio istinu, mogao bih da kažem: moja istina. Ali istina nije moja ni tvoja, niti koga trećega, nego je istina sviju nas« — kaže Augustin (u Conf.). Istina ima apsolutnu, a kako nas samosvijest upućuje, i realnu vrijednost.

U ovom je smjeru riješio Augustin fundamentalni problem čitave filozofije — *snošaj spoznaje i bitka*. A budući da sam o tome noetičkome problemu raspravljao već i u Radu Jugoslavenske Akademije (g. 1919. i g. 1924.), samo ću napomenuti Augustinovo tumačenje o načinu našeg saznanja.

U duhu elejskog naziranja držao je i Platon, da je *nepremostiv* jaz između pojedinačnog i promjenljivog (kako Heraklit uči!) pojavnog svijeta pa naše općenite i nužne, t. j. znanstvene spoznaje; zato se *objekat* takove spoznaje nalazi izvan empiričkog svijeta, u svijetu »idejâ«. Kao izvor naše spoznaje o idejama, odnosno kao spojnica između (apriorne) spoznaje i idejnoga svijeta, poslužila je »anamnesis«. Ovaj noetički platonizam obnovio je

Plotin, s tom razlikom, da je anamnesis otpala, jer je (po novoplatonskom shvaćanju) ljudski razum sjedinjen sa božanskim, te *intuitivno* spoznaje ideje. Po ovom nazoru postaju Platonove samostojne ideje emanacija kozmičkog mišljenja, tako da se božansko i čovječje mišljenje sjedinjuje u idejama.

Orijentirajući se prema novoplatonizmu i sv. Augustin uči, da je *spoznaja vječnih istina* (*»sapientia«*) *intuitivna*, jer se ove istine nalaze u Božjem Umu. Čovjek ih upoznaje samo u sjedinjenju s Bogom, po Božjem »rasyjetljenju«. Tako je eto i objektivna vrijednost vječnih istina i subjektivna spoznaja tih istina ontološki svoj osnov dobila u Bogu. — Sva naša empirijska spoznaja (*»scientia«*) nastaje iz opažanja, s pomoću apstrakcije, kako je i Aristotel učio. Na taj je način sv. Augustin spojio *Aristotelov empirizam s Platonovom naukom o idejama*.

*

Spomenuvši noetički ili ideološki Augustinov teizam, zapravo sam već anticipirao njegovu teodiceju, dakle metafiziku. A empirijska psihologija kao i noetika bile su Augustinu doista tek priprava za rješavanje dvaju problema, od kojih zavisi filozofsko gledanje na čovjekov život. »Šta dakle hoćeš da znaš?« — pita sv. Augustin (u Soliloqu.). »*Boga i dušu* žudim da saznam. Zar ništa više? Sasvim ništa.« — »Noverim me, noverim te.«

Zato ćemo ogledati Augustinov *teistički* nazor o svijetu, kao i njegovu metempirijsku ili metafizičku psihologiju *o duši*.

Raspravljajući temu o Bogu, ja je ovdje ne uzimam samo s gledišta filozofske historije, u vezi sa sv. Augustinom, nego i kao aktuelni naučni problem. Pravo mi daje činjenica, da je taj problem ne samo zanimao znamenite predstavnike u kulturnoj historiji, nego da su oni i zastupali, kao i danas što zastupaju, upravo teističko naziranje. Osim toga je činjenica, da misao o Bogu spada u duševni posjed svih naroda; da je ona i danas fundamentalno pitanje za odgoj pojedinaca i za društvenu organizaciju. Svakako je više komotan nego naučan način, kojim se dolazi do negacije Boga ili ateizma. Ne dakako teoretskoga, nego praktičnog, t. j. do dezinteresiranja za problem o Bogu ili do praktičnog indiferentizma. Teoretski bi ateizam bio onaj, kojemu bi uspjelo razoriti sve znanstvene putove, koji vode k Bogu i u kojima je logički osnovano priznanje Boga ili teizam. Zato je u alternativni »teizam ili ateizam« moguće naučno stećeni odgovor samo kritikom teističkog umovanja.

Osim toga, ne bi jamačno bila umjesna primjedba, da je za karakteristiku filozofske ličnosti Augustinove suviše raspravljati o njegovu teizmu, jer je sasvim jasno, da je on kao katolički biskup ujedno teist. — Da, samo što Augustin nije postao teist po biskupskom zaređenju, nego kao misaon čovjek, koji je trebao mnogo godina, da od maniheizma dođe do monoteizma, i to po onim putovima, koje ću sada pokazati.

U spomenutim djelima sv. Augustina nalazimo sve one dokaze ili t. zv. putove dokaznog postupka za egzistenciju Božju, koje je već u pretkršćanskoj eri poznavala i grčka filozofija, napose Platon i Aristotel — s tom razlikom, da je ovdje stavljena važnost u promatranje kozmičkih činjenica, dok je Augustinovo promatralačko ishodište usebno iskustvo ili svijest. I on deduše opaža izvan sebe, u tjelesnom svijetu, činjenicu *promjenljivosti* (ili kako Aristotel kaže »gibanja«). Opaža činjenicu *nenužnosti* ili kontingentnosti kozmičkog bitka, u kome nalazi i samoga sebe. Pa se pita — i to na osnovi načela uzročnosti (a tu upravo ulazi noetika u teodiceju!) — : Budući da su sva promjenljiva i nenužna bića u odnošaju ili relaciji zavisnosti od svojih uzroka (t. j. budući da su »relativna«), je li moguće da *eksistiraju samo relativna bića*? Negativni odgovor proizlazi otuda, što cjelokupnost relativnih bića, upravo kao i jedno samo takovo, *nema u sebi razloga bićne ili stvarne svoje opstojnosti*, nego je zavisno od drugoga. Taj »drugi«, od koga je zavisan svijet (sve kad bi i vječno eksistirao), neka je nazvan *Apsolutno biće*.

Do jednakog zaključka dolazi Augustin (u *Confessiones*) promatranjem stupnjeva savršenosti u svijetu i teleološkim dokazivanjem. A *bitnost* Apsolutnoga, uči Augustin (u *De Trinitate* i drugdje) — protiv agnosticizma — upoznajemo analogno i inadekvatno, ali objektivno istinito. Jer kao biće, koje nije zavisno od drugoga — i utoliko Apsolutno —, ono sa svijetom nije identično, nego je *ekstramundano*. Ovaj *dualizam* između svijeta i Apsolutnog njegova uzročnika još je upotpunjen spoznajom, da apsolutni uzročnik mora da ima savršenosti svojih učinaka ili »stvorova«, a takovi smo i mi ljudi kao razumna i voljna, dakle osobna bića. *Apsolutno, ekstramundano, osobno biće zovemo Bog*.

Ovaj nazor teističkog dualizma (ili naprosto »teizma«) zastupao je Augustin osobito na osnovu usvijesnih činjenica, konstruiravši t. zv. dokaz *noetički* ili *ideološki*, zatim *psihološki* i *moralni* (u djelima *De lib. arb.*, *De vera relig.*, *Conta Acad.*, *De Trin.*, *De vita beata*, *Conf.*). Samo ću ih označiti. (Jer kako nijedna

nauka — ni filozofija se ne može iscrpsti jednim prigodnim prikazom, a to ujedno znači, da naučni etos ne dopušta ni u filozofiji izricanje ikojeg suda bez potrebnog studija.)

Augustin se ponajprije pita: *Otkuda apsolutni karakter istine?* To je izlazište noetičkog dokaza. On upozoruje na razliku između misaone i osjetilne spoznaje. Razum je iznad osjetilnosti, jer njome upravlja. Osim toga, razum je promjenljiv, a istina je nepromjenljiva, te je iznad razuma, jer njime upravlja. Analizirajući ovu činjenicu Augustin stavlja istinu u nezavisni ili *apsolutni Um*, s kojim je naš ljudski um u vezi »osvjetljenja«.

Kako našu sposobnost istinite spoznaje, tako analizira Augustin i naše *teženje za srećom*. On pokazuje — ekskludirajući sva zemaljska dobra — kako je potreba za apsolutnom dobrotom općenita, i po tom čovjeku prirodna, te ima svoj razlog u zbiljskoj apsolutnoj dobroti.

[Augustin se ovdje oslanja na psihološku činjenicu samoljublja ili prirodne težnje za samoodržanjem i vlastitim usavršenjem. Ona je tako osnovna činjenica u praktičnom pogledu, kaošto je samosvijest u teoretskom; pa kako je s oslonom na samosvijest istupio protiv ekstremnog skepticizma, Augustin je iz samoljublja izveo etiku protivnu epikurejskoj i stoičkoj. Ali rasprava ove teme ne spada ovdje na teodiceju, gdje imamo u vidu samu činjenicu prirodnog samoljublja kao podlogu ideje o Bogu. Sistematski je etika stavljena tek iza filozofije o duši. Samo ću na nešto upozoriti: da Augustinov (kao uostalom već i Aristotelov) eudemonizam ili princip teženja za srećom nipošto nije ograničen na sposobnost zadovoljstva, koja je tek sekundarni momenat u ideji apsolutnog ili najvišeg dobra, t. j. takovog dobra, koje ni od čega nije zavisno. Polučivanje i posjedovanje takova dobra sastoji u skladnom razvitku ili usavršenju čovjekove prirode kao takove.]

Dok se ovim »psihološkim« putem dolazi k Bogu kao predmetu usrećenja, u »moralnom« razmatranju izvodi Augustin na osnovu *moralnih istina s apsolutnom obavezom* da postoji za našu volju »vječni zakon«, izraz apsolutne Volje.

U vidu ovoga teizma sadržana je *relacija čovjeka s Bogom ili religija*. Iz ove pak u objektivnom smislu religije lako je izvesti pojam religioznosti ili subjektivne religije: onaj je čovjek, kaže Augustin, religiozan »cui nihil aliud quam ipsum haerere Deo bonum est« (Conf.).

Preneseni ovim umovanjem sa područja unutrašnjeg i izvanjskog opažanja ili empirije preko empirijske granice, t. j. do saznanja o Bogu — predmetu, koji transcendirá empirijsko naše znanje, i utoliko upravo sačinjava objekat metafizičke filozofije — mi još ipak osjećamo nepotpuno rješenje problema o čovjeku. Upravo dvije spomenute činjenice: *teženje za srećom i moralni zakon* nameću nam pitanje o smislu života. Ovega našega tjelesnoga ili zemaljskog života, koji završava smrću ili raspadom organizma. Zar nam ispred ove činjenice ne iskrsava pitanje: čemu taj život — ispunjen tolikom mizerijom —, ako je smrću onemogućen za čovjeka dalji život? Da li o tjelesnom našem životu zavisi sva naša egzistencija, ili nas duševna strana čovjekova — kako je upoznasmo iz empirijske psihologije! — vodi k spoznaji o duševnim uslovima života? Ukratko: na osnovu empirijske psihologije nastupa filozofiranje o *duši*. Evo što uči sv. Augustin (De Trin., De quantitate animae, De genesi ad litt.).

Samosvijest ili znanje o pripadnosti doživljajâ jastvu upućuje Augustina na misao o jastvenoj *supstanciji*, t. j. na misao, da *realno jastvo egzistira drukčije nego doživljaji*. U rješavanju problema jastva Augustin ističe sve momente, koji utvrđuju tezu jastvene supstancijalnosti, protivno teoriji *aktualiteta*, koja istovetuje jastvo sa doživljajima. Doživljaji ili psihički fenomeni (ukoliko su nazočni neposrednom ili usebnom opažanju) promjenljivi su ili nestalni, te inheriraju jastvu kao svome nosiocu (subjektu). *Jastveni pak subjekat ne egzistira u drugome, te je trajno sam sobom identičan*.

Ne samo to, nego je jastvo i *uzročnik psihičkih događaja*. Iz analize tih događaja dolazi Augustin do upoznanja same naravi jastvenog uzročnika. Kako su misaoni i veljni doživljaji genetički uslovljeni *funkcijama nezavisnim od ikojega fiziološkog procesa*, i njihov je tvorni princip ili uzročnik po svojoj naravi od tijela nezavisan — i utoliko biće *duhovno ili spiritualno*. [Pojam spiritualnosti izriče naime za psihičku djelatnost, da ona ni u kome organu našega tijela nema svoj princip i subjekat. Spiritualni pak subjekat jest onaj, koji je sposoban djelovati i prema tome egzistirati, a da nije unutrašnjim načinom zavisán od ikojeg organa ili uopće materije. S ovim je pojmom istoznačan izraz »nematerijalnost« u strogom ili užem smislu; dok u širem smislu imaterijalnost ne znači nezavisnost od materije, nego samo neistovetnost s njome.] Iz empirijske dakle premise o genetičkoj eksplikaciji misaone i

voljne djelatnosti, koliko je ona spiritualna, izvodi se — po načelu uzročnosti — perpcionalna narav djelatnog ili tvornog subjekta: jastva.

Realno i supstancijalno jastvo, koliko je spiritualne naravi, zovemo čovjekova duša. Ona je po svome bitku samostalna ili samosvojna (supsistentna); a koliko je razumne naravi, ona sačinjava čovjekovu osobnost.

Do cvih je misli došao Augustin *u opreci sa gnostičko-manibejskim materijalizmom*, kaošto se prije toga već emancipirao od skepticizma akademske škole istinitem spoznajom svijesnih činjenica. On sam opisuje (u Conf.), kako je problem duše mučno proživljavao; a najveća zapreka spoznaji dušine nadosjetilnosti ili duhevnosti bila je ona osjetilnost ili senzitivna usmjerenost života, kojom se, kako priznaje, podao izvanjskom tjelesnom svijetu. Zato je i mogao sa samosviješću umnika izreći (u De genesi ad litteram), da o netjelesnosti duše ima ne samo vjerovanje, nego potpuno znanje.

Omjerimo li sa *današnjom psihologijom* ovaj Augustinov nauk o duši, ne samo što nitko upućeni ne će u njemu osjetiti anahronizam, nego će i u savremenoj empirijskoj psihologiji pronaći sasvim iste osnove, na kojima je Augustin izradio svoj nazor o duši. Sistematski je ovaj nazor fundiran u konstataciji *svijesne zbiljnosti*. Okom, uhom i drugim *osjetilnim organima mi pronalazimo* boje, glaseve i sve drugo, što nam je *dato kao zbiljsko* i što sačinjava *izvanjski pojavni svijet*. U ovom *osjetilnom opažanju* — koliko je u vezi sa pamćenjem — izvire naše *iskustveno (empirijsko) shvaćanje* ili saznanje o izvanjskom svijetu. *Osim toga ja pronalazim u sebi doživljajnu zbiljnost (realnost), koja je vezana uz moje jastvo i koju ne opažam posredstvom osjetila, nego neposredno.* Ovim *usebnim opažanjem (samoopažanjem)* stečeno znanje o *vlastitim doživljajima sačinjava unutrašnje iskustvo ili svijest*. A pažljivim opažanjem (samopromatranjem) doživljajne cjeline fiksirano je *gledište psihologa*. — I psihološki svoj *zadatak shvaća* Augustin skladno s modernom psihologijom: on promatra pojedine doživljaje zasebno ili *analitički* (rasčlanjeno od doživljajne ili svijesne cjeline), da na taj način upozna najprije *pojedinačne kauzalne veze*. I držeći se ovoga *biološkog* postupka, Augustin — kao i današnja psihologija — pronalazi u doživljajima osjetilnog ili senzitivnog opažanja (percipiranja) fiziološkim putem primljene ili recipirane elemente i onu *sintetičku komponentu*, onaj funkcionalni plus, kojim su

spojeni osjetni elementi. I dalje, u smislu moderne psihologije, Augustin pronalazi udružbe ili *asocijacije* među perceptivnim doživljajima, kojima pamćenje omogućuje svijesnu *reprodukciju* (predodžbeno shvaćanje). Ali — sad se otvara nova strana empirijske psihologije, Augustinove i moderne: u našoj svijesti sadržano je i *pojmovno* shvaćanje, sadržano je u njoj znanje u obliku *sudova*, *dokazivanja*, *zaključivanja* (ukupno »*misaonog ili razumskog*« saznanja), koje u pravilnim ili logičkim procesima doseže spoznaju s karakterom istine. U ovoj dakle sferi svijesnog života *ne vlada više receptivnost, te je fiziološki faktor sasvim ispio iz kauzalne veze s misaonim funkcijama*. U tome smislu dobivaju one *duhovnu* ili *spiritualnu* narav; pa ne samo one, nego i jastvo, kome inheriraju. Sad još k misaonim pridolaze i *voljni* doživljaji, t. j. sposobnost djelovanja prema misaonom shvaćanju. Na tom stepenu naše aktivnosti prestaje čovjek živjeti kao fiziološki determinirani mehanizam, te postaje *slobodna* ili razumom rukovođena ličnost.

Kako je ovo od Augustina izrađeno psihološko naziranje i savremeno, svjedoče imena: Külpe, Busse, Becher, Geyser i t. d. Pa ne samo psiholozi, danas i fiziolozi uviđaju neosnovanost gledišta *materijalističke* škole (iz polovice prošlog vijeka), koja je sve psihičke fenomene, napose »*misaone*«, nastojala protumačiti gibanjem ganglijskih stanica velikog mozga. Da na pr. spomenemo samo Jordana, koji kaže (u svom djelu »*Opća poredbena fiziologija životinja*«), da *jedinstvenost misli* nikada ne ćemo protumačiti iz »*plesa*« atomâ: jer kad bismo kod misaonog procesa i pesegli za hipotezom plesanja moždanskih čestica, nastalo bi pitanje: plešu li one kauzalno ili logički? To jest, pitanje, da li je svako gibanje determinirano pojedinačnim uzrokom ili je ono tek djelomična pojava neke *jedinstvene cjeline*, čija *bitnost* ostaje nepristupačna prirodonaučnim metodama. — Zato je s pravom Külpe rekao, da moderna (upravo iz njegove eksperimentalne škole proizašla) *psihologija mišljenja* otvara put k novom naziranju svijeta. Nije kulminacija grčke filozofije u senzualističkoj nauci o spoznanju i životu, nego u platonskom i aristoteliskom intelektualizmu, koji se preko sredovječne skolastike nastavlja u racionalizmu novovječne filozofije. Dale bi se frapantne paralele povući baš na pr. između Külpeova prikaza o monarhičkom uređaju jastva u svijesnom životu i Augustinove psihologije o aktivnom utjecaju sudenja i htijenja na našu osjetilnost, a prema tome i na tjelesne procese. Pa upravo na osnovu ove aktivne superiornosti izvodi Augustin, kao

i savremeni psiholozi, spiritualnost životnog principa u čovjeku: naša duša ne regulira životno zbivanje po urođenom zakonu mehanički nužne organizacije, nego svijesno u sebi izrađuje misaone smjernice, kojima uređuje osjetilni život, određuje tjelesnu djelatnost i stvara kulturu. »Zbog ove njezine aktivnosti, kaže Geyser, kojom je čovječjoj duši omogućeno da stvara unutrašnje ličnosti i izvanjsku kulturu, ona je između svih životnih entelehija u prirodi jedina, kojoj pripada ponosni naslov *duha*. Naša duša je duh. Zašto? Jer je istinita i ostat će istinita riječ: Mens agitat molem.«

Psihologija bez duše — kako ju je nazvao F. A. Lange — ima dakako i danas svojih pristaša (kod materijalističkih i aktualitetnih psihologa). Ali za takovu psihologiju kaže Külpe, da je »wirklichkeitsfremd« i da »den Zugang zur vollen Erfahrung weder sucht noch findet«.

Završujući time prikaz Augustinove psihologije, treba da se primaknemo pitanju o *besmrtnosti duše*.

Nema u historiji filozofije znatnijeg predstavnika, koji se ne bi bio zanimao ovim pitanjem. Platon i Kant i savremeni filozofi imadu, i to svaki svoju nauku o besmrtnosti: jednome ona znači realnu vječnu egzistenciju duše, drugome etičku ideju, a trećima čpet neprolaznost objektivnog duha ili nešto drukčije. Razno-likost nazora ovdje kao i u drugim naukama ne isključuje dakako mogućnost objektivne istine. Samo što se do nje ne dolazi polovičnim interesom, a najmanje ličnim predispozicijama ili jeftinim frazama, nego strpljenim studijem života.

Zapravo su dakle dva pitanja: o *mogućnosti* posmrtnoga života i o njegovoj *zbiljnosti*. Besmrtnost u smislu mogućnosti dušina života nakon čovjekove smrti uključena je u samoj nezavisnosti duše od organizma, t. j. u njezinoj spiritualnoj naravi. Ali, iz te mogućnosti dakako ne slijedi, da će duša uistinu, zbiljski zauvijek eksistirati. Ovu faktičnu besmrtnost izvodi Augustin (u Soliloqu., De immortalitate animae) iz *neprolaznosti ili vječnosti istine, koja je neodjeljiva od našega uma*. Kad je naime predmet uma nešto nepromjenljivo, što ne će nikad prestati da eksistira, svakako će s njim eksistirati i subjekat — naš um —, od koga je predmet neodvojiv. A zašto bi um ili duh naš propao smrću, kad on već za života spoznaje netjelesnim načinom?

Osim ove argumentacije, Augustin se poziva (u De Trinit., De civitate Dei) i na čovjekovu *težnju za srećom*. Već je Aristoteleva misao, da se ne može frustrirati ovakova potreba ljudske

prirode. A jamačno se toj potrebi ne udovoljava u predsmrtnom životu, gdje nikad nije posve isključeno svako nezadovoljstvo. Bila bi dakle naša priroda kimerička, da nema besmrtnosti, od koje zavisi mogućnost usrećenja. Napokon, zar se dâ zamisliti bez protivurječja sa Božjim svojstvima, da je Bog u čovjekovu narav usadio težnju za srećom, da je i moralnim zakonom postavio granice polučivanju sreće, da je time kao i općim ograničenjem svih dobara u svijetu oduzet našem životu potpun smisao, te je zato i nemiran duh naš, dok ne otpočine u Bogu — kako kaže sv. Augustin —, zar je dakle moguće, da Bog sâm ukida besmrtnost, i time našu sreću?

Tako je uz *problem besmrtnosti* vezano pitanje o cilju *moralnog zakona* i *eo ipso* o smislu ili svrsi ljudskoga života. Teodiceja sa psihologijom omogućila je Augustinu rješavanje *etičkih* problema. Sub specie aeternitatis postaje *čovjekov život moralno* *stremljenje k svrsi od Boga postavljenoj: sjedinjenju s Bogom*.

Ne ulazeći u detaljno izlaganje augustinske etike, zaustavljam se ovdje s konstatacijom, da je i Augustinov pristup *kršćanstvu* bio uslovljen *teocentričkim naziranjem na svijet i život*. Tek nakon filozofski stečene spoznaje o svrsi čovjekovoj postala je razumljiva i svrha kršćanstva. Na osnovima naravne religije izradio je sv. Augustin i svu kršćansku ideologiju, t. j. sistematski je izradio idejne osnove »vrhunaravne religije« kršćanstva. To će reći, Augustin je od filozofa postao teolog utoliko, što je u *oslonu na historijsko-kritičko preispitanje o božanstvu Hristovu* uzeo njegovu nauku kao ishodište daljnjeg promatranja čovjeka u odnosu s Bogom. Onaj cilj, u koji je odredbom Božjom stavljen smisao ljudskog života, i koji odgovara potrebi i osposobljenju razumne naravi — sačinjavajući »naravni poredak« u odnosu čovjeka prema Bogu — nadopunjen je po Hristovoj »objavi« idejom »vrhunaravnog« cilja, koji ne proizlazi iz zahtjeva same prirode čovjekove za posjedovanjem apsolutnog dobra. Tek na toj fundamentalnoj pretpostavci dobiva smisao i onaj uređaj, koji povrhu naravnog moralnog poretka stavlja čovjeka u mogućnost, da svoj život upravlja i u vidu nad naravnim ciljem postavljenog svog određenja. Pored prirodnog ili naravnog moralnog poretka ovaj novi vrhunaravni položaj čovjeka sadržan je u pojmu »vrhunaravne religije« ili kršćanstva. I tek u ovom pojmu postaje teoretski fundirana Hristova organizacija ili Crkva sa snagom apsolutnog auktoriteta u pogledu shvaćanja religijskog života.

Ja sam, pošavši od filozofije, završio ovdje zato, jer filozofija već po sebi zahvata i u proučavanje religije, ne samo po teodiceji, koja je okupirana s problemom Boga i relacije čovjeka s njime ili s problemom religije u objektivnom smislu, nego se filozofija interesira i za religiju kao kulturnu pojavu. A kako je kršćanstvo eminentno kulturna religija, njezini teoretski osnovi — kako ih je zastupao i Augustin — potpadaju ocjeni filozofski kritičkog posmatrača. To s tim većma, što se često (u vezi s Augustinom ili kojom god prigodom) *sasvim nekritički*, a pod pretekstom naučne spremne, prikazuje odnos *između filozofske nauke i religije uopće, napose kršćanske*. Svakako ne će biti dokumenat naučne akribije nazor (koji zastupa na pr. i Masaryk), da između filozofije i religije postoji vječni antagonizam, borba između spoznaje i mita, jer da je religija plod mita, a filozofija njezin nasljednik u dalekoj budućnosti. Jednako se nema smatrati naučnom tvrdnja, da kod Augustina (i uopće kod skolastike) nije odijeljeno područje filozofije i teologije, da nije rastavljeno znanje od vjerovanja — kao da je netko u protivštini s Augustinom, ako ta područja razlučuje. Filozofija je, kako sam ocrtao, imala i ima svoj zasebni problemski objekat, od koga je odvojen sistem kršćanske teologije, obuhvatajući sve, što se odnosi na problem Hristova božanstva; a tek rješanjem toga problema dobiva svoj rezon »vjerovanje«. Frazom pak, da filozofija služi teologiji, htjelo se i nekoć samo toliko izreći, da je teološko znanje izrađeno na izvjesnim filozofski stečenim rezultatima. — Ali, kršćanska teologija, a ni filozofija nije zavisila ni u doba sv. Augustina, ni poslije, pa ni danas valjda ne zavisi od geocentričkog nazora ili nepoznavanja zakona inercije — i jamačno ne će nitko ustvrditi, da je Kopernik ili Galilej uzdrmao one filozofske ideje, koje su bile i jesu stupovima kršćanskog naziranja na svijet. Još manje će itko reći, da je teocentrički nazor na život izgubio svoju osnovanost po tendencijama renesanse ili po — *horribile dictu!* — otkrićem baruta stečenoj samosvijesti! Neistinita bi također bila tvrdnja, da je Aristotelova ideja »nepokretnog pokretača« — a to je istoznačno s nezavisnim samosebnim ili apsolutnim bićem, kao nepromjenljivim uzročnikom svih promjenljivih, nenužnih i po tome zavisnih ili relativnih bića — oborena bila naukom o istovetnosti mirnog i gibivog stanja; ili da je njegov, pa i Augustinov nauk kao i svi onih, koji ne uče psihologiju bez duše, oboren teorijom o specifičnoj energiji osjetilâ. I tako dalje u tvrd-

njama, koje bi spadale na filozofiju samo kao njezin — skandal. Ja ne smatram umjesnim, da u interesu religije ovdje provociram neke popularne efekte — na pr. da spominjem, kako je Newton ime Božje izgovarao otkrite glave, i slično —, ali u ime nauke valja reći ovo: kad bi tko u ime nauke bezumno tvrdio predspomenute neistine, dok svaki čestito upućen zna, kako su one daleko od premisâ, iz kojih dobiva teoretsko svoje opravdanje teizam ili naravna religija i kršćanstvo kao vrhunaravna religija — takav bi postupak zaista značio nedostatak naučnog etosa.

Napokon, svakako je neistina, da sam spomenute tvrdnje označio neistinitima tek po *diktatu kršćanskog autoriteta*: jamačno on nije bio mjerodavan pretkršćanskim filozofima Platonu i Aristotelu; a kad bi on sv. Augustinu i drugim kršćanskim misliocima služio jedinim vreloom za izgradnju nazora o svijetu i životu, držim, da se Augustinovu geniju ne bi s udivljenjem poklanjao jedan Leibniz i toliki umnici. Na kraju ovog referata nalazim opravdanim istaći, da sam iz djela Augustinovih sintetički eruirao upravo one *idejne osnove, na kojima je izrađen Augustinov nazor* — filozofski i kršćanski. Mimo Augustinovo naziranje ne može da neobzirce prođe misaon čovjek, koji iskreno i duboko traži rješenje *životnog problema*. Čovjek — u vidu kozmičke svoje eksistencije, čovjek — po bitnoj svojoj konstituciji, čovjek — po smislu svoga življenja: to je promatralački objekt filozofije života. Da li je čovjek kao kozmičko biće u relaciji s Bogom? — u odgovoru na to pitanje dobiva teoretsko svoje opravdanje religijski odnosno antireligijski osnov života. Da li je čovjek samo materija ili je i duhovne naravi? — o tome pitanju zavisí određivanje životne granice individualnog subjekta. A iz obje se ove premise izvodi direktiva u postavljanju životnih ideala. Ovdje tek nastupa problem kršćanskog autoriteta o idealu života. Ovim se dakle putovima uspinjao i duh sv. Augustina. Pa zato, kad je istina, što je Harnack rekao, da »čovjek može samo onda pravo i potpuno živjeti, ako kruh svoj prima iz ruku najuzvišenijih duhova svih vremena«, — onda je neosporna istina, da je ovaj veleum, Kornelije Augustin, biskup hiponski, stvorio djela, koja će neumrlo živjeti u idealnoj kulturi ljudskoga duha.

PRAVILNICI

Pravilnik o službenim i naučnim putovanjima.

(Prihvaćen u skupnoj sjednici 1. jula 1930.)

Član 1.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u smislu svojih Pravila izašilje svoje članove, a po posebnom zaključku i nečlanove, na službena i naučno-istraživalačka (odnosno sabiralačka) putovanja, koliko to dopuštaju njezina budžetska sredstva.

Službena su putovanja ona, koja se izvršuju u poslu materijalnih ili naučnih interesa Akademije, ili pak u zastupanju Akademije na naučnim kongresima, važnijim naučnim ili nacionalnim proslavama.

Naučna su putovanja ona, koja se izvršuju na inicijativu Akademije same ili na prijedlog pojedinih članova (a i nečlanova) Akademije u kojem god istraživanju ili sabiranju građe za poznavanje historije, filologije, etnologije i etnografije, i umjetnosti našega naroda ili prirode jugoslavenskih zemalja. U drugom će redu Akademija podupirati putovanja za druga istraživanja na naučnom polju.

Član 2.

Sva putovanja treba da su odobrena odlukom skupne sjednice, a koliko su naučna, da su još i predložena od stručnoga razreda. Ako su putovanja veoma hitna, te nije moguće sačekati odluku skupne sjednice, odobrava putovanja uprava Akademije; a ako su putovanja stručna, u sporazumu s razrednim predstojnikom. Svaku takvu hitnu odluku treba da naknadno odobri skupna sjednica.

Svi prijedlozi o naučnim putovanjima donose se u prvu skupnu sjednicu poslije prihvaćenog budžeta Akademije. No prije toga će se prijedlozi raspraviti u dotičnom stručnom razredu, a zatim u zajedničkoj konferenciji razrednih predstojnika i uprave;

istom tada će se donijeti zajednički takav prijedlog u skupnu sjednicu. Pri tome će ta skupna sjednica Akademije raspolagati tri četvrtine raspoloživih sredstava; jedna četvrtina ostavit će se na raspoložbu za izvanredne slučajeve tokom godine.

Član 3.

Naučna se istraživanja izvršuju s pomoću ili s potpunim troškom Akademije. Jednokratna se pomoć daje u manjem iznosu negoli bi iznosili troškovi putovanja. Odredi li Akademija sama takav pothvat, naplaćuju se u punom iznosu faktični troškovi.

Član 4.

Za službena putovanja i naučna istraživanja po nalogu Akademije pripadaju članovima Akademije ovi troškovi:

a) potpuna naplata podvoza: željeznica I. razreda (činovnici polovicu) i upotrebljena spavaća kola;

b) putni paušal za sitne troškove jedanput za cijelo takvo putovanje Din. 200.—;

c) dnevnice: u većim gradovima Din. 300.—, u manjim gradovima Din. 250.—, u selima Din. 150.—;

d) naplata za nabavu potrebnih naučnih pomagala (aparata, fotografskih ploča i sl.) prema predloženim računima, ali po prethodnom odobrenom proračunu tih troškova.

Putuje li se u inozemstvo, odredit će se dnevnice posebnom odlukom Akademije prema potrebi i valutarnim prilikama.

Član 5.

Tko moli pomoć ili naknadu troškova, treba da u molbi navede mjesto i aproksimativno vrijeme istraživanja, a uz obrazloženje predmeta istraživanja.

Nakon izvršenog naučnog putovanja predložiti će svaki istraživač najkasnije za 2 mjeseca izvještaj, u kojem će biti naveden tačan itinerarij putovanja i kratak prikaz rada i rezultata, i to u obliku podesnom za štampu u »Ljetopisu«. Napose treba da istraživač priopći, u kojem će najkraćem roku moći Akademiji predložiti raspravu o predmetu istraživanja ili spremiti naučnu građu za štampu u akademjskim edicijama ili za njezinu naučnu upotrebu. Svaki je istraživač već samim prihvatom pomoći preuzeo i obavezu, da će rezultate svoga rada štampati u akademjskim publikacijama. U posebnim slučajevima može Akademija odlukom

skupne sjednice istraživača riješiti rečene obaveze i dopustiti, da se rezultati rada štampaju drugdje; no u toj će publikaciji autor na istaknutom mjestu navesti, da je rad izvršen s pomoću Akademije.

Član 6.

Poslije svakoga izvršenog službenog putovanja predaje se Akademiji kratak izvještaj s naznakom itinerarija i rada.

Član 7.

Sve ovdje navedene izuzetne slučajeve rješavat će Akademija posebnom odlukom skupne sjednice.

1. Pravilnik za glazbene nagrade Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.

(Prihvaćen u skupnoj sjednici 1. jula 1930.)

Član 1.

Ovim nagradama želi Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti kompozitorima omogućiti publikaciju njihovih kompozicija, ili ih pomoći u njihovu daljem studiju kod kuće ili u inostranstvu.

Član 2.

Tri su glazbene nagrade:

- 1) nagrada za veliko muzičko djelo, t. j. operu, oratorij, simfoniju, koncerat ili slično;
- 2) nagrada za komornu muziku, t. j. kvartet i veće ensemble solo-instrumenata, sonatu za jedan instrumenat ili više njih i slično;
- 3) nagrada za vokalnu muziku, t. j. solo-popijevke i zborove (eventualno uz klavirsku pratnju).

Član 3.

Visina i razmjer nagrada svake pojedine vrste određuju se kod sastava godišnjeg budžeta Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.

Svaka je od tih triju nagrada nedjeljiva. Ako su dva glazbena djela jedne vrste jednake umjetničke vrijednosti, nagrada se daje onome, koje ima narodne značajke. Ne zadovoljava li nijedno djelo koje god vrste, može nagrada određena za tu vrstu ostati i nepodijeljena.

Član 4.

Pravo na natjecanje za glazbene nagrade ima djelo jugoslavenskoga kompozitora izvedeno prvi put u Zagrebu, i to od datuma posljednje razdiobe nagrada.

Član 5.

Djelo predlaže Jugoslavenskoj akademiji kompozitor posebnim podneskom. Orhestralno se djelo podnosi u partituri i klavirskom izvratku, a uza svako djelo treba da je i kratka analiza samoga kompozitora.

Član 6.

Između dostavljenih djela vrši izbor posebni akademijski ocjenjivački odbor. Članovi su toga odbora: predsjednik Jugoslavenske akademije ili koji drugi od njega postavljeni akademik, i dva prava člana muzičara umjetničkoga razreda. U nedostatku takvih, članovi su odbora muzičari dopisnici umjetničkog razreda, a prema potrebi koji muzički obrazovan pravi ili dopisni član iz ostalih razreda.

Odbor će o podnesenim kompozicijama zatražiti pismeno mišljenje dvojice članova Udruženja jugoslavenskih muzičkih autora.

Ako koji član ocjenjivačkog odbora podnese svoje djelo za natječaj, na njegovo će se mjesto postaviti zamjenik.

Član 7.

Nagrađena djela ostaju u svakom pogledu svojina autora. Nagrađenik je obavezan u slučaju publikacije istaknuti na vidljivom mjestu, da je njegovo djelo nagrađeno glazbenom nagradom Jugoslavenske akademije, uz naznaku godine, za koju mu je podijeljena.

Napomena. Kako se ovakve nagrade sada raspisuju prvi put, u rasuđivanje će se uzeti samo ona djela, kojih je prva izvedba bila u Zagrebu, i to u posljednjih pet sezona.

Normativ o nabavljanju umjetnina za Strossmayerovu galeriju slika.

(Prihvaćen u skupnoj sjednici 3. marta 1930.)

U skladu s intencijama velikoga svoga osnivača izraženim u besjedi kod otvorenja galerije 1884. i s tačkom c § 7. »Pravila za

akademijsku galeriju Strossmayerovu« ima galerija da i unapredak popunjava podjednako sve svoje odjeljke nabavljanjem umjetnina neosporne galerijske kvalitete, kad god joj se nada za to zgodna prilika i dopuste sredstva, koja joj u tu svrhu stoje na raspoloženju.

Kako se pri tom nabavljanju, prirodno, ne može, bar kod slika starijih škola, pomišljati na djela najvećih reprezentativnih majstora, galerija će nastojati, da pribere kvalitativna djela umjetnika, koji su značajni po svoju zemlju i po školu, kojoj pripadaju. Galerija će svoju naročitu pažnju skrenuti na nabavljanje djela domaće umjetnosti, t. j. osobito hrvatske, jugoslavenske i slavenske uopće 19. i 20. stoljeća, i tako upotpunjavati svoje odjeljke X., XI. i XII.

Iako do danas još nije stvoren sporazum između »Strossmayerove galerije« i drugih dviju ustanova (»Moderne galerije H. D. U. Strossmayer« i »Gradskog muzeja«), u kojem će smjeru one ubuduće razvijati i upotpunjavati svoje kolekcije, Strossmayerova će galerija bez obzira na to nastojati, da među djelima domaće umjetnosti, t. j. hrvatske i jugoslavenske uopće, nabavlja ona, koja su za pojedinog starijeg umjetnika i njegov cjelokupni rad najznačajnija, a od savremenih i mladih umjetnika nabavljat će samo takva djela, kojih umjetničke i galerijske kvalitete stoje izvan svake sumnje.

U smislu galerijskih pravila (§ 7.) stavlja obrazloženi prijedlog o nabavi umjetnina »Galerijskom odboru« ravnatelj galerije, a može ga staviti i koji član toga odbora. »Galerijski odbor« raspravlja o tom prijedlogu i stvara u smislu § 6. pravila samostalno svoj zaključak, obavještavajući o njemu skupnu sjednicu.

IZDANJA

Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti

u god. 1929/30.

1. **Rad** Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Knjiga 237 (razreda historičko-filologičkoga i filozofičko-juridičkoga 104). 8^s 272. Zagreb 1929. — *Nikola Rajdočić*, Pavla Julinca »Kratki uvod u istoriju porekla slaveno-srpskog naroda« (1765). Str. 1—37. — *Milan Rešetar*, Redakcije i izvori Vetranovićeva Posvetilišta Abramova. Str. 38—70. — *Antun Stj. Dabinić*, Pozadina bokeljskog ustanka god. 1869. Str. 71—128. — *Tomo Matić*, Adam Tadija Blagojević. (Prilog za historiju hrvatske književnosti osamnaestoga vijeka.) Str. 129—171. — *Nikola Radojčić*, Jedna savremena istorija Prvog srpskog ustanka. Str. 172—193. — *August Musić*, An u grčkom, gotskom i latinskom jeziku. Str. 194—209. — *Branimir Maleš*, Prilog izučavanju uticaja socijalnih prilika na osnovne intelektualne osobine. Str. 210—234. — *Vladoje Dukat*, Dubrovačko izdanje Dellabellina »Dizionarija«. Str. 235—272. — Cijena 100 dinara.

2. **Rad** Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Knjiga 238 (razreda matematičko-prirodoslovnoga 73). 8^s 271. Zagreb 1930. — *Ivo Horvat*, Vegetacijske studije o hrvatskim planinama. I. Zadruga na planinskim goletima. (Sa 1 geografskom karticom, 6 tabela i 16 slika u prilogu.) Strana 1—96. — *Fran Trćan*, Mišo Kišpatić. (Sa slikom.) Str. 97—270. — Cijena 100 dinara.

3. **Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena**. Knjiga XXVII, svezak 2. Urednik *Dr. D. Boranić*. 8ⁿ 198. Zagreb 1930. — Prvi dio. *Božidar Širola*, Problemi našega muzičkog folklor. Str. 193—231. — *Marijan Stojković*, Komoštre. Str. 232—242. — *Miroslav Hirtz*, Zmije kućarice. Str. 243—254. — *Ante Šimčik*,

Manji prinosi. Tri poslovice. Hasan-paša Tiro i princip Parela. Jedna lokalizacija. Str. 255—264. — Drugi dio. *Mićun M. Pavićević*, Crnogorci u pričama i anegdotama. Str. 265—359. — *Franko Cetinić*, Kumpanjija, pučki viteški ples od boja. (Sa 9 slika.) Str. 360—384. — Cijena 60 dinara.

4. **Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika.** Obraduje *T. Maretić*. Svezak 44 (2. desetoga dijela). — Riječi: podiranje—pojavljivati. 8" 240. Zagreb 1929. — Cijena 80 dinara.

5. **Stari pisci hrvatski.** Knjiga VII. *Djela Marina Držića*. II. izd. (sa dvije table). Za štampu priredio *Milan Rešetar*. 8" CXLVII + 552. Zagreb 1930. — Uvod: I. Što je ušlo u ovo izdanje. Str. I—VI. — II. Izvori. Str. VII—XXXV. — III. Novo izdanje. Str. XXXVI—XLIX. — IV. Život Marina Držića. Str. XL—LXXV. — V. Književni rad Marina Držića. Str. LXXV—CXVIII. — VI. Prilozi. Str. CXIX—CXLVII. — Tekst: Pjesni ljuvene. Str. 1—28. — Venere. Str. 29—43. — Stanac. Str. 44—62. — Tirena. Str. 63—126. — Grižula. Str. 127—165. — Mande. Str. 166—198. Skup. Str. 199—254. — Dundo Maroje. Str. 255—389. — Arkulin. Str. 390—428. — Džuho Kerpeta. Str. 429—437. — Pjerin. Str. 438—454. — Hekuba. Str. 455—552. — Cijena 120 dinara.

6. **Prirodoslovna istraživanja kraljevine Jugoslavije.** Sv. 16. (Nastavak edicije »Prirodoslovna istraživanja Hrvatske i Slavonije«.) Urednik *Dr. Vale Vouk*. 8" 192. Zagreb 1930. I. Prirodoslovna istraživanja sjeverno-dalmatinskog otočja. I. Dugi i Kornati. *V. Vouk*, Predgovor. Str. 1—2. — *J. Poljak*, Geomorfologija otoka Dugog. Str. 3—32. — *L. Kuščer*, Mollusca. Str. 33—39. — *C. grof Attems*, Myriapoda. Str. 40—41. — *G. Horvat*, Hemiptera. Str. 42—45. — *J. Hafner*, Lepidoptera. Str. 46—52. — *J. Hadži*, Scorpiones. Str. 53—64. — *J. Hadži*, Pseudoscorpiones. Str. 65—79. — *J. Hadži*, Opiliones. Str. 80—88. — *E. Reimoser*, Araneae. Str. 89—93. — *M. Hirtz*, Vertebrata. Str. 94—118. — *I. Pevallek*, Vaskularna flora. Str. 119—158. — *F. Kušan*, Lišajji. Str. 159—162. — *V. Vouk*, Morske alge. Str. 163—171. — 2. *J. Hadži*, Ljetni plankton Bakarskog zaliva (1918), te Puljskog i Riječkog zaliva (1913). Str. 172—192. — Cijena 125 dinara.

7. **Bulletin international** de l'Académie Yougoslave des sciences et des beaux-arts. Classes: d'histoire et de philologie — de philosophie et de droit — des beaux-arts et belles-lettres. Livre III. 8" 130. Zagreb 1930. — I. Izvaci iz rasprava priopćenih u »Radu« 237. Extraits des dissertations publiées dans le »Rad« 237. Str. 1—112. — II. Ostala izdanja triju na natpisnom listu »Bulletina« pomenuutih razreda Jugoslavenske akademije za vrijeme od 1925. do 1928. Les autres publications des trois classes de l'Académie Yougoslave mentionnées sur le frontispice du »Bulletin«, publiées de 1925 à 1928. Str. 113—130. — Cijena 60 dinara.

8. **Bulletin international** de l'Académie Yougoslave des sciences et des beaux-arts. Classe des sciences mathématiques et naturelles. Livre XXIV. (Les livres I—XXIII de cette publication ont paru sous le titre Izvješća o raspravama — Bulletin des travaux.) 8" 103. Zagreb 1930. — Izvaci iz rasprava priopćenih u »Radu« 238 i u »Prirodoslovnim istraživanjima« 16. — Extraits des dissertations publiées dans le »Rad« 238 et les »Prirodoslovna istraživanja« 16. — Cijena 50 dinara.

9. **Ljetopis** Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti za godinu 1928/29. Svezak 42. 8" 125. Zagreb 1930. — Uprava, odbori, urednici, članovi, pokojnici. Str. 1—16. — Izvodi iz razrednih, odborskih i skupnih sjednica u godini 1928. i 1929. Str. 17—38. — Glavna skupština i svečana sjednica 4. maja 1929. Str. 39—74. — Novi članovi. Str. 75—81. — Govor *Tomislava Maretića* u proslavu stogodišnjice rođenja *Lava Nikolajevića Tolstoja*. Str. 82—98. — Književna obznana. *T. Maretić*, Rečnik srpskohrvatskog i nemačkog jezika. Drugi deo: srpskohrvatsko-nemački. Izradili Dr. phil. *Svetomir Ristić* i *Jovan Kangrga*. Beograd. Str. 99—122. — Pravilnik odbora za izdavanje knjižnice za opće obrazovanje. Str. 123—125. — Cijena 30 dinara.

10. **Korespondencija Rački-Strossmayer**. Knjiga II. Od 6. januara 1876. do 31. decembra 1881. O stogodišnjici rođenja *Franje Račkoga*. Uredio *Ferdo Šišić*. 8" XXIII + 446. Zagreb 1929. — Cijena 150 dinara.

11. **Proslava stogodišnjice rođenja Franje Račkoga** u Zagrebu 1. i 2. juna 1929. 8" 64. Zagreb 1929. — Prikaz proslave. Str. 1—

11. — *August Musić*, Franjo Rački prvi predsjednik i organizator Jugoslavenske akademije. Str. 11—26. — *Ferdo Šišić*, Franjo Rački historik. Str. 26—38. — *Slobodan Jovanović*, Franjo Rački i jugoslovenska ideja. Str. 38—45. — Pozdravi. Str. 46—64. — Cijena 15 dinara.

12. **Crnogorci u pričama i anegdotama.** *Mićun M. Pavićević*. Knjiga VII, s uvodom dra. Gavre Manojlovića. Str. VII + 95. (Preštampano iz »Zbornika za narodni život i običaje južnih Slavena« XXVII, 2.) 8" 95. Zagreb 1930. — Cijena 20 dinara.

SADRŽAJ

	Strana
<i>Pokrovitelj</i>	1
<i>Uprava</i>	1
<i>Odbori</i>	2
<i>Urednici</i>	3
<i>Članovi</i>	4
<i>Pokojnici</i>	9
<i>Izvodi iz razrednih, odborskih i skupnih sjednica</i>	17
<i>Glavna skupština</i> 30. maja 1930.	45
Izveštaj gospodarskoga tajnika	47
Izveštaj nadzornoga gospodarskog odbora	52
<i>Svečana sjednica</i> 31. maja 1930.	71
Govor predsjednika dra. Gavre Manojlovića	71
Izveštaj književnoga tajnika dra. Dragutina Boranića	74
Izveštaj gospodarskoga tajnika dra. Vale Vouka	83
<i>Novi članovi</i> izabrani u glavnoj godišnjoj skupštini 30. maja 1930.	89
Alfons Maria Mucha	89
Nikolaj K. Roerich	92
Dr. Stjepan Matičević	95
Dr. Fran Tučan	96
Dr. Artur Schneider	97
Dr. Viktor Hoffiller	98
Dr. Borislav Lorenc	103
Dr. Marijan Salopek	104
Dr. Stjepan Škreb	107
Dr. Albert Botteri	108
Dr. Karlo Radoničić	111
Dr. Božidar Spišić	114
Dr. Ante Šercer	117
Ludvik Kuba	121
<i>Izveštaji</i>	126
Naučni put u Dalmaciju (Dr. Franjo Fancev)	126
Izložba u Strossmayerovoj galeriji slika (Dr. Artur Schneider)	128
<i>Biološko-okeanografski institut</i> (Dr. V. Vouk)	131
<i>Filozofija kršćanstva</i> (Dr. Stjepan Zimmermann)	175
<i>Pravilnici</i>	190
Pravilnik o službenim i naučnim putovanjima	190
Pravilnik za glazbene nagrade Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti	192
Normativ o nabavljanju umjetnina za Strossmayerovu galeriju slika	193
<i>Izdanja</i> Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u god. 1929/30.	195

